

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการ
การเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

Development Process and Management of Market for Self-
Sufficiency Economy Based Agro-Tourism in Five Southern
Provinces : Through Learning Process, Linkage and
Participation of Networks

โดย สมสมัย เอียดคง และคณะ

พฤษภาคม 2552

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการ
การเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

Development Process and Management of Market for Self-
Sufficiency Economy Based Agro-Tourism in Five Southern
Provinces : Through Learning Process, Linkage and
Participation of Networks

คณะผู้วิจัย	สังกัด
สมสมัย เอียดคง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
วราภรณ์ ทนงศักดิ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ฉลอง แก้วประเสริฐ	มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชุดโครงการ การพัฒนาและจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของ 5
จังหวัดภาคใต้ : สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรังและสตูล

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยการได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว 5 จังหวัด คือ กลุ่มชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มท่องเที่ยวเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลุ่มปลาเค็มทางมุ้ง ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กลุ่มบ้านวังประจัน ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการศึกษาและร่วมวิจัย ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

คณะวิจัยขอขอบคุณ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณและ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การหนุนเสริมและสนับสนุน กับคณะวิจัยในครั้งนี้

สมสมัย เอียดคงและคณะ

พฤษภาคม 2552

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ภาคใต้ของเราเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ทะเล เกาะ ถ้ำ แหล่ง ชายทะเล ชายหาด ฯลฯ จึงทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมากมาย ใน 5 จังหวัดตอนกลางของภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา ก็มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลายประเภทด้วยกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานโบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการทำการเกษตรที่หลากหลาย เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำการประมงและยังมีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและยาวนาน เมื่อมีการทำเกษตรที่หลากหลายและยาวนานจึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่หลากหลายและได้ถ่ายทอดกันมาจนถึงลูกหลาน จึงทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรอนุรักษ์เอาไว้โดยการถ่ายทอดไว้กับลูกหลาน เมื่อมีพื้นที่สำหรับผลิตผลผลิตทางการเกษตรมาก ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนสวยงาม จึงทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงชอบการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ชอบสัมผัสกลิ่นอายของธรรมชาติ ชอบสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน ได้รับประทานอาหารสดๆจากไร่ จากสวน และจากฟาร์ม ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาใช้ในการชีวิตประจำวันได้

การศึกษาระบบการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ครั้งนี้ก็เพื่อทราบการดำเนินชีวิตของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด เช่น กลุ่มชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง เกิดจากการที่ประธานกลุ่มประสบความล้มเหลวในเดินทางไปขายแรงงานยังต่างประเทศ กลับประเทศมีหนี้สินมากมาย จึงคิดหาวิธีการที่จะประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงไปอบรมการเพาะเห็ด เมื่อสามารถเพาะเห็ดได้ก็ลองเพาะเห็ดขาย ก็สามารถขายได้เป็นจำนวนมากและเห็ดที่ทดลองขายก็เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะเห็ดเป็นอาหารที่มีคุณค่าสูง จึงยึดเป็นอาชีพและเห็ดก็เป็นที่ต้องการของลูกค้ามากขึ้น จึงชักชวนเพื่อนบ้านมารวมกลุ่มกันเพาะเห็ดขาย และหากใครต้องการมีความรู้เรื่องการเพาะเห็ด หัวหน้ากลุ่มก็จะสอนให้โดยไม่หวงวิชา จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาจึงก่อตั้งชมรมคนรักเห็ดขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มก็ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ ลูกค้าและชื่อเสียงก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รวมกลุ่มกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในอำเภอช้างกลาง ตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิง

เกษตรอำเภอข้างกลาง ขึ้น จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการ จนทุกวันนี้กลุ่มชมรมคนรักเห็ดก็ยังมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมากมาย มีทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการและบุคคลทั่วไป ทำให้สมาชิกกลุ่มและชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจาก พ่อของประธานกลุ่ม(นายครรชิต พรหมชาติ) คือ นายรายณ์ พรหมชาติ ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเลี้ยงผึ้งโพรงไทยมาก่อน แต่ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งของลุงรายณ์นั้นพื้นที่คับแคบถนนหนทางไม่สะดวกที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเยี่ยมชมได้ ลุงรายณ์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาการเลี้ยงผึ้งให้กับลูกชาย นายครรชิต พรหมชาติ ก็ได้มาตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นที่บ้านคลองปึกเหนือ โดยการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยในสวนผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มีรังผึ้งที่คุณลุงรายณ์ ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นแม่แบบ จนสามารถขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อเพื่อนบ้านเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผึ้งช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นวิธีการเลี้ยงผึ้งที่ปลอดภัยพิช ไม่ต้องลงทุนมากเพราะสามารถเลี้ยงในสวนบริเวณข้างบ้านได้ จึงชักชวนกันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งมากขึ้นเรื่อยๆ จึงก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือขึ้นโดยมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการค้าขาย การอบรมความรู้เพิ่มเติม และช่วยเหลือในเรื่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เช่นขวด ฉลากชื่อกลุ่ม กลุ่มก็ดำเนินการมาเรื่อยๆจนปัจจุบันมีสมาชิกมากมาย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มก็เป็นที่ต้องการของตลาดเพราะสินค้าที่มีการรับรองจากหน่วยงานทางราชการว่าเป็นน้ำผึ้งแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ และมีหน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ได้เข้ามาเยี่ยมชมกลุ่มและขอความรู้การเลี้ยงผึ้งจากกลุ่มเป็นประจำและต่อเนื่อง จนชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่แพร่หลายปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือก็เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอข้างกลางเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง หากใครมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอข้างกลางก็ต้องมาเที่ยวที่กลุ่มนี้ด้วย

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มกามั่งตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สมาชิกเดิมของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าขายปลาสดมาก่อน เมื่อขายปลาสดไม่หมดจึงทำให้ปลาเหลือ แม่ค้าปลาสดบ้านบ่อหินจึงรวมกลุ่มกันว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะแก้ปัญหานี้ได้บ้าง จึงรวมกลุ่มมานั่งปรึกษารื้อกัน ผลสรุปออกมาคือจะรวมกลุ่มกันทำปลาเค็ม กลุ่มปลาเค็มกามั่งบ้านบ่อหินจึงเกิดขึ้นเมื่อปี 2542 ต่อมาชื่อเสียงของกลุ่มก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆเพราะปลาเค็มของที่นี่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เป็นปลาเค็มปลอดสารพิษ ใช้มูंगाเพื่อไม่ให้มีแมลงวันมาตอม ใช้ปลาสดมาทำปลาเค็ม รสชาติปลาเค็มจะหอม และไม่เค็มมาก มีสีส้มสวยงามน่ารับประทาน ที่ล้าคัญรสชาติอร่อยไม่

เหมือนใคร จนหน่วยงานราชการมาเชิญไปออกร้านตามงานต่างๆ และได้เป็นสินค้าโอท็อป 4 ดาวของจังหวัดตรัง กลุ่มก็พัฒนาและขยายตลาดออกไปเรื่อยๆจนมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ใครที่มาเที่ยวหาดปากเมงเป็นต้องแวะซื้อปลาเค็มที่บ้านบ่อหิน เพราะรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร และทุกปีที่รัฐบาลจัดงานโอท็อปที่เมืองทองธานีกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหินก็ต้องไปออกร้าน ทุกวันนี้กลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งมีสมาชิก 15 คนจะระดมทุนซื้อปลาสดแล้วมาทำปลาเค็มกันที่กลุ่มหรืออาจจะแยกกันไปทำที่บ้าน แล้วมาตากรวมกันที่กลุ่มโดยใช้มุ้งกาง เมื่อเสร็จก็จะขายที่กลุ่มและจะผลัดเปลี่ยนเวรกันไปขายตามตลาดต่างๆในตัวเมืองจังหวัดตรังและอำเภอต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ปลาเค็มของกลุ่มบ่อหินมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น ปลาซีเสียด ปลาตาโต ปลาเม็ดขนุน ฯลฯ ปลาเค็มที่อร่อยขายดีจนผลิตแทบไม่ทันโดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะขายดีเป็นพิเศษ เพราะลูกค้าจะซื้อไปเป็นของฝากกัน ปัจจุบันกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งสามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวตำบลบ่อหินดีขึ้น สามารถส่งลูกเรียนจนจบปริญญาตรีได้ และที่สำคัญสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่มซึ่งนำรายได้อื่นๆ เข้ามายังตำบลได้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง บ้านโกงน้ำเป็นหมู่บ้านในฝัน เป็นชุมชนต้นแบบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดพัทลุง เพราะก่อนที่จะเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำประสบความสำเร็จเรื่องการจัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์มาก่อน และหนึ่งในแกนนำกลุ่มออมทรัพย์บ้านโกงน้ำ อ.สุชุม ทองขุนดำ เป็นอดีตข้าราชการครูที่ศรัทธาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ 12 ไร่ตลอดระยะเวลา 25 ปี จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านและจังหวัด ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาศึกษาดูงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงกันมากมาย จนหน่วยงานราชการเล็งเห็นความสำคัญจึงให้ อ.สุชุม เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงประจำจังหวัดพัทลุง จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์ปราชญ์ขึ้น ณ ที่บ้านโกงน้ำ ทำให้มีนักเรียนนักศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการมาศึกษาดูงานด้านเกษตรแบบพอเพียงกันมามาก ที่นี้มีการฝึกอบรมด้านการทำการเกษตรแบบพอเพียงแบบครบวงจรให้ฟรี ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมบ้านโกงน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการประชุมระดมความคิดในโครงการวิจัยโครงการนี้ แกนนำกลุ่มบ้านโกงน้ำยินดีเป็นอย่างมากที่คณะวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวอีก 4 กลุ่มได้ช่วยกันออกความคิดเห็นว่ากลุ่ม ต้องพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง เช่น ต้องมีสินค้าทางการเกษตรมาวางขายที่กลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น ไข่สดที่ชาวบ้านเลี้ยงเอง ผักสดปลอดสารพิษ กล้าไม้ชนิดต่างๆ นำเครื่องจักสานชนิดต่างๆ เช่น เครื่องมือจับสัตว์น้ำ กระดัง ที่กวาดขยะ เสวียนหม้อ ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มสามารถทำได้มาวางขายที่กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อนอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านได้อีกทางหนึ่งและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมทำให้หมู่บ้านน่าอยู่มากขึ้น กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านมาวางขาย เช่น ขนมเค้ก ขนมถั่วเคลือบ ปลาตากแห้ง ขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมพื้พิมพ์ ขนมม้า ของชาวบ้านจะนำมาเป็นอาหารว่างของผู้เข้าฝึกอบรม และชาวบ้านบางคนเอาถั่วลิสงต้ม ข้าวโพดต้ม มาวางขายด้วย จากการที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้น รายได้ของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านบ้านโงกน้ำดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล เป็นหมู่บ้านที่อยู่กลางหุบเขา มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความแตกต่างจาก 4 จังหวัดอื่น คือเป็นหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลาย เช่น ด้านชายแดนวังประจัน มีร้านปลอดภาษี มีน้ำตกหลายสาย มีภูเขาที่สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีสวนผลไม้ สวนกาแฟ โดยเฉพาะกาแฟที่นี่จะเป็นกาแฟสูตรโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร หากใครได้ชิมรสชาติกาแฟของวังประจันแล้วจะติดใจการท่องเที่ยวของบ้านวังประจันเมื่อเศรษฐกิจดี ในช่วง 4-5 ปีที่แล้วถือว่าการท่องเที่ยวดีมาก มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในบ้านวังประจันเป็นจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจของบ้านวังประจันดีขึ้น แต่เมื่อปีที่ผ่านมาประสบปัญหาเรื่องน้ำมันราคาแพง ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยลงจึงทำให้รายได้ของชาวบ้านลดลงด้วย ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีกันว่าทำอย่างไรที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยววังประจันได้ตลอด จึงคิดหาแนวทางการท่องเที่ยวขึ้น เช่น จัดทำเส้นทางทางการท่องเที่ยว มีหลายสายเช่น เที่ยวภูเขา เที่ยวน้ำตก เที่ยวอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เที่ยวชมสวนผลไม้ ซื้อผลไม้และสินค้าเกษตรจากสวน รับประทานอาหารที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และซื้อของที่ด่านวังประจันเสร็จแล้วนอนพักที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน หากแนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มวังประจันประสบความสำเร็จ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านวังประจันเพิ่มขึ้น การค้าขายก็เพิ่มขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็เพิ่มขึ้นด้วยชาวบ้านวังประจันก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 4 จังหวัด เพราะเกาะยอมีความพร้อมในด้าน มีภูมิทัศน์ที่หลากหลายและสวยงาม เช่น เกาะ แหลม อ่าว ชายหาด ภูเขา ที่ราบ มีภูมิทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา การทำประมง และที่สำคัญมีภูมิปัญญาที่สั่งสมที่หลากหลายสาขามาช้านาน เช่น การทอผ้า การทำสวน การเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ การทำกระเบื้อง มีโบราณโบราณวัตถุ มีการทำกระเบื้องโบราณที่มีชื่อเสียง ตำบลเกาะยอมีสภาพเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสมัยก่อนที่อาศัยอยู่ในเกาะต้องช่วยเหลือตัวเองในการดำรงชีวิตจึงทำให้มีภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำรงชีวิตที่หลากหลายมาจนถึงทุกวันนี้ ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ

เริ่มจากปี 2542 มีเกษตรกรตำบลคนใหม่มารับตำแหน่งที่ตำบลเกาะยอได้รู้เริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยเห็นว่าเกาะยอมีความพร้อมทุกด้านในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขึ้น มีการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ที่ คลองมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก ตลาดน้ำ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในแถบจังหวัดภาคกลาง ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดอยากทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นบ้าง ชาวบ้านก็ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในตำบลเกาะยอขึ้น เช่น เยี่ยมชมสวนสมรม สวนผลไม้ต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสวนผลไม้ก็จะบรรยายความรู้ด้านการทำการเกษตรและสามารถรับประประทานผลไม้ชนิดต่างๆในสวนได้เลย มีการเยี่ยมชมกลุ่มทอผ้าต่างๆ และสามารถเลือกซื้อผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอในหลายรูปแบบ สามารถชมวิถีชีวิตชาวประมง เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การตกปลา ตกกุ้ง ตกปลาหมึก และมีที่พักแบบโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว พาเที่ยวชมโบราณสถานโบราณวัตถุทั่วทั้งเกาะ เช่น วัดท้ายยอ เขากูฏิสถาบันทักษิณคดีศึกษา นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวได้หลายเส้นทางขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อเที่ยวเสร็จก็สามารถรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมทะเลรอบเกาะยอ นับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอนับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะที่ผ่านมานักท่องเที่ยวสามารถได้เข้าสู่เกาะเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านตำบลเกาะยอมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้าน สามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น ทอผ้าอยู่กับบ้าน ทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลา ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงที่สามารถทำได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละกลุ่มใน 5 จังหวัดมาเป็นตัวแทนในการวิจัย โดยทำการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด ใช้แบบสอบถามถามกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัดจังหวัดละ 80 ตัวอย่าง 5 จังหวัดรวม 400 ตัวอย่าง เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละกลุ่มและหาแนวทางในการพัฒนาการ ตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่ม มีการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มโดยการประชุมระดมความคิดในหมู่สมาชิกในแต่ละกลุ่ม มีการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยว 5 จังหวัด มีการประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดมาประชุมรวมกันทั้ง 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มแบบบูรณาการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการการตลาด แลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างกัน เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอจะ

แลกเปลี่ยนสินค้ากับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มทางมุ้ง โดยจะแลกเปลี่ยน กะปิและกุ้งแห้ง มาวางขายของแต่ละกลุ่ม สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 5 จังหวัดเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและมีความต้องการจะพัฒนากลุ่มด้านต่างๆ เพื่อให้มีตลาดเพิ่มมากขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัดภาคใต้ ตอนกลาง (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา)

กลุ่มที่ 1 ชมรมคนรักเห็ด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. มีการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้มากขึ้น เช่น จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กลุ่มทางอินเทอร์เน็ต จัดทำแผ่นพับที่ทันสมัย มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มและเห็ดอย่างละเอียด ป้ายบอกทางเข้ามายังกลุ่ม
2. ต้องมีการดัดแปลงแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เห็ดทอด ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด แต่อย่างไรก็ตามต้องสำรวจตลาดก่อนว่ามีผู้สนใจสินค้าของเราหรือไม่
3. ต้องมีบรรจุภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพและสวยงาม แต่ถ้าต้องมีคุณสมบัติทั้งสองอย่างมักทำได้ยาก เพราะถ้าบรรจุภัณฑ์ที่ทนทานมักไม่ค่อยจะสวย ทำอย่างไรที่บรรจุภัณฑ์จะต้องทนทานดีและสวยงามดึงดูดใจลูกค้า
4. ต้องผลิตสินค้าให้ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เช่น ถ้าลูกค้าต้องการเห็ดสดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดหอมสด ก็ต้องมีสินค้าให้ลูกค้าได้ หากไม่มีสินค้าที่เขาต้องการอาจทำให้เขาผิดหวัง แล้วไม่อยากจะมาซื้อสินค้าอะไรของเราอีก
5. สินค้าที่ผลิตได้ต้องมีคุณภาพ ต้องผ่านการคัดเลือก หากขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพให้ลูกค้า ต่อไปอาจทำให้เสียลูกค้าได้
6. มีการบริการที่ดีเมื่อลูกค้ามาเยี่ยมชมที่กลุ่ม มาติดต่อซื้อสินค้า หรือ ติดต่อให้ไปถ่ายทอดวิชาการเพาะเห็ดเราก็ต้อง มีจิตใจที่พร้อมบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเรื่องอะไรที่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าสงสัย เราต้องอธิบายด้วยความเต็มใจ ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่และจริงใจ

กลุ่มที่ 2 บ้านโกงน้ำ จังหวัดพัทลุง ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องมีสินค้ามาเสนอขายที่กลุ่มฯ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่ม เช่น พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ พริกไทย มะนาวไร้เมล็ด หยี่ที่มีผลผลิตเร็ว
2. มีการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายบอกทางเข้าที่ชัดเจน แผ่นพับเล่ารายละเอียดกลุ่ม
3. คุณภาพของสินค้าที่ขาย เช่น ไข่ไก่ เนื้อไก่ ผักชนิดต่างๆ ต้องมีหน่วยงานรับรองคุณภาพ เช่น เครื่องหมายฮาลาล เครื่องหมายอาหารและยา
4. สินค้าที่นำมาขายต้องผ่านการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ผลไม้ที่นำมาขายต้องปลอด

สารพิษ

5. การบรรจุภัณฑ์ของสินค้าต้องออกแบบให้สวยงาม เช่น ขนเค็กของหมู่บ้าน ขนกล้วยเคลือบ มีการบอกรายละเอียดวัตถุดิบที่ถูกต้องชัดเจน

6. ต้องมีการบริการที่ดี มีจิตใจบริการกับนักท่องเที่ยว

7. มีศูนย์กลางจำหน่ายสินค้า เช่น เอามาวางขายที่กลุ่มฯ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มปลาเค็มทางมุ้ง จังหวัดตรัง ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องมีการประชาสัมพันธ์สินค้า

2. มีจุดวางจำหน่ายที่ชัดเจน

3. มีศูนย์กลางการผลิตที่ได้มาตรฐาน ยอมรับของหน่วยงานราชการและประชาชนทั่วไป

4. มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ดึงดูดใจลูกค้า

5. พัฒนาสินค้าให้มีหลายชนิด หลายรูปแบบ

6. คุณภาพสินค้าต้องพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ หรืออย่างน้อยก็ให้คงที่ไว้ตลอด

7. ต้องหาตลาดกระจายสินค้าเพิ่ม เพื่อการขายที่มากขึ้น

8. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางทะเลให้มากขึ้น เมื่อคนมาเที่ยวทะเลตรังมากขึ้น ก็มีคนที่มาแวะซื้อที่กลุ่มมากขึ้น

กลุ่มที่ 4 บ้านวังประจัน จังหวัดสตูล ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเช่น กาแฟโบราณ ให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์ต้องได้การรับรองมาตรฐานการผลิต อาหารและยา ฮาลาล

2. หาวิธีการดัดแปลงสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น จำปาตะสดก็ขาย เป็นจำปาตะทอด สำหรับกาแฟโบราณก็ใส่บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เหมาะสำหรับเป็นของขวัญของฝาก

3. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น หากเป็นนักท่องเที่ยววัยรุ่น ก็อาจเป็นเส้นทาง ปีนเขา นันทกสายต่าง อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และถ้าหากเป็นผู้หญิงหรือแม่บ้าน ก็ อาจเป็นเส้นทาง สวนผลไม้ ตลาดด่านชายแดนวังประจัน ร้านปลอดภาษี อุทยานแห่งชาติทะเลบัน

กลุ่มที่ 5 ตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จากคุณภาพ 4 ดาว ก็พัฒนาให้ได้ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์ต้องได้การรับรองมาตรฐานการผลิต อาหารและยา ฮาลาล

2. หาวิธีการดัดแปลงสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น จำปาตะสดก็ขาย เป็นจำปาตะทอด ผ่าทอดเกาะยอ ดัดแปลงเป็นหน้าปากไดอารี กระเป๋าสีเศษสตางค์ กระเป๋าสีโทรศัพท์

3. จัดสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปของตำบลเกาะยอ เพื่อเป็นการรวบรวมสินค้าต่างๆ มาไว้ที่นี่

4. จัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวให้ติดต่อสอบถามและขอรายละเอียด โปรแกรมทัวร์ต่างๆ

5. จัดสร้างเป็นหมู่บ้านต้นแบบ OTOP Village ให้นักท่องเที่ยวมาชมและซื้อของฝาก ของที่ระลึก

6. มีรถราง หรือรถนำเที่ยวรอบเกาะพร้อมมีเจ้าหน้าที่บรรยายนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกาะยอ

7. จัดสร้างหาดทรายเทียมบริเวณหมู่ที่ 9 เพื่อเป็นที่พักผ่อนและเป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว

8. มีการประชาสัมพันธ์ให้ครบทุกรูปแบบ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา

9. ให้มีถนนสายวัฒนธรรม โดยเริ่มตั้งแต่ปากทางเขาดำบลเกาะยอ ผ่าน ผ่านโรงเรียนวัดแหลมพ้อ ม.3 ผ่าน ม.9 จนถึงวัดท้ายยอ

10. จัดประกวดหน้าบ้านน่ามอง คือบริเวณหน้าบ้านของทุกครัวเรือนต้องปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม เพื่อให้เกาะยอมีสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นหน้าต่างให้กับตำบล

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

คณะวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์เพื่อการพัฒนาและจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด เพื่อความยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด มีอาชีพทำการเกษตรเกือบทุกครัวเรือน มีผู้เฒ่าผู้แก่บางคนมีความรู้ มีภูมิปัญญาที่หลากหลาย น่าจะมีหน่วยงานทางราชการที่ทำการศึกษารวบรวม ภูมิปัญญาเหล่านี้เอาไว้มิให้สูญหาย ไว้สำหรับถ่ายทอดให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

2) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ต้องการที่จะพัฒนากลุ่มของตนเองตามแนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มอย่างจริงจัง สำหรับบางกลุ่มสามารถระดมทุนในการบริหารจัดการกลุ่มของตนเองได้ในบางเรื่อง แต่บางกลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาการตลาดแต่ยังขาดเงินสนับสนุน จึงต้องการการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบ้าง เช่น พัฒนาถนนจากถนนลูกรัง เป็นถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

3) จากการศึกษาวิจัยสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด สามารถสร้างเครือข่ายระหว่าง 5 กลุ่มจังหวัดกันเองได้ มีการพูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มกันระหว่างกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด มีแนวคิดจะแลกเปลี่ยนสินค้าแต่ละกลุ่มมาวางขาย ณ ที่กลุ่มของ

ตนเอง หากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างจริงจังคิดว่า การตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละกลุ่มน่าจะพัฒนาขึ้นไป

4) ในการะแสของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเข้มข้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ท่านสามารถช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ได้โดยการ หันมาบริโภคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกัน และสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกคนก็ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ทำการเกษตรแบบยั่งยืน

5) หน่วยงานภาครัฐควรจริงจังในการส่งเสริมทำความเข้าใจให้ชาวบ้านและเกษตรกรเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงทำการเกษตรแบบอินทรีย์ทำการเกษตรแบบยั่งยืนให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้ขยายผลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่ในแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ผ่านกระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย คณะวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยและควรให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้มากกว่านี้

2) ในการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นควรมีการทำประกันชีวิตให้กับนักวิจัยทุกคน

สรุป

การศึกษากลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้าร่วมโครงการใน 5 จังหวัดมีการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม เกิดความรักและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตนเอง เกิดการพึ่งพาบนฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม เกิดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในประเทศและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดกระจายสินค้าพื้นเมืองนำรายได้มาสู่ท้องถิ่น มีแนวทางในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สนใจ

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ	ABTC/SSPNT/00008
ชื่อโครงการ	กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
นักวิจัย	สมสมัย เอียดคง สุภรัตน์ พิณสุวรรณ วราภรณ์ ทนงค์ดี ฉลอง แก้วประเสริฐ มหาวิทยาลัยทักษิณ
E-mail Address	Tripijik@hotmail.com Suchoo74@hotmail.com Waraphorn@tsu.ac.th K_Chalong@hotmail.com
ระยะเวลาโครงการ	วันที่ 1 มกราคม 2551 – 31 พฤษภาคม 2552

โครงการกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ทำการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ (พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา ตรังและสตูล) บนพื้นฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด ด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจตระหนักถึงการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โครงการกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัด มีพื้นที่ศึกษาใน 5 จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดพัทลุง ศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกลน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง ศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มแกม้งบ้านบ่อหิน ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล ศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา ศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาและการบริหารจัดการการตลาดระหว่างกลุ่ม ทั้ง 5 จังหวัด ระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสมาชิกกลุ่มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำ

ให้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด ได้แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของตัวเอง ซึ่งแนวทางในการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ 5 จังหวัด มีดังนี้ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด สร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มและเครือข่าย เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัสดุอุปกรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ นำแหล่งท่องเที่ยวของตนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนที่สนใจทั่วไป มีการบริการที่ประทับใจ เช่น อาหารที่พัก และการบริการด้วยไมตรีจิต และได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานท้องถิ่น หากนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้แล้ว ก็จะสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด มีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตลอดไป

คำหลัก : การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การพัฒนาการตลาด, เศรษฐกิจพอเพียง ,กระบวนการเรียนรู้ , การมีส่วนร่วม

Abstract

Project Code: ABTC/SSPNT/00008

Project Title: Development Process and Management of Market for Self-Sufficiency Economy Based Agro-Tourism in Five Southern Provinces: Through Learning Process, Linkage and Participation of Networks

Investigators: Somsamai I., Suppharat P., Waraphorn T., Chalong K.,
Thaksin University

E-mail Address: Tripijik@hotmail.com Suchoo74@hotmail.com
Waraphorn@tsu.ac.th K_Chalong@hotmail.com

Project Duration: January 1, 2008 to May 31, 2009

The project for development process and management of market for self-sufficiency economy based agro-tourism in the five southern provinces: Through learning process, linkage and participation of networks was aimed at exploring a guideline in the development of market for agro-tourism in five provinces in the South, namely Phatthalung, Nakhon Si Thammarat, Songkhla, Trang and Satun, based on the self-sufficiency approach, and at collecting basic data regarding agro-tourism groups in the five provinces in terms of socio-economic aspect, cultural magnitude, folk wisdom,

conservation of nature and environment, and understanding and awareness of self-sufficiency economy based agro-tourism. The specific tourism groups under study in each province consist of the following. In Nakhon Si Thammarat, two agro-tourism groups in Chang Klang District, Nakhon Si Thammarat Province were selected for the study, i.e. Mushroom Enthusiast Club and Phrong Thai Bee Raising Group. An agro-tourism group of Ban Ngoke Nam, Na Khayad Sub-district, Khuan Khanon District was studied in Phatthalung Province. In Trang, the Dried Fish Group using plastic net to prevent flies in Ban Bor Hin, Bor Hin Sub-district, Sikao District was used as a sample for the study. In Satun, an agro-tourism group in Ban Wang Prachan, Wang Prachan Sub-district, Khuan Don District was taken as a sample for the study. Finally, in Songkhla, an agro-tourism group of Koh Yor Sub-district, Muang District was studied. The study for the development process and management of market for agro-tourism in these provinces employed different approaches. Study visits among the groups were made in order to exchange knowledge of development and management of the market. Brainstorming among members of the groups and individual concerned was utilized to come up with a guideline for the development of the market for self-sufficiency economy based agro-tourism. As a result, each group attains an appropriate guideline, which can be summed up as the following. It is essential that the agro-tourism groups in the five provinces are self-reliance. The groups should establish networks in order to exchange ideas among group members and networks. Member participation in the group's activities from the

beginning to end of the process is essential. The groups should emphasize the utilization of local natural resources, such as material, equipment and folk wisdom for the operation of the groups. The groups should also attempt to publicize in all media for students and individuals to use agro-tourism attractions as their leaning resources. Good and friendly services in terms of food and accommodation should be provided to clients. It has been suggested that local agency should provide continuous assistance to the group. The principles in the guideline, if applied for the development and management of market for self-sufficiency economy based agro-tourism, will provide sustainable income, better quality of life and balanced livelihood for the members of agro-tourism groups in the five provinces.

Key words: Agro-Tourism, Market Development, Self-Sufficiency Economy, Learning

Process, Participation

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ฎ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฐ
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ถ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
คำถามการวิจัย	5
ขอบเขตของงานวิจัย	5
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	6
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	7
สรุป	8
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บทนำ	10
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	10
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	15
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	21
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	31
แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด	34
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาด	39
แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง	42
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน	46
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	58
บทสรุป	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
บทนำ	63
วิธีการศึกษา	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	73
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล	74
บทนำ	74
ตอบคำถามข้อที่ 1 มีแนวทางใดบ้างที่จะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว	
เชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ศึกษา	
ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น	74
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด	75
จังหวัดนครศรีธรรมราช	75
จังหวัดพัทลุง	90
จังหวัดตรัง	99
จังหวัดสตูล	105
จังหวัดสงขลา	112
ผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม	124
ผลจากการประชุมหาแนวทางการพัฒนาการตลาด	141
ผลการหาแนวทางการพัฒนาตลาดจังหวัดนครศรีธรรมราช	141
ผลการหาแนวทางการพัฒนาตลาดจังหวัดพัทลุง	145
ผลการหาแนวทางการพัฒนาตลาดจังหวัดตรัง	147
ผลการหาแนวทางการพัฒนาตลาดจังหวัดสตูล	150

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการหาแนวทางการพัฒนาตลาดจังหวัดสงขลา	152
สรุปแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น	157
ตอบคำถามข้อที่ 2 ทำอย่างไรให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดเกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจตระหนัก สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน	168
สรุปผลจากการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้	168
ตอบคำถามข้อที่ 3 มีวิธีการใดบ้างที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน	171
ผลการระดมความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาการตลาดของทั้ง 5 กลุ่ม	174
สรุปวิธีการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	177
อภิปรายผล	178
ข้อเสนอแนะ	193
บทสรุป	195
บทที่ 5 บทสรุป	204
บทนำ	204
หลักการและเหตุผล	204
วัตถุประสงค์การวิจัย	205
ระเบียบวิธีวิจัย	205
ผลการศึกษา	206
ตอบคำถามข้อที่ 1	212
ตอบคำถามข้อที่ 2	216
ตอบคำถามข้อที่ 3	218
ข้อเสนอแนะ	220
สรุป	224
บรรณานุกรม	227
ภาคผนวก	230
ก บทความการวิจัย	231

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	242
ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรม ที่วางไว้และกิจกรรม ที่ดำเนินการมาและที่ได้รับตลอดโครงการ	244
ง ตัวอย่างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์	247
จ. ผลจากแบบสอบถามแยกเป็นรายจังหวัด 5 จังหวัด	257
ฉ รวบรวมข้อมูลให้สัมภาษณ์	335
ช ภาพกิจกรรมการดำเนินงานการวิจัย	351
ซ ประวัติคณะผู้วิจัย	367

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด	124
ตารางที่ 2 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้	126
ตารางที่ 3 แสดงการมีหนี้สิน	128
ตารางที่ 4 แสดงการออมเงิน	129
ตารางที่ 5 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง	130
ตารางที่ 6 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม	131
ตารางที่ 7 แสดงการเข้าตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหน่วยงานราชการ	133
ตารางที่ 8 แสดงการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรม	134
ตารางที่ 9 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	135
ตารางที่ 10 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	138
ตารางที่ 11 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน	138
ตารางที่ 12 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของทั้ง 4 จังหวัด	140

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา	7
ภาพที่ 2 แสดงพื้นที่ศึกษา 5 จังหวัด	67
ภาพที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช	68
ภาพที่ 4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษาในจังหวัดพัทลุง	69
ภาพที่ 5 แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษาในจังหวัดตรัง	70
ภาพที่ 6 แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษาในจังหวัดสตูล	71
ภาพที่ 7 แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษาในจังหวัดสงขลา	72
ภาพที่ 8 แสดงผลการวิจัย	225

บทที่ 1 บทนำ

1.1 บทนำ

การศึกษาวิจัยในบทนำนี้ นักวิจัยจะกล่าวถึง หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ คำถามการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

1.2 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะภาคใต้ เป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายสูง เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล อ่าว ชายหาด ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถานที่ก็มีเสน่ห์มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สวยงาม ไม่เหมือนที่ใดในโลก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆทั่วโลก นำรายได้สู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีมากมายหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การท่องเที่ยวแหล่งบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปัจจุบันโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยนับว่ายังไม่มีเสถียรภาพ รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตระหนักถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงมีนโยบายการพัฒนาประเทศแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ เน้นเรื่องการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก หากมีความสามารถที่จะผลิตเพื่อส่งออกก็สามารถทำได้ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม สินค้าส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าทางการเกษตรเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้เองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเหล่านี้จึงมีอยู่มากมายทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งแต่ละแหล่งล้วนแล้วแต่มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร แล้วยังสามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ภาคใต้ของเราโดยเฉพาะ ภาคใต้ตอนกลาง คือ จังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สงขลาและสตูล เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์สูง จังหวัดเหล่านี้มีต้นทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เพียบพร้อม เอื้อต่อการพัฒนาต่อยอดในทุกๆด้าน กิจกรรมการท่องเที่ยวในภาคใต้เป็นที่มาของแหล่งรายได้อันดับ 1 ของรายได้ทั้งหมด รายได้จากการท่องเที่ยวของ 5 จังหวัดภาคใต้ (ตอนกลาง) ในปี 2547 รวม 21,564.44 ล้านบาท และมีจำนวน

นักท่องเที่ยว 5,217,473 คน และมีรายได้เฉลี่ยของประชากรภาคใต้ ปี 2547 ดังนี้ จังหวัดสงขลามีรายได้ 96,843 บาท/คน/ปี จังหวัดสตูลมีรายได้ 73,700 บาท/คน/ปี จังหวัดตรังมีรายได้ 69,311 บาท/คน/ปี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายได้ 60,999 บาท/คน/ปี และจังหวัดพัทลุงมีรายได้ 44,618 บาท/คน/ปี (www.nesdb.go.th,2549)

สถานที่ท่องเที่ยวของ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด จำนวน 723 แห่ง อันดับ 2 เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชาวใต้ 192 แห่ง อันดับ 3 เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานจำนวน 124 แห่ง โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 273 แห่ง จังหวัดสงขลามี 141 แห่ง จังหวัดตรังมี 112 แห่ง จังหวัดสตูลมี 101 แห่ง และจังหวัดพัทลุงมี 96 แห่ง (www.nso.go.th,2549) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของ 5 จังหวัดได้เป็นอย่างดี และด้วยปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวผู้นิยมธรรมชาติ เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ก็พักกับเกษตรกรหรือพักที่ฟาร์ม (Home stay /Farm stay) อาหาร ก็บริโภค อาหารที่ผลิตเองจากเกษตรกรหรือจากฟาร์ม เป็นอาหารที่ปลอดภัยพิษ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ การบริการ เป็นการบริการจากเกษตรกรที่จริงใจได้บรรยากาศชนบท ได้สัมผัสชีวิตแบบเรียบง่าย สูดอากาศบริสุทธิ์ เสพความสุนทรีย์จากธรรมชาติอย่างเต็มที่ และที่สำคัญเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่นอกเหนือจากรายได้การขายผลผลิตทางการเกษตร ทำให้เข้าถึง เข้าใจ รูปแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงยิ่งขึ้น แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากภาครัฐและยังขาดความร่วมมือจากภาคเอกชน ทำให้การพัฒนายกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นไปอย่างเชื่องช้าไม่ครบวงจร จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องเข้าไปให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ดูแล โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด มาช่วยหนุนเสริม พัฒนา และให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการ การดูแลสุขภาพแวดล้อมให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน บนหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

กระแสโลกาภิวัตน์นับวันจะรุนแรงมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนแทบตั้งตัวไม่ทันและเป็นประเด็นท้าทายที่จะต้องเผชิญ ต้องปรับปรุงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ การปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน กำลังจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับปัจจุบัน และหนทางในการช่วยแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและปัญหาความยากจนในระดับรากแก้ว ซึ่งการแก้ไขเป็นปัญหาความยากจนเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ยุ่งยาก และเกี่ยวข้องกันหลายปัจจัย

หลายมิติ ทั้งสถานภาพเฉพาะตัวและสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันจากทุกภาคส่วน เช่น ชาวบ้าน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ข้าราชการส่วนภูมิภาค และรัฐบาลส่วนกลาง เมื่อทุกภาคส่วนเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้นก็ง่ายต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ จากทุกภาคส่วน บูรณาการองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สตูล และตรัง) เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่มีความสมดุลและยั่งยืนทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณและคณะ (2550) เรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตอีสานใต้เมื่อนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาการตลาด ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยมีการพยายามพึ่งตนเองให้มากขึ้น เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล มีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการธุรกิจและเสนอแนวคิด ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ทุกสื่อ มีการนำแหล่งท่องเที่ยวของตน จัดเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ที่มีความสนใจอยากศึกษาดูงาน เน้นสร้างการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น พบว่าถ้าคนไทยรวมกลุ่มกัน แล้วส่วนใหญ่จะอยู่รอดและสามารถเลี้ยงชีพได้ และพวงนา สอนศรี (<http://www.vijai.org,2552>) ผู้ประสานงานสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวว่า ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยทุกวันนี้ ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป โดยนักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวในเวลาสั้นลง เน้นท่องเที่ยวคนเดียวหรือเป็นกลุ่มย่อยๆ ต้องท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดธรรมชาติเพื่อหลีกเลี่ยงชีวิตที่จำเจ ที่สำคัญต้องเป็นการท่องเที่ยวแบบไม่แพง ใช้เวลาในการเตรียมตัวก่อนเดินทางมากขึ้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีจุดเด่น คือ ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้เอง มีวิถีชุมชนที่เรียบง่ายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รวมถึงการจัดการทรัพยากรบนพื้นฐานบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ ฐานการเรียนรู้และจัดการโดยชุมชน ฐานองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และฐานพิธีกรรม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว เพราะมีความแตกต่างกับการท่องเที่ยวแบบกระแสหลักอย่างชัดเจน เพราะการท่องเที่ยวแบบกระแสหลักเน้นมูลค่าจากการท่องเที่ยวและตัวนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อาศัยอำนาจเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้นักท่องเที่ยวเสพสุข ทำให้ทรัพยากรเกิดการเสื่อมโทรม และไม่มีความยั่งยืน เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นักวิจัยจึงสนใจในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานแนวคิดแบบพอเพียง จึงเป็นเหตุผลหลักในการทำวิจัยครั้งนี้

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายกระดับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด
3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนใน พื้นที่ 5 จังหวัด

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนผลไม้ สวนวนเกษตร ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง ฟาร์มเพาะเห็ด การเลี้ยงปลาในกระชัง ฯลฯ ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ ความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อและจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

การพัฒนา หมายถึง การทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลางมีความมั่นคงและก้าวหน้ามากขึ้น โดยพัฒนานั้นจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง ที่ดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง โดยมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การใช้ชีวิตที่สมดุลและยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านการบริหารองค์กร ด้านจัดการการตลาด ฯลฯ บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง ที่ผ่านกระบวนการ การร่วมวางแผน การตัดสินใจ การกระทำด้วยความสมัครใจ และร่วมรับผิดชอบต่อในผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ เกี่ยวกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สามารถใช้ภูมิปัญญา来解决ปัญหาชีวิตครอบครัวและสังคม จนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข และร่วมกันพัฒนาสังคมของตนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไปของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง อันเกิดผลมาจากการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 คำถามการวิจัย

1. มีแนวทางใดบ้างที่จะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. ทำอย่างไรให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลางเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน
3. มีวิธีการใดบ้างที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ทำการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน จังหวัดภาคใต้(พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา ตรังและสตูล) บนพื้นฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด โดยศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคม กิจกรรมทางด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจตระหนักถึงการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มที่ทำการศึกษาใน 5 จังหวัดมี ดังนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง อ.ข้างกลาง จ.นครศรีธรรมราชมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดพัทลุงศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง จังหวัดตรังศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหินและกลุ่มสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนขุน ต.กะลาเส อ.สิเกา จ.ตรัง จังหวัดสตูลศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล และจังหวัดสงขลาศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มและ

การตลาดระหว่างกลุ่มกันทั้ง 5 จังหวัดและใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของแต่ละจังหวัด

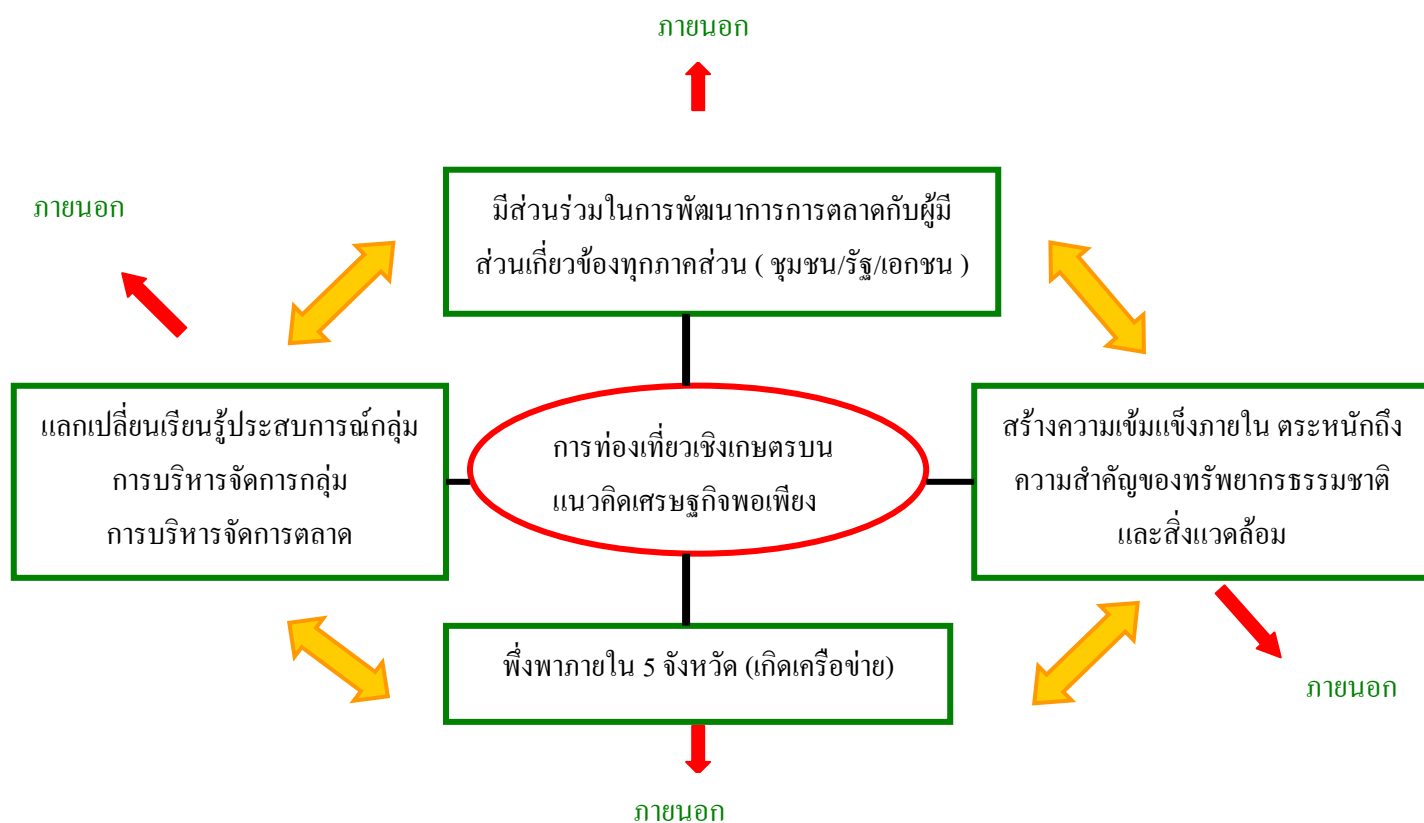
1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

1. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมวิจัย ทราบ ปัญหา และแนวทางที่จะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มพื้นที่ 5 จังหวัด เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ทำให้แต่ละกลุ่มนำประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่มอื่นๆ ไปปรับใช้กับกลุ่มของตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาการตลาดและเกิดการขยายการตลาดได้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มพื้นที่ 5 จังหวัด เข้าใจและตระหนักถึงแนวทางการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้าร่วมโครงการใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรังและสตูล) มีการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรักและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตนเอง เกิดการพึ่งพาบนฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม ทำให้เกิดตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในประเทศและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดกระจายสินค้าพื้นเมืองนำรายได้มาสู่ท้องถิ่น ได้แนวทางในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สนใจ (ดังแผนภาพ 1)

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

1.9 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.9.1 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

- 1) ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ
- 2) นำเสนอในที่ประชุมวิชาการระดับมหาวิทยาลัย / ประเทศ

1.9.2 กลุ่มเป้าหมาย

หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย นักเรียน นิสิต นักศึกษา องค์กรต่างๆ และประชาชนทั่วไป
ที่สนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.10 สรุป

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยในปัจจุบัน ถือว่ายังไม่ค่อยได้รับความนิยมมากเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวบันเทิง ทั้งที่ประเทศไทยขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมมีพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตรมากมาย เช่น สวนผลไม้ ไร่นาสวนผสม ฟาร์มเลี้ยงปลา ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง การทำประมงรูปแบบต่างๆ ฯลฯ เกษตรกรหรือผู้ผลิตทางการเกษตรควรใช้โอกาสในการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการทำการเกษตร สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตร การใช้ชีวิตแบบพอเพียงให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมและมีรายได้จากนักท่องเที่ยวจากการขายสินค้าเกษตร ขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลิน ได้ชิมอาหารสดๆจากแหล่งผลิต ก็ได้รับความรู้กลับบ้านนำความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มจังหวัด หน่วยงานภาครัฐและผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดสามารถสร้างเครือข่ายกันเองทั้งภายในและภายนอก เชื่อมโยงกับธุรกิจอื่นๆได้ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ธุรกิจทัวร์ นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเครือข่ายที่เชื่อมโยงเหล่านี้ การศึกษาเรื่องการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คงจะมีประโยชน์สำหรับเกษตรกรและนักท่องเที่ยวพอสมควร

มีการกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย 3 เรื่อง คือ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระดับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด

ส่วนนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษา ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนา เศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิต

โดยมีขอบเขตของการวิจัย คือ ทำการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน จังหวัดภาคใต้(พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา ตรังและสตูล) บนพื้นฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด โดยศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคม กิจกรรมทางด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจตระหนักถึงการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มที่ทำการศึกษาใน 5 จังหวัด มีดังนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักเห็ดและ

กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดพัทลุงศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง จังหวัดตรังศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน และกลุ่มสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนขุน ต.กะลาเส อ.สิเกา จ.ตรัง จังหวัดสตูลศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล และจังหวัดสงขลาศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มและการตลาดระหว่างกลุ่มกันทั้ง 5 จังหวัดและใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของแต่ละจังหวัด ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยประมาณ 1 ปี

ซึ่งผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ คือ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้าร่วมโครงการใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรังและสตูล) มีการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรักและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น หวังเห็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตนเอง เกิดการพึ่งพาบนฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม ทำให้เกิดตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในประเทศและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดกระจายสินค้าพื้นเมืองนำมาขายได้มาสู่ท้องถิ่น ได้แนวทางในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สนใจ

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ได้มีการรวบรวมวรรณกรรม ในส่วน แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เข้ามาทบทวนและอ้างอิง เพื่อเกิดแนวทางในการศึกษา ให้ได้คำตอบที่ชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีการนำวรรณกรรมในส่วนแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาด

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

2.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน

2.1.9 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา

2.1.10 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจน สถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร ที่ทันสมัยฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น (<http://agrotourism.doae.go.th>,2550)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของนักเดินทางที่จะได้ทั้งความ

สนุกสนาน เพลิดเพลินและ สามารถนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบอาชีพ ได้ทำให้ได้ หวนกลับไปค้นหาเรียนรู้เข้าใจและมีความภาคภูมิใจ ในอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นคุณค่าภายใต้ แนวคิด ปรัชญาองค์ความรู้ภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ของชาวนาชนบท ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมรูปแบบกิจกรรมและการ ประกอบอาชีพทางการ เกษตรที่หลากหลายทั้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จะถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ท่ามกลางทัศนียภาพ ธรรมชาติที่สวยงาม ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย (<http://agrotourism.doae.go.th>,2550)

มุมมองของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบของ Home Stay คือ การที่นักท่องเที่ยว ได้มาพักอาศัยร่วมกับเจ้าของบ้านที่เป็นเกษตรกรและได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีทาง การเกษตรไม่ว่าจะเป็นการเพาะพันธุ์กล้าไม้ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมไปถึงการแปรรู ปผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมต่างๆเหล่านี้ได้สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยความต้องการขั้นพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ คือ

1. ที่พักสะอาด มีการดูแลสุขอนามัยที่ดี
2. อาหารพื้นบ้านที่ปรุงรสชาติของท้องถิ่น
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านต่างๆในพื้นที่
4. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นพร้อมทั้งจุดขายของฝากและของที่ระลึก
5. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าบ้าน

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าพักจะมีกิจกรรมต่างๆให้เข้าร่วมได้มากมาย ทั้งการทำสวนผลไม้ การ ดูแลรักษาและการเก็บผลไม้อการแปรรูปผลผลิต พร้อมทั้งศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนผลไม้ ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ เช่น การเดินป่า ล่องแก่ง น้ำตก สามารถท่องเที่ยวได้ เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากที่พัก เป็นการท่องเที่ยววิถีชีวิตของชาวบ้านริมน้ำ มีการล่องเรือชมวิถีชีวิต ตามสายน้ำ ลำคลอง การปั่นต้นมะพร้าว และเคียนน้ำตาลมะพร้าว เล่นน้ำในคลอง รับประทาน อาหารตำรับชาวสวน พักที่บ้านชาวสวน ซึ่งการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์แต่ละที่จะมีกิจกรรมให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสที่แตกต่างกัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความ เพลิดเพลินและความรู้กลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดนี้คือการได้หวน กลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาคภูมิใจกับอาชีพเกษตรกรรม รากฐานของแผ่นดินไทย ที่เปี่ยมไป ด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาชนบท ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรม และการ ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลาง ทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงาม บริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจที่เกิดจาก

การได้ชม ชิม ชี้อผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อเกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้มาท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิต การเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนเกษตรวนเกษตรสวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจน สถาบัน การศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร ที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรม ทางเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น (<http://www.geocities.com,2550>)

การคิดค้นนำเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศ จัดกิจกรรม จัดรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจและอยากเดินทางไปเที่ยว เพื่อขยายเส้นทาง การท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นผู้ประกอบการนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ได้แยกประเภททรัพยากรจัดกิจกรรม 9 กิจกรรม และได้นำมาเผยแพร่เป็น Amazing Thailand ประสบความสำเร็จเมื่อสองปีก่อนนั้น ความสำเร็จนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังถือแนวเดิม จัดกิจกรรมแต่เพิ่มคุณค่าและคุณภาพ (Value Added) ในแต่ละกิจกรรม เสริมเสน่ห์ทางการท่องเที่ยวให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืน กิจกรรมหนึ่งใน Amazing Thailand ก็คือการเกษตรไทย หรือ Amazing Agricultural Heritage ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑชาวนา ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นาตะวันออก

3. การทำสวนผลไม้ (Horticulture) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไข่ สวนปาล์มน้ำมัน

4. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำ ไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพดข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริม พืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่มน้ำ เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกรม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสมาคมกาดไทยด้วย

7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกซุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลีนี่เทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น (<http://www.phetonline.com,2550>)

ข้อควรปฏิบัติเมื่อไปเที่ยวเชิงเกษตร

- 1.หาข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นๆเป็นอย่างดี
2. ติดต่อสถานที่ก่อนเดินทางไปเที่ยว
3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่นั้นๆอย่างเคร่งครัด
4. แต่งตัวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม
5. ติดต่อผู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ
6. ให้ความเคารพต่อสถานที่และขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
7. ควรสนใจผู้ให้ความรู้และซักถามเมื่อมีข้อสงสัย

ข้อควรหลีกเลี่ยงเมื่อไปเที่ยวเชิงเกษตร

1. ไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น
2. ไม่เดินย่ำแปลงพืชผลไม้ระหว่างทาง
3. ไม่ซั้จักรยานออกนอกเส้นทาง
4. ไม่ทิ้งขยะระหว่างเส้นทาง
5. ไม่หักเด็ด เก็บผักผลไม้ก่อนได้รับอนุญาต
6. ไม่ขีดเขียนลวดลายใดๆบนเส้นทาง

ประเทศไทยตอนนี้ถือว่าเริ่มมีการพัฒนาให้เป็นรูปแบบให้เป็นระบบมากขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อเพิ่มการกระจายตัวไปทั่วภูมิภาค ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติโดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวในแนวนีกลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และสิ่งแวดล้อมก็ดำรงอยู่ได้โดยไม่มีการทำลาย อีกทั้งทุกคนก็เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะช่วยรักษา

คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนไม่ให้เสื่อมโทรมเนื่องจากความหนาแน่นเกินขีดความสามารถรองรับ อีกทั้งประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม พร้อมทั้งมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพเกษตร มีภูมิปัญญาทางการเกษตร มีชื่อเสียงทางด้านไม้ผล ข้าว การประมง และกิจกรรมปศุสัตว์ที่ก้าวหน้ามาแต่โบราณ ความหลากหลายดังกล่าวจะเป็นสิ่งดึงดูดใจและนำความประทับใจมาสู่นักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกรสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตการเกษตรที่ผสมผสานกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนการศึกษา เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านกระบวนการประกอบสัมมาชีพอย่างใกล้ชิด และยังเพิ่มการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

ข้อจำกัดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อจำกัดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญได้แก่ ผู้ประกอบการรายย่อยอาจไม่มีโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้ได้รับความนิยมได้มากนัก เนื่องจากเรื่องของเงินทุนทั้งด้านการตลาดและการจัดการ เพราะในแหล่งท่องเที่ยวก็ควรจะมีสาธารณูปโภคต่างๆ ไว้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมีการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาทำให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้ประกอบการรายย่อย อย่างไรก็ตามทำให้กิจการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเป็นของพวคนายทุนที่มีเงินทุนจำนวนมาก เช่น ฟาร์มโชคชัย เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาทั้งด้านการจัดการ กิจกรรมและสาธารณูปโภคต่างๆ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการทำการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากในแต่ละปีนั้นมิได้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ตามที่ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถกระจายจากรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ เพราะรายได้ทั้งหมดก็จะตกเป็นของเจ้าของกิจการ รวมไปถึงชุมชนในท้องถิ่นก็มิได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการท่องเที่ยวแต่อย่างใด เนื่องจากการจัดการและการดำเนินงานก็ควบคุมดูแลโดยเจ้าของกิจการเอง คนในท้องถิ่นอาจมีบทบาทเพียงแค่เป็นแรงงานที่นายทุนนั้นจ้างให้เข้ามาทำงานและจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสวนผลไม้ สวนสมุนไพรบางแห่งที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถชิมผลไม้ได้สดๆ จากไร่ที่ยังคงมีการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันศัตรูพืชซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบสภาพแวดล้อม ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและยั่งยืนจริงหรือไม่

(<http://www.geocities.com,2550>)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนเกษตร วนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ ความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมเหนืออื่นใดที่ได้รับคือ การได้หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิคุ้มกันอาชีพเกษตรกรรมอันเป็นรากฐานของคนไทยที่เปี่ยมไปด้วยแนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

วุฒิพงษ์ เตชะดำรงสิน (2549) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัว (risk management) ที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ซึ่งหลักการเหล่านี้ ถ้าทุกคนปฏิบัติได้ก็จะสามารถหลุดพ้นจากความยากจน

อภิชัย พันธเสน (2549) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ในหนังสือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับนโยบายของรัฐว่า ถ้าหากจะใช้ภาษาทางวิชาการของยุคหลังทันสมัย (post modern) ก็อาจจะกล่าวได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวาทกรรมที่ได้กระแสการพัฒนาแนวทางทันสมัย (modernization) ที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก จนละเลยการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่จะทำให้ทุกคนมีพออยู่พอกินก่อน แล้วจึงจะพัฒนาในขั้นสูงขึ้นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง วาทกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2517 หรือประมาณกลางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) ที่เป็นผลจากการพัฒนาประเทศแนวทันสมัยของประเทศไทยได้ดำเนินปี พ.ศ. 2504 เป็นเวลา 13 ปี ซึ่งถึงแม้จะทำให้ประเทศให้มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งกายภาพ และทางสังคมให้มีความก้าวหน้าในระดับหนึ่ง แต่ก็เริ่มปรากฏชัดว่า เกิดช่องว่างมากขึ้นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ภายใต้บริบทของการเมือง อำนาจนิยมโดยข้าราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการทหาร เกิดมีช่องว่างทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นระหว่างเมืองและชนบท และระหว่างคนรวยและ

คนจนในเมือง เริ่มปรากฏความแตกแยกของครอบครัวในชนบทที่นำไปสู่ความล่มสลายของครอบครัวและสังคมในชนบทที่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมาในบริเวณพื้นที่เมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งชุมชนแออัด ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่อพยพหนีความยากจนในชนบทมาตั้งถิ่นฐานในเมือง ส่วนการเมืองลักษณะอำนาจนิยมก็เสริมให้ระบบอุปถัมภ์ที่เคยมีอยู่แล้วในสังคมไทยยุคศักดินาให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งยังมีผลมาถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจพอเพียงมิได้เกิดจากสุญญากาศ แต่เป็นผลจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้มีโอกาสออกทรงงานในชนบทเพื่อเยี่ยมเยียนราษฎรในที่ห่างไกลและทุรกันดาร ได้พบความจริงดังกล่าว และก่อนหน้านั้น 1 ปี (พ.ศ.2516) ก็ได้มีหนังสือที่ชื่อว่า Small is beautiful ซึ่งได้รับความนิยมทั่วโลก ประพันธ์โดย E.F Schumacher มีชื่อว่า Buddhist Economics เน้นคำสอนในพุทธธรรมที่ว่าด้วยมรรคมีองค์ 8 ในข้อที่มีชื่อว่า สัมมาอาชีวะ ประกอบการเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งน่าจะมีส่วนสำคัญต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นการพัฒนาประเทศที่ควรจะเป็น

ขั้นตอน เน้นให้ทุกคนพออยู่พอกินก่อนแล้วค่อยพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป พร้อมกับการใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ แต่มีราคาถูก เพื่อให้คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าว เป็นการเน้นความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ.2530-2539) เป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนเกิดเป็นเศรษฐกิจฟองสบู่ ทุกคนจะเห็นโอกาสที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเองในระยะสั้น จึงไม่มีใครให้ความสนใจกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในช่วงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเตือนประชาชนให้สร้างภูมิคุ้มกันด้วย “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับ “ทฤษฎีเก่า” ที่เน้นการแบ่งงานทำให้เกิดความชำนาญและเน้นการพึ่งตลาด มาเป็นการเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคเองในครัวเรือนก่อน เหลือจึงขาย ซึ่งคิดว่าเหมาะที่สุดสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีอำนาจการต่อรองต่ำ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 -2544) ให้เน้นคนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพัฒนามนุษย์เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ในปี พ.ศ.2540 ก็เกิดปัญหาเศรษฐกิจเสียก่อน ภายหลังจากการพลาดการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2549-2549) จึงใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายในการกำหนดแผนดังกล่าว แต่รัฐบาลชุดนี้ไม่ได้ให้ความสนใจในแผนนี้อย่างจริงจัง กลับเน้นการพัฒนาแบบคู่ขนาน คือ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของประเทศเพื่อยกระดับขีดความสามารถของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ พร้อมกับเสริมศักยภาพเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานได้กลายเป็นนโยบายประชานิยมแทนที่จะช่วยให้ประชาชนช่วยตนเองได้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรจะเป็นยุทธศาสตร์หลักใน

การพัฒนาประเทศและเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศของ
ประเทศ และเพื่อความผาสุกของสังคม

ปรียานุช พินุลสราวุธ (2549) ได้อธิบายแก่นแท้และความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงคือ
อะไร ที่สำคัญมี 2 นัย คือ เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และอีกนัยหนึ่ง ความหมายแปลว่าอะไร
“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คือ หลักคิดที่เพื่อการดำรงชีวิตที่เราจะมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้ เราต้องมี
หลักคิดว่าเราจะดำรงชีวิตอย่างไร เพื่ออะไร ทำอะไร และสุดท้ายเป้าหมายของชีวิต คืออะไร ตรงนี้
คือแก่นแท้ของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีชีวิตของคนไทยอยู่ในสภาวะแวดล้อมไทย ภูมิสังคมแบบไทยๆ
เป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของประเทศไทย

และปรียานุช พินุลสราวุธ (2549) ได้กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสำหรับสังคมในระดับบุคคล องค์กร ชุมชน ดังนี้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
สามารถใช้ได้ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มองค์กร ชุมชนและภาครัฐ เช่น 1) หน่วยที่เล็กที่สุด
คือ ตัวเราเอง การใช้ชีวิตที่สมดุลทั้งทางกายและจิตเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เอาแต่ทางกายอย่างเดียว
แต่งตัวสวยงามแต่จิตใจเศร้าหมอง หรือเอาแต่ทางจิตอย่างเดียว อดอาหาร ไม่ดูแลร่างกาย ในการ
ทำงาน ก็ต้องขยันหมั่นเพียร อดทนทำงานให้มีรายได้ อย่างน้อยก็พอเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
เมื่อตนเองพอมีพอกิน ระดับหนึ่งก็ควรคำนึงถึงความพอประมาณในการบริโภค ส่วนที่มีเกินหรือไม่
จำเป็นก็เอื้อเพื่อแบ่งปันให้สังคม ความช่วยเหลือแบ่งปันนำไปสู่ความสามัคคี การไม่เบียดเบียน
ตนเอง ครอบครัว ผู้อื่นในสังคมจะทำให้เราอยู่กันได้อย่างสันติสุข 2) ระดับองค์กรชุมชน หรือสังคม
นั้น ต้องพยายามรักษาสมดุลทางสังคม สมดุลทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะ
มนุษย์เป็นสัตว์สังคม อยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นในสังคม การแบ่งปัน เอื้อเพื่อ
ช่วยเหลือกัน นำไปสู่ความสันติสุขและความสามัคคี การไม่เบียดเบียนชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
การเคารพสิทธิของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นการดำรงตนตามหลักมีเหตุผล เช่น กลุ่มสัจจะ
ออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์แม่บ้าน 3) ในระดับชาติ เช่น เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ถ้าการ
พัฒนาเป็นแบบรวบรวก จมกระจาย สังคมเกิดปัญหา คนจนลุกขึ้นมาประท้วง ความสันติสุข
ความสามัคคีก็ไม่อาจรักษาไว้ได้ โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามกฎอนิจจัง
เพราะฉะนั้น เราต้องไม่ประมาท ต้องตั้งสติให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง คิดพิจารณาอย่างรอบคอบ
ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร เรียกว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัวเอง ถ้าเราใช้ชีวิตอย่าง
พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ชีวิตก็จะปรับเปลี่ยนเข้าสู่สมดุล และสามารถพร้อมรับต่อ
การเปลี่ยนแปลงได้

และ สบพันธ์ ชิตานนท์ (2549) ได้ให้ความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียงว่า

เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุก
ระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ชุมชน หรือ รัฐ ในการปฏิบัติงานหรือบริหารพัฒนาประเทศให้
ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท มี
เหตุผล และสร้างระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากภายนอกและ
ภายในอย่างรอบคอบ ในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความสำนึกใน
คุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรอบรู้ที่เหมาะสม การดำเนินชีวิตควรใช้ความอดทน ความ
เพียร มีสติปัญญา พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมโลกภายนอก
ได้เป็นอย่างดี การดำรงชีวิตและปฏิบัติตนมุ่งเน้นการอยู่รอดปลอดภัย และวิกฤต สร้างความ
มั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

องค์ประกอบของความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดย
ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคอยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้อง
เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
จากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการ
เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะ
เกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล การดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีความรู้
และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

ความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ
ด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน
และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

คุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความ
ซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จึงกล่าวได้ว่าการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การพัฒนาที่สมดุล
และยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ

สังคม สภาพแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองใน
ระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัย

ต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือเกื้อกูล และความสามัคคี โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับหลักวิชาการ ใช้การพิจารณาวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างรอบคอบ โดยตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ใช้สติปัญญาและความเพียรในการดำเนินชีวิต

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงทุกคน ทุกอาชีพ รวมทั้งรัฐบาล สามารถนำเอาแนวพระราชดำรัสไปยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น

หลักสำคัญของความพอดีมี 5 ประการ คือ

1. ความพอดีด้านจิตใจ : ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
2. ความพอดีด้านสังคม : ต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักนึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และแข็งแรง
3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป
4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี : รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเองและสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง
5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน (http://subweb2.dpt.go.th/dpt_kmcenter,2551)

กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มาตั้งแต่เริ่มงานพัฒนาเมื่อ 50 ปีที่แล้ว และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด แต่นโยบายเกี่ยวกับเกษตรที่ผ่านมารัฐบาลเน้นการ ผลิตสินค้า เพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ คือ เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขาย และก็นำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็จะไปกู้ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอดจนกระทั่งชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคาร โค – กระบือขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของ “เศรษฐกิจ-พอเพียง” นับตั้งแต่อดีตกาล แม้กระทั่งโครงการแรก ๆ แกวจังหวัดเพชรบุรี ก็ทรงกำชับหน่วยราชการมิให้นำเครื่องกลหนักเข้าไปทำงาน รับสั่งว่า

หากนำเข้าไปเรืวนัก ชาวบ้านจะละทิ้งจอบ เสียม และในอนาคตจะช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งก็เป็นจริงในปัจจุบัน

จากนั้นได้ทรงคิดค้นวิธีการที่จะช่วยเหลือ ราษฎรด้านการเกษตร จึงได้ทรงคิด “ทฤษฎีใหม่” ขึ้น เมื่อปี 2535 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการทำการเกษตรให้แก่ราษฎร ในการจัดการด้านที่ดินและแหล่งน้ำในลักษณะ 30 : 30 : 30 : 10 คือ ขุดสระและเลี้ยงปลา 30 ปลูกริ้ว 30 ปลูกริ้วไร่พืชสวน 30 และสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกริ้วสวนและเลี้ยงสัตว์ใน 10 สุดท้าย

ต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมมา โดยตลอดเพื่อให้เกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความแข็งแรงพอ ก่อนที่จะไปผลิตเพื่อการค้าหรือเชิงพาณิชย์ โดยยึดหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและจัดการใช้ง่าย

ขั้นที่ 2 รวมพลังกันในกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจภาคองค์กร พัฒนาเอกชน และภาคราชการ ในด้านเงินทุนการตลาด การผลิต การจัดการและข่าวสารข้อมูล

สำหรับในภาคอุตสาหกรรม ก็สามารถนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ได้ คือ เน้นการผลิตด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกินไป เพราะหากทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก็จะต้องพึ่งพิงสินค้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตสินค้า เราต้องคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ในประเทศก่อน จึงจะทำให้ประเทศไม่ต้องพึ่งพิงต่างชาติอย่างเช่น ปัจจุบัน ดังนั้น เราจะต้องช่วยเหลือประเทศให้มี ความเข้มแข็ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เป็นผู้จุดประกายระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบ และชิ้นส่วนที่เรานำมาใช้ในการผลิตให้เป็นลักษณะพึ่งพา ซึ่งมีมาแล้วเกือบ 20 ปี แต่ทุกคนมองข้ามประเด็นนี้ไป ตลอดจนได้รับผลจากภายนอกประเทศทำให้ประชาชนหลงลืม และมึนเมาอยู่กับการเป็นนักบริโภคนิยม รับเอาของต่างชาติเข้ามาอย่างไม่รู้ตัว และรวดเร็วจนทำให้เศรษฐกิจของไทย(http://subweb2.dpt.go.th/dpt_kmcenter,2551)

การปฏิบัติตนตามแนวทางพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางในชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้อง ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมากมิใช่น้อยที่ดำเนินการ โดยปราศจากละเอียดอ่อนต่อแผ่นดิน

(http://subweb2.dpt.go.th/dpt_kmcenter,2551)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของทุกชนชั้น ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตที่สมดุล ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก หากใครปฏิบัติได้ตามปรัชญานี้ก็จะสามารถหลุดพ้นจากความยากจน

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

ชนินฐา กาญจนรังษิณนท์ กรมการพัฒนาชุมชน ได้แปลเอกสาร จาก Adam Adam Burke, Social Development Division Department for International Development. Communications & Development : a practical guide. (1999) ไว้ดังนี้

การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา มีการพูดถึงคำว่า "เครือข่าย" บ่อยครั้งขึ้นในหมู่นักพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเมื่ออ้างถึงการ ดำเนินงานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนขณะเดียวกันในสังคมทั่วไป คำว่า "เครือข่าย" ก็มีความสำคัญมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ผู้คนพูดถึงเครือข่ายของหน่วยงานการพัฒนา วิจัย ธุรกิจ เครือข่ายประชาสังคม เครือข่ายประชารัฐ และในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ คนบางกลุ่มมอง "เครือข่าย" ว่าเป็นเพียงคำที่รู้จักเฉพาะในวงการหนึ่ง แต่ปัจจุบันมีองค์กรจำนวนมากตระหนักว่า "เครือข่าย" เป็นเครื่องมือที่

มีคุณค่าในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกันขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน หรือ เกี่ยวข้องกันให้ได้ประโยชน์สูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด

เครือข่ายคืออะไร เครือข่ายทำงานอย่างไร ทำไมบางเครือข่ายประสบความสำเร็จ แต่บางเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ ในขณะที่จำนวนเครือข่ายมีเพิ่มขึ้นมากมาย แต่ยังไม่มีใครศึกษา อย่างจริงจังถึงความแตกต่างในการดำเนินงานของเครือข่าย องค์ประกอบของความสำเร็จและ ปัญหาของเครือข่าย

ความหมายเครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ระหว่างกัน หรือทำ กิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กร สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ในความหมายนี้ สารสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกใน เครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิก เครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัว ของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

การสร้างเครือข่าย การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ ในทัศนะของ Starkey การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ฉันท์ เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าทำให้เกิดการคับคั่งสมาคมแบบฟุ้งเฟ้อ นอกจากนี้การสร้าง เครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสาร ทางสื่อสารมวลชน การส่งนิตยสารจดหมายข่าวให้กับสมาชิก เหล่านี้ไม่ใช่เครือข่าย เครื่องมือของ การสื่อสารมวลชนอาจนำมาใช้ในเครือข่ายได้ แต่การใช้เครื่องมือเหล่านี้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถ เรียกได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่าย

ดังนั้น เครือข่ายจึงไม่ใช่การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อเท่านั้น แต่ต้องมีการ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย

เครือข่ายในการพัฒนาจะไม่จำเป็น ถ้าคนหรือองค์กรมีการติดต่อสัมพันธ์กันกับคนหรือ องค์กรในสาขาเดียวกัน ทั้งแนวตั้งและแนวราบอยู่แล้วเป็นอย่างดี (เช่น มีการติดต่อกันระหว่าง หน่วยงานวิจัย หน่วยงานพัฒนา หน่วยงานฝึกอบรม หน่วยงานส่งเสริม และหน่วยงานสนับสนุน โครงการพัฒนาชนบท) หรือองค์กรต่าง ๆ ทราบถึงสิ่งที่ป็นจริงเกี่ยวกับนโยบาย ผลการวิจัยและ การดำเนินงานในที่ต่าง ๆ ทราบถึงแหล่งวิชาการ แนวทางการพัฒนาทางการบริหาร สังคม เศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละแหล่ง และแต่ละแนวทางการพัฒนา มี ทรัพยากรที่จะดำเนินงานของตนเอง สามารถร่วมมือกับเพื่อนในวงการเดียวกันในหนทางที่องค์กร

ของตนจะได้รับประโยชน์ หรือทำให้รัฐบาล องค์กร และชุมชน รับฟังข้อเสนอแนะขององค์กรของตนได้อยู่แล้ว

แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น หน่วยงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือหน่วยงานพัฒนาของรัฐ ต่างหน่วยต่างทำงานกันไปไม่เคยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำงานคล้ายคลึงกัน ยุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาวันต่อวัน เพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด มีการทำงานซ้ำซ้อนกันในพื้นที่เดียวกัน แต่ละหน่วยงานก็มีการส่งข่าวสารข้อมูลไหลเวียนกันอยู่ภายในหน่วยงานของตน และข้อมูลข่าวสารมีค่อนข้างจำกัด การทำงานใช้กรอบความคิดหรือหลักการเฉพาะที่เคยใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง พัฒนาในสาขาแคบ ๆ และเป็นไปตามนโยบายขององค์กร หรือแม้แต่อองค์กรชุมชนในหมู่บ้านเดียวกันก็ต่างกลุ่มต่างทำงานของตนไปไม่เคยติดต่อช่วยเหลือกิจการของกันและกัน ไม่เคยให้คำปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ก็มีอยู่มากมาย

เมื่อเป็นเช่นนี้ ในยามที่ต้องการเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยนำเข้า เทคโนโลยี การฝึกอบรม แนวความคิดในการวิจัย ข้อเสนอโครงการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา บุคคลหรือองค์กรก็จะใช้สิ่งต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ใกล้มือ และอาจมีการออกแบบใหม่ หรือสร้างขึ้นใหม่ถ้า จำเป็น ซึ่งต้องเสียเวลาค้นหายาวนาน

เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

รูปแบบของเครือข่าย

เครือข่ายมีรูปแบบมากมาย และมีบางคนพยายามจำแนกโดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของเครือข่าย เป็นเกณฑ์

คุณลักษณะของสมาชิก

เครือข่ายอาจจำแนกตามประเภทของสมาชิก เช่น ชาวนา นักวิจัย หรือวิศวกร บางคนรวมคนที่ทำงานในระดับเดียวกันเป็นประเภทเดียวกันหรือเน้นเครือข่ายแนวราบ เช่น เครือข่ายชาวนา (ประกอบด้วยคนที่เป็นชาวนาเท่านั้น) บางคนก็รวมคนที่ทำงานสาขาเดียวกันแต่ต่างระดับกันเข้าด้วยกัน หรือเน้นเครือข่ายแนวตั้ง เช่น ชาวนา นักวิจัยด้านการเกษตร หน่วยงานกำหนดนโยบายการเกษตร และหน่วยงานระหว่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นต้น บางเครือข่ายมีสมาชิกแบบบุคคล แต่บางแห่งก็มีสมาชิกเป็นองค์กรหรือสถาบัน และบางแห่งมีปะปนกัน

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์

เป็นการจำแนกเป็นเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่หนึ่ง บางแห่งก็เป็นเครือข่ายระดับประเทศ บางแห่งเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาค บางเครือข่ายก็เป็นเครือข่ายระดับชุมชนลุ่ม

น้ำ เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ เป็นต้น หรืออาจแบ่งตามเขตที่มีระบบนิเวศทางการเกษตรเหมือนกัน เช่น เครือข่ายข้อมูล ข่าวสารในพื้นที่แห้งแล้ง (Arid Lands Information Network)

วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

เครือข่ายจำนวนมากตั้งขึ้นเพื่อปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก และการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเป็นวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย บางเครือข่ายตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการวิจัยศึกษา ฝึกอบรม หรือตลาด บางเครือข่ายมุ่งเพื่อแลกเปลี่ยนเครื่องมือในการประกอบอาชีพ (เช่น เครือข่ายเครื่องจักรกลทางการเกษตร) บางเครือข่ายมุ่งเป็นกลุ่มพลังกระตุ้นความตระหนักของสังคม และเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก เครือข่ายหลายแห่งมีวัตถุประสงค์หลายด้าน ทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรมและวิจัย รวมทั้งผลักดันนโยบาย

การจัดการเครือข่าย

บางเครือข่ายมีรูปแบบเป็นทางการและรวบอำนาจ โดยมีการส่งข่าวถึงกันผ่านองค์กรแกนที่เป็นศูนย์กลาง เครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง แต่บางแห่งก็รวมเป็นเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการ และกระจายอำนาจ โดยเน้นการติดต่อกันโดยตรงระหว่างสมาชิก เครือข่ายไม่เป็นทางการมักจะเกิดขึ้นจากระดับรากหญ้า หรือในองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจขององค์กรระดับล่าง แต่ก็มีแนวโน้มที่พัฒนาเป็นเครือข่ายที่รวมศูนย์มากขึ้น

ประโยชน์ของเครือข่าย

ประโยชน์เฉพาะหน้าของเครือข่ายเห็นได้จากผลงานที่สมาชิกดำเนินการ ส่วนประโยชน์ระยะยาว จะบังเกิดในรูปของควมมีประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดวิธีการทำงาน และระบบ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เครือข่ายในการพัฒนามีประโยชน์หลายประการ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ สมาชิก และ กิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งพอจะรวบรวมได้ดังนี้

- เครือข่ายช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ ผ่านการประชุม การทดลองปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แก่กัน เป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กร
- การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานในเครือข่าย ช่วยลดการทำงาน และการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ก้าวหน้า รวดเร็ว และส่งผลต่อสังคมในวงกว้างยิ่งขึ้น
- เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกัน มีวิธีการทำงาน การจัดองค์กร และ

มีภูมิหลังต่างกันไปที่ไม่มีโอกาสต่อกัน เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

- เครือข่ายสามารถทำให้คนและองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กันได้ทราบว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานในเรื่องเดียวกัน และเผชิญปัญหาเหมือนกัน

- เครือข่ายสามารถทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ
- เครือข่ายช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมท้นในหมู่บ้าน
- เครือข่ายช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
- เครือข่ายทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ได้รับกำลังใจ การจูงใจ

และการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยเล็ก ๆ ที่อยู่นอกระบบราชการ

ปัญหาทั่วไปของเครือข่าย

เครือข่ายมักเผชิญกับปัญหาในการจัดระเบียบองค์กรไม่น้อย บางแห่งก็มีปัญหาในแง่ของโครงสร้างและการเงิน บางแห่งมีปัญหาด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องในเครือข่าย ปัญหาที่นำมาเสนอในที่นี้ไม่ได้จัดว่าปัญหาใดมีความสำคัญกว่าปัญหาใด

1. การขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

โดยทั่วไปเครือข่ายจะเกิดขึ้นมาจากความต้องการจำเป็นบางอย่างของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรจำนวนหนึ่ง ซึ่งความต้องการจำเป็นดังกล่าวจะถูกนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของเครือข่าย แต่ก็มี เครือข่ายบางแห่งไม่เคยมีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนไว้เลย เมื่อเครือข่ายไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน บุคคลหรือองค์กรสมาชิกที่มีความเข้มแข็งกว่า ก็มีโอกาเข้ามาครอบงำชักจูงเครือข่าย ไปในทางที่เป็นประโยชน์เฉพาะกับบุคคลหรือองค์กรที่มีอำนาจมากกว่านั่นเอง นอกจากนี้การไม่มีวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ชัดเจนยังทำให้การติดตามประเมินผลเครือข่ายไปได้ยาก เพราะไม่รู้ว่าจะวัดผลสัมฤทธิ์ของเครือข่ายที่ตรงไหน อีกทั้งเป็นการยากที่จะคงไว้ซึ่งประโยชน์ของมวลสมาชิก เครือข่ายลักษณะนี้ให้ผลต่อสมาชิกที่สามารถวัดได้นั้นน้อยมาก

2. ความไม่เท่าเทียมกันของสมาชิก

เครือข่ายที่มีสมาชิกหลากหลายประเภทหรือ มีความแตกต่างมากระหว่างฐานะ ขนาด ความ เข้มแข็ง และสถานภาพอื่น ๆ ของสมาชิก ยากที่จะทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายโดยเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความแตกต่างในลักษณะของการมีอำนาจเหนือกันตามลำดับชั้น องค์กรใหญ่ที่มีทุนมาก และมีผู้นำองค์กรที่มีความรู้สูง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะครอบงำองค์กรที่มีขนาดเล็กกว่า การมีความคิดและอุดมการณ์ในระดับต่างกันอาจเป็นประโยชน์

ต่อเครือข่าย และกระตุ้นให้เกิดความกดดันในทางที่สร้างสรรค์ และเกิดการถกเถียงกันอย่างมีชีวิตชีวาระหว่างสมาชิกเครือข่าย อย่างไรก็ตาม เมื่อคนที่มีจิตใจเข้มแข็งกว่า หรือเสียงดังกว่า บังเอิญมีความคิดที่ขัดแย้งกับคนอื่น คนพวกนี้อาจทำให้การประชุมและความคืบหน้าของการอภิปรายหยุดชะงักลงได้ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ก็นำไปสู่การสร้างพันธมิตรกลุ่มใหญ่ โดยสมาชิกที่รู้สึกว่าคุณกลุ่มแบบไม่ยุติธรรม จึงเบื่อ และชวนกันออกจากเครือข่ายไป

3. การครอบงำ

เครือข่ายสามารถถูกครอบงำได้โดยง่ายจากองค์กร กลุ่มผลประโยชน์ หัวคะแนน นักการเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ นักวิชาการ หรือผู้มีอิทธิพลอื่น ๆ

บ่อยครั้งที่เครือข่ายเริ่มจากคนไม่กี่คน หรือองค์กรหนึ่งที่ต้องการหาคนที่มีความเห็นตรงกันมาเป็นพวก สถานภาพสมาชิก และกิจกรรมเครือข่ายจึงเป็นไปตามความพอใจของกลุ่มผู้ก่อตั้งหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลครอบงำเครือข่าย ความอิจฉาริษยาและความพอใจกันระหว่างบุคคลหรือองค์กรอาจนำไปสู่การแยกตัวออกมาอย่างเด็ดขาดของบางคนหรือบางองค์กร

เมื่อกระบวนการครอบงำเริ่มขึ้น เป็นเรื่องยากที่จะหยุด เพราะสมาชิกภาพ หน้าที่ของเครือข่าย และระเบียบวาระการประชุมเครือข่ายถูกควบคุมโดยกลุ่ม ๆ หนึ่ง บุคคลหรือองค์กรที่รู้สึกว่าถูกครอบงำหรือถูกกีดกันมีโอกาสน้อยมากที่จะเปลี่ยนแปลงเครือข่าย คนพวกนี้อาจเลิกยุ่งเกี่ยวกับกิจการของเครือข่าย หรืออาจก่อวินาศกรรมและเป็นปรปักษ์อย่างรุนแรงกับเครือข่าย เมื่อไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรในเครือข่ายได้ เขาก็อาจแยกตัวออกไปสร้างหรือเข้าร่วมในเครือข่ายกัน

แนวทางทั่วไปสำหรับการสร้างเครือข่าย

แม้ว่าปัญหาที่พบในเครือข่ายจะมีจำนวนมากมายดังที่ได้กล่าวแล้ว แต่ก็มีเครือข่ายจำนวนไม่น้อยที่สามารถผ่านพ้นอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงมาได้ และทำงานตอบสนองความต้องการของมวลสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ Starkey ได้สรุปบทเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาของเครือข่าย มาเป็น แนวทางกว้าง ๆ สำหรับกระตุ้นให้นักพัฒนาสนใจในการสร้างเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพได้ต่อไป

1. วัตถุประสงค์ การจัดตั้งเครือข่ายต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจน ซึ่งสามารถกำหนดทิศทางของเครือข่าย กิจกรรมหลัก และประเภทของบุคคลและองค์กรที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกที่แท้จริงของเครือข่าย การกำหนดวัตถุประสงค์ควรให้สมาชิกจำนวนมากมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนบางกลุ่มวัตถุประสงค์ของเครือข่ายควรมีการทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการทำงานของเครือข่ายว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด วัตถุประสงค์จะยังคงมีความสำคัญและเหมาะสมสำหรับการทำงานของเครือข่ายในอนาคตอีกหรือไม่ เครือข่ายควรเตรียมตัวสำหรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามเวลา

ควรมีการปรับตัวอุปสงค์เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป หรือเมื่อเป้าหมายแรกบรรลุผลแล้ว เครือข่ายอาจมีการจัดแจงอะไรบางอย่างขึ้นมาเป็นการชั่วคราว เพื่อสนองความต้องการบางอย่างของสมาชิก และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วก็ต้องเปลี่ยนตัวเองอย่างรวดเร็ว เพื่อจัดการกับวัตถุประสงค์ใหม่ ๆ อีก หรืออาจสลายตัวเองก็ได้

2. กิจกรรมที่ชัดเจน เครือข่ายต้องริเริ่มกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก พลังขับเคลื่อนของเครือข่ายจะดำรงอยู่ได้ก็ด้วยการมีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสประทะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของสมาชิกกิจกรรมพื้น ๆ ก็จะไปสู่การเป็นเครือข่ายพื้น ๆ ความคิดคักของเครือข่ายไม่สามารถรักษาไว้ได้ด้วยการดำเนินกิจกรรมเพียงการส่งจดหมายข่าวถึงสมาชิก บัญชีรายชื่อสมาชิกที่มีจำนวนมาก ไม่ใช่สิ่ง ทดแทนการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดแบบเผชิญหน้า และการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อการแก้ไขปัญหาร่วมกัน กิจกรรมที่ชัดเจนไม่ใช่ต้องเป็นการเตรียมการโดยกลุ่มแกนนำของเครือข่าย การให้สมาชิกสามารถจัดกิจกรรมเอง เป็นการเปิดทางให้เกิดความร่วมมือกันทั้งเครือข่าย ในเครือข่ายที่แข็งแกร่ง กิจกรรมของเครือข่ายจะเกิดขึ้นในวงกว้าง บางกิจกรรมดำเนินการโดยกลุ่มแกน แต่หลายกิจกรรมทำโดยสมาชิก

3. กลุ่มแกนนำที่ปวารณาตนเพื่อเครือข่าย แม้ว่าการมีส่วนร่วมในวงกว้างจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการทำงานของเครือข่าย แต่ก็ยังจำเป็นต้องมีกลุ่มแกนของเครือข่ายที่ปวารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ และส่งกำลังบำรุงให้กับสมาชิก บุคคลหรือองค์กรที่เป็นกลุ่มแกนต้องคิดให้พ้นจากงานในองค์กรของตัวเอง เพราะขณะนี้ตนเองทำหน้าที่ให้กับสมาชิกทั้งหมด ไม่ใช่ทำงานให้กับองค์กรของตัวเองเท่านั้น กลุ่มแกนต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาส่วนใหญ่รู้สึกถูกกดดันให้ต้องใช้เวลาและทรัพยากรของตนไปในการทำงานให้กับเครือข่าย กิจกรรมของเครือข่ายจึงมักจะได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษเมื่อกิจกรรมการดังกล่าวมีความสำคัญ ดังนั้น คนหรือองค์กรที่ปวารณาตนหรือได้รับมอบหมายให้เป็นกลุ่มแกนควรมองความสำเร็จของเครือข่ายในฐานะที่เป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิตและอาชีพ ผลกระทบของขบวนการสังคมบางอย่างที่มีต่อโลก (เช่น การรักษาระบบนิเวศ การเรียกร้องสิทธิสตรี และการเรียกร้องประชาธิปไตย) ส่วนใหญ่มีผลมาจากองค์กรเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้านั่นเอง

กลุ่มแกนนำต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิกเครือข่าย มีการติดต่อสังสรรค์กับสมาชิกทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถติดตามความคิดและความต้องการที่เปลี่ยนไปของสมาชิกได้

ทัน ถ้าไม่มีการติดต่อกัน กลุ่มแกนนำมีแนวโน้มเพียงที่จะมุ่งไปสู่การรวมศูนย์อำนาจและแยกตัวออกห่างจากสมาชิกมากขึ้นทุกที

ต้องมีกระบวนการเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่ายขึ้นมาใหม่อย่างต่อเนื่อง อาจให้มีการหมุนเวียนหน้าที่ความรับผิดชอบภายในเครือข่าย หรือให้มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยก็ได้

กลุ่มแกนนำควรมีการตรวจสอบความก้าวหน้าของเครือข่าย และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกเครือข่ายคนอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยการวิพากษ์ตนเอง กลุ่มแกนนำควรมองวิธีการที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เครือข่าย และระบบการจัดการที่ให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อช่วยให้เครือข่ายดำรงกระบวนการวิธีการทำงานที่ใช้ได้จริง

4. หลีกเลี่ยงการรวมศูนย์อำนาจจากการมอบอำนาจ เครือข่ายและกลุ่มแกนควรกำหนดเรื่องที่จะมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิก เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากการรวมศูนย์อำนาจมากเกินไป การครอบงำ การแยกตัวเองออกห่างจากสมาชิก และการกลายเป็นสมาชิกที่เฉยเมยต่อกิจกรรมเครือข่าย เครือข่ายบางแห่งเลี่ยงการรวมศูนย์อำนาจโดยการมอบให้สมาชิกเป็นคณะทำงานในเรื่องต่าง ๆ และมีหน้าที่ประสานงานในเรื่องนั้นๆ เครือข่ายไม่ควรทำให้สมาชิกตั้งความหวังไว้กับกลุ่มแกนมากเกินไปว่าจะต้องเป็นหน่วยดำเนินงานในทุกกิจกรรม สมาชิกเองก็ควรมีความรู้สึกที่จะรับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมหรือเสนอตัวเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมของเครือข่ายด้วย ถ้าเครือข่ายไม่มีชีวิตชีวา สมาชิกควรตำหนิตัวเองเท่า ๆ กับตำหนิกลุ่มแกน

การกระจายอำนาจที่จัดตั้งโดยองค์การความช่วยเหลือ

เครือข่ายที่จัดตั้งโดยองค์กรแหล่งทุน และเครือข่ายด้านการวิจัยระหว่างประเทศ โดยทั่วไปมีจุดเริ่มจากการมีเลขานุการ และเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งมีแนวโน้มจะเป็นเครือข่ายที่มีรูปแบบทางการที่ดำเนินการภายใต้การกำกับของแหล่งทุน แม้ว่าจะเป็นเครือข่ายที่เกิดจากสถาบันเจ้าของทุนที่ทำให้ได้รับการยอมรับ และการสนับสนุนทางการเงินจากนานาชาติ แต่เครือข่ายก็ควรมอบหมายงานและกระจายอำนาจให้กับสมาชิก ซึ่งอาจทำในลักษณะการเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถจัดกิจกรรมบางเรื่องได้อย่างอิสระ ทั้งนี้เป็นการช่วยให้สมาชิกมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมอย่างมืออาชีพ มีสถานภาพและความรับผิดชอบ ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไปเมื่อองค์กรแหล่งทุนปิดการช่วยเหลือ

การเสริมให้สมบูรณ์และการเชื่อมโยง

เครือข่ายแต่ละเครือข่ายต่างก็มีวัตถุประสงค์ โครงการ สมาชิก และระบบการจัดการที่แตกต่างกัน แต่มีส่วนที่เหลื่อมซ้อนกันอยู่ สะท้อนถึงขอบเขตและกลุ่มเป้าหมายของเครือข่าย การเชื่อมโยงระหว่าง เครือข่ายจะเป็นการเสริมความสมบูรณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีหลายลักษณะ โดยอาจ

เป็นการเสริมในแง่ภูมิศาสตร์ เช่น การเชื่อมโยงเครือข่ายที่ดำเนินการในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลกเข้าด้วยกัน หรือเชื่อมเครือข่ายแนวราบที่ประกอบด้วยองค์กรที่มีรูปแบบแตกต่างกันเข้าด้วยกัน เช่น หน่วยงานพัฒนาเอกชน ชาวนา สถาบันวิจัย เป็นต้น หรือเชื่อมโยงเครือข่ายที่อยู่ในสาขาวิชาต่างกันเข้าด้วยกัน เช่น วิทยาศาสตร์ด้านสัตว วิศวกรรมทางการเกษตร สังคมวิทยาชนบท การขนส่ง เป็นต้น นอกจากนี้การเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวตั้งที่ช่วยนำความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ได้รับประโยชน์ หน่วยงานส่งเสริม นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานความช่วยเหลือ นักการเงิน และภาคเอกชน เข้าด้วยกัน ก็มีความจำเป็น

การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายมีความจำเป็นเพื่อ

- ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่ม
- ส่งเสริมความร่วมมือที่เสริมซึ่งกันและกันให้เรื่องที่ทำนั้นมีความสมบูรณ์
- หลีกเลี่ยงการแข่งขัน
- ลดความซ้ำซ้อนของการให้บริการ
- ทำให้ผลประโยชน์ของเครือข่ายมีมากขึ้น
- ให้ข้อได้เปรียบหรือจุดแข็งขององค์กรต่าง ๆ มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การเชื่อมเครือข่ายอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดขึ้นและรักษาไว้ได้ด้วยการมี กิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม

การติดตามผลและประเมินผล

เครือข่ายต้องการการติดตามผล และประเมินผลเป็นประจำ สม่ำเสมอ และถี่ถ้วน ไม่เพียงแต่ประเมินความสอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่องเท่านั้น แต่ควรมีการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายเป็นระยะ ๆ ด้วย จากเหตุผลหลายประการ ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น การติดตามผลและประเมินผลเครือข่ายเป็นเรื่องยาก ดังนั้นกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเครือข่ายจึงเป็นเรื่องที่สมาชิกทั้งหมดต้องเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้และกำหนด

แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายที่มุ่งรักษาความสมดุลระหว่างความต้องการของหน่วยงานสนับสนุนและเครือข่าย

1. ปัจจัยนำเข้ามาจากภายนอก

ประเด็นสำคัญที่สุด คือ อันตรายอันเกิดจากทรัพยากรจากภายนอกที่ให้ผลเสียมากกว่าผลดี การเปิดกว้าง และกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม สามารถช่วยได้ การรวมศูนย์จะมีมาก ผ่านการจัดหาเงินอุดหนุน และเป็นการทำลายเครือข่าย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ตัวแทน

กลุ่มมีความรับผิดชอบในการระดมทรัพยากรแทนที่หน่วยงานสนับสนุนจะเป็นหัวเรียวหัวแรงในเรื่องนี้

2. ความเป็นเอกภาพ

รูปแบบที่ถูกออกแบบไว้อยากที่จะเติบโตได้ แต่ละเครือข่ายอาจไม่เหมือนกัน ต้องเปิดให้เครือข่ายออกแบบของตัวเอง

3. คำนินยาม

เครือข่ายต้องนิยาม/กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตประเด็น หรือขอบเขตพื้นที่ของตัวเอง เครือข่ายจำเป็นต้องแน่ใจว่าไม่ซ้ำซ้อนหรือแข่งขันกับเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว แต่จะพัฒนาความสัมพันธ์ไปเชื่อมโยงกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง

4. ความเกี่ยวข้องในวงกว้าง

ถ้าจะให้เครือข่ายอยู่รอด เครือข่ายต้องมีสมาชิกที่มุ่งมั่นเป็นหลักมากกว่า 1 คน ต้องมีกลุ่มแกนที่คอยผลักดัน คนกลุ่มนี้ควรเป็นคนที่เปิดสำหรับกระบวนการรื้อฟื้นที่ต่อเนื่อง และควรติดต่อสื่อสารกับสมาชิกที่ห่าง ๆ ออกไปให้ชัดเจน มีการแบ่งงานให้กับสมาชิกร่วมรับผิดชอบ

5. การมีส่วนร่วม

ปกติเครือข่ายประกอบด้วย สมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชน นักวิจัย องค์กรชุมชน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใกล้ชิด เพื่อให้แน่ใจว่าคนเหล่านี้ยังคงติดต่อและเอื้อประโยชน์ให้กันอยู่

6. ความขัดแย้งภายใน

สมาชิกเครือข่ายมักจะสงสัยระแวงกัน หรือมีวาระแฝงแปลก ๆ ออกไป การเปิดเผย และการติดต่อสื่อสารที่ดีภายในเครือข่าย จะช่วยลดความตึงเครียดได้ ประชาธิปไตย และกระบวนการตัดสินใจแบบใสสะอาด มีความสำคัญสำหรับการจัดการกับเรื่องนี้

7. รางวัล

การรับรู้ถึงความพยายามที่สมาชิกทุ่มเทให้กับเครือข่าย มีความสำคัญต่อการรักษาไว้ซึ่งความกระตือรือร้นของสมาชิก แต่ก็เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่เครือข่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป กลุ่มแยกตัวออกไปตั้งใหม่ วาระที่สนใจเปลี่ยนสมาชิกลาออกหรือเข้ามาใหม่ คุณค่าของเครือข่ายอาจมาจากสายสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นรอบ ๆ เครือข่าย

8. ความยืดหยุ่น

เครือข่ายต้องการกฎและความรับผิดชอบ แต่ต้องไม่ตายตัวมากเกินไป ความสามารถในการปรับ มีความสำคัญต่อความยั่งยืนของเครือข่าย ขณะที่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายควรจะชัดเจน แต่ก็ต้องมีขอบเขตที่เครือข่ายสามารถเปลี่ยนแปลงได้

9. ทำประสบการณ์ให้เป็นเรื่องเป็นราว

เครือข่ายเป็นการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ การเรียนรู้ก็จำเป็นต้องถูกทำให้เป็นเรื่องเป็นราวเพื่อประโยชน์ต่อสมาชิกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

(www.northphc.org/doc/net.doc,2551)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย สรุปได้ดังนี้ เครือข่ายเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกันขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน หรือเกี่ยวข้องกันให้ได้ประโยชน์สูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเอง ของคนหรือองค์กรนั้นๆ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช้การสร้างระบบติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

2.2.4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา มีดังนี้

freire (1972) กล่าวถึงการพัฒนาว่าเป็นการมีเป้าหมายที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนทางเพิ่มขึ้นที่มีค่า

Riggs (1970) ให้ความเห็นของการพัฒนา (Development) ว่าเป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนขององค์กรแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์กรอย่างกลมกลืน

Streeten (1972) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาได้แก่ การมีความก้าวหน้า (Progress) ในมิติต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ

1. ผลผลิต (Output) และรายได้ (Income)
2. สภาพระของการผลิต (Conditions of Production)
3. ระดับความเป็นอยู่ (Level of Living) ซึ่งได้แก่ ภาวะโภชนา ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
4. ทศนคติ (Attitude) ต่อการทำงาน
5. สถาบันต่างๆ (Institutions) และนโยบาย (Policy)

Garcia (1982) กล่าวถึงการพัฒนาในแง่ของการพัฒนาสังคมว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ และไม่ใช่เศรษฐกิจที่มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านปริมาณ (Quantity) และคุณภาพ (Quality)

Misra (1981) ให้ความหมายการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช่สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่ง กระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่างๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่างๆ นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาในความหมายของ Misra จึงสรุปได้ว่าเป็นความคิดของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้เลือกแนวทางพัฒนาด้วยตัวเอง และเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาจากช่วงหนึ่ง ไปหาอีกช่วงหนึ่งในการเปลี่ยนแปลง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526) ให้ความหมายว่า “การพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลง ที่มีการกำหนดทิศทาง หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะดีและเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น

การพัฒนา หมายถึง การเจริญเติบโต (Growth) เปลี่ยนแปลง (Change) และก้าวหน้า (Progress) อย่างมีระบบ ทั้งในรูปธรรม คือสิ่งที่เห็นเป็นรูปร่าง และนามธรรม คือสิ่งที่บังเกิด ผลทางใจหรือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสามารถวัดผลและประเมินค่าของความแตกต่าง หรือการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ (ทำนอง สิงคาลวณิช, 2523)

กรมพัฒนาชุมชน กล่าวถึงการพัฒนา (Development) หมายถึง การสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Change for the Better) (สุเทพ เชาวลิต, 2524)

อมร รักษาสัตย์ และ ชัตติยา กรวรรณ (2515) ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง “การเคลื่อนย้ายจากความด้อยพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งจะแสวงหาและบรรลุถึง ได้อย่างแท้จริง โดยวิธีการวางแผนเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเงื่อนไข ที่ไม่พึงปรารถนาต่างๆ ในสังคม”

Roger and Burdge (1972) ให้ความหมายการพัฒนา (Development) ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้าง องค์การทางสังคมดีขึ้น

การพัฒนา (Development) คือขบวนการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนของความก้าวหน้า ขบวนการที่เปลี่ยนแปลงจะเป็นความสำเร็จอย่างมีขั้นตอนที่ละเล็กละน้อย (The American Heritage Dictionary, 1983)

Constantina (1984) กล่าวถึงการพัฒนา (Development) คือขบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งแสดงความสามารถของมนุษย์ในการควบคุมการดำรงชีพของเขาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเขาได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่าต้องมุ่งเน้นไปยัง

1. ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในอนาคต
2. ความสามารถของตัวบุคคลในการช่วยเหลือตนเอง
3. ความสามารถในการควบคุมตัวเขาเอง

จากความหมายของคำว่า การพัฒนา ที่หลายคนได้ให้ไว้ นั้น ผู้เรียบเรียงขอสรุป และให้ความหมายการพัฒนาในทรรศนะของผู้เรียบเรียงว่า การพัฒนาน่าจะหมายถึง การที่เศรษฐกิจเจริญขึ้น (Economic Growth) สังคมเปลี่ยนแปลง (Social Change) ในทางที่ดีขึ้น รายได้ประชาชาติ (Gross National Product) เพิ่มมากขึ้น รายได้ต่อหัวของประชาชน (Per Capital Income) เพิ่มขึ้น ตลอดจนมาตรฐานการครองชีพดีขึ้น คือมีคุณภาพของชีวิตทั้งด้านคุณภาพ (Quality) และทางปริมาณ (Quantity)

Development = Economic Growth + Social Change + Increase of Gross National Product
+ Increase of Per Capital Income + People have Standard of Living Life

จาก <http://web.agri.cmu.ac.th/extens/e-learning/721/7.pdf,2551>

และ ทศพล กฤตยพิสิฐ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ให้ความหมายเกี่ยว การพัฒนาไว้หลายความหมายด้วยกัน คือผู้เขียนบังเอิญได้ทราบความหมายต่างๆ ของคำว่า “การพัฒนา” จากเอกสารฉบับหนึ่ง จึงอยากนำมาเผยแพร่เพื่อให้ทราบว่า “การพัฒนา” ที่ตรงกับเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความหมายใด ความหมายแรก คือ การพัฒนาตามความหมายจากรูปศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรม ระบุไว้ว่า “ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโต งอกงามและมากขึ้น” และ “การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่ขยายตัวขึ้น”

ความหมายต่อมา คือความหมายโดยทั่วไป คือ “การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่ดีกว่าอย่างเป็นระบบ”

ความหมายทางด้านการวางแผน คือ “การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนงานหรือโครงการ แล้วบริหารจัดการให้เป็นไปตามแผนและ

โครงการ จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้”

ความหมายทางเทคโนโลยี คือ “การเปลี่ยนแปลงเพื่อเอาชนะสภาพแวดล้อมของมนุษย์ ด้วยเทคโนโลยี”

ความหมายทางเศรษฐศาสตร์ คือ “ความเจริญเติบโต (Growth) โดยเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ”

ความหมายทางสังคมวิทยา คือ “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และอย่างมีประสิทธิภาพ”

ความหมายทางการพัฒนาชุมชน คือ “การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมร่วมกัน ดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น”

สำหรับความหมายทางพุทธศาสนา การพัฒนามาจากคำในภาษาบาลีว่า “วิวัฒนะ” แปลว่า เจริญ แบ่งเป็นสองส่วนคือ การทำให้คนมีความสุข เรียกว่า “ภาวนา” และการทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เรียกว่า “พัฒนา” (www.ftawatch.org,2551)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา สรุปได้ดังนี้ การพัฒนาเป็นการเจริญขึ้นขององค์การทางสังคม เป็นการทาลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า การมีความก้าวหน้าในมิติต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ผลผลิต สภาวะของการผลิต ระดับความเป็นอยู่ ทัศนคติ สถาบันต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณ(Quantity) และคุณภาพ (Quality)

2.2.5. แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด มีดังนี้

สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Marketing Association = AMA.) ได้ให้ความหมาย ของ การตลาด ใหม่ ไว้ว่า การตลาด หมายถึง “กิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค เพื่อสนองตอบความต้องการและทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและขณะเดียวกัน ก็บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการด้วย”

(<http://www.sfxbrown.com/images/kotler.jpg>,2551)

Phillip Kotler (ฟิลลิป คอตเลอร์) ได้ให้คำจำกัดความไว้ใน หนังสือการจัดการตลาด ฉบับ สหัสวรรษ (The Millennium Edition) ไว้อย่างสั้น ๆ กระชับและมีความครอบคลุมดังนี้

การตลาด หมายถึง “การหาและการสนองความต้องการของมนุษย์ของสังคม” และยังให้คำนิยามของการตลาดที่สั้นไปกว่านี้อีกว่า “การตลาดหมายถึง การตอบสนองความต้องการที่เป็นประโยชน์” และ Phillip Kotler (ฟิลลิป คอตเลอร์) ได้มองการตลาดว่าเป็นงานเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ การส่งเสริม การผ่านสินค้าและบริการไปยังผู้บริโภคและธุรกิจโดยนักการตลาดจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการตลาดในเรื่องต่าง ๆ ที่จำแนกออกได้ เป็น 10 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สินค้า (Goods) การผลิตสินค้าทุกประเทศ เป็นการผลิตเพื่อการจำหน่ายให้กับผู้บริโภค ให้มีความครอบคลุมกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างทั่วถึง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความพยายามการตลาด ในประเทศที่มีการพัฒนา สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สินค้าการเกษตรและที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจของประเทศ

2. บริการ (Services) ในประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจหรือประเทศที่มีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจะเน้นที่การผลิตบริการ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริการ้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์บริการ บริการดังกล่าวรวมถึง กิจกรรมการบิน การโรงแรม กิจกรรมเช่ารถ กิจกรรมตัดผมและเสริมสวย การซ่อมบำรุง การฝึกสุนัข การบริการทางวิชาชีพ เช่น การบัญชี หนายความ วิศวกรรม การแพทย์ การสร้างโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์และ การ ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านการจัดการ

3. ประสบการณ์ (Experiences) การขายสินค้าและบริการจะต้องอาศัยประสบการณ์ทางด้านการตลาดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการตลาด เช่น การจัดจำหน่ายเทปเพลง และการบันเทิงต่าง ๆ จะต้องมีการสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค จะต้อง ใช้ประสบการณ์ทั้งในส่วนที่สร้างสรรค์ผลงานและผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการตลาด ซึ่งหมายถึงผู้ดำเนินการทางการตลาดต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตลาดในด้านนั้น ๆ

4. เหตุการณ์ (Event) นักการตลาดต้องรู้จักใช้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในการส่งเสริมการตลาด เช่น โอลิมปิกเกมส์ งานฉลองครบรอบของประเทศ ของเมืองหรือของบริษัท งานแสดงสินค้าต่าง ๆ และงานแสดงศิลปะ เป็นต้น

5. บุคคล (Persons) การดำเนินงานการตลาด นักการตลาดจะต้องเกี่ยวข้องติดต่อกับบุคคลในอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตลาดบรรลุวัตถุประสงค์การตลาด การติดต่อดังกล่าว เช่น การติดต่อกับบริษัทโฆษณา นักหนังสือพิมพ์ ตัวแทนของหนังสือพิมพ์ วารสารประชาสัมพันธ์ นักกฎหมาย ที่ปรึกษา ผู้ผลิตและลูกค้า เป็นต้น

6. สถานที่ (Place) การดำเนินการการตลาดนักการตลาดจะต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการเลือกสถานที่ ทำการตลาดที่ดึงดูดลูกค้า สถานที่ดังกล่าวอาจเป็นเขต เป็นเมืองและจังหวัด เป็นต้น

7. ทรัพย์สิน (Properties) นักการตลาดจะต้องมีการเกี่ยวข้องโดยการเป็นเจ้าของทรัพย์สินและการถ่ายโอน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินระหว่างผู้จัดจำหน่ายกับผู้บริโภคตลอดจนกระบวนการของการซื้อขายทรัพย์สิน

8. องค์กร (Organizations) กิจกรรมขององค์กรเป็นส่วนที่สร้างภาพลักษณ์ของกิจการให้เป็นที่ชื่นชอบของสาธารณชน ซึ่งในทางการตลาดกิจการผู้จัดจำหน่ายสินค้าและบริการจะพยายามแสวงหาการยอมรับและความเชื่อถือของสาธารณชนดังจะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมของกิจการอย่างเป็นระบบ มีขนาดองค์กรที่ใหญ่โตจะได้รับบทกล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับความยิ่งใหญ่ของกิจการนั้นซึ่งนักการตลาดจะต้องมีการเกี่ยวข้องใน การสร้างภาพลักษณ์ ดังกล่าว

9. สารสนเทศ (Information) การดำเนินการการตลาดจะต้องอาศัยข้อมูลข่าวสาร ในการวางแผนการตัดสินใจทางการตลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่นักการตลาดจะต้องค้นหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเป็นปัจจุบัน มาใช้ ความสำเร็จของการตลาด ในยุคปัจจุบันอยู่ที่ข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศเป็นสำคัญ

10. ความคิด (Ideas) การนำเสนอในตลาด โดยพื้นฐานเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดเป็นสำคัญ ฉะนั้นนักการตลาดที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นผู้มีความคิดแปลก แหวกแนวและทันต่อเหตุการณ์เสมอ (http://www.nebt.com/images/staff/Mark_McCarthy.jpg,2551)

McCarthy (แม็ก คาร์ธี) ได้ให้ความหมายของการตลาดไว้ว่า

การตลาด หมายถึง “กิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าหรือบริการผ่านจากผู้ผลิต ไปสู่ผู้บริโภค เพื่อสนองความต้องการและทำความพอใจให้กับผู้บริโภคตลอดจนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทด้วย” จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น พอที่จะแยกพิจารณาถึงประเด็นสำคัญของความหมายการตลาดดังนี้

1. กิจกรรม กิจกรรมที่จะทำให้สินค้าหรือบริการไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ประกอบไปด้วยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ การวางแผนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา ช่องทางการตลาด และการส่งเสริมการตลาด รวมถึงการวิจัยการตลาดอื่น ๆ

2. การตอบสนองความต้องการหรือความพอใจของผู้บริโภคหรือลูกค้า นักการตลาดจะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา จึงจะสามารถอยู่ในตลาดได้ไม่ใช่เป็นการไปสร้างความต้องการของผู้บริโภคให้เกิดขึ้น เพราะว่าอาจจะสร้างความต้องการให้เกิดขึ้นไม่ได้ นักการตลาดควรที่จะทราบในความต้องการของผู้บริโภคที่มีอยู่แล้วให้เกิดขึ้นจะดีกว่าไปสร้างความต้องการ

3. ผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือลูกค้า ในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ จะต้องมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้บริโภคคนสุดท้าย หรือลูกค้าเป็นสำคัญ แล้วจึงใช้กิจกรรมการตลาดเข้าไปรองรับผู้บริโภคเหล่านั้น ซึ่งผู้บริโภคหรือลูกค้านี้เป็นไปได้ทั้งที่อยู่ในปัจจุบันและที่คาดว่าจะจะเป็นลูกค้าของธุรกิจ

4. การเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการ การตลาดจะต้องมีการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย จึงจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซื้อขายเกิดขึ้นได้ระหว่างผู้ซื้อ (ผู้บริโภคหรือลูกค้า) กับผู้ขาย (ผู้ผลิตหรือคนกลาง)

ความหมายของการตลาดที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปและถือเป็นความหมายมาตรฐาน คือ ความหมายการตลาดที่กำหนดโดยคณะกรรมการสมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา ดังนี้

การตลาด หมายถึง การกระทำทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าหรือบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นกิจกรรมที่ทำให้รถยนต์ผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ดังนี้ การวิจัยรูปร่างลักษณะ รูปแบบ และความต้องการผลิตภัณฑ์รถยนต์ ทั้งนี้หมายความว่า การตลาดจะเริ่มก่อนกระบวนการในการผลิต

ความสำคัญของการตลาด

การตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเป็นระบบในสังคม มนุษย์แต่ละคนสามารถประกอบอาชีพที่ตนเองถนัดและได้ใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ และการตลาดมีบทบาทอย่างใหญ่หลวงต่อความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการตลาดเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการวิจัย และพัฒนาหาสิ่งแปลกใหม่ มาสนองความต้องการของตลาดและสังคม ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการได้หลายทาง และผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค จึงมีผลทำให้เกิดการจ้างงาน เกิดรายได้กับแรงงาน และธุรกิจ ทำให้ประชาชน มีกำลังการซื้อและสามารถสนองความต้องการในการบริโภค ซึ่งทำให้มาตรฐานการครองชีพของบุคคลในสังคมมีระดับสูงขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความสำคัญของการตลาดอาจกล่าวได้ดังนี้

1. การตลาดเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน การดำเนินการตลาดของธุรกิจจะทำให้ผู้ผลิตกับผู้บริโภคเข้ามาใกล้กัน และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคด้วยการเสนอผลิตภัณฑ์ ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค จนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนในระดับผู้ซื้อและผู้ขายเกิดความพึงพอใจ การตลาดยังไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเท่านั้นแต่ยังเป็นเครื่องมือที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความซื่อสัตย์ภักดีต่อผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้บริโภคกลับมาใช้ หรือซื้อซ้ำเมื่อมีความต้องการ

2. การตลาดเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของผลิตภัณฑ์กับผู้บริโภค การดำเนินการทางการตลาดทำให้ผู้เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคได้ ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับภาวการณ์ สถานภาพของผู้บริโภคด้วยการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในปริมาณ ในเวลา ในสถานที่ที่ผู้บริโภคต้องการ ในราคา ที่ผู้บริโภคมีกำลังการซื้อ และโอนความเป็นเจ้าของได้ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์กับผู้บริโภค นอกจากจะดำเนินการในหน้าทางการตลาดให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในเรื่องดังกล่าว สิ่งที่สำคัญจะต้องกระทำอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคในกิจกรรมดังกล่าว

3. การตลาดเป็นตัวผลักดันให้มีการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ด้วยแนวคิดของการตลาด ในการมุ่งสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคและรับผิดชอบต่อสังคม ผลักดันให้ผลิตภัณฑ์พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค ตลอดจนจูงใจผู้บริโภคด้วยการเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และการตลาดระบบการตลาดเสรี ซึ่งมีการแข่งขันกันมากในการสร้างความพึงพอใจและจูงใจผู้บริโภค จึงยิ่งเป็นแรงผลักดันให้มีการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อการแข่งขันในตลาดเสรี

4. การตลาดเป็นกลไกในการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจ ด้วยการก่อให้เกิดการบริโภคและการพึ่งพากันอย่างเป็นระบบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ การสร้างความต้องการและการสนองความต้องการในการบริโภคผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการไหลเวียน ในระบบเศรษฐกิจ คือเกิดการจ้างงาน เกิดรายได้ เกิดการบริโภค และเกิดการใช้จ่ายแรงงาน ซึ่งจะมีการพึ่งพากันและเชื่อมโยงไหลเวียนตามลำดับอย่างเป็นระบบ ผลจะทำให้การดำรงชีวิตของมนุษยชาติในสังคมอยู่ในระดับที่มีการกินดีอยู่ดี มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขโดยทั่วกัน

ความสำคัญของการตลาดอาจจำแนกให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ได้จากการมีความสำคัญต่อสังคมและบุคคลดังนี้

1. ยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมให้สูงขึ้น
 2. ทำให้พฤติกรรม อุปนิสัย ความเชื่อ ค่านิยมและลักษณะการดำรงชีพของบุคคลในสังคมเปลี่ยนไป
- เกิดอาชีพต่าง ๆ แก่บุคคลในสังคมเพิ่มมากขึ้น

นอกจากความสำคัญต่อบุคคลและสังคมแล้ว การตลาดยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรงดังนี้

1. ช่วยให้รายได้ประชากรสูงขึ้น
2. ทำให้เกิดการหมุนเวียนของปัจจัยการผลิต

3. ช่วยสร้างความต้องการในสินค้าและบริการ
4. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของเศรษฐกิจ
5. ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

แนวความคิดด้านการตลาด มีลักษณะดังนี้

1. องค์การที่สร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ให้ความพึงพอใจแก่กลุ่มลูกค้าที่ตั้งใจไว้
2. องค์การจะต้องศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ได้
3. องค์การต้องตระหนักถึงผู้บริโภคทุกคน ที่จะมีผลกระทบต่อการทำงาน
4. องค์การเชื่อว่า การทำงานที่จะทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้บริโภคจะเป็นสาเหตุให้ได้มาซึ่งชัยชนะ ด้วยความซื่อสัตย์ของบริษัท จะทำธุรกิจดำเนินต่อไปได้ และเป็นที่ยอมรับในระยะยาว อันเป็นเป้าหมายขององค์การ

แนวความคิดด้านการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing Concept)

เป็นการศึกษาเรื่องความต้องการและการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค โดยคำนึงถึง ความเป็นพลอดภัยของสังคมส่วนรวม โดยหวังผลการตอบสนองเป็นเป้าหมายขององค์การที่ต้องการในระยะยาว เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย กิจกรรมต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการดำเนินงานทางธุรกิจ ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของสภาพสิ่งแวดล้อม การเกิดภาวะเงินเฟ้ออันเนื่องมาจากราคาสินค้าเพิ่มขึ้น การขาดแคลนทรัพยากรบางประเภท ปัญหาที่เกิดขึ้นขององค์การควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และผู้บริโภคทางด้านต่างๆ ได้แก่ ไม่ผลิตสินค้าที่ด้อยคุณภาพ ไม่ผลิตสินค้าที่เป็นพิษเป็นภัยต่อประชาชน ไม่ค้ากำไรเกินควร ไม่โฆษณาชวนเชื่อมากเกินไป

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการตลาด สรุปได้ดังนี้ การตลาดคือ กิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการและทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและขณะเดียวกันก็บรรลุวัตถุประสงค์ด้วย การตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเป็นระบบในสังคม มนุษย์แต่ละคนสามารถประกอบอาชีพที่ตนเองถนัดและได้ใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ และการตลาดมีบทบาทอย่างใหญ่หลวงต่อความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม

2.2.6 แนวคิดการจัดการตลาด

การจัดการตลาด มีแนวคิดดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ(2545) กล่าวถึง การจัดการการตลาด(Marketing management) หรือกระบวนการทางการตลาด (Marketing process) ประกอบด้วยการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด การพัฒนากลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาดและการบริหารความพยายามทางการตลาด(Kotler.1997:90) หรือหมายถึง การวิเคราะห์(Analysis)การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Implementation) การควบคุม (Control)โปรแกรมที่ออกแบบเพื่อสร้างและรักษาการแลกเปลี่ยนสิ่งที่มีประโยชน์กับผู้ซื้อที่เป็นเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (Kotler.1996:G7) จากสองความหมายนี้จะเห็นขั้นตอนของการบริหารการตลาดซึ่งเหมือนกับขั้นตอนการบริหารทั่วไป แต่เน้นความสำคัญขั้นการวางแผน ซึ่งเน้นการวิเคราะห์สถานการณ์หรือโอกาสทางการตลาด จึงสรุปความหมายของการบริหารการตลาดตามกระบวนการตลาด หรือการบริหารการตลาด 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด (Analyzing marketing situation)

1. การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด(Analyzing marketing opportunities)
2. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ การแข่งขันการจัดจำหน่าย และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Analyzing market ,product ,competition ,distribution and environment situation)
3. การวิเคราะห์ SWOT
4. การวิจัยและการเลือกตลาดเป้าหมาย (Researching and selecting target market)
5. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing consumer behavior)

ขั้นที่ 2 การวางแผนการตลาด (Marketing Planning)

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด (Marketing objectives)
 2. การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด (Define marketing strategies)
- ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

- 2.1 กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product strategies)
- 2.2 กลยุทธ์ด้านราคา (Price strategies)
- 2.3 กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (Distribution strategies)
- 2.4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมด้านการตลาด (Promotion strategies)
 - 1) กลยุทธ์การโฆษณา (Advertising strategies)
 - 2) กลยุทธ์การขายโดยใช้พนักงานขาย(Personal selling strategies)
 - 3) กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Sell promotion strategies)

4) กลยุทธ์การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์(Publicity and public relation strategies)

5) กลยุทธ์การตลาดทางตรง(Direct marketing strategies) และการตลาดเชื่อมโยง(Online marketing)

6) กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดอื่นๆ(Other marketing communication strategies)

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการทางการตลาด (Marketing control)

1. การจัดองค์การทางการตลาด (Marketing organization)
2. การปฏิบัติการทางการตลาด (Marketing implementation)

ขั้นที่ 4 การควบคุมทางการตลาด (Marketing control)

และจากการค้นคว้าเอกสารเรื่อง การจัดการด้านการตลาดจากเว็บไซต์

<http://dnfe5.nfe.go.th> เมื่อ กรกฎาคม 2551 ได้ให้ ความหมายของการจัดการการตลาดไว้ดังนี้

การจัดการตลาดหมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการผลิต การกำหนดราคา การจัดจำหน่าย ตลอดจนการดำเนินกิจการทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการและบริการให้แก่ลูกค้าหรือผู้บริโภคพอใจ ทั้งในเรื่องราคาและการบริการ

ขั้นตอนการจัดการการตลาด

1) การวางแผนการผลิต ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินธุรกิจใดๆก็ตาม จะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ คือ

- ทุน ถ้าไม่มีทุนเป็นของตนเองต้องอาศัยแหล่งเงินทุน จะต้องพิจารณาว่าแหล่งเงินทุนนั้นมาจากไหน ถ้ากู้จากเอกชนก็ต้องเสียดอกเบี้ยแพงจะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่
- แรงงาน ถ้าสามารถใช้แรงงานในครอบครัวได้จะสามารถลดรายจ่ายลงได้
- วัตถุดิบ สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือไม่ หากไม่มีในท้องถิ่นจะมีปัญหาเรื่องราคาและการขนส่งหรือไม่

- การจัดการ หมายถึง การจัดการด้านการตลาด การจัดจำหน่าย ก่อนอื่นต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย ราคาต้นทุน กำไร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการประกอบธุรกิจ

2) การกำหนดราคาขาย

3) การคิดราคาต้นทุน

4) การผลิตและการจัดจำหน่าย

วิธีการส่งเสริมการขายมี 4 วิธี คือ

1) การให้ข้อมูลจูงใจผู้ซื้อและภาพพจน์ของสินค้า ที่ผู้ซื้อต้องการ

2) ภาพพจน์ของสินค้าที่ผู้ซื้อต้องการ และพอใจทำให้สินค้านั้นมีค่า มีราคาในตัวเองมากกว่าวัสดุบรรจุก่อนที่ที่เหมาะสม

3) คุณภาพและมาตรฐานของสินค้า จะต้องผลิตให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า

4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การทำการค้าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ซื้อรู้จักสินค้า สื่อที่ใช้ อาจจะเป็น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ใบปลิว แผ่นพับ แนะนำสินค้า แคตตาล็อกแนะนำสินค้า ป้ายโฆษณา นิทรรศการ ออกร้านแสดงสินค้า หรือการโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์

แนวทางในการดำเนินการจัดการการตลาดมีดังนี้

1) การศึกษาโอกาสการตลาดและโอกาสการผลิต การศึกษาโอกาสการตลาด หมายถึง การศึกษาสภาพความเป็นจริงหรือข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หากผลิตสินค้าขึ้นมาแล้วจะสามารถขายได้เช่น การเปิดตลาดขึ้นมาใหม่ หรือการได้รับส่วนแบ่งของตลาดจำหน่ายที่มีอยู่เดิม

2) การวางแผนการตลาดและการผลิต หมายถึง การจัดตั้งระบบการทำงานที่ครบวงจรตามหลักการและการตัดสินใจเลือกตัวเลือกต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในแผน

3) การดำเนินการตลาดและการผลิต การตัดสินใจดำเนินการตลาดและการผลิตตามแผนที่กำหนดไว้โดยทั่วไปแล้วมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในขั้นตอนนี้ได้แก่ การให้ระบบการตลาดและการผลิตแต่ละจุดดำเนินไปตามเกณฑ์ คือ คุณภาพ ความรวดเร็ว การแล้วเสร็จในเวลางาน การแก้ปัญหาเรื่องบุคคล การบำรุงขวัญคนงาน การประเมินล่วงหน้าถึงความพร้อมเพรียงของปัจจัยการผลิตและการตลาด

4) การประเมินผลการตลาดและการผลิต

ดังนั้นแนวคิดการจัดการทางการตลาด สรุปได้ว่า มีแนวทางการจัดการตามขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด ได้แก่ วิเคราะห์โอกาส สถานการณ์ทางการตลาด วิเคราะห์ SWOT การวิจัยและการเลือกตลาดเป้าหมาย 2) การวางแผนการตลาด ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด กลยุทธ์การตลาดตามส่วนประสมทางการตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร สภาพทางกายภาพ กระบวนการซื้อองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ และความร่วมมือทางธุรกิจ ตลอดจนยุทธศาสตร์การตลาดทางตรง กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดอื่นๆ 3) ขั้นตอนปฏิบัติการทางการตลาด ได้แก่ การจัดองค์การ และการปฏิบัติการทางการตลาด 4) การควบคุม

2.2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง มีดังนี้

การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ ซึ่งการพึ่งตนเองได้นั้น มีทั้งในระดับบุคคล และชุมชน การพึ่งตนเอง ต้องสามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องและสมดุล(<http://www.rdpb.go.th,2550>)

อรรถัย อาจอำ (2531) กล่าวถึงแนวคิด การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) หรือ การช่วยเหลือตนเอง (Self-help) การทำความเข้าใจแนวคิดนี้เป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญยิ่ง เพราะปัจจุบันมีการกล่าวถึง ถกเถียง อภิปราย ฯลฯ เกี่ยวกับ การพึ่งเอง หรือ การช่วยเหลือตนเองอย่างมาก ของประชาชนซึ่งล้วนตีความกันไปต่าง ๆ นานา ตามความคิด ความเข้าใจและจุดยืนของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ในต่างประเทศก็มีนักพัฒนาจำนวนไม่น้อยที่สนใจเรื่อง การพึ่งพาตนเอง เช่น โยฮัน กาลตุง (Johan Galtung)และ คาร์ล ออสเนอร์ (Karl Osner) เป็นต้น ถึงแม้ว่า การพึ่งพาตนเองจะถูกตีความไว้อย่างหลากหลาย ก็พอจะสรุปได้ว่า แต่ละกลุ่มตีความหรือมีความเข้าใจต่อกำว่า “การพึ่งพาตนเอง “ ดังนี้ คือ กลุ่ม เจ้าหน้าที่ของรัฐและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ บางส่วนมองว่า ประชาชนขาดการพึ่งพาหรือช่วยเหลือตนเอง แต่มักจะรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐ ประชาชนไม่พยายามกระตือรือร้นขวนขวาย แต่มักทำตัวเป็นภาระของรัฐ คือต้องพึ่งพารัฐอยู่ตลอดเวลา แต่ขณะเดียวกันประชาชนและนักวิชาการ นักพัฒนาบางส่วน มองว่า ระบบเศรษฐกิจการเมืองที่เป็นอยู่ เป็นตัวกำหนดการพึ่งพาตนเองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของชาวนา เกษตรกร ซึ่งเคยสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วย “ระบบการผลิตเพื่อการยังชีพ” (Subsistence Production) แต่ระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน “ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาต่างประเทศ” ทำให้ “ระบบการผลิตเพื่อการยังชีพ” พังทลายลง ซึ่งหมายความว่า การพึ่งพาตนเอง ต้องพังทลายตามไปด้วย

การที่ “ระบบเศรษฐกิจและหรือระบบการผลิตเพื่อการยังชีพ” ชาวนาหรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศพังทลายลงนั้น ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้ยากจนลงเนื่องจากมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น และส่วนหนึ่งถึงกับต้องล้มละลาย สูญเสียที่ดินไปหมดและต้องอพยพเข้าเมือง เป็นจำนวนมาก การช่วยเหลือตนเองหรือการพึ่งพาตนเอง ก็คือ การรื้อฟื้นระบบการผลิตแบบเดิมมาใช้ คือ การผลิตเพื่อการยังชีพนั่นเอง ซึ่งต้องระดมกำลังเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือของตนเองของประชาชน ชาวนา เกษตรกร ในแต่ละหมู่บ้านขึ้นมา เกษตรกรรวมทั้งผู้นำท้องถิ่นใช้วิธีการระดับปัจเจกบุคคลจนปัจจุบันมีหลายกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเอง

หลักการและแนวทางเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักทางสังคมวิทยามี 5 ประการ คือ

1.การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (T) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การจัด

วางแผนโครงการ การจัดการ เป็นต้น การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

2. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (E) หมายถึง ความสามารถในการทำมาหากินเลี้ยงชีพที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พอสุขพอสมควรหรืออย่างมีสมดุล

3.การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสียไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เกิดสมดุลธรรมชาติ

4. การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (M) หมายถึง การมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็ง เพื่อที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้า การยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา

5. การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (S) หมายถึง การที่คนกลุ่มหนึ่งมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ให้ดำเนินการใดๆ เพื่อบรรลุปเป้าหมายด้วยตนเอง หรือสามารถหาความช่วยเหลือจากภายนอกเข้ามาช่วย ทำให้ชุมชนช่วยตนเองได้ (<http://www.rdpb.go.th,2550>)

และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึง **วิธีการสร้างขีดความสามารถพึ่งตนเองได้** ว่าประกอบด้วยกิจกรรม 5 ประการ คือ

1. **การรวมกลุ่มพึ่งตนเอง** การจะพึ่งตนเองได้ชุมชนต้องมีการผนึกกำลังหรือการรวมกลุ่มเป็นเบื้องต้นกลุ่มต่างๆที่ชุมชนดังกล่าวตั้งขึ้นมี เช่น ผู้นำ กลุ่มผู้นำ ชาวบ้าน ที่ปรึกษาหมู่บ้าน เป็นต้น แล้วสร้างแนวทางการดำเนินการของกลุ่มขึ้น สำหรับกลุ่มผู้นำอาจจัดตามตัวแบบ TERMS เป็น 5 ประเภท คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม และผู้นำกลางก็ยังคงมีความจำเป็นต้องมี เพื่อนำหรือประสานผู้นำต่างๆ

2. **การสร้างฐานข้อมูลหมู่บ้าน** ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินการใดๆ อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น การสร้างขีดความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน ก็จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป เช่น ประวัติหมู่บ้าน ทำเลที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ข้อมูลทรัพยากร เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ข้อมูลเศรษฐกิจ เช่น การผลิตและรายได้ ผลผลิตและราคา ฐานะความเป็นอยู่ สภาพหนี้สิน เป็นต้น ข้อมูลด้านสังคม เช่น ประชากรของหมู่บ้าน ครอบครัวและเครือญาติ ประเพณี การทำงาน การศึกษาและศาสนา การอนามัยและสาธารณสุข เป็นต้น ประการสุดท้าย อาจเป็นข้อมูลการ

บริหารและการเมือง เช่น ผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารหมู่บ้าน กลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น

3. การวิเคราะห์หมู่บ้าน การวิเคราะห์หมู่บ้าน คือ การรู้จักและเข้าใจหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่ทำการพัฒนาต่อไป คนในหมู่บ้านควรร่วมกันวิเคราะห์หมู่บ้าน เพราะนี่คือขั้นตอนแรกๆ ของการสร้างขีดความสามารถพึ่งตนเอง ด้านต่างๆ ที่ควรนำมาวิเคราะห์ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีหมู่บ้าน เศรษฐกิจหมู่บ้าน ทรัพยากรธรรมชาติหมู่บ้าน จิตใจคนในหมู่บ้าน และการสังคมและวัฒนธรรม ของหมู่บ้าน เมื่อวิเคราะห์ด้านต่างๆ ของหมู่บ้านเสร็จแล้วก็จะทำให้รู้จุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้าน สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาได้ถูกต้อง

4. การวางแผนหมู่บ้าน เมื่อรู้จุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้านแล้ว ขั้นต่อไปก็คือ การวางแผนการพึ่งตนเองของหมู่บ้าน การวางแผนการทำงาน มีประโยชน์หลายอย่าง แต่ที่สำคัญ คือ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การวางแผนมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ประการที่ 2 คือ กลยุทธ์และแนวทางบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์สำคัญของหมู่บ้านมี 2 ประการ คือ 1) เพื่อหมู่บ้านตนเอง อันได้แก่ การมีสันติสุขและพึ่งตนเองได้ 2) เพื่อส่วนรวม อันได้แก่ ประโยชน์ส่วนรวมและการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เป้าหมายหลักของหมู่บ้าน คือ ความสมดุลของหมู่บ้าน และมีเป้าหมายรอง 5 ประการ คือ 1) ความมีภูมิปัญญาของหมู่บ้าน 2) ความพอดีของหมู่บ้าน 3) ความเป็นธรรมชาติของหมู่บ้าน 4) ความมีคุณธรรมของหมู่บ้าน 5) ความมีเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีของหมู่บ้าน

สำหรับกลยุทธ์บรรลุเป้าหมาย กลยุทธ์หลัก คือ การพุ่งเป้าหมายไปสู่ความสมดุลของหมู่บ้าน โดยมีการพึ่งตนเองเป็นวงในและการพัฒนาเป็นวงนอก ทั้งวงในและวงนอกจะมีองค์ประกอบ TERMS ทั้ง 2 วง แล้วสร้างความเข้มแข็งของการพึ่งตนเองอันเป็นวงในแล้วค่อยๆ พัฒนาอันเป็นวงนอก

5. การมีเครือข่าย โลกยิ่งเจริญขึ้น ยิ่งเปิดกว้างมากขึ้น คนและชุมชนย่อมจะอยู่คนเดียว ชุมชนเดียวไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้น ชุมชนจะพึ่งตนเองได้ หรือดำรงอยู่ได้ ชุมชนต้องมีเครือข่ายหรือต้องมีพวกไว้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเป็นเครือข่ายกันมีได้หลายแบบ ได้แก่ บุคคลกับบุคคล หมู่บ้านชนบทด้วยกัน หมู่บ้านกับองค์การภาครัฐ หมู่บ้านกับองค์กรพัฒนาเอกชน และหมู่บ้านกับองค์กรธุรกิจ โดยที่เครือข่ายเหล่านี้บางองค์กรช่วยชุมชนให้พึ่งตนเองได้ บางองค์กรช่วยชุมชนพัฒนารุดไปข้างหน้า

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง สรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง คือการช่วยเหลือตนเอง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ ซึ่งการพึ่งตนเองได้นั้น มีทั้งในระดับบุคคล และชุมชน การพึ่งตนเอง ต้องสามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความ

เหมาะสม สอดคล้องและสมดุล การพึ่งตนเอง ตามหลักทางสังคมวิทยามี 5 ประการ (TERMS) คือ 1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (T) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การจัดวางโครงการ การจัดการ เป็นต้น การรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม 2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (E) หมายถึง ความสามารถในการทำมาหากินเลี้ยงชีพที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พูนสุขพอสมควรหรืออย่างมีสมดุล 3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เสื่อมเสียไปจนหมดสิ้น หรือไม่ให้เสียสมดุลธรรมชาติ 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (M) หมายถึง การมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็ง เพื่อที่สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้า การยึดมั่นปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา 5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (S) หมายถึง การที่คนกลุ่มหนึ่งมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ให้ดำเนินการใดๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง หรือสามารถหาความช่วยเหลือจากภายนอกเข้ามาช่วย ทำให้ชุมชนช่วยตนเองได้

2.2.8. แนวคิดการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547) อธิบายลักษณะของครัวเรือนดังนี้

1. ครัวเรือนส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- 1) ครัวเรือนหนึ่งคน คือ บุคคลคนเดียวซึ่งหุงหาอาหารและจัดหาสิ่งอุปโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยไม่เกี่ยวกับผู้ใดซึ่งอาจพำนักอยู่ในเคหสถานเดียวกัน
- 2) ครัวเรือนหลายคน คือ ครัวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันจัดหาและใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพร่วมกัน บุคคลที่มาอยู่ร่วมกันในครัวเรือนอาจจะเป็นญาติหรือไม่เป็นญาติกันก็ได้ ซึ่งได้แก่ 1) ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติมาอยู่ด้วยกัน หรืออยู่แบบครอบครัว 2) ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติไม่เกิน 5 คน มาอาศัยอยู่ด้วยกัน ช่วยกันจ่ายค่าใช้จ่ายที่พิก ให้นับเป็นครัวเรือนส่วนบุคคล 1 ครัวเรือน 3) ครัวเรือนคนงานที่นายจ้างจัดให้อยู่อาศัยร่วมกันไม่เกิน 5 คน ถือเป็น 1 ครัวเรือน ส่วนบุคคล 4) ครัวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ 6 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน ซึ่งบุคคลเหล่านั้น จะต้องมิบุคคลที่เป็นญาติกันตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป หรือเป็นญาติไม่เกิน 3 คน แต่มีคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของคนทั้งหมด ถือเป็นครัวเรือนส่วนบุคคล 1 ครัวเรือน

2. สมาชิกของครัวเรือนส่วนบุคคล

สมาชิกของครัวเรือนส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลซึ่งอาศัยอยู่เป็นประจำในครัวเรือน รวมทั้งคนที่เคยอยู่ในครัวเรือน แต่ได้ไปอยู่ที่อื่นชั่วคราว โดยไม่มีวัตถุประสงค์จะไปอยู่ที่อื่นและมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- 1) จากไปอยู่ที่อื่นชั่วคราวไม่เกิน 3 เดือน เช่น ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหรือผู้ที่ไปบวช (ไม่นับคนในครอบครัวที่จากไปเพื่อเรียนหนังสือ หรือประกอบอาชีพ ผู้ต้องโทษ)
- 2) จากไปเกินกว่า 3 เดือน แต่ไม่มีที่อยู่อาศัยประจำที่อื่น เช่น ไปทำงานในเรือ เซลล์แมน เป็นต้น
- 3) จากไปเพื่อศึกษา อบรมงานต่างประเทศไม่เกิน 6 เดือน
- 4) จากไปทำงานและกินอยู่ที่อื่นชั่วคราวไม่เกิน 30 วัน นับจากวันไปถึงวันกำหนดกลับ เช่น คนไปตัดอ้อย นอกจากนี้สมาชิกของครัวเรือนยังรวมถึง ผู้ที่มาพักอาศัย อยู่ชั่วคราวเกินกว่า 3 เดือน

3. หัวหน้าครัวเรือน คือ ผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิกอื่นในครัวเรือน โดยยกย่องให้เป็นหัวหน้าอาจจะรับผิดชอบทางการเงินและสวัสดิการของครัวเรือนหรือไม่ก็ตาม

4. ที่อยู่อาศัย หมายถึง สถานที่ที่สมาชิกในครัวเรือนใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยไม่คำนึงถึงลักษณะการจัดแต่ง หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่อยู่อาศัยอาจจะเป็นห้องเดียว บ้านหนึ่งหลัง บ้านสองหลัง หรือมากกว่า ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนขนาดใหญ่ ตึกแถว ห้องแถว ห้องชุด เรือ แพ เป็นต้น

5. ผู้ทำงานให้เกิดรายได้ และผู้รับเงินรายได้ ผู้ทำงานให้เกิดรายได้ (earners) คือ สมาชิกของครัวเรือนผู้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง ผู้ทำงานรับจ้าง ผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง(ไม่รวมคนใช้) ผู้รับเงินรายได้ (income receivers) คือ สมาชิกของครัวเรือน ซึ่งมีรายได้ที่เป็นตัวเงินจากแหล่งต่างๆ เช่น กำไร จากการประกอบธุรกิจ ค่าจ้างและเงินเดือน ค่าเช่า เงินช่วยเหลือบุคคลภายนอกครัวเรือนผู้รับเงินรายได้ อาจจะเป็นผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจหรือไม่ก็ได้

6. รายได้ของครัวเรือน มี 2 ประเภท คือ 1) รายได้ประจำ (current income) เช่นค่าจ้างและเงินเดือน เงินโบนัส กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากการช่วยเหลือ รายรับที่ไม่เป็นตัวเงิน 2) รายรับที่เป็นตัวเงินอื่นๆ เช่น เงินได้จากการประกันภัย เงินประกันชีวิต

7. **ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน** มี 2 ประเภท คือ 1) ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ 2) ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค เช่น ค่าภาษี เงินบริจาค ค่าเบี้ยประกันภัย ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายไม่รวมถึง รายจ่ายเพื่อการเก็บออมหรือสะสมทุน

8. **สถานะทางเศรษฐกิจสังคมครัวเรือน** ได้ แบ่งลักษณะครัวเรือนเป็นกลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยพิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือน สภาพการทำงาน ประเภทของกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจและอาชีพเป็นหลัก มี 9 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ถือครองทำการเกษตรซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง 2) ผู้ถือครองทำการเกษตรซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เช่าผู้อื่น 3) ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร 4) ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ นักบริหารที่รับจ้าง 5) คนงานเกษตร 6) คนงานทั่วไป 7) เสมียน พนักงานขายและให้บริการ 8) ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต 9) ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน สรุปได้ว่า การศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน คือการศึกษาลักษณะครัวเรือนซึ่งประกอบด้วย 1) ครัวเรือนส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยครัวเรือนหนึ่งคนและครัวเรือนหลายคน 2) สมาชิกของครัวเรือนส่วนบุคคล 3) หัวหน้าครัวเรือน 4) ที่อยู่อาศัย 5) ผู้ทำงานให้เกิดรายได้ 6) รายได้ของครัวเรือน 7) ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน 8) สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน

2.2.9 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา (Wisdom, Indigenouse Knowledge)

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา มีดังนี้

ภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านใดด้านหนึ่ง เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้มีการยกย่องให้เป็น "ครูภูมิปัญญาไทย" เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาใน

ระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (<http://www.thaiwisdom.org,2550>)

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีที่ดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติ ศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุล ที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำ คอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่า เขา ข้าว แดง ลม ฝน โลก และจักรวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว (<http://kanchanapisek.or.th,2551>)

ดังนั้นสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาได้ดังนี้ ภูมิปัญญา คือ องค์ความรู้ความสามารถ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีที่ดั้งเดิมนั้น ภูมิปัญญานี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ

2.2.10. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีดังนี้

United Nation (1975:4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้ ประการแรก ในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และประการที่สอง ในการกระทำโดยสมัครใจ ต่อกิจกรรมและโครงการ

พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์ (2517 :3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการ การเสียสละกำลัง แรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526 : 25) ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้่วมา เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่เข้ามาร่วมสมทบแรงงานสมทบวัสดุ สมทบเงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคต จะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษา มากกว่าการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 :20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง

อำนาจ อนันตชัย (2527 :138) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานดียิ่งขึ้น ประสิทธิภาพเกี่ยวกับหน่วยงาน มีโครงสร้าง นโยบาย การดำเนินงานและใช้วิธีการให้บรรลุถึง เป้าหมาย โดยวิธีการที่ดีที่สุดในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกกับคุณภาพของคนในหน่วยงาน

Keith (1972 :136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้ความรู้ดีกร่วมรับผิดชอบ กับกลุ่มดังกล่าวด้วย Reeders (1963:39) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

Erwin (1976:138) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตน เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Chapin (1977:317) กล่าวว่า ลักษณะที่จะเป็นเครื่องชี้การมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม จะดูได้จากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุ สิ่งของ และการเสียสละเวลา แรงงาน การเงิน การเป็น สมาชิกของ คณะกรรมการและการเป็นผู้ดำเนินการในกิจการนั้น ๆ โดยตรง

จากความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันบ้าง ซึ่งแล้วแต่ภูมิหลังการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ความเชี่ยวชาญของผู้ศึกษา แต่ละท่าน และความหมายของ ประชาชน ที่กล่าวไว้มีความหมายขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมในรูปของบุคคลหรือในรูปของกลุ่มที่เป็นทางการ (formal group) หรือไม่เป็นทางการ (informal group) ก็ได้ (<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm>,2551)

ลักษณะการมีส่วนร่วม

นออ่าน วุฑฒิกรรมรักษา (2526:16) ได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วม ไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นกำหนดความต้องการ (2) ขั้นวางแผนการดำเนินงาน (3) ขั้นตัดสินใจ (4) ขั้นดำเนินการ และ (5) ขั้นติดตามผลงาน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527:10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527: 6-7) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ปกรณ (2530) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน คือ การที่ประชาชนจะเข้ามา มีบทบาทในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ คือ

1. เป็นผู้ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน
3. เป็นผู้ มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ เกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปรัชญา (2530) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมสหะทรัพยากรวัสดุ
3. ร่วมสหะแรงงาน
4. ร่วมสหะเวลา

วิไลพร (2534) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา
2. การมีส่วนร่วมวางแผน
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมติดตามผลงาน การมีส่วนร่วมบำรุงรักษา

(<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm>,2551)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

เกียรติศักดิ์ (2536) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น คือ ประการแรก ตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม
2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง ช่องทางการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของการมีส่วนร่วมควรมีลักษณะดังนี้ คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาของการมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพความเป็นจริง ประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร
3. ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถ

กำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

ชูเกียรติ (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนร่วมออกได้ 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ สิ่งจูงใจ โอกาส และอำนาจ เป็นต้น

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ (2527) กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมอย่างน้อย 3 ประการ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (freedom to participation)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to participation)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participation)

นอกจากนี้ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉิน
2. ประชาชนต้องไม่เสียค่าใช้จ่าย ในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทุกฝ่าย
5. ประชาชนต้องมารู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม (<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm,2551>)

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

รัฐได้พยายามปรับปรุงวิธีการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรของชาติให้มากขึ้นและทันต่อสถานการณ์และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยตลอด จึงนำมาสู่ยุคของการมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าการหาแนวร่วมจัดการอย่างเป็นระบบ ดังจะเห็นได้จากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพเกิดความสมดุล โดยใช้การร่วมมือหลายฝ่าย ให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นตนเอง เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในลักษณะร่วมพัฒนาไปมา โดยชุมชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดแนวทางการ

บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ฟื้นฟู และการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานของประเทศโดยการปรับกลไก และกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไทย ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชาติ

ความต้องการที่จะให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนามาแต่โบราณ การเข้าร่วมในกิจกรรม อาจทำให้ระยะสั้นระยะยาวต่อเนื่อง อาจกระทำในกรอบนโยบายที่กำหนด หรือทำตามความจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน จึงหมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ การร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และขั้นสุดท้ายร่วมกันควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป (ไพรัตน์, 2527)

นิรันดร์ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องกันทางจิตใจ และอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย การมีส่วนร่วมนี้เกิดจากแนวความคิด 6 ประการ คือ ความสนใจและความห่วงกังวล ร่วมกันความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน การตกลงใจร่วมกันในการที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา ความศรัทธาต่อบุคคลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

World Health Organization (1981) ได้แก้ ปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดปัจจัยแรกคือ ปัจจัยข้อสิ่งจูงใจ การที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งนั้น ต้องมีสิ่งจูงใจจากเหตุผลการมองเห็นผลประโยชน์ตอบแทน และการถูกชักชวนจากเพื่อน ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยโครงสร้างของช่องทางการเข้ามีส่วนร่วมควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเอง และปัจจัยสุดท้าย ได้แก่ การให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสกำหนดกิจกรรมของตนเอง (<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm>,2551)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้ เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ คือ กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และเป็นการกระทำโดยสมัครใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้นโดยตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการ การเสียสละกำลัง แรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว มีดังนี้

เพ็ญศรี เจริญวานิชและนิติพล ภูมิตะโชติ(2541) ได้ศึกษาการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยว 5 จังหวัดคือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลยและอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวในหน่วยงานของภาครัฐส่วนใหญ่มีความเห็นว่าประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้บริหารหรือตัวแทนสถานประกอบการที่ทำธุรกิจนำเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประชาชนไม่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะ เป็นศัพท์ใหม่ไม่เคยได้ยิน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับสื่อที่ทำให้ประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นส่วนใหญ่เห็นว่า คือ โทรทัศน์ และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสำหรับแต่ละจังหวัดไม่แตกต่างกันนัก ยกเว้น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่าน่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาธรรมชาติ สำหรับบุรีรัมย์รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมส่วนใหญ่คือ การศึกษาศิลปวัฒนธรรม

วิธีการที่หน่วยงานภาครัฐจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น สถานประกอบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคในระดับสำคัญมากที่สุดคือ การขาดเจ้าหน้าที่ดูแลแนะนำนักท่องเที่ยวและขาดการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาล

กิตติชัย เจริญชัย(2548) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่า บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับสูง ผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับสูง และนักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับปานกลาง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการศึกษาระดับศักยภาพมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) 7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด

บุคลากรกระบวนกร และลักษณะทางกายภาพ และแนวทางในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพ การจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) 8 ด้าน คือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่มและ ด้านส่งเสริมการตลาด

ทัศนัยวรรณ ดวงมาลาและคณะ(2550) ได้ศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ จากการศึกษาพบว่าการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการโฆษณา เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ การประชาสัมพันธ์จะเป็นการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการแถลงข่าว หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทางจังหวัดได้จัดขึ้น การส่งเสริมการขายและการขายโดยพนักงานจะมีการใช้น้อยมากเพราะแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ ในส่วนปัญหาและอุปสรรค ของการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวมีหลายหน่วยงานทำให้ขาดการประสานงานที่ดี ความไม่พร้อมและขาดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การไม่มีความต่อเนื่องในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถในการช่วยกันส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ขาดบุคลากรในหน่วยงาน งบประมาณมีไม่เพียงพอ กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เป็นรูปแบบการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยว เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) การโฆษณา 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การส่งเสริมการขาย 4) การขายโดยพนักงาน แนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านนั้นสามารถดำเนินการเป็นผลสำเร็จนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ที่มีความพร้อมด้านการบริการและกิจกรรมต่างๆ รองรับนักท่องเที่ยว ควรใช้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นแนวทางการพัฒนาแต่ต้องใช้เวลาพอสมควร แต่ไม่ต้องงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้จาก 1) งานวิจัย การศึกษาการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยว 5 จังหวัดคือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลยและอุบลราชธานี พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังไม่ใช่รู้จักแพร่หลาย โดยรู้จักผ่านสื่อโทรทัศน์และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ละจังหวัดไม่แตกต่างกัน คือ เน้นเชิงธรรมชาติ ยกเว้นแต่จังหวัดบุรีรัมย์เป็น

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม สำหรับวิธีการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ คือ การประชาสัมพันธ์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และปัญหาที่สำคัญในการพัฒนา คือ การขาดเจ้าหน้าที่ดูแลแนะนำนักท่องเที่ยว 2) งานวิจัยแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอลำเจ็ดยักษ์ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอลำเจ็ดยักษ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับสูง ผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับสูง และนักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) ในระดับปานกลางผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการศึกษาระดับศักยภาพมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) 7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรกระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ และแนวทางในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) 8 ด้าน คือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่มและ ด้านส่งเสริมการตลาด 3) งานวิจัย กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่า การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการโฆษณา เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ การประชาสัมพันธ์หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับทางจังหวัด การส่งเสริมการขายและการขาย โดยพนักงานจะมีการใช้น้อยมากเพราะแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ สำหรับปัญหาและอุปสรรค คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหลายหน่วยงานทำให้ขาดการประสานงานที่ดี ความไม่พร้อมและขาดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความต่อเนื่องในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว ชุมชนขาดความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการตลาด ขาดบุคลากรในหน่วยงานงบประมาณมีไม่เพียงพอ กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการตลาด คือ 1) การโฆษณา 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การส่งเสริมการขาย 4) การขายโดยพนักงาน สำหรับแนวทางยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ที่มีความพร้อมด้านการบริการและกิจกรรมต่างๆ รองรับนักท่องเที่ยว ควรใช้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นแนวทางการพัฒนาแต่ต้องใช้ระยะเวลานาน และไม่ใช้งบประมาณจำนวนมาก ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในท้องถิ่น จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีดังนี้

บทิ ปุชยายนันท์และคณะ(2549) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำแผนเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลได้ดังนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรส่งเสริมให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในส่วนของทัศนคติความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่าปัจจัยด้านคมนาคม ปัจจัยด้านระบบสาธารณูปโภคหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านธุรกิจ การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยด้านสภาพของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ระดับอายุ การประกอบอาชีพ วุฒิ การศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แต่ในขณะที่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแต่อย่างใด

สำหรับแนวทางในการพัฒนาที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ

1. ราคาสินค้าหรืออัตราค่าบริการในแหล่งท่องเที่ยว
2. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกรักธรรมชาติ
3. ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว
4. มาตรการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
5. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
6. ความรู้ที่ได้รับจากการเยี่ยมชม
7. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่จอดรถ สุขา ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ
8. การเข้าถึง/การคมนาคม
9. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว
10. การประชาสัมพันธ์

ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณและคณะ(2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มี 52 แห่ง เมื่อแหล่งท่องเที่ยวได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ทำธุรกิจการท่องเที่ยวมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น แนวทางที่ทำให้การประกอบธุรกิจดีขึ้น คือ การพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล ฯลฯ การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เดียวกันโดยการร่วมกันจัดทัวร์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเสนอแนวคิด ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ มีการนำเอาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจอยากศึกษาดูงาน มีการบริการที่พัก

ผลจากการวิจัยสามารถนำแนวทางเหล่านี้มากำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ได้ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง นำเอาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งหากนำแนวทางเหล่านี้มาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตอีสานใต้ได้แล้วนั้นจะสามารถทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีความมั่นคงและยั่งยืน

ปองพล วัลลหทัยกุลและคณะ(2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในเขตอีสานใต้ ไว้ 4 ด้านดังนี้

- 1.ด้านการพัฒนาทรัพยากรด้านการแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ
2. ด้านการพัฒนารับบริการการท่องเที่ยว
3. กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์
- 4.กลยุทธ์พัฒนาด้านอื่นๆ สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบงานสนับสนุนการท่องเที่ยว

ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถสรุปได้จาก 1)งานวิจัยการศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำแผนเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และทัศนคติความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่าปัจจัยด้านคมนาคม ด้านระบบ

สาธารณูปโภคหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านธุรกิจการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว และด้านสภาพของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับความพึงพอใจระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ อายุ การประกอบอาชีพ วุฒิการศึกษา แต่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด สำหรับแนวทางในการพัฒนาที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ 1) ราคาสินค้าหรืออัตราค่าบริการในแหล่งท่องเที่ยว 2) การรณรงค์สร้างจิตสำนึกภักธรรมาชาติ 3) ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว 4) มาตรการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 5) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 6) ความรู้ที่ได้รับจากการเยี่ยมชม 7) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่จอดรถ สุขา ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ 8) การเข้าถึง/การคมนาคม 9) ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว และ 10) การประชาสัมพันธ์

2.4 บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระดับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีแนวคิดเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบผลการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดด้านการพัฒนา การพัฒนาเป็นการเจริญขึ้นขององค์กรทางสังคม เป็นการทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า การมีความก้าวหน้าในมิติต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ผลผลิต สภาพะของการผลิต ระดับความเป็นอยู่ ทัศนคติ สถาบันต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณ(Quantity) และคุณภาพ (Quality)

2. แนวคิดด้านการจัดการด้านตลาด มีแนวทางการจัดการตามขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด ได้แก่ วิเคราะห์โอกาส สถานการณ์ทางการตลาด วิเคราะห์ SWOT การวิจัยและการเลือกตลาดเป้าหมาย 2) การวางแผนการตลาด ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด กลยุทธ์การตลาดตามส่วนประสมทางการตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร สภาพทางกายภาพ กระบวนการซื้อ องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ และความร่วมมือทางธุรกิจ ตลอดจนยุทธศาสตร์การตลาดทางตรง กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดอื่นๆ 3) ขั้นตอนปฏิบัติการทางการตลาด ได้แก่ การจัดองค์การ และการปฏิบัติการทางการตลาด 4) การควบคุม

3. แนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของทุกคนตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตที่

สมดุล ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก หากใครปฏิบัติได้ตามปรัชญานี้ก็จะสามารถหลุดพ้นจากความยากจน

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด มีแนวคิดเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบผลการศึกษา ดังนี้

แนวคิดด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) หมายถึง กระบวนการสื่อสารความรู้/ประสบการณ์ระหว่างบุคคล/กลุ่มบุคคลแบบไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคนิคกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลเล่าความทรงจำในประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานที่ภาคภูมิใจให้บุคคลอื่นฟัง ผู้ฟังเสริมคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน storytelling จึงเป็นกระบวนการแบ่งปัน best practice ทั้งในระดับบุคคล และระดับหน่วยงานอย่างพลัดพลิน สนุกสนาน และเปิดเผยและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความสำคัญ คือ

1. Storytelling เป็นกระบวนการย่อย หรือเทคนิคของ KM ที่แปลง Tacit Knowledge ให้เป็น Explicit Knowledge
2. Storytelling ช่วยยกระดับ/เพิ่มคุณค่าความรู้และประสบการณ์ของบุคคล
3. Storytelling เป็นการเพิ่มช่องทางการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และ Best Practice
4. Storytelling เป็นเครื่องมือสำคัญช่วยในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน การเรียนรู้ และการร่วมมือของบุคคลในองค์กรอย่างสร้างสรรค์ (www.probation.go.th,2552)

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนใน พื้นที่ 5 จังหวัด มีแนวคิดเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบผลการศึกษา ดังนี้

1. **แนวคิดด้านคุณภาพชีวิต** หมายถึง การมีชีวิตที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถใช้ภูมิปัญญาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและสังคม จนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข และร่วมกันพัฒนาสังคมของตนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ทั้งยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไปได้

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระดับการจัดการ ตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยว

เชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการ ตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนใน พื้นที่ 5 จังหวัด มีงานวิจัยเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบ ผลการศึกษา ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว คือ สรุปได้ว่า การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวมีแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการการตลาด คือ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรกระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ และมีแนวทางในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว คือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่มและ ด้านส่งเสริมการตลาด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตร สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มี การพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ มีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เดียวกันโดยการร่วมกันจัดทัวร์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเสนอแนวคิดได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ มีการนำเอาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจอยากศึกษาดูงาน มีการบริการที่พัก ซึ่งสามารถนำแนวทางเหล่านี้มากำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง สู่ความยั่งยืนได้โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งหากนำแนวทางเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ใน 5 จังหวัดภาคใต้ ได้แล้วนั้นจะสามารถทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีความสมดุลและยั่งยืนได้ตลอดไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

การศึกษาวิจัยโครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง(สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สตูล และตรัง) : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 วิธีการศึกษา

เพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 3 ข้อ คือ 1) หาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืน 2) หาวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 กลุ่ม 3) หาวิธีการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการในการวิจัยดังนี้

3.2.1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 5 กลุ่ม โดยศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม วัฒนธรรมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย/กลุ่มใกล้เคียงและกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม จากข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 หาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structure Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว 5 กลุ่มและกลุ่มเครือข่าย จำนวน 400 ตัวอย่าง แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน รายได้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิต กิจกรรมทางด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มอื่นๆและกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหลักการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ แนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม โดยการประชุมระดมความคิดภายในกลุ่มและศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม

3.2.4 รวบรวมแนวทางในการพัฒนาการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของทั้ง 5 กลุ่ม บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากการประชุมระดมความคิดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร ใช้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกภาคส่วน

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงจากสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 กลุ่มและกลุ่มเครือข่ายข้างเคียง กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นเครื่องมือ

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลมี จำนวน 400 ตัวอย่าง จากสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 กลุ่มและกลุ่มเครือข่ายใกล้เคียง

ซึ่งจำนวนตัวอย่างหาได้จากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n คือ ขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม

N คือ ขนาดประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

เมื่อแทนค่าตามสูตรดังกล่าว จำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้แต่ละจังหวัดทั้ง 5 จังหวัดประมาณ จังหวัดละ 400 ตัวอย่าง แต่เนื่องจากงบประมาณและเวลาในการทำวิจัยมีจำกัด จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจังหวัดละ 80 ตัวอย่าง โดยตัวอย่างแต่ละจังหวัดแบ่งสัดส่วนจำนวนตัวอย่างตาม

จำนวนสมาชิกกลุ่ม เช่น ยกตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลางมีจำนวนสมาชิกกลุ่มมากก็เลือกตัวอย่างมามาก เลือกจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนมากน้อยของสมาชิกแต่ละกลุ่มในแต่ละจังหวัด ซึ่งแต่ละกลุ่มที่เลือกมาถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดี ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราช 80 ตัวอย่าง

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง กลุ่มเพาะเห็ดบ้านด่านไผ่गा ต.ข้างกลาง อ.ข้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 50 ตัวอย่าง
- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ม.6 ต.สวนขัน อ.ข้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 30 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจังหวัดสตูล 80 ตัวอย่าง

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล จำนวน 80 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจังหวัดตรัง 80 ตัวอย่าง

- สมาชิกกลุ่มแปรรูปอาหารทะเล (ปลาเค็มกางมุ้ง) บ้านบ่อหิน ม.1ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ. ตรังจำนวน 50 ตัวอย่าง
- สมาชิกกลุ่มสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนขุน ม.2 ต.กะลาเส อ.สิเกา จ.ตรัง จำนวน 30 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจังหวัดสงขลา 80 ตัวอย่าง

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผลไม้ สวนสมรม ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 40 ตัวอย่าง
- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 20 ตัวอย่าง
- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ้าทอเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 20 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจังหวัดพัทลุง 80 ตัวอย่าง

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ม.3 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง จำนวน 80 ตัวอย่าง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม : PAR (การประชุมระดมความคิดเห็น

แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง) จากตัวแทนสมาชิกกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ตัวแทนสมาชิกจากกลุ่มเครือข่าย หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจที่พัก ธุรกิจเดินรถ รถรับจ้าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จำนวน 100 คน

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

เครื่องมือในการวิจัย	สมาชิก	จำนวน
- แบบสอบถาม	-สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 80 ตัวอย่าง -สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.สตูล จำนวน 80 ตัวอย่าง -สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.ตรัง จำนวน 80 ตัวอย่าง -สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.สงขลา จำนวน 80 ตัวอย่าง -สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.พัทลุง จำนวน 80 ตัวอย่าง	400
- การวิจัยแบบมีส่วนร่วม : PAR	- ตัวแทนสมาชิกทั้ง 5 กลุ่ม/เครือข่าย หน่วยงานภาครัฐ อบต. อบจ.บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจที่พัก ธุรกิจเดินรถ รถรับจ้าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	100
รวม		500

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structure Questionairs) หาแนวทางในการพัฒนาการตลาด การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสมดุลและยั่งยืน บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 400 ชุด

2) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ซึ่งการวิจัยจะใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการประชุมระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 5 จังหวัดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มาพัฒนาและจัดการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบบูรณาการร่วมกันบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแยกเป็นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ(Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมของกลุ่มฯ การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาดของกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจครัวเรือน รายได้จากการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับประโยชน์จากกลุ่มการท่องเที่ยว ใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติพื้นฐาน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมระดมความคิดหาแนวทางในการพัฒนาการตลาด การท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลปริมาณเชิงลึก นอกเหนือจากจากแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากแบบสอบถาม

บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

4.1 บทนำ

การศึกษาวิจัยโครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สตูล และตรัง): ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายแบ่งการศึกษาตามวัตถุประสงค์ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด โดยศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคมบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย/กลุ่มใกล้เคียงและกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มและการตลาด การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) หาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structure Questionairs) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดและกลุ่มเครือข่าย จำนวน 400 ตัวอย่างและจากการประชุมกลุ่มย่อยแต่ละจังหวัดและประชุมระดมความคิดร่วมกันทั้ง 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 2) หาวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยง การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย โดยการศึกษาดูงานระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.2 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 มีแนวทางใดบ้างที่จะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาสำหรับตอบคำถามข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดย

1. การเก็บข้อมูลพื้นฐานของแต่ละกลุ่มที่ร่วมงานวิจัยและสัมภาษณ์เชิงลึก

2. เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยสอบถามจากสมาชิกกลุ่ม กลุ่มเครือข่าย บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร คนขับรถรับจ้าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จังหวัดละ 80 ตัวอย่าง ทั้ง 5 จังหวัด รวม 400 ตัวอย่าง

3.ประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของแต่ละกลุ่ม ณ ที่ทำการกลุ่มฯ ทั้ง 5 จังหวัด เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการตลาดพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของแต่ละกลุ่ม

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากรายงานการวิจัยของ ชูลีกร แก้วชนะ (2549) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของอำเภอข้างกลางพอสรุปได้ดังนี้ ชุมชนข้างกลางมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน โดยคำว่า “ข้างกลาง” มาจากชื่อกรมข้างกลาง ของเมืองนครศรีธรรมราช เนื่องจากสมัยก่อนต้องจับช้างป่ามาฝึกหัดใช้ในราชการสงคราม และเมืองนครในอดีตนั้นเป็นเมืองที่ปกครองภายใต้แทนราชธานีเสมอมา ด้วยเหตุนี้เมืองนครศรีธรรมราช จึงต้องทำสงครามใหญ่หลายครั้ง สมัยก่อนมีการนำช้างใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น การทำสงคราม การทำพิธีกรรมทางศาสนา พิธีมอบเมืองนคร ประเพณีการจับช้างป่าของเมืองนครศรีธรรมราชกำหนดให้มีกรมช้าง 3 กรม คือ กรมช้างขวา กรมช้างกลาง และกรมช้างซ้าย ซึ่งในอดีตบ้านข้างกลางเป็นป่ารกทึบ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ทำให้มีช้างป่าชุกชุม กรมช้างกลางจึงตั้งกองอำนวยการจับช้างป่าขึ้นในบริเวณนี้ และชาวบ้านก็เรียกบริเวณนี้ว่า บ้านข้างกลาง จนมาถึงในปัจจุบัน

เดิมการปกครองของชุมชนข้างกลางขึ้นกับอำเภอฉวาง แต่เนื่องจากอำเภอฉวางเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชากรมาก การคมนาคมไปมาไม่สะดวก ชาวข้างกลางอยู่ห่างไกลจากอำเภอฉวางมากเกินไปทำให้ยากในการบริการประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง กระทรวงมหาดไทยจึงได้แบ่งอำเภอฉวาง ออกมา 3 ตำบล คือ ตำบลข้างกลาง ตำบลสวนขัน และตำบลหลักช้าง ตั้งเป็นกิ่ง อำเภอข้างกลางตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2539 โดยมีที่ว่าการกิ่งอำเภออยู่ที่ บ้านคลองพลอง หมู่ที่ 7 ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอข้างกลางตั้งอยู่ทางตอนกลางค่อนไปทางทิศตะวันตกของตัวเมืองนครศรีธรรมราช ห่างจากจังหวัด 53 กิโลเมตร เนื้อที่ประมาณ 236.33 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จดอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	จดอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	จดอำเภอนาบอน อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้	จดอำเภอทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาพทางภูมิศาสตร์

สภาพทางภูมิประเทศของข้างกลางโดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขาประกอบด้วยป่าไม้ และ

ภูเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญหลายสาขา เช่น คลองเหมร คลองท่าแพ คลองรังเกียจ คลองแหน คลองทองออก คลองจันดี คลองน้ำซุ่น คลองกุยเป็นต้น พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้

สภาพอากาศ

มีอุณหภูมิค่อนข้างสูงตลอดปี มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล และฤดูฝนระหว่างเดือน มิถุนายน-มกราคม ช่วงกลางมีสภาพอากาศที่ดีมากได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ มีได้อยู่ในเขตเงาฝน แม้จะอยู่ในฤดูแล้งแต่ฝนก็ได้แล้งอากาศเย็นสบายเพราะอยู่ในระหว่างหุบเขาไม่ร้อนจัดและหนาวจัด

สภาพทางสังคมวัฒนธรรม

อำเภอช้างกลาง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลช้างกลาง มี 17 หมู่บ้าน ตำบลหลักช้าง มี 10 หมู่บ้าน และตำบลสวนขัน มี 9 หมู่บ้าน และแต่ละตำบลก็มีองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลละ 1 แห่ง สำหรับศาสนาและประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีเดือนสิบ ประเพณีชักพระ ประเพณีบวชนาค ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

และการรวมกลุ่มมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 26 กลุ่ม กลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง กองทุนหมู่บ้าน 31 กองทุน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 4 กลุ่ม

ประวัติการก่อตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง

ในช่วงภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดแนวคิดทบทวนในหลายๆด้าน เพื่อที่จะฟื้นฟ้ออุปสรรคและหาทางออกเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ชุมชนและสังคม จึงได้หันมาพิจารณาตนเองและได้สนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลักการพึ่งตนเอง รวมทั้งมีจิตสำนึกในการปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ทำให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ครูอาจารย์ พ่อค้า ผู้ประกอบการและข้าราชการจากกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2541 ขึ้น บริหารงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานของชมรม และได้รับความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงนั้นรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางจึงได้รับการสนับสนุน ทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ ทำให้มีผลงานก้าวหน้าขึ้นมาตามลำดับ

ปัจจุบันนี้ทำการชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 14 ตำบลช้างกลาง

อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และมีสมาชิกชมรมฯ จำนวน 115 คน

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ การแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และระบบการค้าทางเลือกใหม่
2. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ที่มีมาแต่เนิ่นนานโบราณแห่งนี้เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบทอด
3. เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้พัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวเพื่อเน้นทางเลือกใหม่ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการผลิตให้สูงขึ้นกว่าที่เคยเป็นอยู่
4. เพื่อให้ชุมชนรู้จักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น รู้จักใช้ รู้จักคิด รู้จักทำ โดยร่วมมือกันรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบภาพแวดล้อม
5. เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านการบริการ ให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำชุมชนและท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับสากลต่อไป

โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารงานของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง ประกอบด้วยดังนี้

1. คณะกรรมการดำเนินงานชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง มีจำนวน 5 คน
2. ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร 10 กลุ่ม (11 เครือข่าย) ประกอบด้วยกลุ่ม กลุ่มไม้ผล กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มฟาร์มนกยูง กลุ่มฟาร์มปลาแรด กลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มแปลงผักปลอดสารพิษ
3. คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ประกอบการอาหาร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหัวหน้าอำเภอช้างกลาง

กิจกรรมของชมรม

กิจกรรมของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง ที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกร
2. การพัฒนาการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว
3. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
4. การบริการอาหารและที่พักให้นักท่องเที่ยว
5. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลและข่าวสาร

- 6.การนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 7.การส่งเสริมการขายผลผลิตสินค้าของกลุ่ม
- 8.การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ผลการดำเนินงานของกลุ่ม

ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง เป็นที่กล่าวขานของบุคคลทั่วไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชมรมฯ คือ กลุ่มกิจกรรมด้านการเกษตร กลุ่มกิจกรรมการเข้าค่ายพักแรม กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อศึกษาดูงาน กลุ่มประชุมสัมมนา กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มครอบครัวและนักท่องเที่ยวทั่วไป จากการดำเนินงานของชมรม ทำให้มีผลด้านบวกต่อชุมชนหลายประการ เช่น เกษตรกรชาวสวนสามารถจำหน่ายผลไม้ได้โดยตรง เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างอาชีพใหม่ให้คนในท้องถิ่น คาดว่าในอนาคตการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

จากผลการดำเนินงานของชมรมฯตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ถึงปัจจุบัน ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอช้างกลางได้รับรางวัล 2 รางวัล คือ

1. รางวัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น อันดับที่ 3 ระดับประเทศ เมื่อปี พ.ศ.2545 จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. รางวัลกিনিรีเงิน จากการประกวดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ 4 ประจำปี 2545 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสุรินทร์ รอดพัน(ประธานกลุ่ม)นายสุทน รอดพัน(กรรมการ) นายสุริยา รอดพัน (กรรมการ) และนางใบ รอดพัน (เหรัญญิกกลุ่ม)

วันที่สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2551

1. ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

ชมรมคนรักเห็ด ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยความสมัครใจรวมกลุ่มกันของชาวบ้านภายหลังได้มีหน่วยงานจากหลายส่วนเข้ามาสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานการเกษตร จังหวัดนครศรีธรรมราชสำนักงานการเกษตรอำเภอช้างกลาง ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอช้างกลาง สำนักงานพัฒนาชุมชน หน่วยงานดังกล่าวได้เข้ามาสนับสนุนงบประมาณเพียงบางโอกาส โดย

ส่วนใหญ่แล้วทางกลุ่มจะมีการบริหารกลุ่มกันเอง และนอกเหนือจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการแล้ว กลุ่มได้รับงบประมาณจากธนาคารโลก เป็นทุนจำนวน 250,000 บาท

ปัจจุบันชมรมคนรักเห็ดมีสมาชิกประมาณ 70 คน และมีสมาชิกเครือข่าย ที่คอยรับซื้อเห็ดก่อนซื้อ ประมาณ 1,000 คน ทั่วประเทศ

ชมรมคนรักเห็ด เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ได้รับรางวัล Tourist Awards เมื่อปี พ.ศ. 2545 และติด OTOP เป็นครั้งที่ 2 โดยการแปรรูปเห็ดนางฟ้าเป็นเห็ดทอด ขายเมื่อมีงานออกร้านต่างๆ

2. ประวัติผู้นำกลุ่ม ความสำคัญและการมีอิทธิพลต่อการก่อตั้งกลุ่ม

สืบเนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2531 ซึ่งเดิมที นายสุรินทร์ รอดพัน ประกอบอาชีพซ่อมรถ แต่กิจการไม่ก้าวหน้า จึงตัดสินใจไปทำงานที่ประเทศลิเบีย แต่ไม่ประสบความสำเร็จกลับมีหนี้สิน จึงต้องขายทรัพย์สินบางส่วน ภายหลังจึงคิดหางานทำ แต่เนื่องจากไม่มีความรู้ อีกทั้งฐานะยากจน เลยหันมาเพาะเห็ด โดยเริ่มครั้งแรกคือเช่าที่ดินที่ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อทำฟาร์มเพาะเห็ดขายเป็นครั้งแรก เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาด ใกล้แหล่งรับซื้อ ทำให้ส่งเห็ดขายได้ง่าย แต่เกิดเหตุการณ์ฟ้าผ่าที่บ้านหลังดังกล่าว จึงต้องย้ายกลับมาตั้งรกรากอยู่ที่ หมู่ที่ 5 ตำบลช้างกลาง ซึ่งเป็นที่อยู่ปัจจุบัน จึงได้เริ่มเพาะเห็ดขึ้นที่นี่ โดยต้องขยันทำก่อนซื้อดีกว่าจะได้นอน 5 พุ่ม ถึงเที่ยงคืน จนกระทั่งกิจการขยายเติบโตขึ้น เพื่อนบ้านเห็นความก้าวหน้า จึงได้คิดรวมกลุ่มเพื่อเพาะเห็ดขึ้นโดยรับสมาชิกจากคนในหมู่บ้าน

3. โครงสร้างและการบริหารจัดการกลุ่ม

ปัจจุบันชมรมคนรักเห็ดมีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม 15 คน ดังนี้

1. นายสุรินทร์ รอดพัน	ประธาน
2. นางอนงค์ ไกรณท์	รองประธาน
3. นายสุทน รอดพัน	รองประธานและเหรัญญิก
4. นางปราณี เรืองจรรย์	สมาชิก
5. นายสหัส หวานสนธิ	สมาชิก
6. นายพวง หวานสนธิ	สมาชิก
7. นายคัมภีร์ ศรีสุข	สมาชิก
8. นายสมนึก เกษสุรินทร์	สมาชิก
9. นายสวัสดิ์ หมวดชนะ	สมาชิก
10. อาจารย์ณรงค์ ศิลารัตน์	สมาชิก
11. นายทวิศ เพชร	สมาชิก

12. นายเกษม สุดถนนอม	สมาชิก
13. นายสุริยา รอดพัน	สมาชิก
14. นายสมนึก จันทร์อ่อน	สมาชิก
15. นายอารมณ ศรีสวัสดิ์	สมาชิก

4. กิจกรรมกลุ่ม

1. ทำก้อนเชื้อและเพาะเลี้ยงเห็ดหลายชนิด ได้แก่ เห็ดหอม เห็ดหูหนู เห็ดนางฟ้า เห็ดอั่งการ์ เห็ดเป่าฮื้อ และเห็ดเป่าฮื้อญี่ปุ่น
2. ขยายก้อนเชื้อเห็ดหอม และขยายดอกเห็ด ทั้งปลีกและส่ง
3. อบรมให้ความรู้แก่ผู้สนใจทั้งเป็นกลุ่ม คณะ และรายบุคคล ทั้งในและนอกสถานที่

5. การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเพาะเลี้ยงเห็ด มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจทั้งเป็นกลุ่ม คณะ และรายบุคคล ซึ่งหากมีผู้สนใจ หรือนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ก็สามารถอธิบายให้ความรู้ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการอบรมให้กับผู้ที่ต้องการเพาะเลี้ยงเห็ด โดยจัดเป็นโปรแกรมอบรมให้ได้ทั่วประเทศ

6. กลุ่มเครือข่าย

ชมรมคนรักเห็ดบ้านด่านไผ่ฟ้า มีเครือข่ายทั่วประเทศ ประมาณ 500 -1,000 คน และยังทำหน้าที่ต่างๆดังนี้

1. นอกจากให้ความรู้แล้วยังเป็นที่จำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดให้กับสมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอก
2. เป็นที่รับซื้อเห็ดของสมาชิกกลุ่มเพื่อจัดจำหน่ายต่อไป คือผู้ซื้ออาจจะเป็นผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม หรือนักท่องเที่ยว หรือ พ่อค้าคนกลางจะสะดวกที่จะมาซื้อเห็ดที่กลุ่ม ดังนั้น สมาชิกกลุ่มไม่เดือดร้อนในการหาตลาด สามารถนำมาส่งที่ทำการกลุ่มได้

7. การถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ชมรมคนรักเห็ดได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอม ดังนี้

1. นำขี้เลื่อยยางพารามากองทิ้งไว้นาน 1 เดือน
2. นำวัสดุต่างๆที่จำเป็นในการทำก้อนเชื้อมาผสมกันดังนี้

ขี้เลื่อย	100	กิโลกรัม
รำข้าวละเอียด	7	กิโลกรัม
ปูนขาว	2	กิโลกรัม

ยิปซัม	1.50	กิโลกรัม
ดีเกลือ ($Mg_2 SO_4$)	2	กรัม
ปุ๋ยยูเรีย	1	กรัม

3. นำส่วนผสมต่างๆมาผสมให้เข้ากัน โดยคละก้นหลายครั้งให้สม่ำเสมอ ส่วนดีเกลือและปุ๋ยยูเรียให้ผสมกันละลายน้ำรดให้เข้ากันให้ทั่วเช่นเดียวกัน ความชื้นพอหมาดประมาณ 50-60%

4. จากนั้นเอาซีลี้อยที่ผสมเสร็จแล้วมาบรรจุถุงพลาสติกที่ทนไฟพับกันขนาด 6.50 x 12.50 ตร.นิ้ว อัดให้แน่นแล้วซึ่งจะมีน้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม แล้วใส่คอขวดสวมลงไป ดึงปากถุงให้ตึงแล้วพับลงให้รอบคอขวด แล้วใช้ยางวงขนาดเล็กรัดให้แน่น ใช้ล้าปิดปากขวดอีกทีหนึ่ง

5. นำก้อนเชื้อไปนั่งในเตาอบฆ่าเชื้อไอน้ำ โดยใช้ความร้อน 100 องศาเซลเซียส นาน 3-4 ชั่วโมง แล้วเอาออกมาวางในห้องที่มืดซิด ทิ้งไว้จนเย็น เอาชนิดเชื้อเห็ดที่ต้องการใส่ลงไปในปากขวดก้อนเชื้อเห็ด ปิดด้วยล้าอย่างเดิมใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ปิดทับอีกทีเพื่อป้องกันแมลงจะมาทำลายก้อนเชื้อเห็ดด้วย

6. เอาก้อนเชื้อไปบ่มในโรงเรือนที่มุงด้วยจากหรือหญ้าคา ขนาดโรงเรือน (ขึ้นอยู่กับพื้นที่นั้นๆ)ขนาด 5 x 12 ตารางเมตร หรือ ขนาด 4 x 12 ตารางเมตร ส่วนสูงไม่เกิน 3 เมตร พื้นโรงเรือนปรับให้เสมอเอาพลาสติกชนิดเหนียวปูไม่ให้น้ำรั่วได้

7. ขอบๆ ริมโรงเรือนให้ยกสูงขึ้น 3 นิ้วกันน้ำไหลออก ใช้ทรายหยาบปูทับบนผ้าพลาสติกหนา 3 นิ้วอีกทีหนึ่ง

8. รดน้ำบนพื้นโรงเรือนให้อิ่มตัว แล้วใช้จากกันให้มิด (ห้ามมิให้ลมเข้าที่ริมพื้นเด็ดขาด) สูงประมาณ 160 ซม. ด้านหน้าจั่วและริมบนปล่อยให้อิ่มพัดผ่านได้โดยรอบ และแสงสว่างเข้าได้ 50%เอาก้อนเชื้อมาบ่มได้ โดยวางเรียงกันเป็นแถวแนวนอนหรือแนวตั้งก็ได้ ดูแลมิให้พื้นทรายแห้งอย่างเด็ดขาด อุณหภูมิจะอยู่ที่ 20-25 องศา

วิธีการเปิดดอกเห็ดหอม (สูตรยั้งร้อนยิ่งออกดอก)

1. เมื่อก่อนเชื้อเห็ดเดินเต็มถุง ให้นำก้อนเชื้อเห็ดมาตัดถุงที่หุ้มก้อนไว้ให้รอบ โดยเว้นถุงที่กันให้เหลือไว้ 2 นิ้ว ด้านบนเปลือยถุงออก

2. นำมาตั้งไว้ในโรงเรือนมุงจากกว้าง 5 x 12 ตร.เมตร ส่วนสูงไม่เกิน 3 เมตร พื้นปูผ้าพลาสติกไม่ให้น้ำรั่วและใส่ทรายหยาบปูบน พลาสติกหนา 2-3 นิ้ว รดน้ำให้อิ่มตัวก่อนนำก้อนเชื้อมาวาง ที่อุณหภูมิประมาณ 20 - 25 องศา

3. ตั้งก้อนเชื้อให้ห่างกันแต่ละก้อน 1 ฝ่ามือ เมื่อตั้งก้อนเชื้อเต็มโรงเรือนแล้วอย่าให้ลมเข้ามาในโรงเรือนโดยเด็ดขาด

4. ปล่อยให้แสงสว่างเข้ามาทางด้านบนหน้าจั่วของโรงเรือนและรอบๆโรงเรือนประมาณ 50%

5. รดน้ำที่พื้นโรงเรือนทุก 3 วัน (ปล่อยให้ น้ำซึมไปเอง) ระวังอย่าให้ถูกก้อนเชื้อ เมื่อได้ 1 เดือน ก้อนเชื้อจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแก่ ก้อนเชื้อที่มีสีน้ำตาลแก่เกือบจะเป็นสีดำให้ติดสปริงเกอร์ รดน้ำวันละ 3 - 4 ครั้งๆ ละ 5 นาที

6. รดน้ำทุกวันจนเริ่มแตกดอกเป็นสีขาวๆ เป็นจุดๆ ให้หยุดรดน้ำ 2 วัน เมื่อมีก้านดอกโผล่ ยาว 1 ซม. ให้รดน้ำต่อไปวันละ 3 ครั้ง เช่นเดิมโดยใช้สปริงเกอร์ ให้โดนถุงให้เปียกชื้น ลองยก ก้อนเชื้อดูจะมีน้ำหนักประมาณ 7-9 กรัม / ถุง

7. เก็บดอกเห็ดได้เมื่อดอกมีขนาด 2-3 ซม. ให้ดูขนาดดอกด้วยกลีบรอบๆ จะหุ้มเข้าด้าน ในอยู่ยังไม่ทันบาน ควรเก็บดอกไว้ในอุณหภูมิ 10 - 15 องศา

8. ผลผลิตเก็บดอกได้นาน 1 ปี ขายในราคา กิโลกรัมละ 200 บาท ดอกสดก้อนเชื้อ 1 ก้อน เก็บผลผลิตได้ 400 - 600 บาท/ก้อน

8. จำนวนนักท่องเที่ยว

ไม่มีการจัดเก็บสถิตินักท่องเที่ยวว่ามีจำนวนเท่าไรต่อวัน / เดือน / ปี จะมีเฉพาะการบันทึก ในสมุดเยี่ยมซึ่งไม่ได้บันทึกทุกคน บางครั้งอาจจะมาเป็นคณะ จึงไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอน ได้ แต่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมที่กลุ่มทุกวัน

9. รายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว

1. ขายก้อนเชื้อเห็ดก้อนละ 7 บาท แต่ก้อนเชื้อเห็ดหอมก้อนละ 10 บาท ขายได้ประมาณ วันละ 2,000 ก้อน โดยจะขายให้ทั้งสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านทั่วไป

2. ขายดอกเห็ด กิโลกรัมละ 250 บาท

- รายได้ของกลุ่ม เฉลี่ยโดยประมาณ 100,000 บาท / เดือน

- รายได้ของครอบครัว ประมาณ 5,000 - 6,000 บาท / เดือน

นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ผู้ที่มาเยี่ยมชม จะซื้อเห็ดกลับไป ทำให้กลุ่มฯ ขายเห็ดได้มากขึ้น กิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ ให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ ที่มาเยี่ยมชมและต้องการศึกษาถึงวิธีการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและให้ความรู้แก่โรงเรียน สนับสนุนก้อนเชื้ออุปกรณ์และให้ความรู้ทุกพื้นที่ที่ติดต่อมาและออกติดตามดูแลนอกสถานที่ให้ด้วย

10. ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม/จุดเด่นของกลุ่ม

1. เห็ดที่เพาะได้จากกลุ่มที่นี้สด สวย ปลอดภัย พืช เห็ดที่เพาะเลี้ยงในกลุ่มมี หลากหลายชนิด มี จำนวน 10 ชนิด มีทั้งเห็ดสดและก้อนเชื้อที่สามารถนำไปเลี้ยงที่บ้านเองได้

2. ประธานกลุ่มเข้มแข็ง มีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนากลุ่มให้มีความ

เจริญสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความคิดกว้างไกล ทำให้กลุ่มอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

11. ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีด้านใดบ้าง

1. ได้เจอผู้คนหลากหลาย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านอื่นๆ กับ นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยี่ยมชม
2. มีชื่อเสียงกระจายสู่ภายนอก ทำให้หมู่บ้านด้านในไม่มีชื่อเสียง นำความเจริญมาสู่หมู่บ้าน
3. มีความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในผู้อื่น เป็นการแบ่งปันช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้อีกทางหนึ่ง
4. มีรายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแล้วซื้อเห็ดและก้อนเชื้อให้กับสมาชิกกลุ่ม
5. ได้เครือข่ายเพิ่ม ทั้งเอกชนและภาครัฐ

12. ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานของความพอเพียง

กลุ่มชมรมคนรักเห็ดสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง เพราะสมาชิกกลุ่มทุกคนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ โดยการผลิตเห็ดสดขาย ไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอก การผลิตเห็ดของกลุ่มนั้นไม่ได้ลงทุนจนเกินความสามารถของกลุ่มแต่เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป และในการผลิตเห็ดก็ใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น ขี้เลื่อย โรงเรือนก็เป็นโรงเรือนที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ หลังคามุงจาก มีการฉีดพ่นน้ำในโรงเรือน ทำให้อุณหภูมิบริเวณนั้นเย็นอยู่เสมอ เป็นการช่วยลดโลกร้อน โดยการใช้น้ำไปทำอุณหภูมิของโรงเห็ดเย็นอยู่เสมอ ขณะเดียวกันก็มีนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดมาเยี่ยมชมกลุ่มอยู่อย่างสม่ำเสมอ และทางกลุ่มก็ได้หวังวิชาในการเพาะเห็ดถ่ายทอดความรู้ การเพาะเห็ดให้ทุกคนที่สนใจ เพื่อเพาะเห็ดไว้รับประทานเองเป็นการพึ่งเองและใช้ชีวิตอย่างพอเพียงอย่างแท้จริง

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านคลองปึกเหนือ

เลขที่ 109 หมู่ที่ 6 ตำบลสวนขัน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดนครราชสีมา

โทรศัพท์ 075 -361135

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายครรชิต พรหมชาติ (ประธานกลุ่ม) นางสาวดี พรหมชาติ(เหรัญญิก)

นายเสียง วงศ์ฤทธิ์ (กรรมการ)

วันที่สัมภาษณ์ 31 พฤษภาคม 2551

1.ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย มีคุณครรชิต พรหมชาติ เป็นประธานกลุ่ม เป็นกลุ่มที่แยกตัวออกมา

จากกลุ่มของคุณพ่อของนายครรชิต พรหมชาติ (คุณรายณ์ พรหมชาติ) ซึ่งแต่เดิมพ่อได้เริ่มเลี้ยง ผึ้งโพรงไทย เมื่อ ปี พ.ศ. 2546 แต่เนื่องด้วยเส้นทางเข้าบ้านพ่อลำบาก ไม่สะดวกเมื่อมีรถใหญ่ พานักท่องเที่ยวเข้ามา และพ่อก็แก่แล้ว คุณครรชิตจึงแยกออกมาตั้งกลุ่มใหม่อยู่ที่หมู่ที่ 6 ตำบล สอนขันเมื่อ ปี พ.ศ. 2547 โดยปรับพื้นที่สวนยาง 3 ไร่ มาเป็นพื้นที่ผลไม้ โดยมีรังผึ้ง ประมาณ 20 รัง

หลังจากสมาชิกรวมกลุ่มกันขึ้นมา สมาชิกได้ร่วมกันบริหารและจัดการเลี้ยงเอง โดยมีคุณ ครรชิต เป็นผู้สอนวิธีการเลี้ยง การทำรังผึ้ง โดยไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน ปัจจุบันได้รับการ คัดเลือกเป็น 1 ตำบล 1 ฟาร์ม ของตำบลสอนขัน เมื่อกลุ่มทำงานประสบความสำเร็จ เกษตรอำเภอก็ได้เข้ามาดูและแนะนำให้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เมื่อ ปี พ.ศ.2548 และตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ตอนนี้ ณ ที่ทำการกลุ่ม มีรังผึ้ง จำนวน 35 รังและรวมกับสมาชิกท่านอื่นๆ ด้วย ทั้งหมดมี 200 รัง

2. ผู้นำกลุ่มและการมีอิทธิพลต่อการก่อตั้งกลุ่ม

คุณครรชิต พรหมชาติ เป็นลูกชายคุณรายณ์ พรหมชาติ ซึ่งได้เรียนรู้การเลี้ยงผึ้งจากพ่อ จึงทำให้มีประสบการณ์ให้การทำกล่องรังผึ้ง (รังผึ้งเป็นลิขสิทธิ์ของคุณรายณ์) และนำมาสอน สมาชิกต่อ โดยในช่วงแรกคุณครรชิต เลี้ยงผึ้งเองโดยปรับพื้นที่สวนยางเป็นสวนผลไม้ผสม และ ต่อมาได้ขยายกลุ่ม โดยรับสมาชิก และเป็นผู้สอนและสาธิตให้ดู ถึงวิธีเลี้ยง การจับผึ้ง การทำรังผึ้ง ทุกขั้นตอนโดยมีคุณสรศักดิ์ กาญจนไพโรวัลย์ เกษตรอำเภอลำปาง คุณ พรศักดิ์ สุวรรณ รักษา เกษตรตำบลลำปาง และ คุณ สง่า ทองคำ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.6 ต.สอนขัน ที่หน้าที่ เป็นที่ปรึกษากลุ่ม

3. โครงสร้างและการบริหารจัดการกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ตำบลสอนขัน มีจำนวน 13 คน ดังนี้

1. นายครรชิต พรหมชาติ	ประธาน
2. นายสมจิตร ศรีอินทร์	รองประธาน
3. นายเกษตร วงศ์ฤทธิ์	รองประธาน
4. นายอ้อม บัญติศักดิ์	เลขานุการ
5. นางสุภาวดี พรหมชาติ	เหรัญญิก
6. นายวิเชียร ระวัง	ประชาสัมพันธ์
7. นายสมชัย ขนาศักดิ์	กรรมการ
8. นายเสียง วงศ์ฤทธิ์	กรรมการ

9. นายประสิทธิ์ วงศ์ฤทธิ์	กรรมการ
10. นายสัจจะ พินสุวรรณ	กรรมการ
11. นายเฉลิม ศรีแจ่ม	กรรมการ
12. นายนพ กลัปศรี	กรรมการ
13. นายนาวิน ดำรักษ์	ผู้จัดการฟาร์ม

คณะกรรมการมีการแบ่งงานกันทำ และได้มีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มผึ้ง มีการประชุมกลุ่มกันทุกวันที่ 5 ของเดือน โดยกลุ่มออมทรัพย์นี้ (ไม่ใช่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์) มีการรับสมาชิกนอกกลุ่มผึ้งด้วย มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีกฎเกณฑ์ของกลุ่มออมทรัพย์ และมีการตรวจสอบโดยสมาชิก ซึ่งทุกคนในกลุ่มมีสิทธิเท่าเทียมกัน

สำหรับกลุ่มผึ้งโพรงฯ จะมีการประชุมต่างหาก ในกรณีที่จะมีนักท่องเที่ยว / บุคคลภายนอกจะเข้ามาศึกษา ดูงาน ซึ่งสมาชิกจะต้องทราบและต้องช่วยกัน มีการแบ่งหน้าที่กันทำ สมาชิกจะนำน้ำผึ้งมาขายที่กลุ่ม โดยกลุ่มจะรับผิดชอบเรื่องตลาด การอบรม ให้ความรู้ อยู่เป็นประจำ

4. ระเบียบของกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยว่าด้วยการเป็นสมาชิกและคุณสมบัติ

- 1.1 สมาชิกต้องมีผึ้งอยู่แล้ว 5 รัง
- 1.2 สมาชิกต้องมีอายุ 15 ปี ขึ้นไป
- 1.3 สมาชิกต้องอยู่ในตำบลสวนขัน และมีหลักแหล่งที่แน่นอน สามารถติดต่อได้สะดวกตลอดเวลา
- 1.4 สมาชิกต้องผ่านการอบรม ถ้ายังไม่ได้รับการอบรมต้องไปอบรมเสียก่อน และเมื่อมีการเรียกไปอบรมต้องไปอบรม
- 1.5 สมาชิกต้องมีความสนใจ และเคารพระเบียบของกลุ่ม
- 1.6 สมาชิกต้องไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดร้ายแรง และรวมไปถึงผู้ค้าขายยาเสพติด
- 1.7 สมาชิกต้องไม่ทุพพลภาพ จนไม่สามารถทำงานได้

ข้อ 2 ระเบียบว่าด้วยการขาดจากการเป็นสมาชิก

- 2.1 ตาย ติดคุก (แต่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ให้ทายาทได้)
- 2.2 ถูกให้ออกเพราะทำผิดระเบียบกลุ่ม
- 2.3 ย้ายที่อยู่อาศัย หมายถึงการออกนอกพื้นที่ทุกระณ
- 2.4 ลาออก

ข้อ 3 ระเบียบว่าด้วยการประชุม

- 3.1 ต้องมาประชุมทุกครั้ง เมื่อมีการประชุมกลุ่ม
- 3.2 หากมาไม่ได้ให้ลาเป็นลายลักษณ์อักษร หรืออาจขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการ
- 3.3 ขาดไม่ได้เกิน 2 ครั้ง
- 3.4 ลาไม่ได้เกิน 5 ครั้ง
- 3.5 ตรงต่อเวลา ถ้าหากมาล่วงเวลาที่กำหนด ให้ใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการ จะให้ขาดหรือไม่
- 3.6 รู้ระเบียบการประชุมและเคารพที่ประชุม (ให้ประธานกรรมการชี้ขาดอย่างเด็ดขาดว่าให้ออกจากที่ประชุม หากไม่เคารพต่อที่ประชุม และก่อความวุ่นวาย)

ข้อ 4 ระเบียบว่าด้วยการเลือกคณะกรรมการ

- 4.1 คณะกรรมการจะอยู่ในวาระได้ไม่เกิน 2 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง
- 4.2 คณะกรรมการเลือกมาจากสมาชิกและให้เสนอได้ 1 คนพร้อมผู้รับรอง 2 คนและให้ที่ประชุมลงมติ
- 4.3 เลือกครั้งหนึ่งสมาชิก 1 คน เสนอคณะกรรมการได้ 1 คน การรับรองนั้นมีกี่คนก็ได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 2 คน
- 4.4 ต้องมีคณะกรรมการไม่ต่ำกว่า 9 คน และไม่เกิน 15 คน ประธานกรรมการให้คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกประชุมคัดเลือกกันเอง โดยใช้เสียงข้างมากมากำหนด เหมือนการประชุมทั่วไป 2 ใน 3 ของคณะกรรมการทั้งหมด
- 4.5 ให้เลขาธิการประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการต่างๆ โดยใช้ 4.3 มาใช้ได้
- 4.6 ให้แต่งตั้งประธานชั่วคราว เมื่อมีการเลือกคณะกรรมการขึ้นมาได้
- 4.7 ให้เลือกคณะกรรมการใหม่ก่อนหมดวาระ 15 วัน

5.กิจกรรมกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย มีดังนี้

1. ให้ความรู้ แก่ผู้ที่สนใจ และเปิดให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสวนผลไม้ ที่เป็นสถานที่เลี้ยงผึ้ง และเมื่อมีผู้มาเยี่ยมชม ประธานกลุ่มจะตัดรังผึ้งของจริงให้ดูประกอบ
2. ทำกล่องรังผึ้งเพื่อขาย / ใช้งาน (รังผึ้งเป็นลิขสิทธิ์ของคุณลุงรายณ์)
3. ขายน้ำผึ้ง (ปีนี้กลุ่มฯ ได้น้ำผึ้งประมาณ 300 กว่าขวด)
4. ขายขี้ผึ้ง / ขี้สา
5. ขายกล่องรังผึ้ง
6. ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ช่วงฤดูผลไม้ในสวนผึ้ง

6. การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา

ให้ความรู้แก่สมาชิก ผู้ที่มาเยี่ยมชม และให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจทั่วไป เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย และดูแลนอกสถานที่กรณีที่มีการซื้อกล่องรังผึ้งเพื่อไปเลี้ยงเอง ในช่วง 1 ปี ผึ้งจะเริ่มก่อตัว เดือน มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม และช่วงเดือน เมษายน ผลไม้ในสวนจะออกดอก เป็นการช่วยผสมเกสรให้ผลไม้ได้อีกทางหนึ่ง ผึ้งก็จะดูดน้ำหวานจากสวนผลไม้ เดือนเมษายน ก็สามารถเก็บน้ำผึ้งได้ ผึ้ง 1 รัง สามารถเก็บน้ำผึ้งได้ 5-8 ขวด คุณภาพน้ำผึ้งของกลุ่มผึ้งโพรงไทย เคยได้รับรางวัลการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ ในรูปแบบของการทำเกษตรอินทรีย์ มาแล้วด้วย เพราะน้ำผึ้งที่นี้เกิดจากผึ้งที่สะอาดปราศจากสารเคมี สวนผลไม้ไม่มีการฉีดพ่นสารเคมี ผึ้งกินน้ำสะอาด

เครือข่ายกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช (เอกสารประกอบการบรรยายของกลุ่ม, 2551) จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสภาพพื้นที่ภูมิประเทศเป็นภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำลำคลอง ชายฝั่งทะเล ป่าพรุ และพื้นที่ทำการเกษตร ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก เหมาะที่จะส่งเสริมการเลี้ยงผึ้ง ผึ้งเป็นแมลงเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม มีประโยชน์ 2 ทาง คือ

ทางตรง ผู้เลี้ยงหรือผู้หาน้ำผึ้งป่าหรือน้ำผึ้งหลวงจะได้ประโยชน์จากผึ้งโดยตรง เช่น น้ำผึ้ง ไข่ผึ้ง (ขี้ผึ้ง) นมผึ้ง เกสรผึ้ง พืชผึ้ง การเลี้ยงผึ้ง สามารถดำเนินการเลี้ยงเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้ เป็นอาชีพที่ทำรายได้สูง ลงทุนน้อย อาหารเลี้ยงก็มีอยู่ในธรรมชาติมากมาย

ทางอ้อม คือ ช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ ช่วยผสมเกสร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้น และปลอดภัยจากสารพิษ น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากผึ้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางอาหาร สรรพคุณทางยา และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ประกอบกับน้ำผึ้งป่าเริ่มหายากและมีการปลอมปน ราคาแพง ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เลี้ยงผึ้ง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในการบริโภค สมาชิกผู้สนใจจึงรวมตัวกันเลี้ยงผึ้งโพรงไทย

7. วัตถุประสงค์ของกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างเครือข่ายด้วยกัน และหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา นักวิชาการ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย และภาคีพันธมิตร ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การผลิต การบรรจุภัณฑ์ การจัดการการตลาด และปัจจัยการผลิต
3. เพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย ช่วยพัฒนาสังคม ชุมชนให้เข้มแข็งต่อสู้เอาชนะความยากจน

4. เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะการอนุรักษ์ผืนโพรงไทย

5. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานฟาร์ม และให้ผู้บริโภคได้บริโภคน้ำผึ้งที่มีคุณภาพ ไม่ปลอมปน

8.การถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน/การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย

ผึ้งโพรงไทย มีลักษณะขนาดใหญ่กว่าผึ้งมิมแต่เล็กกว่าผึ้งหลวง ลำตัวสีน้ำตาลสลับเหลือง ที่ท้องมีลักษณะเป็นปล้องๆ สร้างรังซ้อนกันเป็นหลืบๆ ในโพรงไม้ ตามซอกมุมของอาคารบ้านเรือน ที่มีมิด มีปากทางเข้าออกค่อนข้างเล็ก พบโดยทั่วไปในบริเวณพื้นที่

สภาพพื้นที่และสถานที่ตั้งรังผึ้ง

1. อยู่ใกล้แหล่งน้ำ แหล่งอาหารที่สมบูรณ์ ด้วยพืชที่ออกดอกให้น้ำหวานและเกสร ตลอดเกือบทั้งปี

2. สถานที่ตั้งรังผึ้ง “ลานผึ้ง” มีพื้นที่โล่งแจ้ง ไม่อับชื้นมีแสงสว่าง จากดวงอาทิตย์พอสมควร

3. ไม่ควรอยู่ใกล้คอกปศุสัตว์ ใกล้แสงไฟกลางคืน และเป็นแหล่งที่ปลอดภัยจากสารเคมีทุกชนิด

ประโยชน์และความสำคัญของผึ้งโพรงไทย

1. ประโยชน์ทางการเกษตร: ผึ้งช่วยผสมเกสรพืช ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2. ทางโภชนาการ : น้ำผึ้ง นมผึ้ง เกสรผึ้ง มีคุณค่าทางอาหารสูง

3. ทางการแพทย์ : น้ำผึ้งช่วยรักษาแผลไฟไหม้ แผลติดเชื้อ ผสมยาแพทย์แผนไทย ยาชูกำลัง พืชผึ้งรักษาโรครุมมาติซึม

4. ทางอุตสาหกรรม : ทำผลิตภัณฑ์ไขผึ้ง เครื่องดื่ม นำนมผึ้ง เครื่องสำอาง ยาสมุนไพร

5. ทางเศรษฐกิจและสังคม : มีประโยชน์ต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม สร้างอาชีพเสริมรายได้ ลดต้นทุนในการผลิต ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

อุปกรณ์เครื่องมือในการเลี้ยงผึ้ง

1. รังเลี้ยงผึ้งโพรงไทย นวัตกรรมภูมิปัญญารังผึ้งโพรงไทย จากการออกแบบของคุณลุงรายณ์ พรหมชาติ (สงวนลิขสิทธิ์เพื่อป้องกันชาวต่างชาติลอกเลียนแบบ) พร้อม คอน หลังคา และขาตั้งสำเร็จรูป

2. หมวกตาข่ายป้องกันผึ้งต่อย กรักด้วงนางพญา เครื่องพ่นควัน เสื้อผ้าหนา แขนยาว - ขา ยาว ถุงมือ รองเท้าบูท

3. ภาชนะใส่น้ำผึ้ง ถังน้ำ มีด กรองตาข่าย ขวดบรรจุน้ำผึ้งพร้อมฝาจุก

โรคและศัตรูของผึ้งโพรงไทย

ศัตรู เช่น จิ้งจก ตุ๊กแก กิ้งก่า

9. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและภาคีพันธมิตร

การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย เป็นการนำผึ้งจากธรรมชาติมาเลี้ยง ในรังโดยวิธีการล่อ หรือจับผึ้งนางพญา ผึ้งอาจจะดุร้ายและมีการแย่งรัง มีการทิ้งรังบ่อยๆ ผู้เลี้ยงผึ้งควรทราบถึงพฤติกรรมผึ้งและวิธีการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยให้เข้าใจเสียก่อน โดยเริ่มการศึกษาทดลองเลี้ยง 2-3 รังก่อน เพื่อหาประสบการณ์และความชำนาญ จำเป็นต้องมีใจรัก ซื่อสัตย์และอดทน

10. สถิตินักท่องเที่ยว

สถิตินักท่องเที่ยวไม่มีเก็บข้อมูลรายบุคคล มีเพียงสมุดเซ็นเยี่ยม และในช่วงนี้มีนักท่องเที่ยวน้อย จะมีมากในช่วงเดือนเมษายน (ต้องการน้ำผึ้งเดือน 5 และประมาณเดือน 8-9 เนื่องจากเป็นฤดูผลไม้) โดยมีสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะมาซื้อไปขายสมาชิกและบุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกปี

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็น นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่ต้องการเรียนรู้ด้านการเกษตร มีนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มาเรียนรู้การเลี้ยงผึ้ง นักศึกษาจากจังหวัดระนอง นักศึกษาจากจังหวัดพัทลุง และมีนักศึกษาชาวอิสราเอล ทำวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้ง ได้มาขอรับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยด้วย

11. รายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว

เมื่อมีนักท่องเที่ยว / ผู้ที่มาศึกษา ดูงาน สามารถการขายน้ำผึ้ง หากเป็นช่วงฤดูผลไม้ก็สามารถขายผลไม้ได้ด้วย เพราะมีการเปิดให้เข้าชมและชิมผลไม้ในสวน ตลอดจนซื้อผลไม้กลับบ้านได้

รังผึ้งขายรังละ 1,500 บาท ใช้เวลาในการทำประมาณ 1 สัปดาห์ต่อ 1 รัง ซึ่งลงทุนประมาณ 500 - 800 บาท โดยวัสดุจากไม้เก่า เช่น จากบ้านเก่าที่รื้อบ้านแล้ว

ซื้อผึ้ง ในแต่ละครั้งจะได้ปริมาณน้อย แต่ใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น ทำเทียนพรรษา เขียนลวดลายผ้าบาติก

น้ำผึ้งขายขวดละ 400 บาท ซึ่งในแต่ละปีจะมีปริมาณไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นผึ้งป่า สมาชิกกลุ่มยี่ดออาชีพเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพเสริม

การเข้าชมสวนผลไม้เก็บค่าเข้าชมและสามารถรับประทานผลไม้ในสวนตามใจชอบ คนละ 50 บาท รายได้กลุ่มผึ้งโพรง ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำผึ้งที่ได้ แต่ไม่ว่าจะได้มากหรือน้อย ก็คือกำไร เพราะเป็นการเลี้ยงตามธรรมชาติ จะมีการลงทุนเฉพาะรังผึ้งในครั้งแรก และในปีต่อ ๆ ไปก็เพียงแต่บำรุง ซ่อมบ้างเล็กน้อย

12. กิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงผึ้งแบบธรรมชาติ และมีการอนุรักษ์วิถีเลี้ยงผึ้งไทย โดยอาศัยภูมิปัญญาชุมชนในการทำบ้านให้ผึ้งอยู่อาศัยเป็นที่เส้นทางและสะดวกต่อการดูแลในสวนผลไม้ของแต่ละบ้าน และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับบุคคลที่สนใจ

13. ความเป็นอัตลักษณ์/จุดเด่นของกลุ่ม

น้ำผึ้งของกลุ่มเป็นน้ำผึ้งแท้ 100% ได้มาจากธรรมชาติ เคยผ่านการตรวจสอบได้ที่ 1 โดยทางเกษตรอำเภอไปตรวจสอบ ทั้งคุณค่าทางอาหาร ความชื้น ความปลอดภัย ฯลฯ สินค้ามีตราสัญลักษณ์กลุ่มปิดข้างขวดเรียบร้อย

14. ประโยชน์ที่ได้รับการท่องเที่ยว

1. ได้ขายน้ำผึ้ง กล่องรังผึ้ง และอื่น ๆ อาทิเช่น ขี้ผึ้ง / ขี้สา
2. ในฤดูผลไม้ สามารถขายผลไม้ในสวนที่เป็นที่เลี้ยงผึ้งได้

15. ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานของความพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือการดำรงชีพแบบพออยู่ พอกิน หากทำตัวไม่พุงเฟ้อเกินตัว เราก็สารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการให้ความรู้ แก่ผู้สนใจ/นักท่องเที่ยว และสามารถขายผลผลิตที่ได้ แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม

สำหรับกลุ่มผึ้งโพรงไทย การขายน้ำผึ้งได้ ก็คือกำไร เนื่องจากการเลี้ยงผึ้งตามธรรมชาติ จะมีการลงทุนเฉพาะรังผึ้งในครั้งแรก และในปีต่อ ๆ ไปก็เพียงแต่บำรุง ซ่อมบ้างเล็กน้อย

ปัจจุบันยังไม่มีลงทุนในการประชาสัมพันธ์ การตลาด เนื่องจากน้ำผึ้งที่ได้ในแต่ละปีไม่แน่นอน อาจไม่คุ้มทุน หากต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ หากมีการประชาสัมพันธ์มาก ไม่ใช่พอเพียง ไม่มีการโฆษณาชวนเชื่อ ดำเนินการเรื่อย ๆ มีก็ขายไม่มีก็ไม่ขาย ไม่มีขาดทุน

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง (หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านต้นแบบ ชุมชนในฝัน) ของจังหวัดพัทลุง

1. สภาพทั่วไปของบ้านโกงน้ำ

บ้านโกงน้ำตั้งอยู่ที่ตำบลนาขยาด เดิมชื่อ ตำบลสะพานข่อย ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้าน ต่อมาพบว่าสาเหตุที่เปลี่ยนเป็น ตำบลนาขยาดเพราะพื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา และเป็นที่ต่ำ น้ำจึงท่วมมากในฤดูฝน นาที่ทำมักจะได้ผล ภาษากบฏได้เรียกว่า อย่าหยัด ต่อมา เรียกว่า นาหยัด หมายความว่า ทำนาว่างใจไม่ได้ ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่น ภาคกลางใช้นานาขยาด ปัจจุบันตำบลนาขยาดเป็นตำบลเก่าแก่ตั้งอยู่ในอำเภอควนขนุน และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำที่

ทำการศึกษาตั้งอยู่ที่ ม.8 ต.นาขยาด

2.ที่ตั้งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ

บ้านโงกน้ำ ตั้งอยู่ที่ ม.8 ต. นาขยาด อ.คอนขนุน จ.พัทลุง ประชากร บ้านโงกน้ำมีประชากร ทั้งหมด 152 ครัวเรือน 570 คน (เอกสารประกอบการบรรยายของกลุ่ม, กรกฎาคม 2551)

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นพื้นที่ราบมีลำคลองไหลผ่านใจกลางหมู่บ้าน เหมาะแก่การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ บ้านโงกน้ำมีเนื้อที่ทั้งหมด 2,500 ไร่

การประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงโค เลี้ยงสุกร และรับจ้างก่อสร้างทั่วไป

การปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็นเขตการปกครอง เขตละประมาณ 23 - 24 ครัวเรือน แต่ละเขตมีหัวหน้าเขต 1 คน

เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่บ้านโงกน้ำ จากจังหวัดพัทลุง เดินทางโดยถนนสายเอเชียหมายเลข 4187 ถึงสี่แยกไสยวนเลี้ยวซ้ายไปตามถนนไสยวน-สำนักปรางค์ ไปประมาณ 5.6 กิโลเมตร ก็จะเข้าสู่ตำบลนาขยาด เมื่อถึงสี่แยกนาขยาด เลี้ยวขวาไปประมาณ 3 กิโลเมตรเข้าสู่บ้านโงกน้ำ

3.ภาระหน้าที่ที่กลุ่มดำเนินการ

3.1 ส่งเสริมอาชีพ

ส่งเสริมเงินทุนประกอบอาชีพโดยกลุ่มออมทรัพย์ เช่น

- 1) ทำสวนยาง มีกลุ่มน้ำยาง ยางอบแห้ง ยางรมควัน
- 2) ทำนา มีกองทุนปลูกผัก
- 3) ทำขนม มีกองทุนทำขนม

3.2 ธุรกิจชุมชน

1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจุบันมีสมาชิก 880 คน เงินทุน 18.1 ล้านบาท ดำเนินการโดยรับเงินสัจจะมาจากสมาชิก ปลอ่ยให้สมาชิกกู้ยืมทำธุรกิจต่างๆ แล้วนำดอกผล มาแบ่งตามกติกา และข้อตกลงปีที่ผ่านมา ปี 2550 ได้กำไร 1.3 ล้านบาท

2) ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นของชุมชน โดยให้สมาชิกถือหุ้น เลือกรวมกรบริการ เป็นการขายสินค้าให้สมาชิก เมื่อสิ้นปี นำผลกำไรมาแบ่งกัน ปีที่ผ่านมา ปี 2550 ได้กำไร 3.5 ล้านบาท

3) กองทุนอาหารสัตว์ ให้สมาชิกถือหุ้นขายอาหารสัตว์ให้แก่สมาชิก ให้เครดิตแก่สมาชิกเมื่อสิ้นปี นำผลกำไรมาแบ่งกัน ปีที่ผ่านมา ปี 2550 ได้กำไร 1.5 ล้านบาท

- 4) ยางอบแห้ง รมควัน เมื่อปีที่ผ่านมา ปี 2550 หยุดดำเนินการเนื่องจากเกิด ความขัดข้องภายใน แต่ปีที่ผ่านมามีกำไร ไม่ต่ำกว่าปีละ 3 แสนบาท
- 5) กลุ่มน้ำยางสด ชาวสวนยางกลุ่มกันขายน้ำยาง บางเดือนในปีที่ผ่านมา 2551 ได้กำไรเดือนละแสนกว่าบาท
- 6) กลุ่มเลี้ยงโค มีกองทุนเลี้ยงโค โดยให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกตัวละ 15,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.40 สตางค์ / เดือน เมื่อขายโคได้จึงคืนเงินยืมทั้งหมด
- 7) กลุ่มปลูกผัก มีเงินทุนให้กู้ยืมไปปลูกผักหลังเก็บเกี่ยว
- 8) กลุ่มทำขนม มีเงินยืมให้กู้เงินไปทำขนมแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร ขาย เช่น ก๋วยเตี๋ยว มั่นฉาบ ถั่วเคลือบไอวัลติน ฯลฯ
- 9) โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพป่นเม็ด การทำปุ๋ยชีวภาพโดยการนำเอาวัสดุท้องถิ่น เช่น มูลไก่ มูลหมู ฟอสเฟต โดโลไมท์ อีเอ็ม สมาชิกทำปุ๋ยเองจากเศษผักที่ปลูกหลังการเก็บเกี่ยว ผลิตเพื่อใช้และขายกันเองภายในกลุ่มฯ นำมาขายในราคาที่ถูกลงและเป็นการปรับปรุงดิน หาก เทียบราคากับปุ๋ยเคมี สามารถลดต้นทุนได้ในครั้งต่อครั้งของการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต
- 10) กองทุนเงินล้าน บริหารจัดการเหมือนกองทุนอื่นๆ ทั่วไป เป็นการต่อยอด ส่งเสริมอาชีพ
- 11) บริษัทลอยฟ้า บริการสมาชิกด้วยการซื้อสินค้าด้วยเงินสด เช่น รถจักรยานยนต์ เครื่องตัดหญ้า คอมพิวเตอร์ ที่ดิน สร้างบ้าน ซ่อมบ้าน รถยนต์ โดยสามารถผ่อนชำระกับกลุ่ม เพื่อนำดอกเบี่ยมาปันผล เป็นกำไรของกลุ่ม

3.3 งานสวัสดิการชุมชน

- 1) ผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ใช้เอง ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตจากมูลหมูและวัว โดยทาง กลุ่มจะทดลองจ่ายให้บ่อละ 16,000 บาท ผ่อนส่งเดือนละ 1,000 บาท สมทบกองทุนบ่อละ 200 บาท สามารถผลิตแก๊สใช้เองได้อย่างถาวร สามารถลดมลพิษทางอากาศ กลิ่นเหม็น รบกวนชุมชน และยังสามารถพ่วงต่อใช้กับครัวเรือนใกล้เคียงได้อย่างน้อยบ่อละ 2-3 ครัวเรือน
- 2) กองทุนรักษาพยาบาล โดยนำกำไรจากดอกผลของธุรกิจชุมชนหลายๆกิจกรรม 20% ของกำไรเหล่านี้
 - ผู้ป่วยนอก คนละ 100 บาท/ครั้ง เดือนละ ไม่เกิน 2 ครั้ง
 - ไปหาหมอผู้ป่วยใน จ่ายคืนละ 300 บาท ปีละไม่เกิน 10 คืน
 - จ่ายค่าคลอดบุตร ครั้งละ 1,000 บาท
- 3) กองทุนผู้สูงอายุ โดยให้เป็นของขวัญและกำลังใจ คนละ 500 บาท/คน/ปี
- 4) กองทุนฉุกเฉิน เช่น ให้เงินใช้จ่ายยามเดือดร้อน เช่น มีงานศพ งานแต่งงาน

บุตร งานบวชลูก โดยให้กู้ยืมได้ไม่เกินครั้งละ 50,000 บาท/ครั้ง

5) กองทุนปลดเปลื้องหนี้สิน โดยการลงหุ้นคนละ 500 บาท เป็นกองกลางเมื่อถึงกำหนด ส่งใช้หนี้ก็เอาเงินส่วนนี้ส่งแล้วกู้ใหม่มาไว้ที่เดิม

6) กองทุนสวัสดิการ เป็นการตั้งกองทุนประกันชีวิต โดยจ่ายคนละ 1,200 บาท/คน ครั้งเดียว นำดอกผลมาใช้กรณีเสียชีวิต โดยใช้ดังนี้

- ปีที่ 1 จ่าย 5,000 บาท
- ปีที่ 1-9 จ่าย เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปีละ 5,000 บาท
- ปีที่ 10 จ่ายคนละ 50,000 บาท

7) กองทุนสงฆ์หนี้ธนาคาร สหกรณ์โดยเอาเงินกองทุนให้สมาชิกสงฆ์หนี้สถาบันการเงิน เมื่อถึงกำหนดส่ง แล้วกู้ใหม่มาใช้ตามเดิม กรณีสมาชิกเป็นหนี้สถาบันการเงินอื่น (แต่สมาชิกกลุ่มเป็นหนี้้น้อยมาก)

8) กองทุนกีฬา จัดตั้งกองทุนให้เยาวชนบริหารจัดการ เรื่อง การกีฬาทุกประเภท เพื่อลดปัญหาด้านอื่นๆ และต้องการให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

9) กองทุนการศึกษา โดยให้ทุนการศึกษาแก่ เยาวชนที่เรียนดี ประพฤติดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ นักเรียนที่รับทุนต้องผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการในการรับทุน เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษา

10) กองทุนแม่ สร้างภูมิคุ้มกัน เรื่องสารเสพติด และอบายมุข

3.4 กิจกรรมสร้างคน เสริมองค์กร

- ชื่อ กิจกรรม “ กินพุง นอนคีน ” โดยในรอบ 6 เดือน จะมีการสังสรรค์กันในหมู่คณะทำงาน/คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีของคณะทำงาน คือ ลงขันกันไปรับประทานอาหารนอกสถานที่ 1 มื้อ และนอนพักแรม 1 คืน ซึ่งปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณี

- ท่องเที่ยวทั่วไทยไปกับกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยการนำเอาคณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์ในชุมชน ทัศนศึกษาทั่วประเทศไทย ปีละ 1 ครั้ง จัดทุกปี ปีนี้ (2551) จัดเป็นปีที่ 14 แล้ว

- แข่งขันกีฬาสี กีฬาเขตการปกครองปีละ 1 ครั้ง

- งานประเพณีในชุมชนมี

1) งานวันปีใหม่	จัดทุกวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี
2) งานวันปันผล	จัดทุกวันที่ 10 มกราคม ของทุกปี

3) งานวันกตัญญู จัดทุกวันที่ 10 เมษายน ของทุกปี

- งานวันสามบาท สามซอน จัดทุกวันเสาร์แรกของเดือน เมษายน ของทุกปี เป็นงานประเพณีลาซัง เอาข้าวใหม่มาหุงแล้วทำบุญถวายพระ เอาข้าวหม้อแกงหม้อมารับประทานร่วมกันเป็นการกระชับความสัมพันธ์คือ ประองดองในหมู่คณะ

- นำผู้สูงอายุในชุมชน ทักษะศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ทอดกฐิน 10 วัด (ใน 1 ปี ต้องทอดกฐินให้ได้ จำนวน 10 วัด)
- ปลูกไม้สววยริมทาง (มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้ริมทางและข้างถนนในหมู่บ้าน)
- ปลูกต้นไม้ไว้ให้หลาน ปลูกมากชุมชน สวนพืชนานาชาติ และแนวข้างถนน
- บ้านสวยสดใส (บ้านต้องสะอาด น่านอน มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับและรั้วกันได้)
- บ้านนี้มีผักกิน (อย่างน้อยบ้านละ 15 อย่าง)
- ลานน้ำตกอุ่นใน จะจัดงานสังสรรค์กันทุกวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี

4. สิ่งที่ชุมชนได้รับ

4.1 ทางตรง

ชุมชน/สมาชิก ได้รับเงินปันผล ปีละประมาณ 1.9-2.1 ล้านบาท/ปี โดยจัดสรรผลกำไรดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 10 %
2. ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 15 %
3. สวัสดิการชุมชน 20 %
4. ปันผลสมาชิก 55 %

4.2 ทางอ้อม

1. เป็นสมาชิกกองทุน 100 % ด้วยความสมัครใจ
2. ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (เงินของเขา เขาบริหารจัดการเอง ผลได้เขาเอง)
3. ทุกคน ทุกครัวเรือนมีงานทำ อย่างน้อย 2-3 อาชีพ ไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน
4. มีแหล่งเงินทุนในชุมชนอย่างเพียงพอ
5. ทุกคนได้มีเงินฝากสัจจะรายเดือน
6. มีสวัสดิการของชุมชนตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณของรัฐ
7. ชุมชน อบอุ่น น่านอยู่ มีคุณธรรม รู้รักสามัคคี มีสัจจะ ตรงต่อเวลา ด้วยความรักเชื้ออาหารซึ่งกันและกัน อยู่แบบพอเพียงและยั่งยืน และที่ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านรับอบรมเกษตรกรและ

ผู้ที่สนใจ หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เวลาในการอบรม 3 วัน 2 คืน มี 10 รายวิชา ฝึกอบรมฟรีไม่ว่าจะค่าที่พัก ค่าวัสดุ ค่ายานพาหนะ และในปีที่ผ่านมา

ปี 2550 ทางศูนย์ได้อบรมเกษตรกรไปแล้ว 11 รุ่น จำนวน 842 คน

ปี 2551 ทางศูนย์ได้อบรมเกษตรกรไปแล้ว 12 รุ่น จำนวน 780 คน

ปี 2552 ทางศูนย์จะเปิดการอบรมเกษตรกรอีก 10 รุ่นๆละ 50 คน

ที่มา : ข้อมูลการสัมภาษณ์ อ.สุชุม ทองขุนดำ และอ.แฉล้ม เรืองเพ็ง ,2551

5. ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่ม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2551 ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านโงกน้ำ ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยพิจารณาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องการเรียนรู้ชุมชน ที่เกิดจากระบวนการเรียนรู้จักผลกระทบสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอก ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างเหมาะสม พึ่งพาตนเองได้ ก่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากการสร้างความรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันเพื่อลดความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อม มีแนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นที่ยอมรับและสามารถขยายผลไปยังเกษตรกรรายอื่นได้

6. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์

เพื่อเป็นศูนย์การศึกษาในแนวทางการทำการเกษตรกรรมผสมผสาน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสังคม ชุมชน เป็นศูนย์ศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ศึกษาการฟื้นฟูสภาพผืนดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ให้เกิดประโยชน์เป็นไร่นาสวนผสม เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปดำเนินการพัฒนาการเกษตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พึ่งตนเองได้สร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวและชุมชน

7. ความพร้อมของศูนย์เรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านโงกน้ำ มีสถานที่ฝึกอบรมเป็นโรงเรือนหลังคามุงจาก ขนาดพื้นที่ กว้าง 8 เมตร x 15 เมตร รอบบริเวณร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ รองรับผู้เข้ามาเยือน และผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ถึง 70 คนต่อรุ่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมและเรียนรู้มีความพร้อมเพียง มีจุดสาธิตการเรียนรู้ ศึกษาฝึกปฏิบัติตามรายวิชาต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำไร่นาสวนผสม การเลี้ยงสัตว์ (หมู) การเลี้ยงปลา ห้องสมุดสำหรับเรียนรู้ด้วยตนเอง

ที่พักมีเตียงและเรือนนอน รองรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมและท่องเที่ยวได้ จำนวน 70 คน โดยแยกเป็นสัดส่วนชายหญิง

8. หลักสูตรที่จัดฝึกอบรมเกษตรกร ปีงบประมาณ 2551

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินโครงการพัฒนาการเกษตรตามคิดทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปีงบประมาณ 2551 มอบหมายให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพัทลุง ประสานคัดเลือกกลุ่มที่มีความพร้อมและมีศักยภาพทำหน้าที่เป็นศูนย์ฝึกอบรม พัฒนาความรู้และฝึกปฏิบัติ โดยได้คัดเลือกศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน หมู่ที่ 8 บ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีนายสุขุม ทองขุนดำ เป็นหัวหน้าศูนย์ จัดฝึกอบรมเกษตรกรในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - สิงหาคม 2551 มีหลักสูตรวิชา ดังนี้

- หลักการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- การรวมกลุ่มออมเงิน
- การเลี้ยงปลา
- การปลูกผักกินเอง
- การทำปลาตุ๋น
- การทำบัญชีครัวเรือน
- การทำปุ๋ยน้ำ
- การทำปุ๋ยแห้ง
- การทำบ่อแก๊สชีวภาพ
- หลักการทำเกษตรแบบยั่งยืน
- การทำสมุนไพร
- การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

เป้าหมาย จัดอบรมเกษตรกรในปีงบประมาณ 2551 จำนวน 780 คน (จำนวน 12 รุ่นๆ ละ 65 คน)

ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรม

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 - 17 กุมภาพันธ์ 2551
 รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 22 กุมภาพันธ์ 2551
 รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 10 - 12 มีนาคม 2551
 รุ่นที่ 4 ระหว่างวันที่ 19 - 21 มีนาคม 2551
 รุ่นที่ 5 ระหว่างวันที่ 1 - 3 มีนาคม 2551
 รุ่นที่ 6 ระหว่างวันที่ 23 - 25 เมษายน 2551

รุ่นที่ 7 ระหว่างวันที่ 7 - 9 เมษายน 2551
 รุ่นที่ 8 ระหว่างวันที่ 21 - 23 พฤษภาคม 2551
 รุ่นที่ 9 ระหว่างวันที่ 18 - 20 มิถุนายน 2551
 รุ่นที่ 10 ระหว่างวันที่ 25 - 27 มิถุนายน 2551
 รุ่นที่ 11 ระหว่างวันที่ 9 - 11 กรกฎาคม 2551
 รุ่นที่ 12 ระหว่างวันที่ 13 - 15 สิงหาคม 2551

จังหวัดพัทลุง ลาออกราชการตามโครงการเกษียณก่อนอายุ เมื่อปี 2547 ด้วยวัย 58 ปี ขณะที่สอนหนังสือยังเป็นเกษตรกรตัวอย่างในการทำเกษตรแบบผสมผสาน ในพื้นที่รอบบริเวณบ้านจำนวน 12 ไร่ ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกพืชผักผลไม้หลายชนิด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ในบริเวณบ้าน ผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เอง วิถีชีวิตแห่งความสำเร็จและความสุขในครอบครัว เพราะยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ทำให้ครอบครัวมีความสุขอบอุ่นมีความสุขแบบพอเพียง เป็นภูมิคุ้มกันอย่างยิ่ง เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตที่พอเพียงแก่บุคคลทั่วไป

10.จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านโง่น้ำ

เป็นที่ศึกษาฟื้นฟูสภาพผืนดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ให้เกิดประโยชน์เป็นไร่นาสวนผสม การอนุรักษ์ธรรมชาติพัฒนาภูมิโนทัศน์และภูมิปัญญา รวบรวมองค์ความรู้ เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

11.โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโง่น้ำ

1. นายสุขุม ทองขุนดำ วันเดือนปีเกิด 10 ธันวาคม 2489บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุงโทรศัพท์ 074- 613616 หรือ 086 -9575356

วิทยากร วิชา

- 1.เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโง่น้ำ
- 2.เกษตรกรรมแบบยั่งยืน
- 3.การทำปุ๋ยชีวภาพ (อี เอ็ม) และการทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

2. นายเฉลิม เรืองเพ็ง วันเดือนปีเกิด 27 ธันวาคม 2502 บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุงโทรศัพท์ 074-613300 หรือ 087 - 0279380

วิทยากร วิชา

1. เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโง่น้ำ
2. กลุ่มออมทรัพย์
3. ทำบ่อแก๊สชีวภาพ

3. นายเฉลิม เรืองเพ็ง วันเดือนปีเกิด 9 กรกฎาคม 2498บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 3 ต.ตะพาน อ.ศรีบรรพต จ.พัทลุงโทรศัพท์ 089 -9770783

วิทยากร วิชาการทำเกษตรแบบผสมผสาน

4. **นายฉลอง เรืองพูน** วันเดือนปีเกิด 6 ธันวาคม 2503 บ้านเลขที่ 177 หมู่ที่ 112 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทรศัพท์ 086 -2913866

วิทยากร วิชาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์

5. **นายบุญริน คงเจือ** วันเดือนปีเกิด 13 พฤศจิกายน 2501 บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทรศัพท์ 087 -2988939

วิทยากร วิชา

1. วิชาหลักการวิธีการทำบ่อแก๊สชีวภาพ

2. ฝึกปฏิบัติและทัศนศึกษาดูงาน

6. **นายประภาส พูนทอง** วันเดือนปีเกิด 22 สิงหาคม 2504 บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทรศัพท์ 089 -5961455

วิทยากร วิชาการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก

7. **นายเจลา ด้วงเรือง** วันเดือนปีเกิด 30 มิถุนายน 2513 บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทรศัพท์ 086 -0755203

วิทยากร วิชาการทำปลาตากแห้ง

8. **นางสาวรวิ รงเรือง** วันเดือนปีเกิด 8 พฤศจิกายน 2495 บ้านเลขที่ 127 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง โทรศัพท์ 074- 631296 หรือ 087 -2927998

วิทยากร วิชาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (ถั่วลิสงเคลือบไอวัลติน)

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มแก่งมุ้งบ้านบ่อหิน ตำบลควนหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

1. ประวัติการจัดตั้งกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2551 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มแก่งมุ้งบ้านบ่อหินตั้งอยู่ที่ ม.8 ต. บ่อหิน อ. สิเกา จังหวัดตรัง กลุ่มปลาเค็มแก่งมุ้งบ้านบ่อหินเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2541 มีสมาชิกทั้งหมด 15 คน มีคุณอุษา เทียงช่วย เป็นประธานได้รับเงินสนับสนุนงบประมาณจำนวน 50,000 บาทในการก่อตั้งกลุ่ม ปัจจุบันมีคุณศิริวรรณ ชูเสียงแจ้ว เป็นประธาน และมี คุณสุภาวรรณ อันตั้ง เป็นรองประธาน การก่อตั้งกลุ่มเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้หญิงในตำบลบ่อหินที่มีเวลาว่าง หลังจากการประกอบอาชีพหลัก เมื่อมีเวลาว่างจึงรวมกลุ่มกันเพราะการทำงานที่ทำอยู่ก็ไม่ค่อยแน่นอน เดิมทีกลุ่มผู้หญิงกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพขายปลาสด แต่ขายได้ไม่ค่อยดีและปลาสดก็ราคาไม่ค่อยดี เก็บไว้ได้ไม่นาน จึงมานั่งปรึกษากันว่าน่าจะแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งจะสามารถเก็บไว้ได้นานกว่า

ในช่วงปี 2541 ต่างคนต่างทำปลาเค็มแต่ละครัวเรือน ต่อมาเจ้าหน้าที่จากสำนักงานการเกษตรจังหวัดตรังได้เข้ามาให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม การดำเนินงาน จึงทำให้มีการรวมกลุ่มกันของสมาชิก เพราะการรวมกลุ่มกันนั้นดีกว่าทำคนเดียวมาก จึงเริ่มดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปปลาเค็มกางมุ้ง ขึ้นในปี พ.ศ.2542

ทางกลุ่มจะทำการแปรรูปอาหารทะเลทุกวัน โดยจะระดมทุนเพื่อออกไปซื้อปลาสดชนิดต่างๆตามรายการที่สมาชิกต้องการ ที่ท่าเรือ แล้วนำมาทำปลาเค็มชนิดตั้งแต่ เช้าจนเย็น

นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมกลุ่มส่วนใหญ่ คือ ส่วนใหญ่จะมาเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ มาก่อน เช่น หาดเจ้าไหม ถ้าหากอบ หาดปากเมง แล้วค่อยแวะมาซื้อปลาเค็มกางมุ้งที่กลุ่ม นักท่องเที่ยวทุกคนเมื่อได้ซื้อสินค้าของเราแล้วจะติดใจในคุณภาพของสินค้าของกลุ่มปลาเค็มกางมุ้งมาก เพราะปลาเค็มของกลุ่มจะมีรสชาติที่อร่อย ไม่เค็มมาก ทำเสร็จใหม่ๆ สีแดงจากเนื้อปลาสดๆ มีกลิ่นหอม ไม่เหมือนปลาเค็มทั่วไปในท้องตลาด

หน่วยงานของรัฐที่เข้ามาสนับสนุน

1. **สำนักงานการเกษตรจังหวัดตรัง** ได้เข้ามาช่วยเหลือเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน การแปรรูปอาหารทะเล การจัดการการตลาด การสร้างโรงเรือน การมีที่ทำการกลุ่ม และได้มอบเงินสนับสนุนในการก่อตั้งกลุ่ม ซื้อวัตถุดิบในการแปรรูปอาหารทะเล อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ในการผลิต

เมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้รับเงิน จำนวน 50,000 บาท

เมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้รับเงินจำนวน 170,000 บาท เพื่อใช้สำหรับทำโรงเรือน และซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต วัตถุดิบในการทำอาหารทะเลแปรรูป

2. **สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตรัง** ได้เข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้เรื่องการทำบรรจุภัณฑ์ชนิดต่างๆ การให้ความรู้ในเรื่องเทคนิควิธีการในการถนอมอาหารที่ถูกหลักอนามัย

เมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้รับเงินจำนวน 20,000 บาท เพื่อทำสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์ของกลุ่ม

เมื่อปี พ.ศ. 2549 ได้รับเงินจำนวน 50,00 บาท เพื่อนำมาซื้อตู้แช่แข็ง และสติ๊กเกอร์

3. **สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตรัง** เมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนสติ๊กเกอร์ จำนวน 5,000 ดวง

4. **สำนักงานประมงจังหวัดตรัง** เมื่อปี พ.ศ. 2549 ได้เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนสติ๊กเกอร์จำนวน 5,000 ดวงและสนับสนุนถาดโฟม สำหรับทำบรรจุภัณฑ์

5. **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจังหวัดตรัง** เมื่อปี พ.ศ.2549 ได้เข้ามาช่วยในการให้ความรู้เรื่อง เทคนิควิธีการในการถนอมอาหาร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และสนับสนุนเตา

อบแสงอาทิตย์

2. โครงสร้างและการบริหารจัดการกลุ่มมีดังนี้

ปัจจุบันคณะกรรมการกลุ่มมี 15 คน ดังนี้

1.คุณศิริวรรณ ชูเสียงแจ้ว	ประธาน
2.คุณศุภวรรณ อ้นเต้ง	รองประธาน
3. นายธวัชชัย อ้นเต้ง	สมาชิก
4. นางปิยะภรณ์ สุจิตราภรณ์	สมาชิก
5. นางสุดีใจ ยงประเสริฐ	สมาชิก
6. นางบุญสวย เชิดชูรัตน์	สมาชิก
7. นางนิตยา ตูลเพ็ง	สมาชิก
8. นางสาวท ทองขำดี	สมาชิก
9. นางทา ตูลเพ็ง	สมาชิก
10. นางปรีศสิริน ศรีเมือง	สมาชิก
11. นางสุจิตรา อูไรรัตน์	สมาชิก
12. นางฉันท ชูเสียงแจ้ว	สมาชิก
13. นางหน้าย สุจิตราภรณ์	สมาชิก
14. นางประไพ ว่องวรานนท์	สมาชิก
15. นายนพดล พรเพิ่มสุข	สมาชิก

สมาชิกจะระดมทุนกันซื้อปลาสดมาทำเป็นปลาเค็มชนิดต่างๆ เมื่อขายได้กำไรก็แบ่งกันตามอัตราส่วน และเงินกำไรบางส่วนก็นำมาเป็นเงินสวัสดิการกลุ่มด้วย เช่น เป็นเงินกู้สำหรับสมาชิกยามคับขัน เป็นเงินสังสรรค์ นันทนาการ

3. กิจกรรมหลักของกลุ่ม

1. ทำปลาเค็มขาย ณ ที่การกลุ่มหรือแยกกันขายตามงานต่างๆ
2. รับซื้อปลามาขายต่อ
3. แปรรูปอาหารทะเลชนิดต่าง เช่น ปลาเค็ม ไตปลา
4. นำผลิตภัณฑ์ต่างๆที่สมาชิกกลุ่มทำได้ขายเองตามท้องตลาด หรือตามงานเทศกาลต่างๆประจำปี โดยการผลัดเวรกันขาย

4. การถ่ายทอดความรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

การถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มปลาเค็มแก่งม้งมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมกลุ่ม เช่น นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ มาขอความรู้เพื่อทำรายงาน ทำวิจัย ทางกลุ่มก็ยินดีและให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำปลาเค็มแก่งม้งด้วยความยินดีทุกครั้ง เพราะถือว่าทุกวันนี้ที่ทางกลุ่มประสบความสำเร็จได้ก็เพราะความช่วยเหลือจากคนอื่นๆ ด้วย เช่นกัน คือหน่วยงานราชการ นักท่องเที่ยว และลูกค้าทั่วไป หากไม่มีคนมาอุดหนุนกลุ่มก็คงไม่สามารถยืนหยัดมาได้จนถึงทุกวันนี้ และเมื่อไม่กี่วันมานี้ประธานกลุ่มคุณศิริวรรณ ชูเสียงแจ้วและทีมงาน ก็ได้ไปเป็นวิทยากรฝึกอบรม การแปรรูปอาหารทะเล ให้กับกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปทุ่งรวงทอง อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

สมาชิกกลุ่มได้ใช้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมาแต่ยาวนาน เพราะเดิมบ้านบ่อหินเป็นหมู่บ้านชาวประมงมาก่อน ภูมิปัญญาที่ใช้ในปัจจุบัน คือ การทำปลาเค็มที่รสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร มีการทำกะปิ การทำไตปลาบรรจุขวดขาย ณ ที่ทำการกลุ่มและตามตลาดสดต่างๆพร้อมกับปลาเค็ม

ต้นทุนในการผลิตปลาเค็มแก่งม้ง

1.ปลาชนิดต่างๆ ปัจจุบันปลาที่นำมาทำปลาเค็มยังมีแต่จำนวนลดน้อยลง และราคาก็เพิ่มสูงขึ้น ในบางช่วงราคาปลาแพงมาก เพราะตอนนี้หาปลาได้ 100 กิโลกรัมต่อคืน มีราคาขายปลาดังนี้

-ปลาตาโตขาย 80 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 25 บาท/กิโลกรัม)

-ปลาไส้ตันขาย 100 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 25 บาท/กิโลกรัม)

-ปลาหัวกรวด(ปลาจวด)ขาย 100 -200 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 40-60 บาท/กิโลกรัม)

-ปลาซีเสียดแบบกลม ขาย 120-150 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 40 บาท/กิโลกรัม)

-ปลาซีเสียดแบบผ่า ขาย 160-200 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 40 บาท/กิโลกรัม) หากนำไปขายต่างจังหวัดจะขายตัวละ 250 บาท และถ้าขายเป็นกิโลกรัม จะขายในกิโลกรัมละ 300 บาท

-ปลาโตมอญ ขาย 150 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุน 68 บาท/กิโลกรัม)

ปลาที่นำมาทำปลาเค็มซื้อมาจากทะเลฝั่งอันดามันทั้งหมด โดยรับซื้อมาจากพ่อค้าคนกลาง คนที่ไปซื้อปลา คือ สมาชิกของประธานกลุ่มและสมาชิกของรองประธานกลุ่ม การซื้อปลาก็ซื้อตามรายการที่สมาชิกสั่งซื้อ สมาชิกแต่ละคนก็ให้รายการมาว่าตนเองต้องการซื้อปลาอะไรบ้าง คนที่ทำหน้าที่ไปซื้อก็ซื้อตามรายการที่สมาชิกสั่ง การแล่ปลาหรือขอดเกล็ดปลาเพื่อนำมาทำปลาเค็มก็จะช่วยกันทำที่กลุ่ม หรือบางรายก็นำไปทำที่บ้าน บางรายถ้าทำปลาเค็มจำนวนมากก็มีการจ้างขอดเกล็ดปลาและแล่ปลาบ้าง เช่น ในช่วงเทศกาลหากมีรายการสั่งซื้อ มาก หรือลูกค้าต้องการซื้อ มาก ในช่วงนี้ก็มีการจ้างขอดเกล็ดปลาและแล่ปลาเพราะสมาชิกทำไม่ทัน คนที่มาจ้างขอ

เกล็ดปลาแล่ปลานี้ก็เป็นคนในชุมชนที่ไม่ได้วางขายเอง อาจเป็นคุณยายคนหนึ่งที่ได้รับจ้างขอเกล็ดปลาและแล่ปลาโดยจะรับจ้างทำปลาในกิโลกรัมละ 20 บาท หรือบางครั้งก็รับจ้างทำปลาเป็นรายวัน สำหรับคนที่ไม่มีแผงปลาเป็นของตนเองก็สามารถเป็นสมาชิกกลุ่มได้เช่นกัน แต่ละคนมีหน้าที่แตกต่างกันไป สำหรับปลาที่นำมาทำปลาเค็มนั้นมียอดตลอดทั้งปีแต่ในช่วงหน้าฝนปลาจะลดจำนวนลง ทำให้รายได้อาจลดลงมาบ้าง ชนิดของปลาที่นิยมนำมาแปรรูปมี ดังนี้

- 1) ปลาซีเสียด
- 2) ปลาไส้ตัน
- 3) ปลาตาโต
- 4) ปลาไหล
- 5) ปลาเม็ดย่น

2. เกล็ด

3. ที่ตากปลา /วางปลา โดยมีมุ้งกางป้องกันแมลงวันตอม

4. วัสดุบรรจุภัณฑ์แบบต่างๆ เช่น กล่องกระดาษแบบต่างๆ ที่สวยงามทันสมัย กระดาษขาวบางสำหรับห่อแล้วหุ้มด้วยถุงพลาสติกแล้วติดสติ๊กเกอร์กลุ่มไว้ข้างนอก

5. เตาอบ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณ แต่ไม่ค่อยนิยมใช้เพราะกลิ่นและรสชาติของปลาเค็มจะไม่ดีเท่ากับตากปลาโดยใช้แสงแดด มีการระบายอากาศที่ดีกว่าด้วย จึงทำให้รสชาติดีและหอม

5. การสร้างเครือข่าย

ปัจจุบันการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลยังมีน้อย มีประมาณ 2-3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่จังหวัดกระบี่ ติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เช่น กะปิ ไตปลา ปลาเค็มตัวเล็ก มาขาย ณ ที่ทำการกลุ่ม และมีเครือข่ายในจังหวัดตรังกันเอง 2 กลุ่ม ช่วยเหลือพึ่งพากัน เมื่อออกไปออกร้านยังต่างจังหวัด เช่น เวลาไปออกร้านที่เมืองทองธานี ไปพร้อมกัน ออกร้านใกล้กัน

6. การจัดการการตลาดของกลุ่ม

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกลุ่มของเรา คือ รวมตัวกันระดมทุนทำปลาเค็มกางมุ้ง เมื่อ มีสินค้าออกมา เราก็จะขายกันที่ทำการกลุ่มฯ สมาชิกจะผลัดเวรกันขาย และเมื่อสมาชิกกลุ่มมีผลิตภัณฑ์ออกมา จำนวนมากก็จะแบ่งเวร กันออกตระเวนขายตลาดต่างๆ เช่น ตลาดในอำเภอเมือง ตลาดเทศบาล เมื่อถึงช่วงเทศกาลงานต่างๆ ก็จะขายดีเป็นพิเศษ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ และเมื่อถึงปลายปีทางกลุ่มจะได้รับการติดต่อจากหน่วยงานราชการให้ไปออกร้านตามที่ตั้ง เช่นในงานโอทอปของทุกปี ที่เมืองทองธานี และงานวันสำคัญต่างๆ ของจังหวัดใกล้เคียง เช่น งานกาชาดประจำปีของจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช กระบี่ พัทลุงและรอนง เป็นต้น ตลาดที่สำคัญที่ทาง

กลุ่มออกขายเป็นประจำ คือ ที่ตลาดสดใกล้ๆ ในหมู่บ้าน จะขายอยู่ที่ตลาดนี้เป็นประจำ หากไม่สะดวกมาซื้อ ณ ที่ทำการกลุ่มก็สามารถมาซื้อที่ตลาดสดบ้านบ่อหินได้

แต่การตลาดจะมีผลกระทบบ้างจะเป็นช่วงเทศกาล กินเจ ของจังหวัดตรัง ช่วงนี้ยอดขายจะลดลง สมาชิกกลุ่มผลัดเปลี่ยนเวรกันออกร้านตามงานต่างๆ ทั้งในและต่างจังหวัด เช่น

- เมืองทองธานี (ช่วงปลายปี งานโอทอป)
- งานกาชาดจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง
- ตลาดหน้าศาลากลางเก่า (ขายทุกละแหรแรกของเดือน)
- ตลาดกองทุนที่ อ.ทับเที่ยง (ขายทุกวัน)
- ตลาดนัดหน้า อ.สิเกา (ขายเฉพาะวันจันทร์และวันพฤหัสบดี)
- ตลาดนัด อ.ย่านตาขาว (ขายวันอังคาร)
- ตลาดในเมืองตรัง (ขายทุกวันศุกร์)
- ตลาดปากเมง (ขายวันเสาร์ตอนบ่าย)
- ตลาดนัด อตก.ตรัง (ขายช่วงปลายเดือน)
- ตลาดนัด อตก. กรุงเทพฯ (ขายทุกปลายเดือน)

ปัจจุบันกลุ่มปรึกษารื้อกันเรื่อง ทำอย่างไรที่จะหาวัตถุดิบที่ถูกกว่าและมีคุณภาพดี จากที่ไหนได้อีกบ้าง เพราะทุกวันนี้ วัตถุดิบในการทำปลาเค็มแพงมากและคุณภาพของปลาสดก็ลดลงเรื่อยๆ ปลาสดบางชนิดไม่มีขาย ส่งผลให้กลุ่มได้กำไรน้อยลง

นักท่องเที่ยวที่มาจากสงขลามักมาเที่ยวในช่วงปลายปี ปีที่แล้วมาเที่ยว ณ ที่ทำการกลุ่มจำนวน 50 คน ซึ่งในปีหนึ่งมีรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาซื้อปลาเค็มแก้มั้งถึงกลุ่มประมาณ 50,000 บาท/ปี รายได้จากการขายปลาเค็มแก้มั้งของกลุ่มปีละประมาณ 300,000 บาท/ปี ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากมที่สุด คือ งานลากพระ งานปีใหม่ งานวันสงกรานต์ (สมาชิกบางคนไปขายผลิตภัณฑ์ที่ตลาดปากเมง) งานวันเข้าพรรษาเดือน 8 งานวันออกพรรษา เดือน 11 อย่างไรก็ดี สมาชิกกลุ่มปลาเค็มแก้มั้งก็เข้าใจถึงหลักของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพอเพียงเป็นอย่างดี จึงเข้าใจนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มายังกลุ่มส่วนใหญ่จะมาเที่ยวยังแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่อื่นมาก่อนแล้วค่อยมาแวะซื้อปลาเค็มที่กลุ่มบ้านบ่อหิน กำลังการซื้ออาจจะไม่มากแต่ทางกลุ่มก็ภูมิใจที่ยังมีคนให้การสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านกลุ่มปลาเค็มแก้มั้งด้วยดีตลอดมา สมาชิกทุกคนก็ตระหนักถึงหลักในการรักษาคุณภาพการซื้อสัตย์ต่อลูกค้าเป็นอย่างดี และจะพัฒนาคุณภาพของปลาเค็มและผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ให้ดีต่อไปเรื่อยๆ เมื่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ตรงต่อความต้องการของลูกค้า การบอกปากต่อปากนับว่ายังเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดีสำหรับกลุ่มมาก จังหวัดตรังขึ้น

ชื่อในเรื่องของการมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่จังหวัดตรัง หากมีการพูดถึงคุณภาพที่ดีของปลาเค็มแกมกุ้งของบ้านบ่อหินว่ามีรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร สะอาดปลอดภัยไม่มีสารพิษเจือปน นักท่องเที่ยวก็จะมาเยี่ยมชมกลุ่มและมาจับจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มมากขึ้นกว่าเดิมแน่นอน เมื่อนักท่องเที่ยวมาซื้อปลาเค็มแกมกุ้งกันมากขึ้นรายได้ก็เข้าสู่ตำบลหมู่บ้านมากขึ้น ความเป็นอยู่ของชาวบ้านบ่อหินก็ดีขึ้น ความยั่งยืนในการดำรงชีวิตของชาวบ้านบ่อหินพื้นฐานความพอเพียงก็ตามมานั่นเอง

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

1. ข้อมูลทั่วไปของบ้านวังประจัน

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ตั้งอยู่ที่ ม.3 ต.วังประจัน เป็นการรวมตัวกันของราษฎรในหลายหมู่บ้านในตำบลบ้านวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ที่ตั้งของตำบลวังประจันตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของที่ว่าการอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

สภาพภูมิศาสตร์

สภาพทางกายภาพ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับตำบลทุ่งนุ้ย อ.ควนกาหลง จ.สตูล

ทิศใต้ ติดกับรัฐเปอลิสประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดกับ อ.สะเดา จ.สงขลา

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.เกตรี อ.เมือง จ.สตูล และ ต.ควนสะตอ อ.ควนโดน จ.สตูล

เนื้อที่ ตำบลบ้านวังประจันมีพื้นที่ทั้งหมด 73,065 ไร่ หรือ ประมาณ 117 ตร.กม.มี 4 หมู่บ้านดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปริง หมู่ที่ 2 บ้านเขาน้อย หมู่ที่ 3 บ้านวังประจัน หมู่ที่ 4 บ้านวังประจันใต้

ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของ ต.วังประจัน มีลักษณะเป็นภูเขา มีที่ราบแคบๆอยู่ระหว่างซอกเขา มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มาก มีแหล่งน้ำธรรมชาติและประปาภูเขา มีพื้นที่เหมาะต่อการทำการเกษตรทำสวนยางพารา สวนผลไม้ สวนกาแฟ ที่ราบเหมาะแก่การทำนาและปลูกพืชผักและที่อยู่อาศัย

ภูมิอากาศ

อยู่ในมรสุมเขตร้อนชื้น มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี เนื่องจากได้รับอิทธิพลมรสุมฝั่งตะวันออกด้านอ่าวไทย และฝั่งตะวันตกจากทะเลอันดามัน แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูฝน กับฤดูร้อน

ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม- ธันวาคม เป็นช่วงที่มีฝนตกชุก จากอิทธิพลของลมมรสุม ฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ (พฤษภาคม- กันยายน) และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ตุลาคม- ธันวาคม) ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่มกราคม-เมษายนมีฝนตกบ้างเล็กน้อยจากอิทธิพลปลายมรสุม ตะวันออก

เฉียงเหนือ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ตำบลวังประจัน มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นลำคลองสายสำคัญประมาณ 9 สายนอกจากนี้ ยังมีห้วยลำธารสายเล็กๆ อีกจำนวนมากมาย แหล่งน้ำและลำคลองสายสำคัญมีดังนี้

1. คลองหัก ไหลผ่านหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปราง
2. คลองมาเหลา ไหลผ่านหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปราง
3. คลองใหญ่ ไหลผ่านหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปราง
4. ห้วยลึก ไหลผ่านหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปราง
5. คลองตุโย๊ะ ไหลผ่านหมู่ที่ 2 บ้านเขาน้อย
6. คลองปุย ไหลผ่านหมู่ที่ 3 บ้านวังประจัน
7. บึงทะเลบัน ตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 บ้านวังประจันใต้
8. คลองกลางบ้าน ไหลผ่านทุกหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 4
9. ห้วยจิ้งหรีด ไหลผ่านหมู่ที่ 4 บ้านวังประจันใต้

ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตตำบลวังประจัน เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่า ดิบชื้น ประกอบไปด้วยพรรณไม้ชนิดต่างๆ จึงเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติกุบัง ปุโลด ป่าสงวนแห่งชาติห้วยกาหมิง ป่าสงวนแห่งชาติทะเลบัน และป่าสงวนแห่งชาติทุ่งหญ้าวังประ

ทรัพยากรดิน

ลักษณะดินของตำบลวังประจัน แบ่งออกเป็นลักษณะดังนี้

1. ดินที่เหมาะสมในการทำสวนยางพารา เป็นดินชุ่มชื้นเป็นดินต้นที่มีการระบายน้ำได้ดีถึงปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินล่างเป็นดินเหนียวปนกรวด
2. ดินนาหรือดินที่เหมาะสมกับการทำนา พบในพื้นที่ราบ เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็น ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนเหนียวปนทราย จะมีการระบายน้ำเร็วความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปานกลาง
3. ดินภูเขา พบในสภาพพื้นที่ลาดชัน เช่น เนินเขาหรือเทือกเขา

สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

การคมนาคม ตำบลวังประจันมีถนนหมายเลข 4184 เริ่มจากสามแยก ควบตะตอซึ่งเป็นเส้นทางสายหลัก ผ่านตำบลวังประจันเชื่อมต่อกับประเทศมาเลเซียระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร มีผู้คนสัญจรผ่านถนนสายนี้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงวันหยุดราชการ มีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างชาติสัญจรผ่านไปมา เพื่อท่องเที่ยวในพื้นที่ของตำบลวังประจันและบางส่วนก็ได้เดินทางผ่านไปประเทศมาเลเซีย สำหรับเส้นทางภายในหมู่บ้านและเชื่อมต่อระหว่างภายในหมู่บ้านเป็นสภาพถนนซอยลูกรังหินคลุก หินผุ คอนกรีต ลาดยาง ปัจจุบันถนนซอยภายในตำบลมีจำนวน 24 สาย แยกรายละเอียดดังนี้

1. ทางหลวงชนบทจำนวน 7 สาย
2. ถนนซอยจำนวน 17 สาย

แหล่งน้ำ/ประปา

1. ประปาเขาสรางโดยกรมชลประทาน จำนวน 4 แห่ง
2. ฝายเก็บน้ำ ทรบ. วังประจันเพื่อการเกษตร
3. บ่อน้ำตื้นจำนวน 350 แห่ง

ระบบไฟฟ้า

มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า จำนวนร้อยละ 95

การโทรคมนาคม

มีโทรศัพท์สาธารณะจำนวน 4 แห่ง

การสาธารณสุข

ไม่มีโรงพยาบาลในการสาธารณสุขแต่มีสถานบริการสาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้านและสถานอนามัยประจำตำบลจำนวน 1 แห่ง มีสถานอนามัยวังประจันจำนวน 1 แห่งโดยกระทรวงสาธารณสุข ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 บ้านวังประจัน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนประจำหมู่บ้านโดยชุมชนเพื่อชุมชน จำนวน 4 แห่ง มีหมอแผนโบราณเพื่อคอยบริการด้านสมุนไพรจำนวน 10 คน

การศึกษา

มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่โรงเรียนบ้านวังประจันและโรงเรียนบ้านทุ่งมะปราง

มีโรงเรียนสอนครุสัมพันธ์ประจำมัธยมของสมาคมครุสัมพันธ์แห่งประเทศไทยและกรม

ศาสนาจำนวน 4 แห่ง

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดบ้านทุ่งมะปราง

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดนูรุลเอียะซาน หมู่ที่ 2 บ้านเขาน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวังประจัน

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ในตำบลวังประจันมีมัสยิด 4 แห่ง

สถานที่ราชการอื่นๆ

ตำบลวังประจันเป็นตำบลที่ติดกับชายแดนไทย-มาเลเซียจำเป็นต้องมีหน่วยงานของรัฐที่ต้องอำนวยความสะดวกและให้บริการด้านความปลอดภัย คือ จุดสายตรวจตำรวจชุมชนประจำตำบลวังประจันของสถานีตำรวจภูธรอำเภอควนโดน ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะปรางจำนวน 1 จุด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านวังประจัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 อุทยานแห่งชาติทะเลบัน ด้านตรวจคนเข้าเมือง

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สภาพทางสังคม

ประชากรในตำบลวังประจันนับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด มีประชากรทั้งสิ้น 2,356 คน แยกเป็นชาย 1,180 คน หญิง 1,176 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 543 ครัวเรือน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ 19 คน/ตารางกิโลเมตร ดังรายละเอียดดังนี้

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านทุ่งมะปราง	142	317	329	646
2	บ้านเขาน้อย	117	276	254	530
3	บ้านวังประจัน	159	344	351	695
4	บ้านวังประจันใต้	125	243	242	485
รวม		543	1,180	1,176	2,356

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลวังประจัน, 2551

การรวมกลุ่มในตำบล ทั้งที่รวมกลุ่มกันเองและทางราชการส่งเสริมมีดังนี้

1. กลุ่มจักสาน มี 1 กลุ่ม
2. กลุ่มกาแปโบราณบ้านวังประจัน 1 กลุ่ม
3. กลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์ 2 กลุ่ม
4. กลุ่มทำขนม 3 กลุ่ม
5. กลุ่มทำเกษตร 2 กลุ่ม
6. กลุ่มหัตถกรรมฝีมือแรงงาน 1 กลุ่ม

7. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 4 กลุ่ม
8. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังประจัน
9. กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.)
10. กลุ่มอาสาสมัครป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
11. กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประชากรบ้านวังประจันประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำสวนยางพาราเป็นหลัก รองลงมาคือทำสวนผลไม้ ปาล์มน้ำมัน ทำนา ปลูกพืชผักและสวนกาแฟโบราณ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าว จำปาตะ ขนุน ทุเรียน สะตอ ลองกอง เงาะ

รายได้

รายได้เฉลี่ยของประชากรตำบลวังประจันอยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าต่ำ โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 12,500 บาท/คน/ปี

สถานประกอบการในตำบล

ปั้มน้ำมันหลอดแก้ว จำนวน 11 แห่ง โรงสีข้าว 2 แห่ง ร้านค้าของชำ 2 แห่ง โรงรับซื้อน้ำยาง 10 แห่ง ร้านซ่อมจักรยานยนต์ 4 แห่ง ร้านอาหารและเครื่องดื่ม 8 แห่ง ร้านตัดผม 2 แห่ง

แหล่งท่องเที่ยว

ตำบลวังประจัน มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการอนุรักษ์ ของจังหวัดสตูลมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้น ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติกระจายอยู่ทั่วไปซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ น้ำตกโดนปลิว ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ฝายตำปุย ยอดเขาพับเพิง น้ำตกยาโรยตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และทุ่งหญ้าวังประ น้ำตกกรานี ฝายห้วยจิ้งหรีด ถ้ำโดนดิน อุทยานแห่งชาติทะเลบัน ตลาดนัดชายแดนไทย-มาเลเซีย ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านวังประจันได้

2. ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์นายหมัดโหด ละใบแด ประธานกลุ่มฯ บ้านวังประจันเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย สภาพทั่วไปของบ้านวังประจัน ประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เนื่องจากอยู่กลางหุบเขา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนจึงผูกพันกับการทำเกษตร ทำสวน ทำไร่ และทำนา โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ของชาวบ้านจะเป็นสวนผลไม้แบบผสมผสาน หรือที่เรียกอีกอย่างว่า สวนสมรม เป็นส่วนใหญ่ คือ การปลูกพืชผักผลไม้หลายชนิดรวมกันอยู่ในแปลงเดียวกัน

ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านมีที่ดินไม่มากแต่ต้องการบริโภคผลไม้และพืชผักหลายชนิด กาแฟก็เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ที่ชาวบ้านวังประจันนิยมปลูกไว้บริเวณสวนข้างบ้าน และกาแฟก็เป็นเครื่องดื่มที่ชาวบ้านนิยมดื่มกาแฟก่อนออกไปทำสวน ทำนา ทำไร่ โดยดื่มพร้อมกับขนมโดยไม่ต้องรับประทานอาหารเช้า ส่วนตอนอาหารเย็นนิยมดื่มหลังจากการทำละหมาด คุยปรึกษาหารือกันในเรื่องเศรษฐกิจสังคมแบบสภากาแฟทั่วไป

และเหตุผลประการสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เนื่องจากพื้นที่ตำบลวังประจันเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะกับการปลูกพืชทุกชนิด โดยเฉพาะกาแฟ ดังคนรุ่นก่อนในหมู่บ้านพูดต่อกันมาว่า “ปลูกกาแฟที่บ้านวังประจัน อย่าให้รากช้ำเป็นใช้ได้ ” ซึ่งจะเห็นว่ากาแฟขึ้นเองตามธรรมชาติ ในสวนทั่วไปของชาวบ้าน แต่เนื่องจากในระยะหลังกระแสการปลูกพืชเชิงเดี่ยวได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านต่างตัดกาแฟทิ้ง เพราะเนื่องจากราคาของกาแฟตกต่ำและกระแสของกาแฟสำเร็จรูปเข้ามาแทนที่กาแฟโบราณ เนื่องจากกาแฟสำเร็จรูปหาซื้อง่าย สะดวกและรวดเร็วในการบริโภค แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านวังประจันก็ยังตระหนักถึงคุณค่าของกาแฟโบราณอยู่ เพราะกาแฟโบราณบริโภคแล้วไม่มีสารกระตุ้นหัวใจไม่ใส่สารกันบูดเหมือนกาแฟสำเร็จรูปชนิดต่างๆตามท้องตลาด และยังมีรสชาติหอม อร่อย ทั้งยังอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านของบ้านวังประจันไว้อีกด้วย เพราะมีเคล็ดลับในการคั่วกาแฟเป็นแบบฉบับของวังประจันโดยเฉพาะ

จะเห็นว่าการบริโภคกาแฟโบราณบ้านวังประจันนั้นเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นี้ดีกว่าได้ ทุกคนจะผูกพันกับกาแฟมาช้านาน ทางกลุ่มเกษตรกรบ้านวังประจัน เป็นกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อจุดประสงค์ทางด้านการพัฒนาการเกษตร ดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน โดยพยายามรักษาคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้านดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสั่งสมประสบการณ์เอาไว้และจะถ่ายทอดให้ลูกหลานต่อไป

รสชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกาแฟโบราณบ้านวังประจัน เป็นที่กล่าวกันโดยทั่วไปว่า “ถ้าจะกินโกปี(กาแฟ) ให้อร่อยต้องกินที่บ้านวังประจัน” ซึ่งเป็นคำพูดที่สนับสนุนความเป็นเอกลักษณ์ของกาแฟโบราณบ้านวังประจันได้เป็นอย่างดี รสชาติของกาแฟที่นี้ไม่เหมือนกับที่อื่น กลุ่มเกษตรกรบ้านวังประจันจะรื้อฟื้นพันธุ์กาแฟโบราณ รสชาติกาแฟที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านวังประจันให้กลับมามีคุณค่า มีชื่อเสียงไปยังต่างประเทศเหมือนในอดีตอีกครั้งหนึ่ง

เนื่องจากชาวบ้านวังประจันเกือบทุกครัวเรือนนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อมีเวลาว่างก็มักจะมานั่งทานกาแฟด้วยกัน จึงเกิดการรวมตัวที่จะช่วยกันที่จะพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น ปกติจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ด้านวังประจันเป็นประจำ เนื่องจากบ้านวังประจันเป็นหมู่บ้านชายแดนซึ่งจะมีสินค้านานาชนิด มาขายกันมากมาย ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามา

หมู่บ้านจำนวนมากเพื่อมาเที่ยวยังด้านชายแดนและเพื่อเป็นทางผ่านไปยังประเทศมาเลเซีย จึงคิดกันว่าทำอย่างไรที่จะให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ไปเที่ยวยังจุดอื่นๆอีกบ้างนอกจากมาเที่ยวที่ด่าน จึงตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นที่บ้านนายหมัดโหด ละใบแด โต๊ะอิหม่ามประจำหมู่บ้าน

มีการแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น ดำเนินการทำเส้นทางทางการท่องเที่ยว เช่น การเข้าชมสวนผลไม้ สวนกาแฟ (บ้านวังประจันขึ้นชื่อเรื่องกาแฟรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร) มีการเดินป่า การเที่ยวน้ำตกต่างๆ เพราะบ้านวังประจันมีน้ำตกหลายสายด้วยกัน ที่สำคัญเมื่อเที่ยวจบจ่ายใช้สอยที่ด่านวังประจันเสร็จก็ไปพักที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน ได้อีกด้วย ชาวบ้านที่นิยมต้อนรับนักท่องเที่ยวทุกคน เมื่อถึงช่วงหน้าผลไม้ ก็สามารถมาเที่ยวชมสวนและทานผลไม้ในสวนได้เลย เช่น เงาะ ลองกองทุเรียน จำปาตะ ขาวบ้านวังประจันบอกด้วยความภาคภูมิใจว่ารับรองผลไม้ที่นี่รสชาติอร่อยไม่เหมือนใครเพราะดินที่วังประจันเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ชาวบ้านปลูกผลไม้โดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยเคมีเลย หากมีก็แต่ใช้น้ำปุ๋ยชีวภาพที่ทำเองรดต้นไม้ผล ที่สำคัญที่นี่ก็ยังเป็นศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมยั่งยืนของภาคได้อีกด้วย

3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน

สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่บริเวณสวนผลไม้ข้างบ้านประธานกลุ่ม บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจัน อ. ควนโดน จ.สตูล 91160 โทร .089-8690564

4. ผู้นำคนสำคัญของกลุ่ม

นายหมัดโหด ละใบแด โต๊ะอิหม่ามประจำตำบลบ้านวังประจัน จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาด้านศาสนาอิสลามเป็นเวลา 15 ปี ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และทำสวนยางพารา ทำหน้าที่ในการก่อตั้งกลุ่มฯ บริหารจัดการกลุ่มฯ เป็นผู้นำโดยตำแหน่งและเป็นที่นับถือของคนในชุมชน

5. โครงสร้างและการบริหารจัดการกลุ่ม มีคณะทำงาน 10 คนดังนี้

1.นายหมัดโหด ละใบแด	ประธาน
2. นายหรอหมาน แซะอาามา	รองประธาน/เลขานุการ
3. นายหมัดรัน เจะนุุม	ฝ่ายการเงินและบัญชี
4. นายยาซะ บูอิดำ	สมาชิก
5. นายอัครเดช เทศอาเส้น	สมาชิก
6. นายบาโหมม สะกุลลา	สมาชิก

7. นายจุฑา	หลังยาน่าย	สมาชิก
8. นายเหม	แดหวามาลัย	สมาชิก
9. นายยูโซบ	ใจดี	สมาชิก
10. นายอนัน	ละไบแด	สมาชิก

6. กิจกรรมกลุ่ม

1. นำเที่ยว/ชม ภูเขาและน้ำตกต่างๆ ภายในตำบลวังประจันและใกล้เคียง เช่น เที่ยวอุทยานแห่งชาติทะเลบัน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อุทยานแห่งชาติทุ่งใหญ่นเรศวร ยอดเขาพิภพเพิง น้ำตกยาโรย น้ำตกกรานี่ ถ้ำโตนดิน ฝ่ายห้วยจิ้งหรีด
2. นำเที่ยว/ชมสวนผลไม้ตามฤดูกาลและสามารถรับประทานผลไม้ในสวนและซื้อกลับบ้านได้ เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง สะตอ ชมสวนกาแฟโบราณ
3. ชมกาแฟโบราณที่มีรสชาติไม่เหมือนใคร ณ กลุ่มกาแฟโบราณบ้านวังประจัน
4. เที่ยวตลาดด่านวังประจัน ตลาดชายแดนไทย-มาเลเซีย ซื้อของฝากมากมาย สินค้าพื้นเมือง สินค้าปลอดภาษี

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1. ลักษณะทั่วไปของเกาะยอ

จากการศึกษา เรื่อง เกาะยอ ของชัยวุฒิ พิชะกุล (2549) พบว่า เกาะยอเป็นเกาะหนึ่งในทะเลสาบสงขลาตอนล่างมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เป็นเกาะที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นเวลานาน ผู้คนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานได้ก่อร่างสร้างตัวบนพื้นฐานเกษตรกรรมแบบพึ่งพา ที่มีระบบความเชื่อดั้งเดิมและพุทธศาสนาเป็นวิถีชี้นำแนวประพฤติปฏิบัติของผู้คน จนสั่งสมตกผลึกเป็นวิถีของชุมชนเกาะยอ ที่ผ่านกาลเวลามานานหลายร้อยปี ได้กลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมต่างถิ่นที่ไหลเข้ามา หลังจากสร้างสะพานติณสูลานนท์เสร็จในปี 2529 วัฒนธรรมสมัยใหม่ก็หลั่งไหลเข้าสู่เกาะยออย่างรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมกับชาวเกาะยออย่างมาก มีทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ระบบสาธารณูปโภคดีขึ้นแต่ด้านสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย วัฒนธรรมท้องถิ่นเสื่อมลง อย่างไรก็ตามปัจจุบันชาวเกาะยอก็พยายามที่สร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนบนพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของชาวเกาะยอให้ยั่งยืนสืบไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

เกาะยอเป็นเกาะที่ตั้งอยู่กลางทะเลสาบสงขลาตอนล่าง มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้โดยทางบกโดยประมาณ 20 กิโลเมตร และโดยทางน้ำหรือทางทะเลประมาณ 6 กิโลเมตร

ที่ตั้งตามพิกัดทางภูมิศาสตร์ เกาะยอตั้งอยู่บริเวณเส้นรุ้งที่ 6 องศา 17 ลิปดา ถึง 7 องศา 56 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 1 ลิปดา ถึงเส้นแวงที่ 101 องศา 6 ลิปดา ตะวันออก

เกาะยอมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ จดทะเลสาบสงขลา เขตสุขาภิบาลสิงหนคร อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง(อบต.) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง(อบต.) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลน่าน้อย(อบต.) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เกาะยอมีเนื้อที่รวมทั้งพื้นน้ำ 17.95 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,220 ไร่ และมีเนื้อที่เฉพาะพื้นดินเพียง 15 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,375 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร คือปลูกสวนผลไม้ประมาณ 3,800 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.89 ของพื้นที่รวม ปลูกยางพาราประมาณ 3,200 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.52 ของพื้นที่รวมและพื้นที่เกษตรอื่นๆ 2,275 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.62 ของพื้นที่รวม และพื้นที่ป่าช้าสาธารณะประโยชน์ 77 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.69 ของพื้นที่ทั้งหมด

สภาพภูมิศาสตร์

เกาะยอมีสภาพทางกายภาพเป็นเกาะ มีน้ำล้อมรอบกลางทะเลสาบสงขลา ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา และที่ราบมีรายละเอียดดังนี้

1. **ภูเขาและเนินเขา** พื้นที่เกาะยอส่วนใหญ่ เป็นเนินเขาและภูเขาสูงประมาณ 10 -151 เมตร โดยมีเขาภูมิเป็นภูเขาที่สูงที่สุดสูงประมาณ 151 เมตร เป็นเนินเขาหินและเนินเขาดินลูกรัง ตั้งเรียงรายในแนวเหนือ-ใต้ ตอนทิศเหนือสุดของเกาะเป็นเขาบ่อ หรือเขาแคะ หรือเขาแค ก็เรียก และมีภูเขาหรือเนินเขาเล็กติดกับโรงเรียนวัดเขาบ่อ เรียกว่า “เขาหัวแดง” ปัจจุบันเป็นที่ตั้งบ้านเอกชน จากเขาบ่อเชื่อมต่อไปทางทิศใต้ เรียกว่า “เขาหัวแดง” เขาภูมิ เป็นภูเขายาวใหญ่ พุ่งไปทางทิศใต้ เชื่อมต่อกับเขาสวนใหม่ เขากลางหรือเขาในบ้าน เขาสวนเตย และทางทิศใต้สุดเป็นเขาหัววัง เขาเกาะแกง นอกจากนี้ ยังมีภูเขาและเนินเขาเล็กๆ อีกจำนวนหนึ่ง เช่น เขาบ่อนก เขาบ่อหิน เขาเพ

หารหรือเขาวิหาร ภายในวัดท้ายยอ เป็นต้น ภูเขาและเนินเขาเหล่านี้ปกคลุมด้วยป่าไม้หลายชนิด บ้างเป็นสวนผลไม้ของชาวบ้าน และเป็นที่พักปลูกสร้างบ้านเรือน

2. ที่ราบ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาและภูเขา จึงทำให้พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้อยมาก ดังนั้นพื้นที่ราบที่พบส่วนใหญ่จึงเป็นพื้นที่ราบระหว่างเนินเขา และริมฝั่งที่ราบลุ่มที่พบส่วนใหญ่ พบทางด้านใต้และทางทิศตะวันออกของเกาะได้แก่ บริเวณหมู่ที่ 6 บ้านโนน บ้านโคกเปี้ยว บ้านท้ายยอ บ้านป่าโหนด บ้านสวนทุเรียน บ้านนอก นอกจากนี้ยังมีที่ราบตามเนินเขาที่มีที่ลาดชันประมาณ 45 องศา ซึ่งพบทั่วไปทางด้านทิศตะวันตก และทิศเหนือของเกาะ พื้นที่ที่เป็นที่ราบนี้ใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือนและทำนา สวนผลไม้ สวนผัก ส่วนสวนยางพารานิยมปลูกไว้บนภูเขาหรือเนินเขา

3. อ่าว เนื่องจากเกาะยอเป็นเกาะที่มีน้ำล้อมรอบ จึงทำให้พื้นที่ส่วนหนึ่งเว้าๆแหว่งๆ หรือเรียกว่า อ่าว ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติ ซึ่งมีประโยชน์ในการหลบคลื่นลมในอดีตร ใช้เป็นจอดเรือหรือท่าเรือ พบว่าที่เกาะยอมีอ่าวที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ทิศเหนือมีอ่าวทราย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 อ่าวสวนใหม่ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 อ่าวหัวหรง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 อ่าวสวนเรียนตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 อ่าวบ้านนอก ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 อ่าวม่วงตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 อ่าวจาก ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 เป็นต้น อ่าวเหล่านี้เหมาะแก่การหลบคลื่นลมและเป็นท่าจอดเรือของคนในชุมชนมาแล้วตั้งแต่อดีต

4. แหล่งน้ำ เกาะยอมีแหล่งน้ำธรรมชาติน้อยมากเนื่องจากพื้นที่เป็นที่สูง มีน้ำทะเลล้อมรอบ แหล่งน้ำที่พบส่วนใหญ่ เป็นบ่อที่ประชาชนขุดขึ้นเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค เช่น บ่อน้ำหน้าศาลเจ้าจีน ในหมู่ที่ 8 บ่อน้ำวัดท้ายยอ บ่อน้ำวัดเขาบ่อ บ่อหลาในหมู่ที่ 4 ใกล้วัดแหลมพ้อ นอกจากนี้บริเวณเกาะยอ จะมีน้ำใต้ดินในปริมาณสูงในฤดูมรสุมจะมีตาน้ำไหลลงมาจากภูเขาหรือเนินเขาสูง กลายเป็นทางน้ำหรือตาน้ำ ชาวเกาะยอ เรียกว่า “เตราะ” หรือ “ทางเตราะ”

สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศบนเกาะยอ มีสภาพไม่ต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ ของภาคใต้ ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 ฤดูได้แก่ ฤดูร้อน และฤดูฝน ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนเพราะอยู่ใกล้ทะเล มีกระแสลมพัดผ่าน ฤดูฝน มี 2 ช่วง คือ ช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - ตุลาคม ช่วงนี้ฝนตกไม่มากนัก ช่วงที่ 2 อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม - มกราคม ช่วงนี้ฝนตกมากกว่าช่วงแรก

การปกครองและประชากร

ปัจจุบันเกาะยอมีองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง ปกครองดูแลหมู่บ้านในเกาะยอ 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านครัวเรือนและประชากร ชาย-หญิง ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	บ้านอ่าวทราย	194	362	356	718	
2	บ้านดิน	77	137	146	283	
3	บ้านนอก	171	354	304	658	
4	บ้านสวนทุเรียน	170	263	226	489	
5	บ้านท่าไทร	131	260	222	482	
6	บ้านในบ้าน	159	254	259	513	
7	บ้านป่าโหนด	109	219	177	396	
8	บ้านท้ายเสา	60	127	111	238	
9	บ้านสวนใหม่	96	211	203	414	
	รวม	1167	2187	2004	4191	

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ ,2551

2. สภาพทั่วของหมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านอ่าวทราย อยู่ด้านทิศเหนือของเกาะยอ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขา คือ มีเขาบ่อตั้งอยู่ตรงกลาง เนินเขาลาดลงสู่ชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตก เพราะมีชายฝั่งกว้างสมัยก่อนบริเวณนี้มีหาดทรายขาวสวยงามมาก ทางด้านทิศใต้ติดกับเขาภูมิ

หมู่ที่ 2 บ้านดินหรือบ้านนอกดิน ตั้งอยู่กลางเกาะด้านชายฝั่งตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำสวนยางพารา

หมู่ที่ 3 บ้านนอกหรือบ้านคู ตั้งอยู่ทางด้านชายฝั่งตะวันออกบนตัวเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินและที่ราบระหว่างภูเขา ที่ลาดเอียงไปทางตะวันออก พื้นที่เหมาะแก่การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และสวนมะพร้าว

หมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาที่ลาดเอียงไปทางตะวันออกและทิศใต้ ทางทิศตะวันตกเป็นภูเขาและเนินเขาสวนทุเรียน พื้นที่เหมาะแก่การทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง ขนุน จำปาตะ ละมุด เป็นต้น

หมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของเกาะยอ ทางด้านใต้เป็นที่ราบเชิงเขาที่ลาดลงสู่ทะเล ที่ราบเหมาะแก่การทำนา สวนยางพาราและสวนผลไม้

หมู่ที่ 6 บ้านโนนบ้านหรือบ้านนาถิน ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของเกาะยอ ทางด้านทิศเหนือพื้นที่ค่อนข้างสูงแล้วลาดต่ำไปทางทิศตะวันตกและทิศใต้ เดิมพื้นที่หมู่ 6 เหมาะแก่การทำนา แต่ปัจจุบันกลายเป็นนาร้างหมดแล้ว ส่วนเนินทางทิศเหนือเหมาะแก่การทำสวนผลไม้และยางพารา

หมู่ที่ 7 บ้านป่าโหนดและบ้านเขาหัวหรั่ง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยอ มีเนินเขาอยู่ตรงกลางหมู่บ้านและมีที่ราบลุ่มรอบๆเหมาะแก่การทำสวนผลไม้

หมู่ที่ 8 บ้านท้ายเสาและบ้านเกาะแกง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยอ ทิศตะวันออกเป็นเนินเขา ทิศตะวันตกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ส่วนทิศใต้เป็นเนินเขาสูงเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ สวนยางพาราและทำประมง

หมู่ที่ 9 บ้านสวนใหม่ ตั้งอยู่ทางตอนกลางไปทางด้านทิศตะวันตกของเกาะยอ ทิศตะวันตกของหมู่บ้านติดทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาชื่อ เขากุฎี พื้นที่เหมาะแก่การทำสวนผลไม้ สวนยางพาราและทำประมง

3. การประกอบอาชีพของชาวเกาะยอ

จากรายงานการวิจัยเกาะยอ ของทวีศักดิ์ ล้อมลิ้มและภาณุ ธรรมสุวรรณ (2530) ได้กล่าวถึงการประกอบอาชีพของชาวเกาะยอไว้ดังนี้

การทำสวนผลไม้ การประกอบอาชีพโดยทั่วไปของชาวเกาะยอเป็นแบบผสมผสานกัน ระหว่างการเกษตรการประมง และอุตสาหกรรมในครัวเรือน การเกษตรที่สำคัญ คือ การทำสวนผลไม้ สวนยางพารา การประมงนั้นมีการจับกุ้ง ปลา ตามธรรมชาติในทะเลสาบสงขลาและในทะเลสาบสงขลาและการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ส่วนอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่รู้จักกันดี คือ การทอผ้า

เนื่องจากเกาะยอมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อำนวยในการทำสวนผลไม้ มากกว่าการทำนา คือ มีที่ดินเชิงเขา ที่อุดมสมบูรณ์ไปทั่วทั้งเกาะ อาชีพหลักของชาวเกาะยอเริ่มแรก คือ ทำสวนผลไม้ ที่ปลูกกันมาก คือ ทุเรียน ฝรั่ง พุเรียน จำปาตะ ขนุน เงาะ สำหรับทุเรียนจะเห็นว่ามีขายในตลาดผลไม้ในจังหวัดสงขลาตลอดทั้งปี ส่วนแถบเชิงเขาสูงๆจะมีการทำสวนยางเป็นระยะๆ และที่ราบลงมา ยังชายฝั่งทะเล ก็มีการปลูกมะพร้าวบ้างซึ่งใช้ปรุงอาหารในครัวเรือนมากกว่าเพื่อการค้า ส่วนการทำนาเดิมมีอยู่บ้างในหมู่ที่ 6 และที่ 7 ซึ่งไม่พอสำหรับการบริโภคภายในเกาะ ปัจจุบันการทำนาบนเกาะไม่มีอีกแล้ว ชาวเกาะยอจึงต้องซื้อข้าวสารจากข้างนอกเกาะ ส่วนใหญ่ซื้อจากตัวเมืองในจังหวัดสงขลา แต่ปัจจุบันการซื้อขายสะดวกสบายเพราะมีร้านขายของชำอยู่ทั่วไปภายในเกาะ

อาชีพประมง การทำประมงมีขึ้นพร้อมๆกับการทำสวนผลไม้ ชาวเกาะยอทำอาชีพประมงเพื่อบริโภคภายในเกาะและขายในตัวเมืองสงขลา บางทีมีนายทุนมารับซื้อถึงที่บ้านสามารถเพิ่ม

รายได้ให้ชาวเกาะได้อีกทางหนึ่ง วิธีการจับปลามีหลายวิธี เช่น การการทำอวนลอย ดักโมล๊ะ ไซนั้ง ซึ่งยังทำกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการดักไซนั้ง การดักไซนั้งจะดักปลาในตอนเย็นและไปกู้ไซเอาปลาในตอนเช้า แต่ปัจจุบันประชากรในเกาะยอเพิ่มขึ้นมาก การดักไซนั้งก็ทำกันมากแต่น่านน้ำที่มีอยู่มีเท่าเดิม จึงทำให้พื้นที่ในการดักแคบลง มีการดักไซนั้งกันอย่างไม่เป็นระเบียบ ประมงจังหวัดสงขลาจึงเข้ามาจัดระเบียบ โดยให้ดักไซนั้งห่างจากชายฝั่งระยะทาง 1 กิโลเมตร และเก็บภาษีไซนั้งลูกละ 150 บาท/ปี ส่วนอวนลอยและโมล๊ะก็ดักกลางคืน เช่นกัน

สัตว์น้ำที่จับได้จะเป็น กุ้ง ปลากระพง ปลาทองเทียว ปลากระบอก ฯลฯ เมื่อปี พ.ศ. 2517 รัฐบาลได้ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังในทะเลสาบสงขลาบริเวณบ้านหัวเขา อ.สิงหนคร กับที่เกาะยอเพราะเป็นบริเวณที่มีน้ำกร่อย ที่เกาะยอเลี้ยงปลาในกระชังกันมากที่สุดที่หมู่ที่ 1 และที่ 9 ปัจจุบันการเลี้ยงปลาในกระชังมีรายได้ดีมากเพราะปลาที่เลี้ยงสามารถส่งขายในตัวเมืองสงขลาและตัวเมืองหาดใหญ่ ปลากระพงปัจจุบันราคากิโลกรัมละ 100 - 120 บาท

อาชีพทอผ้า การทอผ้าของชาวเกาะยอมีมาตั้งแต่โบราณ สมัยธนบุรีตอนปลาย ปัจจุบันการทอผ้าในเกาะยอเป็นกลุ่มที่ชาวบ้านชาวเกาะยอร่วมกันก่อตั้งขึ้นมา เพื่อทอผ้าขายให้นักท่องเที่ยว ผ้าทอของชาวเกาะยอเป็นผ้าทอลายโบราณ การทอผ้าของชาวเกาะยอทอกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าในเกาะยอ มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มราชวัตร ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 กลุ่มดอกพิกุลตั้งอยู่หมู่ที่ 3 กลุ่มร่มไทรตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และกลุ่มแม่บ้านตั้งอยู่หมู่ที่ 3 การทอผ้าของชาวเกาะยอสามารถนำรายได้มาสู่ชาวเกาะยอเช่นกัน

4. สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะยอ

เกาะยอเป็นเกาะที่มีชื่อเสียงทางด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทหม้อ ไห โอ่ง อ่างมานานแล้วตั้งแต่อดีต ดังที่ผู้คนได้พูดติดปากกันมาว่า **“ทั้งทำหม้อ เกาะยอทำอ่าง หัวเขาดักโพงพาง บ่อย่างทำเคย บ่อเตยสานสาต ”** คำพูดดังกล่าวเป็นการบอกให้เห็นว่าแต่ละพื้นที่ที่มีชื่อเสียงทางด้านใดบ้าง บ้านสทั้งหม้อ (อ.สิงหนคร) มีชื่อเสียงทางด้านการทำหม้อ เกาะยอมีชื่อเสียงทางด้านการทำอ่าง บ้านหัวเขามีชื่อเสียงทางด้านการดักโพงพาง บ่อย่างมีชื่อเสียงทางด้านการทำเคย(กะปิ) บ่อเตยมีชื่อเสียงทางด้านการสานสาต(สานเสื่อ) นอกจากนี้ชาวบ้านเกาะยอนิยมสร้างเรือนแบบทรงไทยปักษ์ใต้และมีการทอผ้าจนมีชื่อเสียงเป็นที่ต้องการของตลาดโดยทั่วไป และพื้นที่เกาะยอยังเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ มาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นมรดกสืบทอด จากบรรพชนมาถึงลูกหลานชาวเกาะยอ ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้สืบไป แม้ว่าปัจจุบันมรดกเหล่านี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและการพัฒนาประเทศ จนมรดกบางอย่างค่อยๆ สูญหายไปจากเกาะยอ แต่ชาวเกาะยอก็ยังยึดมั่นในความเชื่อและสิ่งดี

งามที่บรรพชนได้สร้างไว้ ขณะเดียวกันก็ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสังคม นำมาผสมผสานเข้าด้วยกันดังสะท้อนให้เห็นจากคำขวัญประจำเกาะยอที่ชาวเกาะยอช่วยกันตั้งว่า **“สมเด็จพระเจ้าเป็นศรี ผ้าทอดีล้ำค่า นานาผลไม้หวาน ถิ่นอาหารทะเล เสน่ห์สะพานติณฯ สถาบันทักษิณลีลนาม งดงามเรือนทรงไทย”** ดังรายละเอียดดังนี้

1. **สมเด็จพระเจ้าเป็นศรี** หมายถึง สมเด็จพระเจ้าเกาะยอหรือสมเด็จพระเจ้าเซกาภูมิ หรือสมเด็จพระราชมุนีเซกาภูมิ ซึ่งเป็นศูนย์รวม ความเชื่อความศรัทธาเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะยอให้ความเคารพ นับถือ เป็นที่บูชา กราบไหว้ของชุมชนมาหลายร้อยปี ซึ่งอัฐิธาตุของท่านได้บรรจุไว้ภายในเจดีย์บน ยอดเซกาภูมิซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในเกาะยอ และมีประเพณีสมโภชในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ของทุกปี ตรงกับวันวิสาขบูชา ชาวเกาะยอจะร่วมกันขึ้นไปทำบุญตักบาตรและห่มผ้าองค์เจดีย์ ชาวบ้านเรียกกันว่า **“ประเพณีขึ้นเซกาภูมิ”**

2. **ผ้าทอดีล้ำค่า** หมายถึง ผ้าทอเกาะยอ ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ชาวเกาะยอนิยมทอ ผ้า ไม่น้อยกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ จนผ้าทอเกาะยอมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่ต้องการประชาชน โดยทั่วไป การทอผ้าระยะแรกใช้กี่มือและใช้ตรนแทนกระสวย ใช้ฝ้ายที่ปลูกเอง ใช้สีที่ย้อมเอง โดย นำเปลือกไม้มาต้มสี เช่น สีเหลืองมาจากขมิ้น สีเขียวจากเปลือกสมอ เป็นต้น ลายผ้าที่สำคัญ เช่น ลายราชวัตร ลายดอกพิกุล ลายดอกพะยอม ลายดอกกรัก ลายดอกเทพพนม ลายลูกแก้ว ลายลูก สมุด ลายคอกกริช เป็นต้น ผ้าทอเกาะยอนอกจากจะมีลวดลายที่งดงามประณีตแล้ว คุณภาพของผ้า และสีมีความหลากหลายสดสวยด้วย จึงทำให้เป็นที่นิยมโดยทั่วไป

3. **นานาผลไม้หวาน** เนื่องจากเกาะยอ มีทำเลที่ตั้งอยู่กลางทะเลสาบสงขลา พื้นที่อุดม สมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุ ภูมิอากาศเหมาะแก่การปลูกพืชผลไม้บางชนิด เกาะยอจึงเป็นแหล่งปลูกผลไม้ ที่มีชื่อเสียงตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้ชาวเกาะยอทำสวนผลไม้กัน อย่างแพร่หลาย จนมีชื่อเสียงเป็นที่ต้องการของประชาชนทั่วไป จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของจังหวัดสงขลา ผลไม้ที่ชาวเกาะยอนิยมปลูกและได้ผลผลิตทั้งปี เช่น เงาะ ทุเรียน ลำสาด มังคุด ขนุน กระท้อน เป็นต้น แต่ผลไม้ที่มีชื่อเสียงมาก คือ จำปาตะขุน และสวา(ละมุด) ถือกันว่าเป็นผลไม้ที่รสชาติอร่อยไม่เหมือนแหล่งอื่นๆ

4. **ถิ่นอาหารทะเล** หมายถึง เนื่องจากชาวเกาะยอมีอาชีพทำประมงมาช้านาน เป็นแหล่ง ซื้อขายสัตว์น้ำที่สำคัญของจังหวัด และเป็นแหล่งเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังส่งให้ร้านอาหาร ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนเกาะยอจำนวนมากหลังจากมีการเปิดใช้สะพานติณสูลานนท์ ร้านอาหารต่างๆ ส่วนใหญ่เน้นอาหารทะเล ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้ไปเที่ยวเกาะยอนิยมสั่งอาหาร ทะเลรับประทานเพราะได้ของสดจากทะเล โดยเฉพาะปลากะพงที่มีเนื้อนุ่ม รสชาติอร่อย หากินได้ เฉพาะที่เกาะยอ

5. เส้นห้สะพานดินฯ หมายถึง สะพานดินสุลลันนธ์ หรือสะพานป่าเปรม ซึ่งตั้งตามชื่อ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษและประธานองคมนตรี อดีตนายรัฐมนตรี (พ.ศ.2523-2531) เป็นสะพานที่ยาวที่สุดในประเทศไทย สร้างเสร็จเมื่อพ.ศ.2529 เป็นสะพานข้ามทะเลสาบสงขลา ระหว่างเกาะยอกับพื้นแผ่นดินใหญ่ แบ่งเป็น 2 ช่วงๆ แรก เชื่อมระหว่างชายฝั่งอำเภอเมือง จังหวัด สงขลา บริเวณบ้านน้ำกระจ่าย ตำบลพะวง กับชายฝั่งด้านทิศใต้ของเกาะยอ ยาวประมาณ 1,140 เมตร ช่วงที่ 2 เชื่อมต่อระหว่างชายฝั่งด้านทิศเหนือของเกาะยอกับชายฝั่งบ้านเขาเขียว อ.สิงหนคร ยาวประมาณ 1,800 เมตร สะพานนี้เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2527 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2529

6. สถาบันทักษิณลีอนาม หมายถึง สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ตั้งอยู่ บริเวณเนินเขาบ่อทางทิศเหนือของเกาะยอ ในหมู่ที่ 1 บ้านอ่าวทราย เป็นหน่วยงานราชการที่ เทียบเท่ากับคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยทักษิณ มีภาระหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ ทักษิณคดี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ ตลอดถึงเปิดการเรียนการสอน ในระดับ มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา และยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาที่ เป็นแหล่งเรียนรู้ ทางด้านวัฒนธรรมภาคใต้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ที่มีชื่อเสียง ของภาคใต้และประเทศไทย

7. งดงามเรือนทรงไทย หมายถึง เกาะยอเป็นถิ่นที่มีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่โบราณ ทั้งประเพณีความเชื่อและศิลปหัตถกรรม ล้วนเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต และสังคมชาวเกาะยอได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะวัฒนธรรมอัน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาอันลึกซึ้งของชาวเกาะยอ เกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นเรือนแบบทรง ไทย ทรงจั่วยกพื้นสูง การก่อสร้างเป็นเรือนไม้ใช้เดือยหรือลูกลิ่วไม้แทนตะปู หลังคามุงด้วย กระเบื้องดินเผาเกาะยอ มีการนำเอาหลักกรรมทางพุทธศาสนา “มงคลสูตร” มาใช้เป็นตัวกำหนด สัดส่วนต่างๆ ของตัวเรือน จึงเรียกว่า “เรือนมงคลสูตร” ตัวอย่างเรือนมงคลสูตรที่สวยงามได้แก่ กุฏิวัดท้ายยอ และบ้านทรงเรือนไทยที่พบได้ทั่วไปในเกาะยอ ปัจจุบันบ้านเรือนไทยบางหลังได้ชำรุด ทรุดโทรมและถูกรื้อถอนออกไปเพื่อสร้างบ้านแบบสมัยใหม่มากขึ้น หน่วยงานราชการและชาวบ้าน เกาะยอควรร่วมมือกันอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเรือนไทยเหล่านี้ไว้ให้ยาวนานที่สุด

ของดีเกาะยอเหล่านี้ ได้กลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ส่งเสริมและ พัฒนาให้ชาวเกาะยอได้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้เกาะยอยังมีของดีอีก หลายอย่าง เช่น ข้าวย่ำใบยอ ยำสาหร่ายทะเล ซึ่งอาหารเหล่านี้ต่างเป็นทั้งอาหารและยารักษาโรค เป็นอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวเกาะยอ

5. ศิลปวัฒนธรรมของชาวเกาะยอ

ชาวเกาะยอเป็นผู้สืบเชื้อสายจากคนไทย คนไทยเชื้อสายจีนและคนจีนโพ้นทะเล ชาวเกาะยอจึงมีศิลปวัฒนธรรมผสมผสานกันทั้งจีนและวัฒนธรรมไทยสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี คติ ความเชื่อ ศิลปะและโบราณวัตถุสถานที่สำคัญมีดังนี้

1. ศิลปะและโบราณวัตถุสถานที่ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนา สาธารณูปโภค บ้านเรือน และเครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญ เช่น เจดีย์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ เจดีย์วัดท้ายยอ เจดีย์วัดแหลมพ้อ อุโบสถวัดแหลมพ้อ อุโบสถวัดโคกเปี้ยว อุโบสถวัดเขาบ่อ อุโบสถวัดท้ายยอ ศาลเจ้าจีน(ศาลวัดไถ่ก่ง) กุฏิวัดท้ายยอ พระพุทธรูปหยกขาววัดท้ายยอ ซากเตาเผาอิฐโบราณ บ่อน้ำโบราณ เป็นต้น

2. ประเพณีและพิธีกรรมชุมชน ชุมชนเกาะยอมีประเพณีหลายอย่างที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น

2.1 ประเพณีขึ้นเขากุฎิ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือวันวิสาขบูชาของทุกปี ชาวเกาะยอจะรวมกันแห่ผ้าขึ้นไปห่มเจดีย์และองค์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

2.2 ประเพณีชิงเปรตหรือวันสารทไทย ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการทำพิธีทั้งที่บ้านและที่วัด นำอาหารไปถวายพระสงฆ์ และตั้งเปรต ประกอบด้วย ขนมหอง ลา ดีข้า เบข้า ขนมห้อม และผลไม้

2.3 ประเพณีวันสงกรานต์ ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี เป็นวันที่ชาวบ้านแสดงความกตัญญูต่อผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน มีการสรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และการทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศบุญกุศลแก่บรรพบุรุษ ผู้ล่วงลับไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่

2.4 ประเพณีลอยแพหรือประเพณีลอยเคราะห์ เป็นประเพณีที่ชาวเกาะยอปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน โดยชาวบ้านจะช่วยกันสร้างเรือมดลำเล็กๆ มีพระสงฆ์ประกอบพิธีสวดมนต์เพื่อนำเคราะห์กรรมและสิ่งไม่ดีทั้งปวงของชาวบ้านไปลอยทะเลออกไป เชื่อว่าทำให้ชาวเกาะยออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นอกจากนี้ชาวเกาะยอที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนยังคงมีการประกอบประเพณีจีนกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีตรุษจีน ไหว้เจ้า เชิงเหม้ง เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่ยังมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มโนราห์ หนังตะลุง ก็ยังมีการไหว้ครู และยังทำพิธีโนราห์โรงครู กันเป็นประจำทุกปี ถือว่าสิ่งเหล่านี้ที่ชาวเกาะยอปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นประเพณีที่ดีงาม ควรปฏิบัติสืบทอดกันมรดกชั่วลูกชั่วหลานเป็นมรดกของสังคมต่อไป

กลุ่มทอผ้าในเกาะยอ มี 4 กลุ่ม

1. กลุ่มทอผ้าแม่บ้านเกษตรกร ตั้งอยู่ที่ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา มีนางสมหมาย

พงศ์ฤกษ์ เป็นหัวหน้ากลุ่ม กลุ่มกลุ่มทอผ้าแม่บ้านเกษตรกรสามารถทำรายได้ให้ชาวเกาะยอวันละ 200-250 บาท/คน/วัน มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 20 คนที่สำคัญสามารถนั่งทำงานอยู่ที่บ้านไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้าน

2. กลุ่มทอผ้าราชวัตร ตั้งอยู่ที่ ม.6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา มีนายวิชัย มาระเสนา เป็นหัวหน้ากลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 22 คน

3. กลุ่มทอผ้าแม่บ้านร่มไทร ตั้งอยู่ที่ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา มีนางสาว กัลยาณี สุวรรณพรรค เป็นหัวหน้ากลุ่ม รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเป็นเงินจำนวน 80,000 บาท รับมาครั้งละ 40,000 บาท นำมาเงินมาพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า เช่น ทำกล่องทิชชู ไดอารี

4. กลุ่มทอผ้าดอกพิกุล ตั้งอยู่ที่ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

5. ประวัติการก่อตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ

จากการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2551 เมื่อปี พ.ศ.2542 มีเจ้าหน้าที่การเกษตรตำบลคนใหม่ ชื่อ นางสุนิภา ศิรินารถ มารับตำแหน่งเป็นเกษตรตำบลเกาะยอ และต่อมาทางราชการเปลี่ยนตำแหน่งเกษตรตำบลเป็น ผอ.ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เมื่อเข้ามารับตำแหน่งผอ.ศูนย์ฯใหม่ๆ นางสุนิภา ก็ได้มาติดต่อประสานงานการทำงานในตำบลเกาะยอกับกำนัน และกำนันก็ได้พาผอ.ศูนย์ฯเยี่ยมชมการทำงานการเกษตรทั่วทั้งเกาะยอ ผอ.ศูนย์ฯจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กว้างขวางมีชื่อเสียงมากกว่าเดิม จึงจัดโครงการ ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพาชาวบ้านเกาะยอ ไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆในประเทศไทย เช่น ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวที่บ้านศรีวัง จ.นครศรีธรรมราช ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวที่คลองมหาสวัสดิ์ และที่สวนสามพราน จ.นครปฐม เพื่อให้ชาวบ้านเกิดแนวคิดและหาจุดขาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกาะยอให้มากกว่าที่มีอยู่ เมื่อกลับมาจากศึกษาดูงาน ชาวบ้านก็รวมกลุ่ม คิดพัฒนาจุดขายของกลุ่มตัวเองขึ้นมา เช่น กลุ่มที่เลี้ยงปลากระชัง นำโดย คุณเดชา มีสุวรรณ ก็สร้างจุดขายโดยการสร้างโฮมสเตย์ สำหรับเป็นที่พักและตกปลา พา ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงรอบๆ เกาะยอ กลุ่มที่มีความสามารถทางด้านการทอผ้าก็รวมกลุ่มกัน สร้างจุดขายเป็นของตนเอง สร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มทอผ้าในเกาะยอ มีอยู่ 4 กลุ่ม กลุ่มที่มีชาวบ้านที่มีสวนสมรม หรือสวนผลไม้อยู่แล้วก็รวมตัวกันหาจุดขายให้เป็นของตัวเอง เช่น สวนสมรมของลุงไพจิตร ปรีศวงศ์ ภายในสวนสมรมของคุณลุงจัดให้มีการรับประทานผลไม้ได้ทุกอย่างภายในสวน โดยคิดหัวละ 80 บาท/คน มีการสอนและสาธิตการทำปุ๋ยชนิดต่างๆ เช่น ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยชีวภาพ การขยายพันธุ์พืชแบบต่างๆ เช่น การตอน การติดตา

เกาะยอมีการเลี้ยงปลากะพงในกระชังมากที่สุดในประเทศไทย สร้างรายได้ให้ชาวเกาะได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 70 ล้านบาท (จากการให้ข้อมูลของนิธย์ พงศพฤษ ,2551) ซึ่งการเลี้ยงปลากะพงในกระชังใช้เวลาในการเลี้ยงไม่เกิน 2 ปี ก็สามารถให้ผลผลิตได้

6. กิจกรรม/หน้าที่ของกลุ่มมี ดังนี้

1. วางแผนการดำเนินงาน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอแต่ละปี โดยสมาชิกกลุ่มไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม ในการบริหารการท่องเที่ยว
2. บริหารจัดการแผนให้เป็นไปตามที่กำหนด
3. กำหนดระเบียบ ข้อตกลง ระหว่างสมาชิกกลุ่ม

โปรแกรมการท่องเที่ยวของเกาะยอมี 2 แบบให้เลือก

โปรแกรมที่ 1 ใช้เวลา ครึ่งวัน

1. นั่งเรือหางยาว ชมทิวทัศน์ธรรมชาติและวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้าน
2. ขึ้นฝั่ง สักการะศาลเจ้าไต่ก้ง
3. ชม/ชิม จำปาตะขุน การจักสานโครีระ ห่อผลจำปาตะ

หมายเหตุ เวลาที่เหมาะสมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกุ้ไชนั่ง ไชนอน คือ ช่วงเช้า

โปรแกรมที่ 2 ใช้เวลา ครึ่งวัน (นักท่องเที่ยวสามารถเลือกชมได้ 3 จุด)

จุดที่ 1 สวนสมรม : ชมการทำเกษตรแบบชาวใต้ดั้งเดิม คือ การทำเกษตรแบบธรรมชาติ มีการปลูกผลไม้ยาวนานชนิด เช่น ทุเรียน ลองกอง ส้มโอ สะตอ ฯลฯ ไม้ดอกไม้ประดับบนเนื้อที่ 24 ไร่ ของคุณลุงไพจิตร ปริศวงศ์ ซึ่งเน้นการทำเกษตรแบบธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี ผู้ไปเที่ยวได้ชมการทำปุ๋ยชีวภาพ ผลิตไม้หลากหลายชนิด และการต้อนรับที่อบอุ่นของคุณลุง ไพจิตรและคุณป้า ถวิลวรรณ ปริศวงศ์ เจ้าของสวน

จุดที่ 2 ผ้าทอเกาะยอ: ผ้าทอเกาะยอ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา สืบทอดและอนุรักษ์มาถึงทุกวันนี้ ชมวิธีการทอผ้าด้วยมือ และเลือกซื้อผ้าทอลายสวยๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ ของเกาะยอกว่า 40 ลาย

จุดที่ 3 สหายรายผมนาง: คนเกาะยอเรียกกันว่า สาย ในประเทศพบเฉพาะที่ทะเลสาบสงขลารอบๆเกาะยอ เท่านั้น เป็นพืชชั้นต่ำ มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ทางแพทย์พบว่า สหายรายผมนาง มีส่วนช่วยป้องกันโรคหลายอย่าง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ตับ โลหิตจาง มะเร็ง นักท่องเที่ยวชมและชิมสหายรายผมนาง ในรูปสหายสด สหายแปรรูป ยำสหาย แกงจืดสหาย ร้อนสหาย และ น้ำสหาย

จุดที่ 4 วัดท้ายยอ: เป็นวัดเก่าแก่ของตำบลเกาะยอ มีสถาปัตยกรรมล้ำค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิเรือนไทย อายุกว่า 200 ปี มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ควรแก่การศึกษา เช่น บ่อน้ำโบราณ สระน้ำโบราณ หอระฆัง ด้านหลังวัดเป็นเขาวินัย ซึ่งประดิษฐ์เจดีย์ทรงลังกาทั้งดงาม สันนิษฐานว่าสร้างในรัชกาลที่ 4

จุดที่ 5 ปลากะพงในกระชัง: ชาวเกาะยอมีการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังเป็นอาชีพเสริมมานาน กล่าวกันว่า เกาะยอเป็นแหล่งแหล่งปลากะพงขาวในกระชังที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เพราะสภาพน้ำในทะเลสาบสงขลามี 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม เรียกกันว่า **ปลาสามน้ำ** นักท่องเที่ยวจะเพลิดเพลินไปกับการให้อาหารปลา หรือ ถ้าจะชิมปลากะพงขาว ก็มีร้านที่อยู่ในเครือข่ายของชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ขายในราคาถูกเป็นพิเศษ

จุดที่ 6 จำปาตะขุน/ศาลเจ้าไต่กั: เป็นผลไม้ ที่มีถิ่นกำเนิดในเกาะยอ มีลักษณะพิเศษ คือ ผลเหมือนขนุนแต่รสชาติเหมือนจำปาตะขุน นักท่องเที่ยวจะได้ชมและชิมรสชาติที่หวานหอม ของจำปาตะขุนเกาะยอแท้ๆ อีกทั้งได้ชมการใช้โครีะ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ห่อผลจำปาตะขุน เพื่อป้องกันแมลงทำลาย ศาลเจ้าไต่กั สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 3 ซึ่งในขณะนั้นชนชาติจีนเข้ามาค้าขายกับไทยเป็นจำนวนมาก ได้ตั้งรกรากสืบเชื้อสายในเกาะยอ ได้สร้างศาลเจ้าไต่กั เพื่อสักการะบูชา สรวงขวัญและกำลังใจให้ชาวเกาะยอในสมัยนั้นมาจนถึงทุกวันนี้

จุดที่ 7 สมเด็จเจ้าเกาะยอ: ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาภูมิ ซึ่งสูงที่สุดในเกาะยอ เป็นที่เคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวเกาะยอและคนต่างถิ่น ตำนานเล่ากันว่า เจ้าเกาะยอเป็นพระสงฆ์ที่เดินทางมาจากอยุธยา พร้อมสมเด็จเจ้าพะโคะ ที่มาเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จุดที่ 8 สวนละมุด: เกาะยอได้ชื่อว่าเป็นแหล่งแหล่งปลูกผลไม้รสชาติดี โดยเฉพาะละมุดที่อยู่คู่กับเกาะยอมาช้านาน ละมุดบางต้นอายุกว่า 100 ปี มีรสชาติหวานหอม เหมาะสำหรับเป็นของฝากของขวัญให้ญาติมิตรและเพื่อนฝูง (สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา, 2551)

ผลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาการตลาดของทั้ง 5 จังหวัด จังหวัดละ 80 ตัวอย่าง รวม 400 ตัวอย่าง ได้ผลดังนี้

1.สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม จำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่า มีอายุโดยเฉลี่ย 46 ปี เป็นเพศชาย 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 เพศหญิง 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 นับถือศาสนา พุทธร้อยละ 79.25 อิสลามร้อยละ 20.75 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 และช่วงอายุ 60 - 75 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 3-4 คน มากที่สุดจำนวน 177 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.25 รองลงมา คือ มีสมาชิก 5-6 คน จำนวน 148 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.43 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	184	46
หญิง	216	54
ช่วงอายุ		
15 -30 ปี	53	13.25
31 - 45 ปี	155	38.75
46 - 60 ปี	138	34.50
61 - 75 ปี	45	11.25
มากกว่า 75 ปี	9	2.25
เฉลี่ยอายุ (ปี)	46	
ศาสนา		
พุทธ	317	79.25
อิสลาม	83	20.75

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	2	0.50
ประถม	213	57.75
ม.ต้น	57	14.25
ม.ปลาย	66	16.50
อนุปริญญา	12	3
ป.ตรี	29	7.25
ป.โท	3	0.75
สมาชิกในครัวเรือน		
1 - 2	42	10.50
3 - 4	177	44.25
5 - 6	148	37
7 - 8	25	6.25
มากกว่า 8 คน	8	2
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.43	

อาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่าง 5 จังหวัด ประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยาง จำนวน 232 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา คือ รับจ้าง จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 อาชีพรอง คือ รับจ้างและทำสวนผลไม้ จำนวน 122 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมา คือ อื่นๆ จำนวน 40 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 50,001 - 100,000 บาท/ปีมากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 โดยมีรายได้เฉลี่ย 121,555 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีรายได้จากส่วนนี้ เพราะกลุ่มท่องเที่ยวยังมีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในกลุ่มที่จำกัด จากจำนวนตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 295 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 73.75 มีรายได้จากการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1- 5,000 บาท/ปี จำนวน 64 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 16

และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า > 20,000 บาท/ปี จำนวน 14 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.50 โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 3,276 บาท/ปี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	232	58
รับราชการ/วิสาหกิจ	16	4
รับจ้าง	50	12.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	45	11.25
ทำนา	2	0.50
ประมง	31	7.75
หัตถกรรม	13	3.25
เลี้ยงสัตว์	4	1
อื่นๆ	7	1.75
อาชีพเสริม		
ทำสวนผลไม้	122	30.50
ทำนา	27	6.75
ประมง	11	2.75
ราชการ	2	0.50
เลี้ยงสัตว์	27	6.75
รับจ้าง	122	30.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	36	9
หัตถกรรม	13	3.25
อื่นๆ(เพาะเห็ด/เลี้ยงผึ้ง)	40	10
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	84	21
50,001 - 100,000	158	39.50
100,001 - 150,000	79	19.75
150,001 - 200,000	31	7.75

ตารางที่ 2 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้ (ต่อ)

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
200,001 - 250,000	16	4
250,001 - 300,000	11	2.75
> 300,000	21	5.25
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	121,555.00	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	295	73.75
1- 5,000	64	16
5,001- 10,000	11	2.75
10,001- 15,000	3	0.75
15,001- 20,000	13	3.25
> 20,000	14	3.50
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	3,276.00	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 5 จังหวัด มีหนี้สินจำนวน 226 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.50 ไม่มีหนี้สินจำนวน 174 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.50 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคาร จำนวน 107 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.75 รองลงมากู้มาจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1- 100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 178 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.50 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้มากกว่า 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมาก จะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน ซื้อรถยนต์ โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 57,798.50 บาทและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่กู้เงินมาเพื่อประกอบอาชีพหลักจำนวน 82 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และกู้มาเพื่ออื่นๆ เช่น สร้างบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ต่อเติมบ้าน จำนวน 49 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.25 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	226	56.50
ไม่มี	174	43.50
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	174	43.50
ธนาคาร	107	26.75
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	50	12.50
กองทุนหมู่บ้าน	33	8.25
นอกระบบ	15	3.75
อื่นๆ	22	5.50
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	174	43.50
1 - 100,000	178	44.50
100,001 - 200,000	21	5.25
200,001 - 300,000	13	3.25
300,001- 400,000	5	1.25
400,001- 500,000	5	1.25
> 500,000	4	1
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	57,798.50	
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	174	43.50
ประกอบอาชีพหลัก	82	20.50
ประกอบอาชีพเสริม	33	8.25
ค่าเล่าเรียนลูก	25	6.25
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	25	6.25
ใช้จ่ายในครัวเรือน	12	3
อื่นๆ	49	12.25

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด มีการออมเงิน จำนวน 237 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 59.25 ไม่มีการออมจำนวน 163 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.75 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 124 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมาออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 102 ครั้วเรือนและอื่นๆ (เก็บเองที่บ้าน) จำนวน 11 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.75 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่ในช่วง 1- 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 171 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.75 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมอยู่ในช่วง 300,000 บาทขึ้นไปมีเพียง 8 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออม เฉลี่ยครั้วเรือนละ 39,442.25 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	237	59.25
ไม่มี	163	40.75
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	163	40.75
ธนาคาร	124	31
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	102	25.50
อื่นๆ	11	2.75
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	163	40.75
1 - 50,000	171	42.75
50,001 - 100,000	28	7
100,001 - 150,000	14	3.50
150,001- 200,000	10	2.50
200,001- 250,000	5	1.25
250,001- 300,000	1	0.25
> 300,000	8	2
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครั้วเรือน)	39,442.25	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัดจำนวน 400 ตัวอย่าง มีภูมิลำเนาเดิม จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72 เป็นคนต่างถิ่น จำนวน 112 คนคิดเป็นร้อยละ 28 และสาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 18.75 มาเพื่อทำมาหากิน ร้อยละ 9.25

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.75 และไม่มี การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 26.25 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 53.25 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการ ประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 12.75 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่ง ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่อบต.และ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	288	72
ต่างถิ่น	112	28
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	75	18.75
ทำมาหากิน	37	9.25
การวางแผนการใช้จ่าย		
มีการวางแผน	277	73.75
ไม่มีการวางแผน	123	26.25
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	213	53.25
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	51	12.75
อื่นๆ	13	3.25

2.3 กิจกรรมทางด้านการสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 60.50 เป็นสมาชิกกลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 70 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 80.75 เป็นสมาชิกกลุ่มขนมร้อยละ 4.50 เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 17.50 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 7 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 85 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 79 และอื่นๆ ร้อยละ 16 และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่ม สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 49 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 34 นานๆ ครั้งเข้าร่วม ร้อยละ 14.80 และไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลย ร้อยละ 2.20 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	242	60.50	158	39.50
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	280	70	120	30
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	323	80.75	77	19.25
กลุ่มผลิตปลาเค็ม ปลาร้า	30	7.50	370	92.50
กลุ่มทำขนม	18	4.50	382	95.50
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	32	8	368	92
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	70	17.50	330	2.50
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	28	7	372	93
กองทุนหมู่บ้าน	340	85	60	15
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	316	79	84	21
อื่นๆ	64	16	336	84
การเข้าร่วม				
ทุกครั้ง	196	49		
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม	136	34		
นานๆ ครั้ง	59	14.80		
ไม่เคยเข้าเลย	9	2.20		

2.4 การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีการเข้ามาตรวจเยี่ยมของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดความถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	= 4 คะแนน
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	= 3 คะแนน
เดือนละ 1 ครั้ง	= 2 คะแนน
หลายเดือนต่อครั้ง	= 1 คะแนน
ไม่เคยมาเลย	= 0 คะแนน

การแปลค่าความหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันดับภาคี่} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 0}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ค่าอันดับภาคี่ที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน
 ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน มีค่าเฉลี่ย 2.70 แสดงว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ 2 สัปดาห์/ครั้ง รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่เกษตรมีค่าเฉลี่ย 2.65 แสดงว่า เจ้าหน้าที่เกษตรเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่เกษตร	2.65 ²
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	2.70 ¹
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	2.64 ³
ปลัด/สมช.อบต.	2.38
กำนัน	2.45
ผู้ใหญ่บ้าน	2.42
ปลัดอำเภอ	2.60
นายอำเภอ	2.62
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	2.53
NGOs	2.29

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้ดังนี้ วันสงกรานต์ ยังมี การปฏิบัติกันทุกครัวเรือน รองลงมา คือ การทำบุญวันปีใหม่มังมีการปฏิบัติ ร้อยละ 99.25 การทอดผ้าป่า ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 99 งานทำบุญเดือนสิบ ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 95.50 ส่วน การลงแขก ปัจจุบันไม่ค่อยมี แต่จะเป็นการจ้างงานแทน การละเล่นหนังตะลุง การละเล่นมโนราห์ และขับร้องกาหลอในงานศพ กลุ่มตัวอย่างตอบว่ายังมีการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้บ่อย และนาน ๆ ครั้ง ถ้ามีจะทำกันเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะดีเท่านั้น มีเหลือน้อยมากในชุมชน ส่วน การสมโภชแม่โพสพก็ยังมีน้อยคนที่ยังปฏิบัติสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมนี้ เพราะปัจจุบันมีคนทำ นากันน้อย และที่ยังทำอยู่ก็มีเฉพาะในคนสูงอายุ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมของ

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
การทำบุญวันปีใหม่	397	99.25	3	0.75
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	332	83	68	17
วันสงกรานต์	400	100	0	0
ทอดผ้าป่า	396	99	4	1
ทอดกฐิน	381	95.25	19	4.75
ทำบุญวันเข้าพรรษา	297	74.25	103	25.75
ลากพระ	269	67.25	131	32.75
ทำบุญวันออกพรรษา	303	75.75	97	24.25
ทำบุญเดือนสิบ	382	95.50	18	4.50
ลงแขก(กินวาน/ชอมมือ)	280	70	120	30
หนังตะลุง	280	70	120	30
มโนราห์	103	25.75	297	74.25
สมโภชแม่โพสพ	118	29.50	282	70.50

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ร้อยละ 94 และตอบว่าไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 6 มีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 66.25 สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลุกต้นไม้ เช่น สะเดาเทียมไ้วริมสวน ปลุกหญ้าแฝก ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ไม่ใช้สารเคมี การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย อนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร เว้นต้นไม้ริมน้ำไว้ ขุดสระใหญ่ไว้รองรับน้ำ การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลุกต้นไม้ทดแทน และการอนุรักษ์อากาศทำได้โดย ไม่เผาขยะมีพิษ สำหรับกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีใน 5 จังหวัด คือ

- 1.กลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะกิจที่ช่วยกันปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ(จังหวัดนครศรีธรรมราช)
- 2.กลุ่มปลุกต้นไม้ใช้หนี้ (จังหวัดนครศรีธรรมราช)

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาเพื่อการเกษตร วัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ เพื่อบริหารที่ดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี มีการบริหารจัดการโดยการ แนะนำการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพใช้ในชุมชน (จังหวัดพัทลุง)

4. กลุ่มใช้น้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มกันอนุรักษ์น้ำไว้ใช้นานๆ(จังหวัดพัทลุง)

5. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารที่ดิน เลี้ยงดินให้เลี้ยงคน(จังหวัดพัทลุง)

6. กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลน เพื่อเป็นที่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ(จังหวัดตรัง)

7. กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(อุทยานแห่งชาติทะเลบัน (จังหวัดสตูล)

8. กลุ่มรักษาสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาทะเลสงขลา ไม่ให้น้ำเสีย ช่วยกันปลูกป่าชายเลน ช่วยกันอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสงขลา (จังหวัดสงขลา)

9. กลุ่มฟื้นฟูทะเลไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยกันดูแลทะเลให้มีสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ตลอดไป (จังหวัดสงขลา)

10. กลุ่มเกษตรชีวภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพใช้เองภายในเกาะยอ ถ่ายทอดซึ่งกันและกันภายในหมู่สมาชิก ทำเกษตรแบบอินทรีย์ (จังหวัดสงขลา) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	376	94
ไม่มี	24	6
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	265	66.25
ไม่มี	135	33.75

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกันน้อย ทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเห็นผลรวดเร็ว และครูภูมิปัญญาบางคนมีลูกหลานที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาจำนวนน้อยหรืออาจไม่มี และเด็กสมัยใหม่ก็มักเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ของเราค่อยๆ สูญหายไป จากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่ เช่น

การใช้ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- มีการใช้ว่านหางจระเข้แก้แผลพุพอง ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
- ใช้ใบยี่ห่วยผสมกับปูนแดง/ขาว ห้ามเลือดให้หยุดไหล
- ใช้ขมิ้นชันนำมาหั่นเป็นชิ้นบางๆ นำมาบดแล้วผสมกับน้ำผึ้ง แก้โรคกระเพาะ
- มีการใช้ฟ้าทะลายโจร หญ้าปราบ หญ้าเช็ดมอญ ต้นพุ้งพึ้ง แก่นเคี่ยม นำมาตาก

แดด 2 แดด ต้มกินแทนน้ำ แก้โรคความดันโลหิต ลดไขมันในเส้นเลือด

- ฟ้าทะลายโจรใช้แก้ปวดท้อง
- แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวกใช้ว่านหางจระเข้พอกแผล
- ขมิ้นชันรักษาโรคกระเพาะ
- หญ้าหนวดแมวรักษาโรคไต นิ่ว
- น้ำผึ้งใช้ใส่แผลสด
- ใช้ขิงผสมกับเหล้าขาว ตำพอกข้อเท้าที่ปวด
- นำว่านหางจระเข้ผสมกับน้ำมะกรูด ทำยาสระผม
- เป็นริดสีดวงทวาร นำต้นเพชรสังฆาตมากินสดๆ
- ถูกตะขาบกัด ใช้ว่านตะขาบตำแล้วนำมาพอกที่แผล
- ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยใช้เสลดพังพอนตำพอกแผล
- แมลงสัตว์กัดต่อยใช้ รากมะละกอมผสมกับหญ้าไต้ใบ พริกไทยดำ นำมาตำพอก

แผลที่โดนสัตว์กัดต่อย

- เป็นริ้วตามผิวหนัง ให้เคี้ยวหมากแล้วพ่นตามผิวหนังที่เป็น
- เด็กเล็กเป็นไข้ตัวร้อน นำใบฝรั่งมาตำให้ละเอียดแล้วพอกกระหม่อมเด็ก
- บาดแผลสด มีเลือดไหล ใช้ใบสาบเสือบดผสมกับปูนกินหมาก นำมาพอกที่

บาดแผล

- เป็นหวัด กินฟ้าทะลายโจรแบบสดๆ

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ส่วนใหญ่ทำกันเอง ไม่ต้องจ้างงาน ใช้แรงงานในครัวเรือน
- ใช้มูลสัตว์ใส่พืชผลในสวน ในนา

- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง
- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนผสม
- หลังจากสวนยางพาราหมดอายุในการกรีด ต้องปลูกยางพาราใหม่ ขณะที่ยางพารายังมีขนาดเล็ก จะปลูกข้าวไร่แซมสวนยางไปด้วย เป็นการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้น
- ใช้ใบสะเดาหมักในน้ำ ใช้ฉีดพ่นกันแมลงกัดกินพืชผัก

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- อุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำ เช่น เบ็ดราว ข้อง ไซ รานว้าง เลห์ ลัน ไซอวน นาง สุ่ม ยังมีการทำกันเอง
- ไม่หาปลาในช่วงวางไข่
- หาปลาไหลโดยการขุดหา

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลูกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพปรับสภาพดิน
- ปลูกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำจากน้ำหมักหัวปลา ปรับสภาพดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงตามวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ใช้เพลงกล่อมเด็ก
- อบรมเลี้ยงดูตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 76.25 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 75.50 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 52.50 รองลงมาคือจากหนังสือพิมพ์ การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างทำได้โดย การปลูกผัก-ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขาย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่ง มีการวางแผนในการใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	305	76.25
ไม่เข้าใจ	95	23.75
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	302	75.50
ไม่ได้ใช้	98	24.50
รู้และเข้าใจจาก		
หนังสือพิมพ์	66	16.50
วิทยุ	34	8.50
โทรทัศน์	210	52.50
เพื่อนบ้าน	23	5.75
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	10	2.5
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	30	7.50
อื่นๆ	27	7

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 96.50 มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม ร้อยละ 93.75 มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อนและมีสิ่งแวดลอมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม ร้อยละ องค์ประกอบมีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อยมีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 84 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้มากที่สุด คือ มีความเครียดในการใช้ชีวิตพอสมควร (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	378	94.50	22	5.50
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	386	96.50	14	3.50
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	352	88	48	12
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	368	92	32	8
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	337	84.25	63	15.75

ตารางที่ 11 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน(ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	355	88.75	45	11.25
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	348	87	52	13
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	368	92	32	8
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	375	93.75	25	6.2
ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	355	88.75	45	11.25

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง 5 จังหวัด จำนวน 400 ตัวอย่าง

จากการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพอเพียง เรื่องให้นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการอบรม/ศึกษาดูงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ร้อยละ 98.25 ต้องการให้มี/ปรับปรุงถังขยะ และการกำจัดที่ถูกต้อง ร้อยละ 88.75 ให้มี/ปรับปรุงป้ายชี้ทาง ร้อยละ 85 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ให้มี/ปรับปรุงร้านอาหาร ร้านข้าวแกง/เครื่องดื่ม ร้อยละ 56.25 เพราะส่วนใหญ่ร้านอาหาร หรือร้านข้าวแกง ในหมู่บ้านมี อยู่แล้วและเรื่องที่ต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือ ให้มี/ปรับปรุงที่นั่งพัก ให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ และจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยวให้อยู่อย่างยั่งยืน ร้อยละ 50 สาเหตุที่กลุ่มไม่ต้องการพัฒนาที่นั่งพัก เพราะคิดว่าอาจเป็นสาเหตุให้เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่น แต่ขณะเดียวกันกลุ่มที่ต้องการพัฒนา ต้องการเพราะคิดว่าที่นั่งพักยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนเรื่องความต้องการพัฒนาให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการพัฒนาแล้วเพราะคิดว่าจำนวนโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอแล้ว และมีถึงจำนวนมากก็มีวัยรุ่นมาทำลาย สำหรับเรื่องจำกัดนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 50 เพราะ คิดว่า กลุ่มท่องเที่ยวของตนยังมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวอย่างน้อย

จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว และอีกร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพราะ เข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถในการรองรับ อาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ถ้าจะจำกัดนักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง 5 จังหวัด จำนวน 400 ตัวอย่าง

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	330	82.50	70	17.50
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	295	73.75	105	17.25
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	297	55.00	103	45.00
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	234	58.75	166	41.25
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	256	50.00	144	50.00
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	201	43.75	199	56.25
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ	181	57.50	219	42.50
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	248	67.25	152	32.50
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	257	66.25	143	33.75
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	297	75.00	103	25.00
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	257	50.00	116	50.00
12. ให้มี/ปรับปรุง ถังขยะ การกำจัดมูลสัตว์	288	88.75	112	11.25
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	267	55.00	133	45.00
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนผังประชาสัมพันธ์กลุ่ม	338	81.25	62	18.75
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	265	56.25	135	43.75
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	357	98.75	43	1.25
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	372	100.00	28	0
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	244	50.00	156	50.00
19. สร้างความตระหนักนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	400	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	400	100.00	0	0

ผลการหาแนวทางการจัดการและพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง จากการประชุมระดมความคิด ได้ผลดังนี้

การศึกษการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ 5 จังหวัดภาคใต้ 3 วิธี คือ จากแบบสอบถาม จากการประชุมระดมความคิดภายในจังหวัดแต่ละจังหวัด และการประชุมระดมความคิดทั้ง 5 จังหวัดรวมกัน โดยในการประชุมระดมความคิดในแต่ละครั้งจะเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้แนวทางในการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังนี้

1. การหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วงกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 กลุ่มชมรมคนรักเห็ดบ้านด่านไผ่ ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มชมรมคนรักเห็ด เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

ชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมกลุ่มกันเพื่อเพาะเลี้ยงเห็ดจำนวน 9 ชนิด ได้แก่ เห็ดหอม เห็ดขอนดำ เห็ดหูหนู เห็ดนางฟ้า เห็ดอังกาบ เห็ดเป่าฮื้อ เห็ดแชมปิญอง เห็ดหลินจือ และเห็ดเป่าฮื้อญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังจำหน่ายอุปกรณ์และถุงเพาะเชื้อเห็ด รวมทั้งให้คำแนะนำในการเพาะเลี้ยงเห็ดแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวที่รักการทำเกษตร เกษตรกร ครู นักเรียน นักศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักจะมาดูงานเป็นกลุ่มคณะ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวทุกประเภท มาเยี่ยมชมยังกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด จำนวนประมาณ 300 - 500 คน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่กลุ่ม ต้องการมาดูและศึกษการเพาะเลี้ยงเห็ด และมาซื้อผลผลิตเห็ด ซึ่งชนิดเห็ดที่นักท่องเที่ยวชอบมากที่สุด คือ เห็ดหอมและเห็ดเป่าฮื้อ เนื่องจากเป็นเห็ดที่หาซื้อได้ยากกว่าเห็ดชนิดอื่นๆ ปัญหาของกลุ่มตอนนี้ คือ การผลิตเห็ดได้ไม่พอกับความต้องการของตลาด ซึ่งรวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมยังกลุ่ม เมื่อมาเที่ยวเพื่อศึกษาดูงาน แล้วก็ต้องซื้อเห็ดกลับไปบ้านด้วย เมื่อไม่ได้สินค้าก็ทำให้ผิดหวัง อาจทำให้ไม่ต้องมาเที่ยวยังกลุ่มอีก เพราะฉะนั้นแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมคนรักเห็ดสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ได้ดังนี้

1. ต้องการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม แนะนำเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิง

เกษตร รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจต้องขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

2. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการกลุ่มและถนนทางเข้ากลุ่ม ให้สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังกลุ่มได้มากขึ้น

3 ต้องมีที่พัก และอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว

4. ต้องการหาทุนมาสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดเพิ่มเติม เพื่อที่จะสามารถเพาะเห็ดได้มากขึ้น และหลากหลายชนิดได้มากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อเห็ดได้ตามใจชอบ

5. แปลรูปเห็ด เป็นอาหารชนิดต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซื้อและนำไปเป็นของฝาก เช่น ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด เห็ดทอดกรอบ ฯลฯ

6. แนวทางในการพัฒนาของกลุ่มฯ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังกลุ่ม ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับการรองรับของกลุ่ม หรือชุมชน ที่จะสามารถรองรับได้

สมาชิกกลุ่มชมรมคนรักเห็ดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนแน่นอนถ้ามีคนที่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มชมรมคนรักเห็ด ชมรมคนรักเห็ดมิได้ทำเพื่อการค้าที่ใหญ่โตแต่ทำเพื่อพออยู่พอกิน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สอนลูกหลานไม่ให้เกียจคร้าน ไม่ได้รอนเงินจากการทำสวนยางเพียงอย่างเดียว จึงอยากเรียนเชิญทุกคนให้มาเที่ยวที่กลุ่มชมรมคนรักเห็ดให้มากกว่านี้เพื่อที่ว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่กลุ่มจะสามารถซื้อเห็ดสดๆได้จากโรงเรือน ชอบเห็ดชนิดไหนก็เลือกเองได้ เลือกซื้อก่อนซื้อเห็ดชนิดต่างๆ ก็สามารถซื้อกลับไปเลี้ยงต่อบ้านได้ หากมีลูกก็สามารถสอนลูกๆ ให้รู้จักการเพาะเห็ดเองได้

1.2 กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านคลองปึกเหนือ มีการเลี้ยงผึ้งอยู่ทุกวันแต่ในช่วงนี้ไม่ใช่ฤดูที่เลี้ยงผึ้ง ต้องอยู่ในช่วง มกราคม - เมษายน หน้าฝน ในช่วงเดือน 5 ต้องเก็บน้ำผึ้งให้หมด เพราะผึ้งจะย้ายที่ไปเสียก่อน

สำหรับการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่คลองปึกเหนือก่อนหน้านี้ก็มีการเลี้ยงกันมาก่อนแต่ไม่จริงจัง และทางหน่วยงานราชการก็เข้ามาฝึกอบรมให้ชาวบ้านจำนวน 3 ครั้ง แต่ก็ไม่ได้ผล จนครั้งที่ 4 ที่ทางหน่วยงานราชการเข้ามาฝึกอบรมให้ มีลุงรายณ์ พรหมชาติ ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมและได้นำ

ความรู้การเลี้ยงผึ้งที่รับมาจากการฝึกอบรมมาใช้เลี้ยงผึ้งในชีวิตจริง ได้ทำรังผึ้งเอง โดยใช้แกนไม้ แล้วใช้ผ้าชุบน้ำมันเครื่อง ใส่ไว้ในรังผึ้ง แต่เมื่อทิ้งไว้หลายวันมีปลวกมากินหมดทั้งรัง ลุงรายณ์ จึงคิดหาวิธีการใหม่ในการทำรังผึ้งให้คงทนถาวรและมีประสิทธิภาพมากที่สุด หลังจากคิดค้นประดิษฐ์ ได้รังผึ้งแบบที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด ลุงรายณ์ก็ได้ขอจดลิขสิทธิ์ในการทำรังผึ้งขึ้นเพื่อเป็นการสงวนไว้ซึ่งภูมิปัญญาไทยไว้ให้ลูกหลาน (เพื่อป้องกันมิให้ใครหรือชาวต่างชาติลอกเลียนแบบ) ได้จดลิขสิทธิ์ทั้งรังผึ้งและวิธีการเลี้ยงผึ้ง โดยรายละเอียดการออกแบบรังผึ้งขนาดไม้ กว้างยาวเท่าไหน สูงเท่าไหน ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร ลุงรายณ์จดลิขสิทธิ์ไว้หมด ลุงรายณ์ได้ลงมือเลี้ยงผึ้งอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ. 2542 แต่ เริ่มจดลิขสิทธิ์เมื่อปี พ.ศ. 2550 การเลี้ยงในประเทศที่มีอากาศหนาวมักจะเลี้ยงไม่ได้ผลเพราะจะทำรังผึ้งเป็นเชื้อรา มักทำให้การเลี้ยงผึ้งไม่ประสบความสำเร็จ

ลุงรายณ์ได้ลงมือเลี้ยงผึ้งมาแล้วเป็นเวลา 9 ปี และได้ถ่ายทอดความรู้การเลี้ยงผึ้งให้ลูกชาย คือนาย วรรชิต พรหมชาติ (หัวหน้ากลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ) มาตั้งกลุ่มใหม่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้กับกลุ่มของลุงรายณ์เดิม ตอนนี้อยู่ที่กลุ่มของลูกชายกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพราะเส้นทางคมนาคมในการเข้ายังกลุ่มสะดวกกว่าเข้าไปยังกลุ่มของลุงรายณ์ กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ มีผลผลิตไม่ว่าจะเป็นน้ำผึ้งที่บรรจุขวดพร้อมขาย โดยขายขวดละ 400 บาท และสมาชิกกลุ่มก็ผลิตรังผึ้งขายเช่นเดียวกัน โดยขายรังละ 1,500 บาท/รัง กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ตอนนี้มีรังผึ้งที่สามารถผลิตน้ำผึ้งได้ จำนวน 200 รัง โดยสมาชิกกลุ่มจะเลี้ยงผึ้งในสวนผลไม้ข้างบ้าน เช่น สวนเงาะ ลองกอง มังคุด ทุเรียน เมื่อผลไม้ ออกดอก ผึ้งที่เลี้ยงก็ไปจะดูดน้ำหวานของผลไม้ในสวนและช่วยผสมเกสรผลไม้ชนิดต่างๆไปในตัว ด้วย และโดยที่ฐานรอบๆรังผึ้ง จะทำที่ขังน้ำเอาไว้ด้วยเพราะน้ำจะจำเป็นมากสำหรับผึ้ง อาหารที่ดีที่สุดของผึ้ง คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในรังผึ้ง ที่ผึ้งทุกตัวหามาให้นางพญาผึ้ง เพื่อเตรียมตัวเป็นแม่พันธุ์ เพราะฉะนั้นน้ำผึ้งที่เราดื่มมัน ถือว่าเป็นสุดยอดของอาหารแล้ว

จากการที่กลุ่มฯเลี้ยงผึ้งมาเป็นเวลานานถึง 9 ปี ทำให้มีเครือข่ายกลุ่มเลี้ยงผึ้งในภาคใต้ จำนวนหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น กลุ่มเลี้ยงผึ้ง อ.ชะอวด หมู่ที่ 3 ตำบลสวนขัน หมู่ที่ 3 บ้านนาง ต.ช้างกลาง และหมู่ที่ 7 ต.โคกเทอ ระหว่างกลุ่มเครือข่ายด้วยกันจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ประสบการณ์ในการเลี้ยงระหว่างกลุ่มด้วยกัน บ้างครั้งก็นำลูกค้านำมาพบกัน เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้ซึ่งกันและกัน และแต่ละกลุ่มก็ต่างช่วยกันยกฐานะกลุ่มของตนเอง และในระหว่างสมาชิกกลุ่มเครือข่ายด้วยกันจะมีการประชุมร่วมกันบ้าง เช่น เรื่อง การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่ม กัน เช่น เรื่อง การปลูกพืชผักสวน การเลี้ยงสัตว์ การทำนา การขุดบ่อเลี้ยงปลา การปลูกมันไวก้นจน

ดังเช่น คำกลอนของลุงรายณ์ที่กล่าวว่า “ **เรามีมือมีตา มีขามีแข้ง ใครออกแรงทำไว้ คงได้ผล ที่พึงหนึ่งพึงได้ คือ กายตน จะพึงคนในยามขัด อย่าหัดเลย ”**

และลุงรายณ์ให้ข้อคิดไว้ว่าคนเรา คนเราหากไม่มีความซื่อสัตย์ในตัวเอง มักทำให้ชีวิตล้มเหลวทั้งหมด การดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นถือว่าเป็นการดำรงชีพที่ดีที่สุดที่มีมา เพราะไม่ทำให้เกิดปัญหาใดๆเลย มีแต่ทำให้คนรักกัน จึงอยากเชิญชวนให้ชาวบ้านและคนในประเทศไทยหันกลับมาใช้ชีวิตแบบพอเพียงให้มากขึ้น การท่องเที่ยววิถีเช่นเดียวกันหากคนไทยเราเที่ยวเมืองไทยด้วยกันให้มาก รายได้ที่เกิดขึ้นก็เกิดกับชาวบ้านรับรองว่าความอุดมสมบูรณ์ เงินทองก็ไม่หายไปไหน แถมทำให้เรารักบ้านเกิด เกิดความภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้นด้วย

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวที่กลุ่มมักจะเป็นนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ หน่วยงานราชการและบุคคลทั่วไป สำหรับนักเรียนนักศึกษาจะมาขอความรู้เรื่องการเลี้ยงผึ้งมากเป็นพิเศษ เพราะส่วนมากมักจะนำไปเขียนรายงานส่งอาจารย์ และเมื่อนักเรียน นักศึกษามาศึกษาดูงานและมาขอความรู้จากกลุ่มก็มักจะซื้อน้ำผึ้ง และผลไม้กลับติดไม้ติดมือ ไปฝากผู้ปกครองที่บ้านด้วย

ปัญหาเรื่องการตลาดของกลุ่ม คือ เนื่องจากไม่มีผู้สนับสนุน ไม่มีตัวแทนจำหน่าย การประชาสัมพันธ์น้อย เพราะไม่มีงบประมาณ ประกอบกับน้ำผึ้งที่ได้ในแต่ละปีมีปริมาณไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นผึ้งป่า แต่น้ำผึ้งขายหมดทุกปี ปีนี้ น้ำผึ้งของสมาชิกกลุ่มฯ ได้ประมาณ 300 ขวด การประกอบอาชีพเลี้ยงผึ้งนี้เป็นอาชีพรองเท่านั้น จึงไม่ได้รับผลกระทบ หากได้น้ำผึ้งน้อย ส่วนอาชีพหลักทำสวนยาง และทุกวันนี้สมาชิกกลุ่มลงความเห็นตรงกันว่า “ **เราไม่ได้เลี้ยงผึ้ง แต่ผึ้งเลี้ยงเรา**”

แนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย มีแนวทางดังนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเป็น นักเรียน นักศึกษา อาจารย์และผู้สนใจทั่วไป ทางกลุ่มจึงมีความต้องการ

1. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ เพราะทุกวันนี้ใช้บ้านประธานกลุ่มเป็นที่รับรองนักท่องเที่ยว และสามารถเป็นสถานที่ที่สามารถฝึกอบรม บรรยายการเลี้ยงผึ้ง

2. อยากให้หน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้ในการบริหารจัดการ ที่พักแบบ โฮมสเตย์ เพราะสมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านนี้อยู่ ต้องการให้หน่วยงานราชการแนะนำการทำที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งต่อไปในอนาคตทางกลุ่มต้องการจะพัฒนาในรูปแบบที่ครบวงจร คือ จะจัดการ เรื่องที่พักภายใต้บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ อาหารพื้นเมืองที่ชาวบ้านผลิตได้เอง เป็นศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้ง การให้ความรู้แก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป โดยแทรกแนวการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงให้กับนักท่องเที่ยวด้วย รวมทั้งการซื้อของฝากกลับบ้าน โดยการดำเนินงานของกลุ่มนั้นตั้งอยู่บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาไปใน

ทิศทางที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอก รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงตกอยู่ภายในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ เริ่มต้นจากการที่บ้านโงกน้ำจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโงกน้ำมาก่อน และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโงกน้ำประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี มีสมาชิก 990 คน ภายใต้การบริหารจัดการของนายสุขุม ทองขุนดำและทีมงาน จึงได้ขยายงานด้านอื่นๆ ออกอีกหลายกลุ่ม สามารถนำเงินจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มาลงทุนในกิจกรรมอื่นๆ ได้อีก เช่น

1. กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ สมาชิกต้องปลูกผักปลอดสารพิษอย่างน้อย 5 อย่าง / ครัวเรือน และสมาชิกสามารถกู้เงินเพื่อปลูกผักเพื่อขายได้

2. กลุ่มผลิตอาหารเลี้ยงสัตว์ (นำวัตถุดิบจากชุมชนมาผลิต เช่น ข้าวโพด รำข้าว ปลายข้าว) เพื่อมาใช้เลี้ยงสุกร เป็ด ไก่ ปลาตก และโค

3. กลุ่มเลี้ยงสุกร เนื่องจากบ้านโงกน้ำมีการเลี้ยงหมู

4. กลุ่มเลี้ยงโค สมาชิกสามารถกู้เงินจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อซื้อโคนำมาขุนได้ ตัวละ 1.5 หมื่น

5. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ เช่น กลุ่มแม่บ้านทำขนม ชนิดต่างๆ เช่น กลุ่มทำขนมเค้ก ถั่วเคลือบโอวัลติน กลุ่มทำปลาตากแห้ง

6. กลุ่มผลิตปุ๋ยใช้เอง โดยผลิตปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยสามารถหาได้ในชุมชน เช่น แกลบ ขี้เถ้าแกลบ ดินฮิวมัส น้ำอีเอ็ม มูลสัตว์ชนิดต่างๆ เป็นการลดต้นทุนในการผลิตให้กับสมาชิกในการทำสวนยางและทำสวนผลไม้ เป็นการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ และปลอดสารพิษอีกด้วย ปุ๋ยที่ผลิตได้นำออกขายยังหมู่บ้านใกล้เคียงเมื่อมีผลกำไรก็นำมาแบ่งกัน

ความสำเร็จของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโงกน้ำ ได้ทำให้ชาวบ้านบ้านโงกน้ำอยู่ดี กินดี และมีสวัสดิการสังคม ในหลายๆด้าน จึงทำให้เป็นที่สนใจของหน่วยงานราชการ สำนักงานการเกษตรจังหวัดพัทลุง ได้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ การรักใคร่สามัคคีของคนในชุมชน ชาวบ้านมี

การใช้ชีวิตแบบพอเพียง จึงได้คัดเลือกผู้นำกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ คือนายสุขุม ทองขุนดำ เป็นปราชญ์ชาวบ้านประจำจังหวัดพัทลุง โดยนายสุขุม ทองขุนดำ เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง คือ ทำสวนเกษตรบริเวณบ้านแบบผสมผสานในเนื้อที่ 12 ไร่ มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ผลิตปุ๋ยใช้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอกและยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลายด้านด้วยกันเพราะเดิมทีนายสุขุม เคยเป็นครูมาก่อน ทำให้ชื่อเสียงด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของบ้านโงกน้ำได้แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว จึงมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมการทำเกษตรแบบผสมผสานของนายสุขุมและสมาชิกท่านอื่นๆ ด้วย เช่น การเลี้ยงสัตว์แบบครบวงจร การผลิตพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ การผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้ในครัวเรือน สำนักงานการเกษตรจังหวัดพัทลุง จึงให้แปลงสวนเกษตรบริเวณบ้านของนายสุขุมเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงและได้เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านประจำจังหวัดพัทลุงด้วย สำนักงานการเกษตรจังหวัดพัทลุงได้จัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านบ้านโงกน้ำในการฝึกอบรมเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และบุคคลที่สนใจด้านการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ได้รับงบประมาณสร้างอาคารฝึกอบรมชั่วคราวจำนวน 1 หลัง กระท่อมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ จำนวน 10 หลัง ซึ่งศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านบ้านโงกน้ำก็ได้รับนักท่องเที่ยวปีละประมาณ 500 - 800 คน และกลุ่มต้องการจะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มดังนี้

1. ต้องการพัฒนาป้ายบอกทางที่ชัดเจนและแม่นยำ เข้ามายังบ้านโงกน้ำ เพราะเนื่องจากบ้านโงกน้ำอยู่ไกลจากถนนสายหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมกลุ่ม มักจะเข้ามายังกลุ่มด้วยความยากลำบากและมักจะหลงเส้นทางกันเป็นประจำ

2. ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่ม ที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังกลุ่มซื้อไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก หรือเป็นของใช้สอยในครัวเรือน มีจุดขายเป็นของตนเอง เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งในเบื้องต้น สมาชิกลงความเห็นกันว่าน่าจะนำของที่ผลิตได้ชุมชนมาขาย เช่น ผักผลไม้ ปลอดสารพิษ ไก่-ไข่สดที่สมาชิกกลุ่มเลี้ยงแบบอินทรีย์ พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ที่สมาชิกกลุ่มผลิตและพัฒนาพันธุ์ได้เอง เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว พืชสวน ผลไม้ และเครื่องจักสานชนิดต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้านและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้อีกด้วย

3. ต้องการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เข้ามายังหมู่บ้าน เพราะถนนส่วนใหญ่ที่เข้ามายังหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นนักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวยังกลุ่มมากขึ้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ มีน้อยมาก เนื่องจากชาวบ้านในบ้านโงกน้ำมีการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ทุกครัวเรือนมีความอยู่ดีกินดี มีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกันเป็นอย่างดีหากจะมีปัญหาก็นับว่าน้อยมากซึ่งการจกกาแก้ปัญหา

ความขัดแย้งในการบริหารงานของชาวบ้านคือใช้หลักประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา มีการใช้สังคมเป็นเครื่องมือใช้สังคมเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งการใช้ชีวิตแบบพอเพียงของชาวบ้านเฝ้าเป็น การใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลแบบค่อยเป็นค่อยไปก็เพื่อความยั่งยืนในการดำรงชีวิตของชาวบ้านนั่นเอง

3. แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหิน ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหิน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ณ กลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหิน สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

จากการประชุมระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

กลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหินเป็นกลุ่มที่เกิดจากแม่บ้านบ้านบ่อหินรวมตัวกันผลิตอาหารทะเลแปรรูป เช่น ปลาเค็ม กะปิ ไตปลา กุ้งแห้ง ฯลฯ เป็นกลุ่มที่สมาชิกดำเนินงานกลุ่มบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อมีเวลาว่างจากการทำอาชีพหลัก แม่บ้านซึ่งเดิมที่มีอาชีพขายปลา และอาหารทะเลสด แต่ด้วยความที่บางครั้ง อาหารทะเลสดขายไม่หมด จึงมารวมกลุ่มกันและช่วยกันคิดว่าทำอะไร ทำอย่างไรที่จะขายอาหารทะเลที่ซื้อมาให้หมด จึงอาหารทะเลที่เหลือจากการขายมาแปรรูป เช่น ปลาเค็ม กะปิ กุ้งแห้ง และไตปลา แต่สินค้าของกลุ่มที่ได้รับความนิยมจากลูกค้ามากที่สุดคือ ปลาเค็ม เพราะปลาเค็มของบ้านบ่อหินมีรสชาติอร่อย สด สะอาด ถูกหลักอนามัย สีสันสวยงาม น่ารับประทาน มีรูปแบบการผลิตเป็นเอกลักษณ์ คือนำปลาเค็มไปตากแดดโดยใช้มุ้งกาง ป้องกันแมลงวันมาตอม การผลิตเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีมาช้านาน เป็น 100 ปี เพราะเดิมชาวบ้านบ่อหินมีอาชีพเป็นชาวประมง จึงทำให้มีรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร แนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มมีดังนี้

1. ออกร้าน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม การตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มตอนนี้ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เพราะจริงๆ แล้วกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหิน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดตรังแหล่งสุดท้าย ที่นักท่องเที่ยวมาแวะซื้อของกลับบ้าน หลังจากเที่ยวที่ปากเมง หาดเจ้าไหม ถ้าหากอบ นักท่องเที่ยวมิได้เจาะจงมาเที่ยวที่กลุ่มโดยตรง ซึ่งหากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดตรังมากเท่าไรก็จะมาเที่ยวที่กลุ่มเพื่อซื้ออาหารทะเลแปรรูปมากขึ้นด้วย การตลาดของกลุ่มตอนนี้ถือว่ายังอยู่ในขั้นดี เพราะ สินค้ามีวางขายที่ทำการกลุ่มและมีการนำสินค้าไปขายยังตลาดนัด และทุกปลายปีก็นำไปขายในงาน โอท็อปดี ที่เมืองทองธานี สามารถสร้างชื่อเสียงให้กลุ่มได้มากเช่นกัน เป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าของกลุ่ม นำชื่อเสียงมาสู่กลุ่มและเป็น

การเปิดหูเปิดตาให้กับสมาชิกกลุ่ม ให้ง่ายไกล ได้เห็นรูปแบบความหลากหลายของกลุ่มต่างๆทั่วประเทศ ว่าแต่ละกลุ่มมีแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใดบ้าง และกลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหิน น่าจะ พัฒนาในด้านใดอีกบ้าง

การตลาดของกลุ่มตอนนี้ส่วนมากตลาดจะอยู่ในภาคใต้ มีการนำสินค้าไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ เช่น กระบี่ นครศรีธรรมราช ระนอง สงขลา พัทลุง และมีสินค้าวางขายที่กลุ่มตลอดเวลา ในจังหวัดตรังจะขายที่ตลาดในอำเภอเมืองทุกเย็นของวันพุธ และขายที่ตลาดอำเภอสิเกาตอนเย็นของทุกวัน สินค้าของกลุ่มจะดีมากเป็นพิเศษในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน

2. รักษาคุณภาพของสินค้า ให้มีความสม่ำเสมอ รสชาติ กลิ่น สี ต้องเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม และต้องบริการลูกค้าอย่างน่าประทับใจ อย่างไรก็ตามหากสินค้าดีมีมาตรฐาน การบริการลูกค้าก็ดี ลูกค้าที่เคยมาเที่ยวยังกลุ่มเกิดความประทับใจและบอกต่อปากต่อปาก เป็นการช่วยการประชาสัมพันธ์ไปในตัว แม้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวจะอยู่ไกลจากกลุ่ม ก็ยังมาซื้อ มาเที่ยวที่กลุ่ม สมาชิกกลุ่มต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจให้กลุ่มและสินค้าให้ได้

3. พัฒนابรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม เหมาะสม ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้า ปัจจุบันกลุ่มมีการทำบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในเรื่องของการออกแบบและงบประมาณ แต่ยังไม่ค่อยตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจคุณภาพของสินค้ามากกว่า คือ สนใจว่ารสชาติของปลาเค็มอร่อยไหม สีสัณฐานรับประทานไหม สดไหม มีสารพิษเจือปนไหม แม้ทางกลุ่มจะมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามแต่สุดท้ายนักท่องเที่ยวก็จะแกะสินค้าออกมาดูคุณภาพของสินค้าก่อนซื้อ ทำให้เสียเวลาในการหีบห่อและเสียของ ทางสมาชิกกลุ่มจึงคิดออกแบบบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาเองที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ เมื่อนักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าได้ตรงกับความต้องการแล้วก็ให้นำเอาสินค้ามาหีบห่อ โดยการเอาพลาสติกใสห่อหลายๆชั้นจนไม่กลืนของปลาเค็มแล้วห่อด้วยกระดาษไม่ฟอกย้อม สีขาว แล้วติดสติ๊กเกอร์ที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทำให้ถูกใจสะดุดตาสำหรับคนซื้อและคนขาย ถูกใจคนซื้อคือเมื่อได้เลือกสินค้าได้ที่ถูกใจแล้วก็ให้นำมาห่อ ถูกใจคนขาย คือสะดุดตาในการหีบห่อไม่ต้องเสียเวลาสำหรับห่อตั้งไว้แล้วไม่มีใครซื้อ สามารถห่อให้ตอนนั้นได้เลย ลูกค้าได้ของสดสะอาด และที่สำคัญต้นทุนในการหีบห่อนั้นราคา 2 บาท/การห่อ 1 ชิ้น แม้ไม่สวยงามมากแต่ตรงกับความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งต่างจากกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ทางหน่วยงานราชการลงทุนให้กล่องละประมาณ 8-10 บาท เป็นประหยัทรัพยากรและลดต้นทุน ได้อีกทางหนึ่ง

4. ต้องการผลิตสินค้าให้ได้ให้มากกว่านี้ เพราะในช่วงของเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ยังไม่สามารถผลิตสินค้าให้ได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวมา

เพียงยังกลุ่มจำนวนมาก ทางกลุ่มก็ต้องมีสินค้าไว้รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากด้วย ทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้เข้ามาช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีการผลิต คือ ช่วยผลิตตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้จำนวน 1 ตู้ สามารถอบปลาเค็มได้ครั้งละ 300 ตัว แต่ต้องนำไปอบที่มหาวิทยาลัย เตาอบที่นำมาใช้นับว่าให้ประโยชน์พอสมควรเพราะแม้ว่าฝนตกหรือแดดไม่ออก ก็สามารถอบปลาได้ แต่ยังมีข้อบกพร่อง เรื่อง คุณภาพของสินค้า คือรสชาติ สีกลิ่น กลิ่น ของปลาเค็มยังสู้แบบที่ตากแดดโดยธรรมชาติยังไม่ได้

5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้เข้ามาให้ความรู้เรื่อง การเก็บรักษาปลาเค็มให้มีคุณภาพดีและอร่อยไว้ให้นานที่สุด คือ การใส่กล่องแล้วนำไปใส่ตู้เย็นเก็บไว้

6. การผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดว่าน่าจะมีการนำปลามาผลิตร่วมกันที่กลุ่ม เนื่องจากขั้นตอนการผลิตมีหลายขั้นตอน และยากลำบาก สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าได้ ทำให้สินค้ามีมาตรฐานเดียวกัน ในเรื่องของ รสชาติ กลิ่นสี แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาเรื่อง พื้นที่การตากปลาเพราะเมื่อมีการผลิตกันที่กลุ่มกันมากก็มีปัญหาเรื่องพื้นที่ตากปลา บริเวณที่ทำการกลุ่มมีเนื้อที่จำกัด สมาชิกบางคนต้องนำปลาไปตากที่บ้านด้วย แต่เมื่อปลาเค็มแห้งดีแล้วก็นำมาขาย ณ ที่ทำการกลุ่ม

7. ปัญหาการตลาดของกลุ่ม คือ ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี สินค้าที่ทางสมาชิกกลุ่มผลิตได้ขายได้ไม่หมด ปลาเค็มของบ้านบ่อหินเป็นปลาเค็มที่เก็บไว้ได้ไม่นานเพราะใส่เกลือไม่มาก ทำให้เสียรสชาติ หากต้องการให้เก็บไว้ได้นานต้องใส่เกลือมากขึ้นอีกแต่นักท่องเที่ยวไม่ชอบ นักท่องเที่ยวที่มาซื้อที่กลุ่มเพราะติดใจในรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในวงแคบๆ เป็นนักท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น ทางกลุ่มต้องการให้นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆมายังกลุ่มบ้าง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากันเป็นแบบครอบครัว พาลูกหลานมาดูวิธีการทำปลาเค็มทางมุ้ง และซื้อสินค้ากลับบ้านครอบครัวละประมาณ 200 - 4000 บาท

8 . ความรับผิดชอบ ความเสียสละ วิสัยทัศน์การพัฒนาของแกนนำกลุ่ม เมื่อมีการออกเรือนตามเทศกาลต่างๆ จะมีการแบ่งหน้าที่กันออกไปขาย ส่วนใหญ่จะเป็นประธานกลุ่ม รองประธานและสมาชิกบางคนที่ว่างและสมัครใจ โดยจะรับสินค้าของกลุ่มเครือข่ายไปขายด้วย ประธานกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบสูง บางครั้งยังต้องออกค่าใช้จ่ายเองด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้กลุ่มสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน และเพื่อความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มทุกคน

9. ป้ายชื่อและโรงเรือนของกลุ่ม มีขนาดเล็ก ทางกลุ่มต้องการป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่กว่านี้ เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนและมีความสวยงาม ส่วนโรงเรือนในการผลิตยังมีขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์

10. มีกลุ่มเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มกัน ตอนนี้กลุ่มมีเครือข่ายหลาย

กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มคลองท่อม กลุ่มเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และเครือข่ายในจังหวัดตรังด้วยกัน คือ กลุ่มเหมือนใจ แต่ละกลุ่มจะมีสินค้าแปรรูปทางทะเลที่ไม่เหมือนกันจึงแลกเปลี่ยนสินค้ากันขาย หรือฝากขายกันเมื่อไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน มี กะปิ เต้าเจี้ยว ไตปลา ปลาเค็มตัวเล็ก ปลาหมึกแห้ง ฯลฯ อย่างไรก็ตามกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหินก็มีคู่แข่งเหมือนกัน เป็นกลุ่มที่ผลิตสินค้าเหมือนกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ยังมีความเข้มแข็งไม่เท่ากับกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ทางกลุ่มก็มีได้ประมาท ยังคงรักษามาตรฐานการคุณภาพสินค้าและบริการไว้ให้เหมือนเดิมและต้องดีกว่าเดิมอีกด้วย

11. การถ่ายทอดภูมิปัญญา หากต้องการให้กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหินอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ต้องมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำปลาเค็มที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับลูกหลาน ซึ่งขณะนี้มีการถ่ายทอดความรู้ไว้ให้กับลูกหลานไว้เรียบร้อยแล้ว มีเด็กบางคนสามารถทำปลาเค็มที่มีรสชาติอร่อยได้ไม่แพ้ผู้ใหญ่ การทำปลาเค็มที่ทำมาเป็น 100 ปี แล้วลูกหลานทุกคนต้องรักษาเอกลักษณ์เอาไว้ให้คู่กับบ้านบ่อหินได้ตลอดไป

12. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านบ่อหินและใกล้เคียงทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทะเลและป่าชายเลน ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด เพราะปัจจุบันปลาทะเลบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว มีความหลากหลายของปลาทะเลลดลง เมื่อปลามีความหลากหลายลดลงความเป็นเอกลักษณ์ในการผลิตสินค้าก็ได้หายไปด้วย เพราะทำให้เกิดข้อจำกัดในการผลิตชนิดของปลาเค็ม นักท่องเที่ยวเมื่อมาเที่ยวยังกลุ่มหากไม่ได้สินค้าตามต้องการ ครั้งต่อไปก็คงไม่มาเที่ยวที่กลุ่มอีกแล้ว

13. การประชาสัมพันธ์กลุ่มในรูปแบบของการทำแผ่นพับ การทำเว็บไซต์ การทำบรรจุภัณฑ์ที่มีชื่อและเครื่องหมายกลุ่มเป็นเอกลักษณ์ การออกร้านตามงานต่างๆ ทั่วประเทศ การออกร้านตามงานต่างๆ สมาชิกจะช่วยกันออกค่าใช้จ่าย มีการทำอย่างสมเหตุสมผล อย่างไรก็ตามกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหินก็ทำการผลิตแบบพอเพียง ทำเท่าไรขายเท่านั้น ทำพอขายหมด เพราะไม่ใส่สารกันบูด ใช้แสงแดดตามธรรมชาติ สินค้าจึงเป็นสินค้าที่ใหม่และสดตลอดเวลา

4. แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ตำบลวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

ชาววังประจันดีใจมากที่ได้มีโอกาสรู้จักกับคณะวิจัยจาก ม.ทักษิณ เพราะส่วนใหญ่จะรู้จัก

แต่นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยอื่น เช่นม.สงขลานครินทร์และม.เกษตรศาสตร์ เพราะที่บ้านวังประจันเคยเป็นศูนย์เรียนรู้วิถีการดำรงชีพของภาคใต้มาก่อน ชาวบ้านจึงมีโอกาสได้ทำความรู้จักกับนักวิชาการหลายท่าน บ้านวังประจันของเราเป็นหมู่บ้านที่น่าท่องเที่ยวมากเพราะว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในหุบเขา อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภท เช่น ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก สวนผลไม้ สวนกาแฟ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน ด้านค้าขายชายแดนวังประจัน และด้านปลอดภัย จึงทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากมาย เมื่อ 4-5 ปีที่แล้ว การท่องเที่ยวของเราดีมาก มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันมากมาย เมื่อก่อนช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จะมีรถบัสเข้าออก อาทิตย์ละ 20-30 คัน มีรถนักท่องเที่ยวจอดเป็นแถวแนวยาวเกือบมาถึงที่นี่ แต่เดี๋ยวนี้เนื่องจากน้ำมันแพง เศรษฐกิจไม่ดี นักท่องเที่ยวหายไปเกินครึ่ง จนทำให้เกิดผลกระทบกับคนค้าขายมากพอสมควร เดิมทีขายของได้วันละหลายบาทก็ได้น้อยลงมาก เมื่อก่อนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนไม่มีที่จอดรถ

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านวังประจัน มี ดังนี้

1. สร้างเครือข่ายนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น อยากให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันมากๆ
2. ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ เช่น มีป้ายบอกทางที่ใหญ่ อ่านได้ชัดเจน มีแผ่นพับที่บอกถึงรายละเอียดของกลุ่ม มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอะไรบ้าง มีเส้นทางท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่น ทำเป็นแผ่นพับสวยๆ มีน้ำตก ด้านวังประจัน อุทยานแห่งชาติทะเลบัน สวนผลไม้ สวนกาแฟ ฯลฯ โยทางสมาชิกกลุ่มฯ จะขอทุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังประจัน
3. ต้องการถังขยะ 2 ข้างทาง บริเวณถนนทางผ่านไปด้านวังประจัน ผ่านที่ทำการกลุ่มฯ ยังไม่มีถังขยะของอบต.เลย จึงอยากให้มีการวางถังขยะไว้รองรับด้วย
4. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันส่วนใหญ่นับถืออิสลามที่รักความสงบ เป็นอิสลามที่มองโลกในแง่ดี เข้าใจความเป็นไปของบ้านเมือง การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านจำนวนมากมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมแน่นอน เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม บางครั้งอาจแต่งตัวไม่มิดชิดเหมือนมุสลิม จึงอยากให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้านของเราควรแต่งตัวให้สุภาพ ไม่โป๊จนเกินงาม เพราะบางทีเยาวชน เด็กๆ ในหมู่บ้านจะเลียนแบบ ทำให้เสียความเป็นอัตลักษณ์ของการเป็นมุสลิมไป
5. ถนนเข้าหมู่บ้านจนถึงด้านชายแดนยังเป็นถนน 2 เลนอยู่ ถนนยังแคบอยู่มาก ปัจจุบันมีรถเข้าออกจำนวนมากและบางครั้งนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้าแม่ค้าขับรถเร็วอาจเป็นอันตรายแก่คนแก่และเด็กๆ ได้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการที่จะขยายถนนให้กว้างกว่านี้ หรือขยายเป็น 4 เลน
6. บ้านวังประจันมีชื่อเสียงเรื่องกาแฟโบราณมาช้านาน คนวังประจันดื่มกาแฟกันเกือบทุกครัวเรือนเพราะคนในหมู่บ้านของเราสามารถผลิตกาแฟเองได้ กาแฟของเราเป็นกาแฟสูตรโบราณ

จึงอวยไม่เหมือนใคร ปัจจุบันกลุ่มของเราก็ทำกาแฟโบราณขายกันอยู่แต่ยังไม่แพร่หลาย และเคยได้รับการสนับสนุน โรงเรียน อุปรกรณ์ในการทำกาแฟจาก ม.สงขลานครินทร์ ด้วย จึงอยากจะเอากาแฟโบราณเป็นจุดขายของกลุ่มด้วย

7. สวนผลไม้ของบ้านวังประจันมี ผลไม้นานาชนิด ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถชมและชิมได้ในสวน และสามารถซื้อกลับบ้าน เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง สะตอ จำปาตะขตะจากสวนได้เลย ที่สำคัญผลไม้ของเราไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ เพราะเราทำสวนผลไม้แบบสวนอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มผ่านการอบรมเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพมาแล้วทุกคน และสามารถนำไปใช้ได้จริง คนในหมู่บ้านเราอยู่ด้วยกันด้วยความรักและสามัคคีและการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายตามแบบฉบับของชาวมุสลิม เพราะตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามก็สอนให้ชาวมุสลิมเป็นคนเรียบง่าย จงอยู่อย่างพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ แล้วจะมีความสุขตลอดไป

5. แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2551 โครงการฯ ได้จัดประชุมระดมความคิด เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเกาะยอ ณ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเกาะยอ สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

การประชุมในวันนี้เป็นการประชุมร่วมกันหลายหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแนวทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอ ผู้เข้าร่วมประชุม มี เกษตรจังหวัดสงขลา เกษตรอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ กำนันตำบลเกาะยอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ เจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบลเกาะยอ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคณะวิจัย ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร (นายนิธย์ พงศพุกษ์) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกาะยอว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย ซึ่งเกิดจากร่วมมือของเกษตรกรและชุมชนรวมตัวกันตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ เพื่อบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง เป็นการใช้ประโยชน์จากการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลา ทอผ้า มาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังตำบลเกาะยอ เกาะยอเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นเกาะเล็กๆ อยู่ในทะเลสาบสงขลา มีสะพานดินสู่ลานนท์เชื่อมต่อระหว่างเกาะยอและแผ่นดินใหญ่ เป็นเกาะที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ชนบทธรรมชาติ วัฒนธรรมนิยมประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญา ของท้องถิ่นที่นานาใจมากมาย ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ ได้อธิบายถึงจุดแข็ง

เกาะยอ ดังนี้

ในปี 2530 สมัยนั้นมีนายบัญญัติ จันทร์เสนนะ เป็นนายอำเภอเมืองสงขลา เกาะยอได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด ภูมิทัศน์พัฒนา

ในปี 2549 ได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP VILLAGE CHAMPION/OVC จากการประกวดหมู่บ้านโอท็อปทั่วประเทศ ติด 1 ใน 10 หมู่บ้านโอท็อปทั่วประเทศ รางวัลที่ได้รับ คือ ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรและก้านันได้ไปดูงานหมู่บ้านโอท็อป ณ ประเทศญี่ปุ่น

ในปี 2550 ได้รับรางวัล กิณรี (หมู่บ้านน่าเที่ยว) จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รับรางวัล จาก ดร.สุวิทย์ ยอคมณี

ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกาะยอได้รับรางวัลหลายอย่างด้วยกันนี้ เพราะว่า ได้รับการร่วมมือจาก อบต.เกาะยอ กรรมการสภาวัฒนธรรมตำบลเกาะยอ ผู้นำการบริหารจัดการและสมาชิกทุกคนให้การร่วมมือกันเป็นอย่างดี และเกาะยอของเราเป็นเกาะที่มีศาลพระภูมิคุ้มครอง ทำให้เราชาวเกาะยออยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุขตลอดมา

ภูมิที่ 1 ที่เรากล่าวถึงมาก คือ ภูมิทัศน์ เราได้รับรางวัลชนะเลิศเป็นประจำเพราะเรามีภูมิทัศน์ครบทุกด้าน เช่น แหลม อ่าว เกาะ ทะเล ภูเขา แม่น้ำ ที่ราบ ชายทะเล วัดวาอาราม ศิลปวัฒนธรรม ที่สวยงาม

ภูมิที่ 2 คือ ภูมิทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น กุ้ง ปลา อาหาร ที่สมบูรณ์

ภูมิที่ 3 คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่สำคัญ เช่น การทอผ้า ซึ่งมีมาแต่สมัยอยุธยาด้วยความที่เราเป็นเกาะจึงต้องทอผ้าใช้เองกันทุกครัวเรือน เมื่อก่อนไม่มีลูกสาวบ้านไหนทอผ้าไม่ได้ ซึ่งยังมีการทอผ้ากันมาจนถึงทุกวันนี้ มีเรือนไทยโบราณกว่า 30 หลังและที่มีความสำคัญและสวยงามมาก คือ กุฏิเรือนไทยเรือนไทยที่วัดท้ายยอ ภูมิปัญญาเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีมาแต่สมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2507) ซึ่งเกาะยอมีชื่อเสียงทางด้านเครื่องปั้นดินเผาเป็นอย่างมาก วัดแจ้งก็นำเครื่องปั้นดินเผาจากเกาะยอ ต่างประเทศ เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ก็ซื้อเครื่องปั้นดินเผาจากเกาะยอ และตอนนี้เจ้าอาวาสวัดท้ายยอ กำลังฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวเกาะยออย่างจริงจังร่วมกับกลุ่มท่องเที่ยว ฯ

เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ชาวเกาะยอขอขอบพระคุณ เกษตรจังหวัดสงขลา เกษตรอำเภอ เกษตรตำบลเกาะยอ ที่เข้ามาส่งเสริมด้านการเกษตรให้ชาวเกาะยอ เช่น มาตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่บ้าน อ.ไพจิตร มีการรวมกลุ่มการทอผ้าขึ้นมาในเกาะยอ 4 กลุ่ม เจ้าหน้าที่การเกษตรช่วยให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น พาไปศึกษาดูงาน การท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ในจังหวัดภาคกลาง เช่น ตลาดน้ำ โสมสเคย์ จนทำให้เราชาวเกาะยอสามารถพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้จนถึงทุกวันนี้

การหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกาะยอ ทำอย่างไรให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านเราเยอะ เพื่อที่ว่ารายได้จะเข้าในเกาะเยอะมากขึ้น

1. ต้องการเสนอให้บ่อน้ำโบราณ/ศักดิ์สิทธิ์ เพิ่มเป็นจุดท่องเที่ยวขึ้นมาอีก 1 จุด ควรปักป้ายและดูแลความสะอาด เก็บใบไม้ที่ร่วงให้เรียบร้อยอาจจะทำเป็นหลังคาครอบที่ดูสวยงาม เพราะสถานที่นี้เชื่อกันว่า เป็นบ่อน้ำที่สมเด็จพระเจ้าเกาะยอใช้อาบ และปัจจุบันชาวบ้านในเกาะยอก็นำน้ำในบ่อมาทำนํ้ามนต์กัน

2. ควรมีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านให้มากกว่าที่มีอยู่ และตอนนี้ที่โรงเรียนวัดท้ายยอ มีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านของชาวเกาะยออยู่แล้ว แต่ก็เป็นการค้าถ้าท่านและชาวบ้านเกาะยอจะช่วยรวบรวมให้มากกว่าเดิม

3. ควรทำแผ่นพับ / ปรับปรุง/เพิ่มเติม แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ใหม่ๆบ้าง เช่น บองอที่ ม. 9 สถานที่ อาจจะของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ และเสนอให้ทำโปสเตอร์ แผ่นไวนิล ที่มีขนาดใหญ่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม และให้ติดไว้ที่ทำการกลุ่ม/ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ

4. ควรมีสื่อพื้นบ้าน เช่น หนังสือ กลองยาว มโนราห์ ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว กรณีที่มาเป็นกรุ๊ปทัวร์ หากต้องการสื่อพื้นบ้าน โรงเรียนวัดท้ายยอยินดีเป็นตัวแทนในการรับผิดชอบในเรื่องนี้

5. หากจะมีการรื้อถอนบ้านโบราณในเกาะยอ ทาง อบต.เกาะยอ ยินดีจะจ่ายทดแทนให้ เพราะต้องการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ และทาง อบต. จะทำหนังสือแจ้งเวียนทุกหลังคาเรือนให้ทราบ เพื่อเป็นการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ ทางอบต.จะออกเงินซื้อของมาซ่อมบ้านให้ แต่ต้องใช้ของแบบโบราณ คงความเป็นบ้านแบบเกาะยอเอาไว้ ไม่สนับสนุนให้ใช้วัสดุที่ดูแปลกแยก จากบ้านทรงเกาะยอเดิม ทาง อบต. จะเดินสำรวจบ้านโบราณ ทุกหลังคาเรือน แล้วขึ้นทะเบียนเป็นบ้านโบราณไว้เลย

6. ทางศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลเกาะยอจะพาสมาชิกท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกคนไปดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดแถบภาคใต้ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่มมากยิ่งขึ้น

7. น่าจะจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวรอบเกาะ ขณะที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน่าจะมีวิธีการนำเสนอเกาะยอโดยการพุดน้ำเที่ยว(บรรยาย)ตลอดเส้นทาง มีการนำทัวร์มาลง มีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรของเกาะยอเป็นประจำทุกปีเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวเกาะยอให้มากขึ้น หางานอื่นเสริมมาเสริมให้ชาวเกาะยอให้มากขึ้น

8. ปัจจุบันงบประมาณทางราชการมีน้อย สมาชิกท่องเที่ยวต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน คือทำอย่างไรให้เกาะยอเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เสนอว่าเด็กๆและชาวบ้านในเกาะยอน่าจะเรียนภาษาอังกฤษเสริม พุดภาษาอังกฤษแบบง่ายๆได้ เพื่อไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว

เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มี ชาวสิงคโปร์ และมาเลเซีย

9. มีการพัฒนาที่พักในแบบโฮมสเตย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีนักท่องเที่ยวมาพักที่โฮมสเตย์จากทั่วประเทศ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจากหาดใหญ่มาเที่ยว จำนวน 20 คน รูปแบบการท่องเที่ยว/บริหารจัดการ มีดังนี้

1) ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในทะเลซึ่งเป็นที่พักของโฮมสเตย์ จะคิดค่าบริการ 1 คน/100 บาท/คืน โดยมีบริการเครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟ ข้าวต้ม กลางคืนพาไปดูการตกกุ้ง สามารถตกกุ้งตกปลาได้ฟรี หากตกปลาได้สามารถเอาเป็นของตนเองได้ เราเน้นการเข้าใจถึงวิถีการใช้ชีวิตแบบชาวประมงพื้นบ้านอย่างแท้จริง

2) ท่านสามารถตกปลาได้ตลอดเวลาที่มาพัก

3) สามารถพาไปหาสัตว์น้ำชนิดต่างๆได้ทักชนิดหากนักท่องเที่ยวต้องการ เช่น วังกัต กุ้งน้ำ ไข่นอน วังกัตปลากระพง ปลาหัวอ่อน ปลากระบอก และหากจับได้ก็เอาไปเลย

4) นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มาพักค้างคืนไม่ค่อนนาน แต่หากเป็นชาวต่างชาติจะพักนาน

10. น่าจะมีการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวให้เข้าใจ เรื่อง การติดต่อประสานงานเป็นขั้นตอนดังนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวสนใจอยากมาเที่ยวเกาะยอ ให้ติดต่อผ่านสำนักงานการเกษตรอำเภอ แล้วผ่าน ชมรมการท่องเที่ยวฯ ให้ชมรมพิจารณาว่านักท่องเที่ยวสนใจจะเที่ยวในจุดใด แล้วค่อยกระจายนักท่องเที่ยวตามจุดที่เขาอยากเที่ยว เพราะเราจะมีเครือข่ายที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวทุกจุดอยู่แล้ว สามารถติดต่อประสานงานได้ตลอดเวลา

11. มีการจัดการเรื่องทรัพยากรประมง เพราะตอนนี้ทรัพยากรประมง เริ่มฝืดเคือง ปลาตามธรรมชาติเริ่มน้อยลง หากมองในภาพรวมของสงขลาจะเห็นว่า หาดใหญ่เด่นทางด้านค้าขาย ศูนย์การค้า แหล่งบันเทิง นาทวีเด่นเรื่องการผลิตยางพาราและผลไม้ อ.เมือง เด่นเรื่องอาหารการกินใน ถ.นางงาม คิดว่าเกาะยอหรือสงขลา น่าจะมีจุดขายที่เด่นชัดให้มากขึ้น เช่น ตอนนี้นักท่องเที่ยวเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ ตอนเย็นมาเที่ยวสงขลา ดูสวนสัตว์ /ชายทะเล พอตกเย็นก็มาทานอาหารทะเลที่เกาะยอ และน่าจะเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ /เชิงเกษตร ปีนี้ (2551) รัฐให้งบประมาณเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 15,000 ล้านบาท และอำเภอเมืองสงขลาได้รับงบประมาณ 10 ล้านบาท คิดว่าน่าจะสามารถจัดสรรมาพัฒนาในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้บ้าง น่าจะบริหารจัดการการท่องเที่ยวกันเองโดยชมรมฯ ไม่น่าจะผ่านกฐิปทัวร์ เพราะผลที่ตามมา เช่น เรื่องอาหาร /การขายผลไม้ รายได้ส่วนนี้ก็จะไปเป็นของตำบลเกาะยอ และน่าจะประสานงานกับ อบต. เขารูปช้าง ด้วย เรื่อง การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว เราส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวสวนสัตว์ก่อนแล้วค่อยมาแวะที่เกาะยอต่อ

12. ควรประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เช่น ทำเป็นป้ายฟ้าที่ทันสมัย ตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ ในตัวเมืองหาดใหญ่ และสงขลา ตามสถานทูตต่างๆ และวางแผนพับไว้ตามร้านอาหารในเกาะยอ และในหาดใหญ่ ที่สำคัญข้อมูลต้องทันสมัย มีทั้งไทยและอังกฤษ สามารถติดต่อได้จริง มีเครือข่ายที่ชัดเจน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัททัวร์ ฯลฯ ทำสถิติเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของเรามีดีอย่างไร ซึ่งตอนนี้กำลังดำเนินการพัฒนาแผนพับแบบใหม่ และการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆอยู่

13. เกาะยอของเราน่าจะมีการจัดระเบียบกระชังเลี้ยงปลาให้ดูน่ามองมากกว่านี้ และน่าจะขายถนนในการสัญจรให้กว้างกว่านี้ น่าจะจัดภูมิทัศน์หน้าบ้านน่ามองเพิ่มเติมด้วย

14. ในกรณีที่เราจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น ขอเสนอว่าน่าจะทำให้มีการเช่ารถจักรยานเก่าๆมาไว้สำหรับนักท่องเที่ยวปั่นเที่ยวรอบๆเกาะ และน่าจะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่โรงเรียนวัดท้ายยอ

15. น่าจะมีถนนสายวัฒนธรรม ด้วย คือ เริ่มตั้งแต่ปากทางเข้าเกาะยอ ผ่าน หมู่ที่ 3 ผ่านมาทางวัดแหลมพ้อ ผ่าน หมู่ที่ 6 และมายังวัดท้ายยอ สำหรับกิจกรรมหน้าบ้านน่ามองนั้น ตอนนี้เรากำลังดำเนินการอยู่ มีอยู่ในแผนปีนี้ หน้าบ้านใครคนนั้นรับผิดชอบหากตรงไหนไม่บ้านก็ให้อบต.เกาะยอรับผิดชอบในการตกแต่งให้สวยงาม หากมีอะไรยังสงสัย เราจะประชุมกันทุก 2 /ครั้ง ที่ทำการชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร(ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล) เกาะยอมีความพร้อมเรื่องการท่องเที่ยวมาก เพราะเรื่องที่พัก ก็มีที่พัก เยอะ เช่น ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษาที่พักมากกว่า 100 ห้อง แต่ไม่ค่อยมีคนมาพัก ทำอย่างไรที่ให้นักท่องเที่ยวมาพักที่นี่ให้ได้ ทำอย่างไรที่ให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินที่บ้านเราให้มากที่สุด

16. น่าจะมีจุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ มีถนนที่กว้างพอสำหรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ และบางจุดยังมีสายไฟฟ้าที่ต่ำจนเกินไป รถบางชนิดผ่านไปได้ไม่ได้ แต่คิดว่าทาง อบต.กำลังแก้ไขอยู่ และที่จุดบริการนักท่องเที่ยวต้องมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ โดยการผลัดเวรกันนั่งรับผิดชอบไม่น่าจะมีปัญหา เพราะเคยประชุมกันแล้ว และคิดว่าน่าจะสร้างที่ หมู่ที่ 3 แต่ไม่ที่ดินจะสร้าง คิดว่าน่าจะสร้างที่เลยสะพานลอยก่อนเข้าเกาะยอ ข้างตลาดเกาะยอ น่าจะมีขนาดที่ไม่ใหญ่จนเกินไปเพราะติดถนนและเป็นจุดที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดูรูปแบบแล้วสะอาดตา มีการบริการข้อมูล มีห้องน้ำ มีเวรยาม

สรุป แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ร่วมวิจัยทั้ง 5 จังหวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มี 9 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1.1 ปัญหาที่พบ

1.1.1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ เช่น แผ่นพับ นิตยสารหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ที่มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แก่นักท่องเที่ยว ทำโปสเตอร์แผ่นไว้นิล ที่มีขนาดใหญ่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม และให้ติดไว้ที่ทำการกลุ่ม/ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ ซึ่งอาจต้องขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.1.2 การขาดประสานงาน หรือต้องการหน่วยงานที่ประสานงานการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น สำนักงานการเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ กลุ่มท่องเที่ยวนั่นเอง เพราะบางทีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่ทราบว่าต้องติดต่อหน่วยงานไหน ทำให้เสียโอกาสในการตลาดต้องการมีศูนย์กลางการท่องเที่ยว

1.1.3 ควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและยิ่งใหญ่ เช่น ทำเป็นป้ายฟ้าที่ทันสมัย ตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ ในตัวเมืองหาดใหญ่ และสงขลา ตามสถานทูตต่างๆ และวางแผ่นพับไว้ตามร้านอาหารในเกาะยอ และในหาดใหญ่ ที่สำคัญข้อมูลต้องทันสมัย มีทั้งไทยและอังกฤษ สามารถติดต่อได้จริง มีเครือข่ายที่ชัดเจน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัททัวร์ ฯลฯ ทำสถิติเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของเรามีดีอย่างไร

2. ด้านการคมนาคม /ด้านความปลอดภัย

2.1 ปัญหาที่พบ

2.1.1 ต้องการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เข้ามายังหมู่บ้าน เพราะถนนส่วนใหญ่ที่เข้ามายังหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นนักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวยังกลุ่มมากขึ้น

2.1.2 ถนนเข้าหมู่บ้านจนถึงด้านชายแดนวังประจัน จ.สตูล ยังเป็นถนน 2 เลนอยู่ ถนนยังแคบอยู่มาก ปัจจุบันมีรถเข้าออกจำนวนมากและบางครั้งนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้าแม่ค้าขับรถเร็วอาจเป็นอันตรายแก่คน แก่และเด็กฯได้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการที่จะขยายถนนให้กว้างกว่านี้ หรือขยายเป็น 4 เลน

3. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

3.1 ปัญหาที่พบ

3.1.1 ต้องการหาทุนมาสร้างโรงเรียนเพาะเห็ดเพิ่มเติม เพื่อที่จะสามารถเพาะเห็ดได้มากขึ้น และหลากหลายชนิดได้มากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อเห็ดได้ตามใจชอบ

4. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

4.1 ปัญหาที่พบ

4.1.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการกลุ่มชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จ.นครศรีธรรมราช และถนนทางเข้ากลุ่มให้สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังกลุ่มได้มากขึ้น

4.1.2 ต้องการพัฒนาป้ายบอกทางที่ชัดเจนและแม่นยำ เข้ามายังบ้านโงกน้ำ จ.พัทลุง เพราะเนื่องจากบ้านโงกน้ำอยู่ไกลจากถนนสายหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมกลุ่มมักจะเข้มายังกลุ่มด้วยความยากลำบากและมักจะหลงเส้นทางกันเป็นประจำ

4.1.3 ป้ายชื่อและโรงเรียนของกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง จ.ตรัง มีขนาดเล็กทางกลุ่มต้องการป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนและมีความสวยงาม ส่วนโรงเรียนในการผลิตยังมีขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์

4.1.4 ต้องการถึงขยะ 2 ข้างทาง บริเวณถนนทางผ่านไปด้านวังประจัน จ.สตูล ผ่านที่ทำการกลุ่มฯ ยังไม่มีถังขยะของอบต.เลย จึงอยากให้มีการวางถังขยะไว้รองรับเพื่อความสวยงามของเส้นทางท่องเที่ยว

4.1.5 ยังไม่ทำเส้นทางท่องเที่ยวรอบเกาะยอ จ.สงขลา และขณะนี้มียักท่องเที่ยวมาเที่ยวน่าจะมีวิธีการนำเสนอเกาะยอโดยการพุดนำเที่ยว(บรรยาย)ตลอดเส้นทาง มีการนำทัวร์มาลง มีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรของเกาะยอเป็นประจำทุกปีเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวเกาะยอให้มากขึ้น หางานรื่นเริงมาเสริมให้ชาวเกาะยอให้มากขึ้น

4.1.6 แหล่งท่องเที่ยวเกาะยอ จ.สงขลา จะต้องมีการจัดระเบียบกระชังเลี้ยงปลากระพงให้ดูน่ามองมากกว่านี้ และน่าจะขายถนนในการสัญจรให้กว้างกว่านี้ น่าจะจัดภูมิทัศน์น่าบ้านน่ามองเพิ่มเติมด้วย

4.1.7 น่าจะมีจุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ มีถนนที่กว้างพอสำหรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ และบางจุดยังมีสายไฟฟ้าที่ต่ำจนเกินไป รถบางชนิดผ่านไปได้ไม่ได้ แต่คิดว่าทางอบต.กำลังแก้ไขอยู่และที่จุดบริการนักท่องเที่ยวต้องมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ โดยการผลัดเวรกันนั่ง

รับผิดชอบไม่น่าจะมีปัญหา เพราะสมาชิกได้ประชุมกันแล้ว และคิดว่าน่าจะสร้างที่หมู่ที่ 3 แต่ไม่
ที่ดินจะสร้าง คิดว่าน่าจะสร้างที่เลยสะพานลอยก่อนเข้าเกาะยอ ข้างตลาดเกาะยอ น่าจะมีขนาดที่
ไม่ใหญ่จนเกินไปเพราะติดถนนและเป็นจุดที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดูรูปแบบแล้วสะดวกตา มี
การบริการข้อมูล มีห้องน้ำ มีเวรยาม

4.1.8 ต้องการเสนอให้บ่อน้ำโบราณ/ศักดิ์สิทธิ์ เพิ่มเป็นจุดท่องเที่ยวขึ้นมา
อีก 1 จุด ควรปักป้ายและดูแลความสะอาด เก็บใบไม้ที่ร่วงให้เรียบร้อยอาจจะทำเป็นหลังคาครอบที่
ดูสวยงาม เพราะสถานที่นี้เชื่อกันว่า เป็นบ่อน้ำที่สมเด็จพระเจ้าเกาะยอใช้อาบ และปัจจุบันชาวบ้านใน
เกาะยอก็ก็นำน้ำในบ่อมาทำนํ้ามนต์กัน

5. ด้านอาหารและที่พัก

5.1 ปัญหาที่พบ

5.1.1 ต้องมีที่พัก และอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว

5.1.2 มีการพัฒนาที่พักในแบบโฮมสเตย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มี
นักท่องเที่ยวมาพักที่โฮมสเตย์จากทั่วประเทศ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจากหาดใหญ่มาเที่ยว จำนวน
20 คน รูปแบบการท่องเที่ยว/บริหารจัดการ มีดังนี้

1) ให้นั่งเรือแจว เข้าไปในทะเลซึ่งเป็นที่พักของโฮมสเตย์ จะคิด
ค่าบริการ 1 คน/100 บาท/คืน โดยมีบริการเครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟ ข้าวต้ม กลางคืนพาไปดูการตก
กุ้ง สามารถตกกุ้ง ตกปลาได้ฟรี หากตกปลาได้สามารถเอาเป็นของตนเองได้ เราเน้นการเข้าใจถึง
วิถีการใช้ชีวิตแบบชาวประมงพื้นบ้านอย่างแท้จริง

2) ท่านสามารถตกปลาได้ตลอดเวลาที่มาพัก

3) สามารถพาไปหาสัตว์น้ำชนิดต่างๆได้ทุกชนิดหากนักท่องเที่ยว
ต้องการ เช่น วังกั๊ด กู๋ไชนั่ง ไชนอน วังกั๊ดปลากะพง ปลาหัวอ่อน ปลากะบอก และหากจับได้ก็
เอาไปเลย

4) นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มาพักค้างคืนไม่ค่อยนาน แต่
หากเป็นชาวต่างชาติจะพักนาน

6. ด้านสินค้าทางการเกษตร /ของที่ระลึก

6.1 ปัญหาที่พบ

6.1.1 กลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องการแปรรูปเห็ด เป็นอาหารชนิด
ต่างๆ เพื่อนักท่องเที่ยวสามารถซื้อและนำไปเป็นของฝาก เช่น ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด เห็ดทอด
กรอบ ฯลฯ

6.1.2 กลุ่มจังหวัดพัทลุงต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่ม

ที่มีความหลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังกลุ่มซื้อไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก หรือเป็นของใช้สอยในครัวเรือน มีจุดขายเป็นของตนเอง เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งในเบื้องต้นสมาชิกกลุ่มเห็นกันว่าจะนำของที่ผลิตได้ชุมชนมาขาย เช่น ผักผลไม้ ปลอดสารพิษ ไข่-ไข่สด ที่สมาชิกกลุ่มเลี้ยงแบบอินทรีย์ พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆที่สมาชิกกลุ่มผลิตและพัฒนาพันธุ์ได้เอง เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว พืชสวน ผลไม้ และเครื่องจักสานชนิดต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้านและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้อีกด้วย

6.1.3 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการออกร้าน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม การตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มตอนนี้อยู่ในระดับปานกลาง เพราะ กลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหิน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดตรังแหล่งสุดท้าย ที่นักท่องเที่ยวมาแวะซื้อของกลับบ้าน หลังจากเที่ยวที่ปากเมง หาดเจ้าไหม ถ้าเขาขอบ นักท่องเที่ยวจะได้เจาะจงมาเที่ยวที่กลุ่มโดยตรง ซึ่งหากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดตรังมากเท่าไรก็จะมาเที่ยวที่กลุ่มเพื่อซื้ออาหารทะเลแปรรูปมากขึ้นด้วย การตลาดของกลุ่มตอนนี้นับว่ายังอยู่ในขั้นดี เพราะ สินค้ามีวางขายที่ทำการกลุ่มและมีการนำสินค้าไปขายยังตลาดนัด และทุกปลายปีจำนำไปขายในงาน โอบอปปิตี ที่เมืองทองธานี สามารถสร้างชื่อเสียงให้กลุ่มได้มากเช่นกัน เป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าของกลุ่ม นำชื่อเสียงมาสู่กลุ่มและเป็นการเปิดหูเปิดตาให้กับสมาชิกกลุ่ม ให้กว้างไกล ได้เห็นรูปแบบความหลากหลายของกลุ่มต่างๆทั่วประเทศ ว่าแต่ละกลุ่มมีแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใดบ้าง และกลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหินน่าจะ พัฒนาในด้านใดอีกบ้าง การตลาดของกลุ่มตอนนี้ส่วนมากตลาดจะอยู่ในภาคใต้ มีการนำสินค้าไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ เช่น กระบี่ นครศรีธรรมราช ระนอง สงขลา พัทลุง และมีสินค้าวางขายที่กลุ่มตลอดเวลา ในจังหวัดตรังจะขายที่ตลาดในอำเภอเมืองทุกเย็นของวันพุธ และขายที่ตลาดอำเภอสิเกาตอนเย็นของทุกวัน สินค้าของกลุ่มจะดีมากเป็นพิเศษในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน

6.1.4 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการรักษาคุณภาพของสินค้า ให้มีความสม่ำเสมอ รสชาติ กลิ่น สี ต้องเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม และต้องบริการลูกค้าอย่างน่าประทับใจ อย่างไรก็ตามหากสินค้าดีมีมาตรฐาน การบริการลูกค้าก็ดี ลูกค้าที่เคยมาเที่ยวยังกลุ่มเกิดความประทับใจและบอกต่อปากต่อปาก เป็นการช่วยการประชาสัมพันธ์ไปในตัว แม้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวจะอยู่ไกลจากกลุ่ม ก็ยังมาซื้อ มาเที่ยวที่กลุ่ม สมาชิกกลุ่มต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจให้กลุ่มและสินค้าให้ได้

6.1.5 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม เหมาะสมตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้า ปัจจุบันกลุ่มมีการทำบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ซึ่ง

ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในเรื่องของการออกแบบและงบประมาณ แต่ยังไม่ค่อยตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจคุณภาพของสินค้ามากกว่า คือ สนใจรสชาติของปลาเค็มอร่อยไหม สีสันทันรับประทานไหม สดไหม มีสารพิษเจือปนไหม แม้ทางกลุ่มจะมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามแต่สุดท้ายนักท่องเที่ยวก็จะแกะสินค้าออกมาดูคุณภาพของสินค้านั่นเอง ทำให้เสียเวลาในการหีบห่อและเสียของ ทางสมาชิกกลุ่มจึงคิดออกแบบบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาเองที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ เมื่อนักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าได้ตรงกับความต้องการแล้ว ก็ให้นำเอาสินค้ามาหีบห่อ โดยการเอาพลาสติกใสห่อหลายๆชั้นจนไม่กลิ้งของปลาเค็มแล้วห่อด้วยกระดาษไม่ฟอกย้อม สีขาว แล้วติดสติ๊กเกอร์ที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทำให้ถูกใจสะดวกสำหรับคนซื้อและคนขาย ถูกใจคนซื้อคือเมื่อได้เลือกสินค้าได้ที่ถูกใจแล้วก็ให้นำมาห่อ ถูกใจคนขาย คือ สะดวกในการหีบห่อไม่ต้องเสียเวลาสำหรับห่อตั้งไว้แล้วไม่มีใครซื้อ สามารถห่อให้ตอนนั้นได้เลย ลูกค้านำไปของสดสะอาด และที่สำคัญต้นทุนในการหีบห่อนั้นราคา 2 บาท/การห่อ 1 ชิ้น แม้ไม่สวยงามมากแต่ตรงกับความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งต่างจากกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ทางหน่วยงานราชการลงทุนให้กล่องละประมาณ 8-10 บาท เป็นประหยัดทรัพยากรและลดต้นทุน ได้อีกทางหนึ่ง

6.1.6 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการผลิตสินค้าให้ได้ให้ปริมาณมากกว่านี้ เพราะในช่วงของเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ยังไม่สามารถผลิตสินค้าให้ได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มจำนวนมาก ทางกลุ่มก็ต้องมีสินค้าไว้รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากด้วย ทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตรัง ได้เข้ามาช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีการผลิต คือ ช่วยผลิตตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้จำนวน 1 ตู้ สามารถอบปลาเค็มได้ครั้งละ 300 ตัว แต่ต้องนำไปอบที่มหาวิทยาลัย เตาอบที่นำมาใช้นับว่าให้ประโยชน์พอสมควร เพราะแม้ว่าฝนตกหรือแดดไม่ออก ก็สามารถอบปลาได้ แต่ยังมีข้อบกพร่อง เรื่อง คุณภาพของสินค้า คือรสชาติ สีสันทัน กลิ่น ของปลาเค็มยังสู้แบบที่ตากแดดโดยธรรมชาติยังไม่ได้

6.1.7 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดว่าน่าจะมีการนำปลามาผลิตร่วมกันที่กลุ่ม เนื่องจากขั้นตอนการผลิตมีหลายขั้นตอน และยากลำบาก สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าได้ ทำให้สินค้ามีมาตรฐานเดียวกัน ในเรื่องของ รสชาติ กลิ่นสี แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาเรื่อง พื้นที่การตากปลาเพราะเมื่อมีการผลิตกันที่กลุ่มกันมากก็มีปัญหาเรื่องพื้นที่ตากปลา บริเวณที่ทำการกลุ่มมีเนื้อที่จำกัด สมาชิกบางคนต้องนำปลาไปตากที่บ้านด้วย แต่เมื่อปลาเค็มแห้งดีแล้วก็นำมาขาย ณ ที่ทำการกลุ่ม

6.1.8 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการต้องการแก้ปัญหาการตลาดของกลุ่ม คือ ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี สินค้าที่ทางสมาชิกกลุ่มผลิตได้ขายได้ไม่หมด ปลาเค็มของบ้านบ่อหินเป็น

ปลาเค็มที่เก็บไว้ได้ไม่นานเพราะใส่เกลือไม่มาก ทำให้เสียรสชาติ หากต้องการให้เก็บไว้ได้นานต้องใส่เกลือมากขึ้นอีกแต่นักท่องเที่ยวไม่ชอบ นักท่องเที่ยวที่มาซื้อที่กลุ่มเพราะติดใจในรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในวงแคบๆ เป็นนักท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น ทางกลุ่มต้องการให้นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ มายังกลุ่มบ้าง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากันเป็นแบบครอบครัว พาลูกหลานมาดูวิธีการทำปลาเค็มทางมุ้ง

6.1.9 กลุ่มท่องเที่ยวที่มีสินค้าทางการเกษตร ต้องการทำบรรจุภัณฑ์ที่มีชื่อกลุ่มและเครื่องหมายกลุ่มเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

7. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1 ปัญหาที่พบ

7.1.1 แนวทางในการพัฒนาของกลุ่มฯ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังกลุ่ม ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับการรองรับของกลุ่ม หรือชุมชน ที่จะสามารถรองรับได้

7.1.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านบ่อหิน จ. ตราด และใกล้เคียงทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทะเลและป่าชายเลน ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด เพราะปัจจุบันปลาทะเลบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว มีความหลากหลายของปลาทะเลลดลง เมื่อปลามีความหลากหลายลดลงความเป็นเอกลักษณ์ในการผลิตสินค้าก็ได้หายไปด้วย เพราะทำให้เกิดข้อจำกัดในการผลิตชนิดของปลาเค็ม นักท่องเที่ยวเมื่อมาเที่ยวยังกลุ่มหากไม่ได้สินค้าตามต้องการ ครึ่งต่อไปก็คงไม่มาเที่ยวที่กลุ่มอีกแล้ว

7.1.3 เน้นการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ส่วนผลไม้ของบ้านวังประจันมีผลไม้หลากหลายชนิด ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถชมและชิมได้ในสวน และสามารถซื้อกลับบ้าน เช่น เงาะทุเรียน ลองกอง สะตอ จำปาตะขบจากสวนได้เลย ที่สำคัญผลไม้ของเราไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ เพราะเราทำสวนผลไม้แบบสวนอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มผ่านการอบรมเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพมาแล้วทุกคน และสามารถนำไปใช้ได้จริง คนในหมู่บ้านเราอยู่ด้วยกันด้วยความรักและสามัคคีและการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายตามแบบฉบับของชาวมุสลิม เพราะตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามก็สอนให้ชาวมุสลิมเป็นคนเรียบง่าย จงอยู่อย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ แล้วจะมีความสุขตลอดไป

7.1.4 มีการจัดการเรื่องทรัพยากรประมง เพราะตอนนี้ทรัพยากรประมงเริ่มฝืดเคือง ปลาตามธรรมชาติเริ่มน้อยลง หากมองในภาพรวมของสงขลาจะเห็นว่า หาดใหญ่เด่นทางด้านค้าขาย ศูนย์การค้า แหล่งบันเทิง นาทวีเด่นเรื่องการผลิตยางพาราและผลไม้ อ.เมือง เด่นเรื่องอาหารการกินใน ถ.นางงาม คิดว่าเกาะยอหรือสงขลาน่าจะมีจุดขายที่เด่นชัดให้มากขึ้น เช่น ตอนเช้านักท่องเที่ยวเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ ตอนเย็นมาเที่ยวสงขลา ดูสวนสัตว์ ชายทะเล พอตก

เย็นก็มาทานอาหารทะเลที่เกาะยอ และน่าจะเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงเกษตร การบริหารจัดการการท่องเที่ยวควรจะบริหารกันเองกันเองโดยชมรมฯ ไม่น่าจะผ่านกรุปทัวร์ เพราะผลที่ตามมา เช่น เรื่อง อาหาร /การขายผลไม้ รายได้ก็จะเป็นของชาวตำบลเกาะยอเอง

8. ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8.1 ปัญหาที่พบ

8.1.1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตรัง ได้เข้ามาให้ความรู้เรื่อง การเก็บรักษาปลาเค็มให้มีคุณภาพดีและอร่อยไว้ให้นานที่สุด คือ การใส่กล่องแล้วนำไปใส่ตู้เย็นเก็บไว้

8.1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญา หากต้องการให้กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหินอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ต้องมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำปลาเค็มที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับลูกหลาน ซึ่งขณะนี้มีการถ่ายทอดความรู้ไว้ให้กับลูกหลานไว้เรียบร้อยแล้ว มีเด็กบางคนสามารถทำปลาเค็มที่มีรสชาติอร่อยได้ไม่แพ้ผู้ใหญ่ การทำปลาเค็มที่ทำมาเป็น 100 ปี แล้วลูกหลานทุกคนต้องรักษาเอกลักษณ์เอาไว้ให้กับบ้านบ่อหินได้ตลอดไป

8.1.3 ควรมีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านให้มากกว่าที่มีอยู่ เพราะตอนนี้ที่โรงเรียนวัดท้ายยอ มีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านของชาวเกาะยออยู่แล้ว แต่ยังมีจำนวนไม่มาก จะเป็นการดีถ้าชาวบ้านเกาะยอทุกคนจะช่วยรวบรวมให้ได้มากกว่าเดิม

8.1.4 หากจะมีการรื้อถอนบ้านโบราณในเกาะยอ ทาง อบต.เกาะยอยินดีจะจ่ายทดแทนให้ เพราะต้องการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ และทาง อบต. จะทำหนังสือแจ้งเวียนทุกหลังคาเรือนให้ทราบ เพื่อเป็นการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ ทางอบต.จะออกเงินซื้อของมาซ่อมบ้านให้ แต่ต้องใช้ของแบบโบราณ คงความเป็นบ้านแบบเกาะยอเอาไว้ ไม่สนับสนุนให้ใช้วัสดุที่ดูแปลกแยก จากบ้านทรงเกาะยอเดิม ทาง อบต. จะเดินสำรวจบ้านโบราณ ทุกหลังคาเรือน แล้วขึ้นทะเบียนเป็นบ้านโบราณไว้เลย

8.1.5 ในกรณีที่เราจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น ขอเสนอว่าน่าจะให้มีการเช่ารถจักรยานเก่าๆ มาไว้สำหรับนักท่องเที่ยวปั่นเที่ยวรอบๆเกาะ และน่าจะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ โรงเรียนวัดท้ายยอ

8.1.6 ควรมีสื่อพื้นบ้าน เช่น หนังสือ กลองยาว มโนราห์ ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว กรณีที่มาเป็นกรุปทัวร์ หากต้องการสื่อพื้นบ้าน โรงเรียนวัดท้ายยอยินดีเป็นตัวแทนในการรับผิดชอบในเรื่องนี้

8.1.7 น่าจะมีถนนสายวัฒนธรรม ด้วย คือ เริ่มตั้งแต่ปากทางเข้าเกาะยอผ่าน หมู่ที่ 3 ผ่านมาทางวัดแหลมพ้อ ผ่าน หมู่ที่ 6 และมายังวัดท้ายยอ สำหรับกิจกรรมหน้าบ้าน

นามองนั้น ตอนนี้งำลังดำเนินการอยู่ หน้าบ้านใครคนนั้นรับผิดชอบหากตรงไหนไม่มีบ้านก็ให้อบต. เกาะยอรับผิดชอบในการตกแต่งให้สวยงาม เกาะยอมีความพร้อมเรื่องการท่องเที่ยวมาก เพราะเรื่องที่พัก ก็มีที่พัก เยอะ เช่น ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษามากกว่า 100 ห้อง แต่ไม่ค่อยมีคนมาพัก ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาพักที่นี่ให้ได้ ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินที่บ้านเราให้มากที่สุด

9. ด้านอื่นๆ

9.1 ปัญหาที่พบ

9.1.1 สมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อ ความเสียหาย ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา เมื่อมีการออกร้านตามเทศกาลต่างๆ จะมีการแบ่งหน้าที่กันออกไปขาย ส่วนใหญ่จะเป็นประธานกลุ่ม รองประธานและสมาชิกบางคนที่ว่างและสมัครใจ โดยจะรับสินค้าของกลุ่มเครือข่ายไปขายด้วย ประธานกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบต่อสูง บางครั้งยังต้องออกค่าใช้จ่ายเองด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้กลุ่มสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน และเพื่อความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มทุกคน

9.1.2 ขาดเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มกัน ตอนนี้กลุ่มปลาเค็มทางมู จ. ตรัง มีเครือข่ายหลายกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มคลองท่อม กลุ่มเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และเครือข่ายในจังหวัดตรังด้วยกัน คือ กลุ่มเหมือนใจ แต่ละกลุ่มจะมีสินค้าแปรรูปทางทะเลที่ไม่เหมือนกันจึงแลกเปลี่ยนสินค้ากันขายหรือฝากขายกันเมื่อไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน มี กะปิ เต้าเจี้ยว ไตปลา ปลาเค็มตัวเล็ก ปลาหมึกแห้ง ฯลฯ อย่างไรก็ตามกลุ่มปลาเค็มทางมูบ้านบ่อหินก็มีคู่แข่งเหมือนกันเป็นกลุ่มที่ผลิตสินค้าเหมือนกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ยังมีความเข้มแข็งไม่เท่ากับกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ทางกลุ่มก็ได้ประมาท ยังคงรักษามาตรฐานการคุณภาพสินค้าและบริการไว้ให้เหมือนเดิมและต้องดีกว่าเดิมอีกด้วย

9.1.3 สร้างเครือข่ายนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น อยากให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันมากๆ

9.1.4 ต้องการความเป็นอัตลักษณ์ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน จ.สตูล ส่วนใหญ่นับถืออิสลามที่รักความสงบ เป็นอิสลามที่มองโลกในแง่ดี เข้าใจความเป็นไปของบ้านเมือง การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านจำนวนมากมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม บางครั้งอาจแต่งตัวไม่มิดชิดเหมือนมุสลิม จึงอยากให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้านของเราควรแต่งตัวให้สุภาพ ไม่โป๊จนเกินงาม เพราะบางทีเยาวชน เด็กๆ ในหมู่บ้านจะเลียนแบบ ทำให้เสียความเป็นอัตลักษณ์ของการเป็นมุสลิมไป

9.1.5 บ้านวังประจัน จ.สตูล มีชื่อเสียงเรื่องกาแฟโบราณมาช้านาน คนวัง

ประจันต์มีกาแฟกันเกือบทุกวันเพราะคนในหมู่บ้านของเราสามารถผลิตกาแฟเองได้ กาแฟของเราเป็นกาแฟสูตรโบราณจึงอร่อยไม่เหมือนใคร ปัจจุบันกลุ่มของเราทำกาแฟโบราณขายกันอยู่แต่ยังไม่แพร่หลาย จึงอยากจะเอากาแฟโบราณเป็นจุดขายของกลุ่มด้วย

9.1.6 ต้องการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่ม ทางศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลเกาะยอจะพาสมาชิกท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกคนไปดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดแถบภาคใต้ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่มมากยิ่งขึ้น

9.1.7 เด็กๆเยาวชนและชาวบ้านในเกาะยอน่าจะเรียนภาษาอังกฤษเสริมพูดภาษาอังกฤษแบบง่ายๆได้ คือทำอย่างไรให้เกาะยอเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ (ชาวสิงคโปร์ และมาเลเซีย) เพราะปัจจุบันงบประมาณทางราชการมีน้อย สมาชิกท่องเที่ยวต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะยั่งยืนได้นั้น ต้องไม่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว หรือรายได้ แต่มาจากการเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากมีส่วนร่วมในการพัฒนา ในการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อไว้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ จัดการองค์ความรู้ ฟังตนเองให้มากที่สุดแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

ซึ่งผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังนี้

1.ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สมาชิกขององค์การการท่องเที่ยวโลก (1999) ได้ตกลงยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อให้มุมมองและบรรลุมรรค่าเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ มีความต่อเนื่องและยั่งยืนในอันที่จะสามารถตอบสนองต่อความจำเป็น และความหวังของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การประหยัดทรัพยากรที่มีค่าและหายาก โดยเฉพาะน้ำและพลังงาน รวมทั้งการหลีกเลี่ยงการผลิตของเสียเท่าที่เป็นไปได้ การพัฒนาเหล่านี้ควรได้รับสิทธิพิเศษและควรได้รับการส่งเสริมจากประเทศ ภูมิภาค และองค์การสาธารณะท้องถิ่น

1.3 ควรแสวงหาความแตกต่างระหว่างเวลา และสถานที่ของการเดินทาง ของ

นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ในช่วงวันลาพักผ่อนและวันหยุดของโรงเรียน เพื่อให้มีการกระจายการพักผ่อนตลอดปี ทั้งนี้เพื่อการกระจายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นอีกด้วย

1.4 การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจัดในแนวทางที่รักษามรดกทางธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยระบบนิเวศวิทยาและความหลากหลายทางชีววิทยา และเพื่อรักษาชีวิตสัตว์หายากที่ตกอยู่ในภาวะอันตราย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ ควรจะมีข้อตกลงที่จะกำหนดหรือจัดกิจกรรมของตนในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว เช่น พื้นที่เขาสูง พื้นที่ชายฝั่ง ป่าเมืองร้อน พื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการสร้างพื้นที่สงวนธรรมชาติหรือเขตคุ้มครอง

1.5 การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหนทางนำไปสู่การเสริมและทำให้การท่องเที่ยวมีความงดงาม แต่ทั้งนี้ต้องเคารพต่อมรดกธรรมชาติและประชากรท้องถิ่นและต้องอยู่ในขีดความสามารถที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบกรับได้

2. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้อธิบายถึง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนา 3 ด้านด้วยกัน คือ คือ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไปในแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวทั้งไป ในแหล่งท่องเที่ยว จะประกอบไปด้วยการพัฒนาที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

2.1.1 การพัฒนาด้านการเข้าถึงและระบบการสัญจร ในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในด้านต่างๆ คือ

- 1) ถนน
- 2) ที่จอดรถ
- 3) ทางเดินเท้า
- 4) ทางเดินจักรยานและที่จอดรถจักรยาน
- 5) ทางเดินป่า
- 6) ทางขี่ม้า ขี่ช้าง
- 7) ท่าเรือ หรือ แพ

2.1.2 การพัฒนาด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว

ประกอบด้วย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง คือ

- 1) ที่ขายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว
- 2) สำนักงานที่ทำการแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ศูนย์บริการแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ที่พักนักท่องเที่ยว
- 5) ห้องน้ำสาธารณะ
- 6) ศาลาหรือซุ้มพักผ่อน
- 7) ร้านค้า ร้านอาหาร
- 8) บ้านพักพนักงาน

2.1.3 การพัฒนาสิ่งประกอบบริเวณในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

การพัฒนา

- 1) ซุ้มทางเข้า
- 2) ป้ายสื่อความหมาย
- 3) ลานกิจกรรม
- 4) สวนหย่อม
- 5) กระถางและที่ปลูกต้นไม้
- 6) ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้
- 7) ระบบแสงสว่าง
- 8) ระบบน้ำใช้
- 9) ระบบกำจัดของเสียและน้ำเสีย
- 10) ระบบกำจัดขยะมูลฝอย
- 11) รั้ว กำแพง
- 12) สะพาน ขั้วบันได และอื่นๆ

2.2 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยการพัฒนาที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน คือ

- 2.2.1 ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2.2 ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
- 2.2.3 ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2.4 ความปลอดภัยจากการหลงทาง
- 2.2.5 ความปลอดภัยจากธรรมชาติ

2.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านป้ายแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับ

2.3.1 ป้ายต้อนรับเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

2.3.2 ป้ายชี้ทางแหล่งท่องเที่ยว

2.3.3 ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งจะเห็นว่าปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติการท่องเที่ยว การกระจายการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวควรตระหนักถึงการรักษาและเคารพต่อมรดกทางธรรมชาติ และชาวบ้านในท้องถิ่น และยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านทั่วไป ด้านความปลอดภัย ด้านป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 ทำอย่างไรให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ 5 ภาคได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจและตระหนัก สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

การศึกษาสำหรับตอบคำถามข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม การเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วม คือ

1. การศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม การบริหารกลุ่ม การดำรงชีวิตแบบพอเพียง ภูมิปัญญาด้านการทำการเกษตร ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เส้นทางท่องเที่ยว

สรุปผลจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้ง 5 กลุ่ม ได้ดังนี้

1.1 ศึกษาดูงาน เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม

1.1.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง

1.2 ศึกษาดูงาน เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างการทำงานของกลุ่ม

1.2.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบโครงสร้าง การบริหารจัดการกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและนำมาปรับปรุงกับกลุ่มของตนเอง

1.3 ศึกษาดูงาน เรื่อง การดำรงชีวิตแบบพอเพียง

1.3.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบแนวทางการดำรงชีวิตแบบพอเพียงตามแนวทางของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอาจขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นด้วย

1.4 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านการเกษตร

1.4.1 มีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตัวเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ การเพาะพันธุ์ไม้ การตอนกิ่ง การปักชำ การเลี้ยงหมู ไก่ วัว แบบอินทรีย์ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ด การทำปลาเค็มแบบต่างๆ การทำสวนกาแฟ การทำสวนผลไม้ สวนเงาะ สวนละมุด สวนจำปาตะขูน การทอดผ้า

1.4.2 เกิดการกระจายรายได้เพราะเมื่อแต่ละกลุ่มมาเยี่ยมกลุ่มซึ่งกันและกันทุกครั้ง จะมีการซื้อขายสินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ชนิดต่างๆ พุเรียน เงาะ ละมุด จำปาตะ ขั่วทอด พันธ์ไม้ต่างๆ มีการทำอาหารพื้นบ้านต้อนรับโดยสมาชิกกลุ่มกันเอง ทุกครั้ง ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว

1.5 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม

1.5.1 มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้มากยิ่งขึ้น มีความภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะมีการฟังบรรยาย เรื่อง ความเป็นมาของคนปักษ์ใต้ ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษาและคติชนวิทยา

1.5.2 มีความตระหนักและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนปักษ์ใต้ ว่าคนปักษ์มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมากมาย ซึ่งควรจะอนุรักษ์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานต่อไป

1.6 ศึกษาดูงาน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6.1 มีความรู้และเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ หากพื้นที่ใดไม่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก็ไม่สามารถที่จะทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ได้ ซึ่งนำเมื่อมีการทำการเกษตรที่สมบูรณ์ก็สามารถทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

1.7 ศึกษาดูงาน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยว

1.7.1 สร้างแรงกระตุ้นให้กับสมาชิกกลุ่มที่อยากจะพัฒนาด้านต่างๆ ของกลุ่มตนเองไปในทิศทางที่วาดฝันไว้ เช่น การทำโฮมสเตย์ การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้ายสื่อความหมายต่างๆ สร้างจุดขายของตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ

1.7.2 เปิดหู เปิดตา มองโลกได้กว้างมากยิ่งขึ้น ได้เห็นถนนหนทาง สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคม ของแต่ละจังหวัด

2. การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับใช้ชีวิตแบบพอเพียง

2.1 มีความรู้และเข้าใจถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

2.2 ตระหนักและนำรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมาใช้

3. การระดมความคิดเห็นร่วมกัน ถึงแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

3.1 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

4. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ทั้ง 5 จังหวัด

4.1 ทำให้เกิดเครือข่ายเกิดขึ้นทั้ง 5 กลุ่ม มีการเจรจาจะแลกเปลี่ยนสินค้ากันมาวางขายที่กลุ่ม เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ จะแลกเปลี่ยนอาหารทะเลแปรรูปซึ่งกันและกัน เช่น ปลาเค็ม กุ้งแห้ง กะปิ ไตปลา มีการแลกเปลี่ยนที่ติดต่อระหว่างกลุ่มกัน แลกเบอร์โทรศัพท์ นามบัตร ไว้สำหรับติดต่อขอความรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่างๆ

4.2 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

ซึ่งผลการศึกษาเรื่องกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับแนวความคิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) คือ กระบวนการสื่อสารความรู้/ประสบการณ์ระหว่างบุคคล/กลุ่มบุคคลแบบไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคนิคกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลเล่าความทรงจำในประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานที่ภาคภูมิใจให้บุคคลอื่นฟัง ผู้ฟังเสริมคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน storytelling จึงเป็นกระบวนการแบ่งปัน best practice ทั้งในระดับบุคคล และระดับหน่วยงานอย่างผลิตผลิต สนุกสนาน และ เปิดเผยและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความสำคัญ คือ 1) Storytelling เป็นกระบวนการย่อย หรือเทคนิคของ KM ที่แปลง Tacit Knowledge ให้เป็น Explicit Knowledge 2) Storytelling ช่วยยกระดับ/เพิ่มคุณค่าความรู้และประสบการณ์ของบุคคล 3) Storytelling เป็นการเพิ่มช่องทางการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และ Best Practice 4) Storytelling เป็นเครื่องมือสำคัญช่วยในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน การเรียนรู้ และ การร่วมมือของบุคคลในองค์กรอย่างสร้างสรรค์ (www.probation.go.th,2552) เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิด การจัดการความรู้และเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กลุ่มของตนเองได้ (www.probation.go.th,2552)

คำถามการวิจัยข้อที่ 3 มีวิธีการใดบ้างที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

วิธีการศึกษาสำหรับตอบคำถามข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดย จัดประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่ม การดำรงชีวิตของสมาชิกกลุ่ม หาแนวทางการพัฒนาการตลาดร่วมกันทั้ง 5 จังหวัด หาวิธีการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และได้เชิญ ลุงปลื้ม ชูคง (ประธานกลุ่มฯ ศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง) มาเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง **ทำอะไรจึงประสบความสำเร็จด้านการจัดการตลาดและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนและพอเพียง**

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551 มีผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม จำนวน 60 คน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยได้ผลการศึกษาดังนี้

หัวหน้าโครงการกล่าวถึงประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม และกล่าวถึงกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จด้านการตลาดอย่างยั่งยืน เพราะกลุ่มนี้บริหารงานโดยลุงปลื้มจนมีอายุครบ 30 ปีแล้ว เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในทุกด้าน เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการที่ดี การตลาดประสบความสำเร็จจนปัจจุบันส่งขายต่างประเทศ 17 ประเทศทั่วโลก เป็นตัวอย่างของกลุ่มที่สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างแท้จริง และจนทุกวันนี้สินค้าของกลุ่มลุงปลื้มยังเป็นที่ต้องการตลาดทั้งในและต่างประเทศเหมือนเดิม จนสมาชิกกลุ่มผลิตสินค้าส่งลูกค้าไม่ทัน ซึ่งลุงปลื้มได้เล่าประวัติของลุงปลื้ม ดังนี้

ในวัยเด็กลุงปลื้มยากจนมาก และต้องไปขอขณการขอเรียนทำให้ลุงปลื้มได้นำหลักคำสอนทางพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตจนถึงทุกวันนี้

เมื่อปี 2509 แต่งงานกับนางน่วม สามีชาวนาที่ยากจนเช่นเดียวกับลุงปลื้ม

เมื่อปี 2512 ลุงปลื้มเริ่มปลูกมะพร้าว จำนวน 10 ต้น ลุงปลื้มมีที่นา จำนวน 6 ไร่ ก็ได้เอาไปจำนองหมด จึงตั้งใจว่าจะขายไอศกรีม และถือคติที่ว่า **คนขยันวันนี้ คือ เศรษฐีในวันหน้า** ก็ตั้งหน้าทำงานเรื่อยมา จนมีที่นา 10 ไร่ ก็ทำนาและเลี้ยงวัว ไปด้วย

ปี 2522 จึงคิดเริ่มจะทำกะลามะพร้าว โดยเริ่มแรกได้ทำทัพพี ก่อนแล้วต่อมาเจ้าหน้าที่เคหะการเกษตรมาเห็นผลงานจึงชวนให้ไปออกงาน ตอนนั้นใครๆก็คิดว่าลุงปลื้มบ้าเอากะลามะพร้าวในครัวเรือน มีแต่คนจน ขอทานเท่านั้นที่ใช้กะลา

ปี 2525 หน่วยงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง ได้ให้ลุงปลื้ม เอาสินค้าไปขายที่งานวันสตรีสากล วันนั้นขายดีมากขายได้เป็นหมื่นบาท

ปี 2527 ทางอุตสาหกรรมจังหวัดพัทลุงได้เห็นความสามารถของลุงปลื้มจึงสนับสนุนเครื่องจักรมาดัดแปลง มาเป็นเครื่องมือในการทำกะลา จนผลงานของลุงปลื้มสวยงามมากยิ่งขึ้น มีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น จนได้ไปออกร้านที่สวนอัมพร กรุงเทพฯ

ปี 2529 สินค้าของลุงปลื้มเป็นที่ชื่นชอบและติดใจของชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมกลุ่ม ในปีนั้นลุงปลื้มก็ได้ส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ จนปัจจุบันผลงานและความรู้ที่ลุงปลื้มก็มีได้หยุดไว้ที่ลุงปลื้มคนเดียวลุงปลื้มรับสอนการทำกะลามะพร้าวทั่วประเทศ และปัจจุบันกลุ่มของลุงปลื้มมีจำนวนสมาชิก 104 คน จาก 5 หมู่บ้าน สินค้าของกลุ่มตอนนี้ส่งออกต่างประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่

ปี 2531 กลุ่มของลุงปลื้มขายผลิตภัณฑ์ได้เป็นเงิน 1.3 แสนบาท

ปี 2540 กลุ่มของลุงปลื้มขายผลิตภัณฑ์ได้เป็นเงิน 3.2 ล้านบาท

ปี 2544 กลุ่มของลุงปลื้มได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรในการผลิตชิ้นงานจากสำนักงานจังหวัดพัทลุง และขายได้ 3 ล้านบาท

ปี 2550 กลุ่มของลุงปลื้มขายผลิตภัณฑ์ได้ 2.8 ล้านบาท

ปี 2551 (11เดือน) กลุ่มของลุงปลื้มขายผลิตภัณฑ์ได้ 2.3 ล้านบาท

การจัดตั้งกลุ่มในช่วงแรกมีปัญหาและยากลำบาก เพราะสมาชิกมักจะแอบเอาสินค้าไปแยกขายเอง มักจะไม่ค่อยเอามารวมกลุ่มขาย จึงมักมีปัญหาเรื่องการกำหนดราคา เพราะสมาชิกทุกคนต้องมีมาตรฐานราคาเดียวกันหมด สมาชิกต้องยึดถือเรื่องความซื่อสัตย์เป็นสำคัญ การบริหารจัดการของกลุ่มลุงปลื้ม คือ เมื่อลูกค้ามีรายการสั่งซื้อสินค้ามาจะแบ่งงานกันทำตามความถนัดของชิ้นงาน แล้วค่อยเอาสินค้ามาขายรวมกัน เมื่อขายได้จะหักเงินไว้ที่กลุ่ม 3 % (2% เป็นค่าบริหารจัดการ 1 % เป็นค่าเลี้ยงรับรองแขกที่มาเยี่ยมชมกลุ่ม) และจะมีการคืนเงินที่ขายได้ให้กับสมาชิกทุกวันโดยจะเอาเงินใส่ห่อแล้ววางไว้ที่บ้านลุงปลื้ม เมื่อแบ่งเงินเสร็จจะพูดออกทางเครื่องขยายเสียงหรือเปิดเพลงที่เป็นสัญลักษณ์ หรือเปิดหนังตะลุง ทุกคนที่เป็นสมาชิกจะเข้าใจก็สามารถมารับเงินที่กลุ่มได้เลย และหากเปิดมโนราห์แสดงว่าที่กลุ่มมีแขกมาเยี่ยมชม ให้สมาชิกมาช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยวที่กลุ่มด้วย

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตอนนี้คือ เรื่อง การขาดปัจจัยในการผลิต กะลามะพร้าวหายากเพราะคนนิยมโค่นสวนมะพร้าวหันไปทำสวนยางกันเกือบหมด และปัญหาเรื่องการเมืองขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ ถ้ารัฐส่งเสริมก็ขายได้มาก แต่อย่างไรก็ตามตอนนี้ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากประเทศฟิลิปปินส์ จำนวน 120,000 บาท เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการกู้แล้วเอาไปปลูกมะพร้าวแต่ปัญหายังแก้ไม่ได้เพราะมีสมาชิกบางรายเอาเงินกู้นำไปทำอย่างอื่นแทน

หัวใจหลักของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือ มีการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีการทำบัญชีทุกรายการ สามารถตรวจสอบได้

ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการมาแนะนำให้ทางกลุ่มผลิตสินค้าชนิดอื่น เพิ่มเติม คือ ผลิตน้ำมันมะพร้าว เพราะตอนนี้ น้ำมันมะพร้าวเป็นที่ต้องการของตลาด แต่เราก็ประสบปัญหา คือ ขาดวัตถุดิบในการผลิต ผลผลิตกันของกลุ่มมี 4 ประเภทด้วยกัน คือ ของตกแต่งบ้าน เครื่องประดับ ของชำร่วย ของใช้ในครัวเรือน ซึ่งรวมแล้วมีสินค้ามากกว่า 270 แบบ

การบริหารจัดการเรื่องการส่งสินค้าออกต่างประเทศ การส่งออกของกลุ่มส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของบริษัท คือจะมีบริษัทที่กรุงเทพฯ จัดส่งให้ต่างประเทศเอง เมื่อมีรายการส่งสินค้ามาจากกรุงเทพฯ ลูกปลื้มก็จะเรียกประชุมสมาชิกที่กลุ่มแล้วแบ่งงานกันตามถนัด ตามความสมัครใจ เพราะว่าจะติดขัดกับลูกค้าไม่ได้ เมื่อสินค้าได้ครบตามรายการแล้วจะรวบรวมแล้วมาตรวจสอบสินค้ากันทุกชิ้นที่ส่งออกต้องผ่านการคัดเลือก อันไหนไม่ผ่านมาตรฐานก็จะทิ้งเพราะถือว่าคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญ จริงๆแล้วทางกลุ่มอยากจะส่งสินค้าออกต่างประเทศด้วยตนเอง แต่มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษา และทุกวันนี้ทางกลุ่มก็ได้กำไรจากการผลิตมากพอสมควรเมื่อคิดเทียบกับต้นทุน (เมื่อคิดเทียบกับต้นทุนแล้วได้กำไรดีมาก เช่น ทำเข็มขัด 1 เส้น ใช้ต้นทุน 20 บาท ขายได้ 100 บาท กำไร 80 บาท ในวันหนึ่งๆ 1 คนผลิตเข็มขัดได้ประมาณ 10 เส้น จะได้กำไรประมาณ 800 บาท) จึงคิดว่าทำแบบพอเพียงดีกว่า ไม่อยากมีความเสี่ยง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง/มีความเสี่ยงน้อย) ซึ่งสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่จะเป็น เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องประดับ ของตกแต่งบ้าน หากคิดจะประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวต้องมีวัสดุ อุปกรณ์ ดังนี้

1) วัตถุดิบ (กะลามะพร้าว) ส่วนใหญ่ซื้อมาจากในตลาดพัทลุง ราคาซี่กละ 30 สตางค์ บางชนิดต้องเอาทั้งลูกขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ เช่น พาน ชันน้ำ ต้องใช้ขนาด 1 ใน 3 ของลูก

2) มอเตอร์ ราคา 2,000 บาท (เอามาดัดแปลงกับเครื่องมือต่างๆ)

3) ส่วนมือ

4) กระดาษทราย

5) คีม

6) ค้อน

7) แลกเกอร์ น้ำมันทาผิว น้ำมันมะพร้าว

8) ตะไบ ลื้อ

ทุกวันนี้ ลูกปลื้มภูมิใจมากที่เกิดมาสามารถทำประโยชน์ให้กับชาวบ้าน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับชาวบ้านบ้านคอกวัว จากเดิมเป็นหมู่บ้านที่ยากจนที่สุดในจังหวัดพัทลุงจน

สามารถยืนหยัดอยู่ด้วยตนเองได้ ตัวลุงป्ली้มและสมาชิกกลุ่มพอใจที่จะใช้ชีวิตแบบพอเพียง ลุงป्ली้มไม่มีหนี้สินมา 30 ปีแล้ว สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านได้ คิดว่าหากใครที่นำแนวคิดของในหลวงไปใช้รับรองว่ามีชีวิตที่ยั่งยืนแน่นอน และขอฝากไว้ว่า “สบายเมื่อยามหนุ่ม คือ ขอทานเมื่อยามแก่”

ผลจากการจัดประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด สมาชิกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการตลาดร่วมกันทั้ง 5 จังหวัด ได้ผลดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. มีการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้มากขึ้น เช่น จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กลุ่มทางอินเทอร์เน็ต จัดทำแผ่นพับที่ทันสมัย มีเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอย่างละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มและชนิดของเห็ดอย่างละเอียด
2. มีป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนเข้ามายังกลุ่มได้ถูกต้องและรวดเร็ว
3. มีการดัดแปลงแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เห็ดทอด ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด แต่อย่างไรก็ตามต้องสำรวจตลาดก่อนว่ามีผู้สนใจสินค้าของเราหรือไม่
4. มีบรรจุภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพและสวยงาม แต่ถ้าต้องมีคุณสมบัติทั้งสองอย่างมักทำได้ยาก เพราะถ้าบรรจุภัณฑ์ที่ทนทานมักไม่ค่อยจะสวย ทำอย่างไรที่บรรจุภัณฑ์จะต้องทนทานดีและสวยงามดึงดูดใจลูกค้า
5. ผลิตสินค้าให้ลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ถ้าลูกค้าต้องการเห็ดสดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดหอมสด ก็ต้องมีสินค้าให้ลูกค้าได้ หากไม่มีสินค้าที่เขาต้องการอาจทำให้เขาผิดหวัง แล้วไม่อยากจะมาซื้อสินค้าอะไรของเราอีก
6. สินค้าที่ผลิตได้ต้องมีคุณภาพ ต้องผ่านการคัดเลือก หากขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพให้ลูกค้า ต่อไปอาจทำให้เสียลูกค้าได้
7. บริการลูกค้าแบบมีไมตรีจิต เมื่อลูกค้ามาเยี่ยมชมที่กลุ่ม มาติดต่อซื้อสินค้า หรือ ติดต่อให้ไปถ่ายทอวิชาการเพาะเห็ดเราก็ต้อง มีจิตใจที่พร้อมบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเรื่องอะไรที่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าสงสัย เราต้องอธิบายด้วยความเต็มใจ ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่และจริงใจ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ จังหวัดพัทลุง ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องมีสินค้ามาเสนอขายที่กลุ่มฯ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่ม เช่น พันธุ์ไม้ชนิด

ต่างๆ พริกไทย มะนาว ไร่เมล็ด หยี่ที่มีผลผลิตเร็ว

2. มีการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายบอกทางเข้าที่ชัดเจน แผ่นพับเล่ารายละเอียดกลุ่ม
3. คุณภาพของสินค้าที่ขาย เช่น ไข่ไก่ เนื้อไก่ ผักชนิดต่างๆ ต้องมีหน่วยงานรับรองคุณภาพ เช่น เครื่องหมายฮาลาล เครื่องหมายอาหารและยา เครื่องหมาย Q
4. สินค้าที่นำมาขายต้องผ่านการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ผลไม้ที่นำมาขายต้องปลอดสารพิษ
5. การบรรจุภัณฑ์ของสินค้าต้องออกแบบให้สวยงาม เช่น ขนเค็กของหมู่บ้าน ขนมะม่วงเคลือบ มีการบอกรายละเอียดวัตถุดิบที่ถูกต้องชัดเจน
6. ต้องมีการบริการที่ดี มีจิตใจบริการกับนักท่องเที่ยว
7. มีศูนย์กลางจำหน่ายสินค้า เช่น เอาสินค้ามาวางขายที่กลุ่มฯ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มแกมมั่ง จังหวัดตรัง ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องมีการประชาสัมพันธ์สินค้า
2. มีจุดวางจำหน่ายที่ชัดเจน
3. มีศูนย์กลางการผลิตที่ได้มาตรฐาน ยอมรับของหน่วยงานราชการและประชาชนทั่วไป
4. มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ดึงดูดใจลูกค้า
5. พัฒนาสินค้าให้มีหลายชนิด หลายรูปแบบ
6. คุณภาพสินค้าต้องพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ หรือน้อยๆ ก็ให้คงที่ไว้ตลอด
7. ต้องหาตลาดกระจายสินค้าเพิ่ม เพื่อการขายที่มากขึ้น
8. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางทะเลให้มากขึ้น เมื่อคนมาเที่ยวทะเลรังมากขึ้น ก็มีคนมาแวะซื้อที่กลุ่มมากขึ้น

กลุ่มที่ 4 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน จังหวัดสตูล ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเช่น กาแฟโบราณ ให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต อาหารและยา ฮาลาล
2. หาวิธีการดัดแปลงสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น จำปาตะสกกี่ขาย เป็นจำปาตะทอด สำหรับกาแฟโบราณก็ได้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เหมาะสำหรับเป็นของขวัญของฝาก
3. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น หากเป็น

นักท่องเที่ยววัยรุ่น ก็อาจเป็นเส้นทาง ปีนเขา น้ำตกสายต่างๆ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และถ้าหากเป็นผู้หญิงหรือแม่บ้าน ก็ อาจเป็นเส้นทาง สวนผลไม้ ตลาดด้านชายแดนวังประจัน ร้านปลอดภาษี อุทยานแห่งชาติทะเลบัน

กลุ่มที่ 5 กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ต้องการพัฒนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จากคุณภาพ 4 ดาว ก็พัฒนาให้ได้ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต อาหารและยา ฮาลาล
2. หาวิธีการดัดแปลงสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น จำปาตะขอสกัดขาย เป็นจำปาตะขอทอด ผ่าทอดเกาะยอ ดัดแปลงเป็นหน้าปกไดอารี่ กระเป๋าใส่เศษสตางค์ กระเป๋าใส่โทรศัพท์
3. จัดสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปของตำบลเกาะยอ เพื่อเป็นการรวบรวมสินค้าต่างๆ มาไว้ที่นี่
4. จัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวให้ติดต่อสอบถามและขอรายละเอียด โปรแกรมทัวร์ต่างๆ
5. จัดสร้างเป็นหมู่บ้านต้นแบบ OTOP Village ให้นักท่องเที่ยวมาชมและซื้อของฝากของที่ระลึก
6. มีรถราง หรือรถนำเที่ยวรอบเกาะ พร้อมมีเจ้าหน้าที่บรรยายนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกาะยอ
7. จัดสร้างหาดทรายเทียมบริเวณหมู่ที่ 9 เพื่อเป็นที่พักผ่อนและเป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว
8. มีการประชาสัมพันธ์ให้ครบทุกรูปแบบ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา
9. ให้มีถนนสายวัฒนธรรม โดยเริ่มตั้งแต่ปากทางเขาตำบลเกาะยอ ผ่าน ผ่านโรงเรียนวัดแหลมพ้อ ม.3 ผ่าน ม.9 จนถึงวัดท้ายยอ
10. จัดประกวดหน้าบ้านน่ามอง คือบริเวณหน้าบ้านของทุกครัวเรือนต้องปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม เพื่อให้เกาะยอมีสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นหน้าต่างให้กับตำบล

สรุป วิธีการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด มี 10 วิธี ได้แก่

1. มีการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้มากขึ้น เช่น จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กลุ่มทางอินเทอร์เน็ต จัดทำแผ่นพับที่ทันสมัย มีเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอย่างละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มและชนิดของสินค้า และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างละเอียด เส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สวยงาม ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มได้ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวเห็นถึงความน่าสนใจของกลุ่มก็เดินทางมาท่องเที่ยวยังกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากค่าบริการที่พัก อาหาร ขายผลผลิตทางการเกษตร ขายของที่ระลึก ของฝาก ฯลฯ
2. มีป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนเข้ามายังกลุ่มได้ถูกต้องและรวดเร็ว เมื่อมีป้ายบอกทางเข้ากลุ่ม หรือป้ายอธิบายความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจุดต่างๆ หรือป้ายสื่อความหมาย เมื่อนักท่องเที่ยวมองเห็นป้ายและเห็นถึงความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวก็เป็นการเปิดช่องทางในการเดินทางมาเที่ยวยังกลุ่มได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มได้ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่กลุ่มมากทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถมีรายได้จากการท่องเที่ยวตามมาด้วย เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น คุณภาพชีวิตก็ดีขึ้น
3. มีการดัดแปลงแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เห็ดทอด ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด ปลาเค็มหลากชนิด จำปาดะทอด ผัทอดหลายลายและหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ผัทอด ผัทอด ข้าวทอด ผัทอด ไข่ทอด แต่อย่างไรก็ตามต้องสำรวจตลาดก่อนว่ามีผู้สนใจสินค้าของเราหรือไม่ เมื่อกลุ่มมีสินค้าให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อได้หลากหลายมากขึ้นก็เป็นจุดขายของกลุ่มด้วย นักท่องเที่ยวสามารถมีตัวเลือกซื้อสินค้าได้มากขึ้น หากเทียบกับกลุ่มที่มีสินค้าน้อย นักท่องเที่ยวย่อมไปเที่ยวกลุ่มที่มีสินค้าทางการเกษตรหลากหลายมากกว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มจำนวนมาก รายได้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็มากตามขึ้นไปด้วย เมื่อรายได้เพิ่มความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น
4. มีบรรจุภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพและสวยงาม แต่ถ้าต้องมีคุณสมบัติทั้งสองอย่างมักทำได้ยาก เพราะถ้าบรรจุภัณฑ์ที่ทนทานมักไม่ค่อยจะสวย ทำอย่างไรที่บรรจุภัณฑ์จะต้องทนทานดีและสวยงามดึงดูดใจลูกค้า เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าที่กลุ่มมากขึ้น อาจนำสินค้าเหล่านั้นไปขายของฝากของขวัญ เช่น ผัทอดมือ กาแฟโบราณ ปลาเค็ม เห็ดทอด ฯลฯ
5. ผลิตสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ถ้าลูกค้าต้องการเห็ดสดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดหอมสด ก็ต้องมีสินค้าให้ลูกค้าได้ หากไม่มีสินค้าที่เขาต้องการอาจทำให้เขาผิดหวัง แล้วไม่อยากจะมาซื้อสินค้าอะไรของเราอีก ก็เช่นเดียวกับปลาเค็ม น้ำผึ้ง ผัทอด ผลไม้อินทรีชนิดต่างๆ กาแฟโบราณ พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ พริกไทย มะนาวไร้เมล็ด หยที่มีผลผลิตเร็ว หากไม่มีสินค้าให้

นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ก็ไม่เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มน้อยลง และสินค้าที่ผลิตได้ต้องมีคุณภาพ ต้องผ่านการคัดเลือก หากขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพให้ลูกค้า ต่อไปอาจทำให้เสียลูกค้าได้

6. บริการนักท่องเที่ยวแบบมีไมตรีจิต เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมที่กลุ่ม มาติดต่อซื้อสินค้าและบริการ หรือ ติดต่อให้ไปถ่ายทอดวิชาการทางการเกษตร เราควรมีจิตใจที่พร้อมบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเรื่องอะไรที่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าสงสัย เราต้องอธิบายด้วยความเต็มใจ ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่และจริงใจ

7. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทของนักท่องเที่ยว เช่น หากเป็นนักท่องเที่ยววัยรุ่น ก็อาจเป็นเส้นทาง ปีนเขา น้ำตกสายต่างๆ ตกปลาล่องเรือ และถ้าหากเป็นผู้หญิงหรือแม่บ้าน ก็ อาจเป็นเส้นทาง สวนผลไม้ สวนดอกไม้ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ตลาดด้านชายแดนวังประจัน ร้านปลอดภาษี เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวให้มากที่สุดให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกหลายทาง

8. มีรถราง รถจักรยาน หรือรถนำเที่ยวรอบเกาะ หรือตามเส้นทางการท่องเที่ยวพร้อมมีเจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

9. มีร้านอาหารและที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สุขา ศาลา ชุมนต่างๆ ที่จอดรถ ถึงขยะมัคคุเทศก์ ไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

10. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4.3 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีการกำหนดแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

4.3.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด

1) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

กลุ่มชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง เกิดจากการที่ประธานกลุ่มประสบความล้มเหลวในเดินทางไปขายแรงงานยังต่างประเทศ กลับประเทศมีหนี้สินมากมาย จึงคิดหาวิธีการที่จะประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงไปอบรมการเพาะเห็ด เมื่อสามารถเพาะเห็ดได้ก็ลองเพาะเห็ดขาย ก็สามารถขายได้เป็นจำนวนมากและเห็ดที่ทดลองขายก็เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะเห็ดเป็นอาหารที่มีคุณค่าสูง จึงยึดเป็นอาชีพและเห็ดก็เป็นต้องการ

ของลูกค้ำมากขึ้น จึงชักชวนเพื่อนบ้านมารวมกลุ่มกันเพาะเห็ดขาย และหากใครต้องการมีความรู้เรื่องการเพาะเห็ด หัวหน้ากลุ่มก็จะสอนให้โดยไม่หวงวิชา จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาจึงก่อตั้งชมรมคนรักเห็ดขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มก็ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ ลูกค้ำและชื่อเสียงก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รวมกลุ่มกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอำเภอช้างกลาง ตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง ขึ้น จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการ จนทุกวันนี้กลุ่มชมรมคนรักเห็ดก็ยังมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมากมาย มีทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการและบุคคลทั่วไป ทำให้สมาชิกกลุ่มและชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจาก พ่อของประธานกลุ่ม(นายครุฑิต พรหมชาติ) คือ นายรายณ์ พรหมชาติ ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเลี้ยงผึ้งโพรงไทยมาก่อน แต่ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งของลุงรายณ์นั้นพื้นที่คับแคบถนนหนทางไม่สะดวกที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเยี่ยมชมได้ ลุงรายณ์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาการเลี้ยงผึ้งให้กับลูกชาย นายครุฑิต พรหมชาติ ก็ได้มาตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นที่บ้านคลองปึกเหนือ โดยการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยในสวนผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มีรังผึ้งที่คุณลุงรายณ์ ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นแม่แบบ จนสามารถขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อเพื่อนบ้านเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผึ้งช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นวิธีการเลี้ยงผึ้งที่ปลอดภัยพิช ไม่ต้องลงทุนมากเพราะสามารถเลี้ยงในสวนบริเวณข้างบ้านได้ จึงชักชวนกันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งมากขึ้นเรื่อยๆ จึงก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือขึ้นโดยมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการเดินทาง การอบรมความรู้เพิ่มเติม และช่วยเหลือในเรื่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เช่น ขวด ฉลากชื่อกลุ่ม กลุ่มก็ดำเนินการมาเรื่อยๆ จนปัจจุบันมีสมาชิกมากมาย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มก็เป็นที่ต้องการของตลาดเพราะสินค้าที่นี่มีการรับรองจากหน่วยงานทางราชการว่าเป็นน้ำผึ้งแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ และมีหน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ได้เข้ามาเยี่ยมชมกลุ่มและขอความรู้การเลี้ยงผึ้งจากกลุ่มเป็นประจำและต่อเนื่อง จนชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่แพร่หลายปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือก็เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง หากใครมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางก็ต้องมาเที่ยวที่กลุ่มนี้ด้วย

2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง บ้านโกงน้ำเป็นหมู่บ้านในฝัน เป็นชุมชนต้นแบบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดพัทลุง เพราะก่อนที่จะ

เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำประสบความสำเร็จเรื่องการจัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์มาก่อน และหนึ่งในแกนนำกลุ่มออมทรัพย์บ้านโงกน้ำ อ.สุขุม ทองขุนดำ เป็นอดีตข้าราชการครูที่ศรัทธาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ 12 ไร่ตลอดระยะเวลา 25 ปี จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านและจังหวัด ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาศึกษาดูงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงกันมากมาย จนหน่วยงานราชการเล็งเห็นความสำคัญจึงให้ อ.สุขุม เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงประจำจังหวัดพัทลุง จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์ปราชญ์ขึ้น ณ ที่บ้านโงกน้ำ ทำให้มีนักเรียนนักศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการมาศึกษาดูงานด้านเกษตรแบบพอเพียงกันมาาก ที่นึ่งมีการฝึกอบรมด้านการทำการเกษตรแบบพอเพียงแบบครบวงจรให้ฟรี ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมบ้านโงกน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการประชุมระดมความคิดในโครงการวิจัยโครงการนี้ แกนนำกลุ่มบ้านโงกน้ำยินดีเป็นอย่างมากที่คณะวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวอีก 4 กลุ่มได้ช่วยกันออกความคิดเห็นว่ากลุ่ม ต้องพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง เช่น ต้องมีสินค้าทางการเกษตรมาวางขายที่กลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น ไข่สดที่ชาวบ้านเลี้ยงเอง ผักสดปลอดสารพิษ กล้าไม้ชนิดต่างๆ นำเครื่องจักสานชนิดต่างๆ เช่น เครื่องมือจับสัตว์น้ำ กระดัง ที่กวาดขยะ เสวียนหม้อ ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มสามารถทำได้มาวางขายที่กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อนอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านได้อีกทางหนึ่งและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้หมู่บ้านน่าอยู่มากขึ้น กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านมาวางขาย เช่น ขนมเค้ก ขนมถั่วเคลือบ ปลายดุกร้า ขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมพมพ์ ขนมม้า ของชาวบ้านจะนำมาเป็นอาหารว่างของผู้เข้าฝึกอบรม และชาวบ้านบางคนเอาถั่วลิสงต้ม ข้าวโพดต้ม มาวางขายด้วย จากการที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้น รายได้ของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านบ้านโงกน้ำดีขึ้น

3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มแกม้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มแกม้งตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สมาชิกเดิมของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าขายปลาสดมาก่อน เมื่อขายปลาสดไม่หมดจึงทำให้ปลาเหลือ แม่ค้าปลาสดบ้านบ่อหินจึงรวมกลุ่มกันว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะแก้ปัญหานี้ได้บ้าง จึงรวมกลุ่มมานั่งปรึกษารื้อกัน ผลสรุปออกมาคือจะรวมกลุ่มกันทำปลาเค็ม กลุ่มปลาเค็มแกม้งบ้านบ่อหินจึงเกิดขึ้นเมื่อปี 2542 ต่อมาชื่อเสียงของกลุ่มก็เพิ่มขึ้นเรื่อยเพราะปลาเค็มของที่นี่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เป็นปลาเค็มปลอดสารพิษ ใช้แกม้งเพื่อไม่ให้มีแมลงวันมาตอม ใช้ปลาสดมาทำปลาเค็ม รสชาติปลาเค็มจะหอม และไม่เค็มมาก มีสีส้มสวยงามน่ารับประทาน ที่สำคัญรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร จนหน่วยงานราชการมาเชิญไปออกร้านตามงานต่างๆ และได้เป็นสินค้าโอท็อป 4 ดาวของจังหวัดตรัง กลุ่มก็พัฒนาและขยายตลาดออกไปเรื่อยๆจนมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ใครที่มา

เที่ยวหาปลาเค็มเป็นต้องแวะซื้อปลาเค็มที่บ้านบ่อหิน เพราะรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร และทุกปี ที่รัฐบาลจัดงานโอท็อปที่เมืองทองธานีกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งบ้านบ่อหินก็ต้องไปออกร้าน ทุกวันนี้ กลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งมีสมาชิก 15 คนจะระดมทุนซื้อปลาสดแล้วมาทำปลาเค็มกันที่กลุ่มหรืออาจจะ แยกกันไปทำที่บ้าน แล้วมาตากรวมกันที่กลุ่มโดยใช้มั่งแก่ง เมื่อเสร็จก็จะขายที่กลุ่มและจะ ผลัดเปลี่ยนเวรกันไปขายตามตลาดต่างๆในตัวเมืองจังหวัดตรังและอำเภอต่างๆ ทั้งในจังหวัดและ ต่างจังหวัด ปลาเค็มของกลุ่มบ่อหินมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น ปลาซีเสียด ปลาตาโต ปลาเม็ดขนุน ฯลฯ ปลาเค็มที่นี้อร่อยขายดีจนผลิตแทบไม่ทันโดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะขายดีเป็นพิเศษ เพราะ ลูกค้าจะซื้อไปเป็นของฝากกัน ปัจจุบันกลุ่มปลาเค็มแก่งมั่งสามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกเป็น จำนวนมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวตำบลบ่อหินดีขึ้น สามารถส่งลูกเรียนจนจบปริญญาตรีได้ และที่สำคัญสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่มซึ่งนำรายได้อื่นๆ เข้ามายังตำบลได้อีกทาง หนึ่ง

4) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล เป็นหมู่บ้านที่อยู่กลาง หุบเขา มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความแตกต่างจาก 4 จังหวัดอื่น คือเป็น หมู่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย แหล่ง ท่องเที่ยวมีหลากหลาย เช่น ด้านชายแดนวังประจัน มีร้านปลอดภาษี มีน้ำตกหลายสาย มีภูเขาที่ สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีสวนผลไม้ สวนกาแฟ โดยเฉพาะกาแฟที่นี่จะเป็นกาแฟสูตร โบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร หากใครได้ชิมรสชาติกาแฟของวังประจันแล้วจะติดใจ การท่องเที่ยวของบ้านวังประจันเมื่อเศรษฐกิจดี ในช่วง 4-5 ปีที่แล้วถือว่าการท่องเที่ยวดีมาก มี นักท่องเที่ยวเข้ามาในบ้านวังประจันเป็นจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจของบ้านวังประจันดีขึ้น แต่ เมื่อปีที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องน้ำมันราคาแพง ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยลงจึงทำให้ รายได้ของชาวบ้านลดลงด้วย ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีกันว่าทำอย่างไรที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวมา เที่ยววังประจันได้ตลอด จึงคิดหาแนวทางการท่องเที่ยวขึ้น เช่น จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว มีหลาย สายเช่น เที่ยวภูเขา เที่ยวน้ำตก เที่ยวอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เที่ยวชมสวนผลไม้ ซื้อผลไม้และ สินค้าเกษตรจากสวน รับประทานอาหารที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และซื้อของที่ด่านวังประจัน เสร็จแล้วนอนพักที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน หากแนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มวังประจัน ประสบความสำเร็จ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านวังประจันเพิ่มขึ้น การค้าขายก็เพิ่มขึ้น รายได้ก็ เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็เพิ่มขึ้นด้วยชาวบ้านวังประจันก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมี ความสุข

5) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 4 จังหวัด เพราะเกาะยอมีความพร้อมในด้าน มีภูมิทัศน์ที่หลากหลายและสวยงาม เช่น เกาะ แลหม อ่าว ชายหาด ภูเขา ที่ราบ มีภูมิทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา การทำประมง และที่สำคัญมีภูมิปัญญาที่สั่งสมที่หลากหลายสาขามาช้านาน เช่น การทอผ้า การทำสวน การเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ การทำกระเบื้อง มีโบราณ โบราณวัตถุ มีการทำกระเบื้องโบราณที่มีชื่อเสียง ตำบลเกาะยอมีสภาพเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสมัยก่อนที่อาศัยอยู่ในเกาะต้องช่วยเหลือตัวเองในการดำรงชีวิตจึงทำให้มีภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำรงชีวิตที่หลากหลายมาจนถึงทุกวันนี้ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเริ่มจากปี 2542 มีเกษตรตำบลคนใหม่มารับตำแหน่งที่ตำบลเกาะยอได้ริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยเห็นว่าเกาะยอมีความพร้อมทุกด้านในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขึ้น มีการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ที่ คลองมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก ตลาดน้ำ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในแถบจังหวัดภาคกลาง ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดอยากทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นบ้าง ชาวบ้านก็ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในตำบลเกาะยอขึ้น เช่น เยี่ยมชมสวนชมรม สวนผลไม้ต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสวนผลไม้ก็จะบรรยายความรู้ด้านการทำการเกษตรและสามารถรับประทานผลไม้ชนิดต่างๆในสวนได้เลย มีการเยี่ยมชมกลุ่มทอผ้าต่างๆ และสามารถเลือกซื้อผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอในหลายรูปแบบ สามารถชมวิถีชีวิตชาวประมง เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การตกปลา ตกกุ้ง ตกปลาหมึก และมีที่พักแบบโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว พาเที่ยวชมโบราณสถานโบราณวัตถุทั่วทั้งเกาะ เช่น วัดท้ายยอ เขากูฏิสถาบันทักษิณคดีศึกษา นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวได้หลายเส้นทางขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อเที่ยวเสร็จก็สามารถรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมทะเลรอบเกาะยอ นับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอนับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะที่ผ่านมานักท่องเที่ยวสามารถได้เข้าสู่เกาะเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านตำบลเกาะยอมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้าน สามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น ทอผ้าอยู่กับบ้าน ทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลา ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงที่สามารถทำได้อย่างยั่งยืน

4.3.2 ผลจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับใช้ชีวิตแบบพอเพียง การระดมความคิดเห็นร่วมกัน การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ทั้ง 5 จังหวัด

1) ศึกษาดูงาน เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบกระบวนการพัฒนาและการจัดการการตลาดของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง

2) ศึกษาดูงาน เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างการทำงานของกลุ่ม

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบโครงสร้าง การบริหารจัดการกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและนำมาปรับปรุงกับกลุ่มของตนเอง

3) ศึกษาดูงาน เรื่อง การดำรงชีวิตแบบพอเพียง

- สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบแนวทางการดำรงชีวิตแบบพอเพียงตามแนวทางของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอาจขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นด้วย

4) ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านการทำการเกษตร

- มีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ การเพาะพันธุ์ไม้ การตอนกิ่ง การปักชำ การเลี้ยงหมู ไก่ วัว แบบอินทรีย์ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ด การทำปลาเค็มแบบต่างๆ การทำสวนกาแฟ การทำสวนผลไม้ สวนเงาะ สวนละมุด สวนจำปาตะขุน การทอผ้า

- เกิดการกระจายรายได้เพราะเมื่อแต่ละกลุ่มมาเยี่ยมกลุ่มซึ่งกันและกันทุกครั้ง จะมีการซื้อขายสินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ชนิดต่างๆ ทุเรียน เงาะ ละมุด จำปาตะขุน ผ้าทอ ไข่สด พันธุ์ไม้ต่างๆ มีการทำอาหารพื้นบ้านต้อนรับโดยสมาชิกกลุ่มกันเอง ทุกครั้ง ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว

5) ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม

- มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้มากยิ่งขึ้น มีความภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะมีการฟังบรรยาย เรื่อง ความเป็นมาของคนปักษ์ใต้ ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษาและคติชนวิทยา

- มีความตระหนักและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนปักษ์ใต้ ว่าคนปักษ์มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมากมาย ซึ่งควรจะอนุรักษ์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานต่อไป

6) ศึกษาดูงาน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

-มีความรู้และเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ หากพื้นที่ใดไม่มีความอุดมสมบูรณ์

ด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก็ไม่สามารถที่จะทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ได้ ซึ่งนำเมื่อมีการทำการเกษตรที่สมบูรณ์ก็สามารถทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

7) ศึกษาดูงาน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยว

- สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้กับสมาชิกกลุ่มที่อยากจะพัฒนาด้านต่างๆ ของกลุ่มตนเองไปในทิศทางที่วาดฝันไว้ เช่น การทำโฮมสเตย์ การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายต่างๆ สร้างจุดขายของตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ

- สามารถ เปิดหู เปิดตา มองโลกได้กว้างมากยิ่งขึ้น ได้เห็นถนนหนทาง สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคม ของแต่ละจังหวัด

8) การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับใช้ชีวิตแบบพอเพียง

- มีความรู้และเข้าใจถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

- ตระหนักและนำรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมาใช้

9) การระดมความคิดเห็นร่วมกัน ถึงแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

- สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

10) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ทั้ง 5 จังหวัด

- ทำให้เกิดเครือข่ายเกิดขึ้นทั้ง 5 กลุ่ม มีการเจรจาจะแลกเปลี่ยนสินค้ากันมาวางขายที่กลุ่ม เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ จะแลกเปลี่ยนอาหารทะเลแปรรูปซึ่งกันและกัน เช่น ปลาเค็ม กุ้งแห้ง กะปิ ไตปลา มีการแลกเปลี่ยนที่ติดต่อระหว่างกลุ่มกัน แลกเบอร์โทรศัพท์ นามบัตร ไว้สำหรับติดต่อขอความรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่างๆ

- สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

4.3.3 แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1.1 ปัญหาที่พบ

1.1.1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ เช่น แผ่นพับ นิตยสารหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ที่มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แก่นักท่องเที่ยว ทำโปสเตอร์แผ่นไวนิล ที่มีขนาดใหญ่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม และให้ติดไว้ที่ทำการกลุ่ม/ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ

ซึ่งอาจต้องขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.1.2 การขาดประสานงาน หรือต้องการหน่วยงานที่ประสานงานการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น สำนักงานการเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ กลุ่มท่องเที่ยวขึ้นเอง เพราะบางทีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่ทราบว่าต้องติดต่อหน่วยงานไหน ทำให้เสียโอกาสในการตลาดต้องการมีศูนย์กลางการท่องเที่ยว

1.1.3 ควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและยิ่งใหญ่ เช่น ทำเป็นป้ายฟ้าที่ทันสมัย ตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ ในตัวเมืองหาดใหญ่ และสงขลา ตามสถานทูตต่างๆ และวางแผนพับไว้ตามร้านอาหารในเกาะยอ และในหาดใหญ่ ที่สำคัญข้อมูลต้องทันสมัย มีทั้งไทยและอังกฤษ สามารถติดต่อได้จริง มีเครือข่ายที่ชัดเจน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัททัวร์ ฯลฯ ทำสถิติเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของเรามีดีอย่างไร

2. ด้านการคมนาคม /ด้านความปลอดภัย

2.1 ปัญหาที่พบ

2.1.1 ต้องการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมที่เข้ามายังหมู่บ้าน เพราะถนนส่วนใหญ่ที่เข้ามายังหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นนักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวของกลุ่มมากขึ้น

2.1.2 ถนนเข้าหมู่บ้านจนถึงด้านชายแดนวังประจัน จ.สตูล ยังเป็นถนน 2 เลนอยู่ ถนนยังแคบอยู่มาก ปัจจุบันมีรถเข้าออกจำนวนมากและบางครั้งนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้าแม่ค้าขับรถเร็วอาจเป็นอันตรายแก่คน แก่และเด็กๆได้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการที่จะขยายถนนให้กว้างกว่านี้ หรือขยายเป็น 4 เลน

3. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

3.1 ปัญหาที่พบ

3.1.1 ต้องการหาทุนมาสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดเพิ่มเติม เพื่อที่จะสามารถเพาะเห็ดได้มากขึ้น และหลากหลายชนิดได้มากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อเห็ดได้ตามใจชอบ

4. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

4.1 ปัญหาที่พบ

4.1.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการกลุ่มชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยง

ฝั่งโพรงไทย จ.นครศรีธรรมราช และถนนทางเข้ากลุ่มให้สวยงาม เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังกลุ่มได้มากขึ้น

4.1.2 ต้องการพัฒนาป้ายบอกทางที่ชัดเจนและแม่นยำ เข้ามายังบ้านโงกน้ำ จ.พัทลุง เพราะเนื่องจากบ้านโงกน้ำอยู่ไกลจากถนนสายหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมกลุ่มมักจะเข้มายังกลุ่มด้วยความยากลำบากและมักจะหลงเส้นทางกันเป็นประจำ

4.1.3 ป้ายชื่อและโรงเรือนของกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง จ.ตรัง มีขนาดเล็กทางกลุ่มต้องการป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนและมีความสวยงาม ส่วนโรงเรือนในการผลิตยังมีขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์

4.1.4 ต้องการถึงขยะ 2 ข้างทาง บริเวณถนนทางผ่านไปด้านวังประจัน จ.สตูล ผ่านที่ทำการกลุ่มฯ ยังไม่มีถังขยะของอบต.เลย จึงอยากให้มีการวางถังขยะไว้รองรับเพื่อความสวยงามของเส้นทางท่องเที่ยว

4.1.5 ยังไม่ทำเส้นทางท่องเที่ยวรอบเกาะยอ จ.สงขลา และขณะที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน่าจะมีวิธีการนำเสนอเกาะยอโดยการพุดนำเที่ยว(บรรยาย)ตลอดเส้นทาง มีการนำทัวร์มาลง มีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรของเกาะยอเป็นประจำทุกปีเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวเกาะยอให้มากขึ้น หางานรื่นเริงมาเสริมให้ชาวเกาะยอให้มากขึ้น

4.1.6 แหล่งท่องเที่ยวเกาะยอ จ.สงขลา จะต้องมีการจัดระเบียบกระชังเลี้ยงปลาจะพองให้ดูน่ามองมากกว่านี้ และน่าจะขายถนนในการสัญจรให้กว้างกว่านี้ น่าจะจัดภูมิทัศน์น่าบ้านน่ามองเพิ่มเติมด้วย

4.1.7 น่าจะมีจุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ มีถนนที่กว้างพอสำหรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ และบางจุดยังมีสายไฟฟ้าที่ต่ำจนเกินไป รถบางชนิดผ่านไปไม่ได้ แต่คิดว่าทางอบต.กำลังแก้ไขอยู่และที่จุดบริการนักท่องเที่ยวต้องมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ โดยการผลัดเวรกันนั่งรับผิดชอบไม่น่าจะมีปัญหา เพราะสมาชิกได้ประชุมกันแล้ว และคิดว่าน่าจะสร้างที่หมู่ที่ 3 แต่ไม่ที่ดินจะสร้าง คิดว่าน่าจะสร้างที่เลยสะพานลอยก่อนเข้าเกาะยอ ข้างตลาดเกาะยอ น่าจะมีขนาดที่ไม่ใหญ่จนเกินไปเพราะติดถนนและเป็นจุดที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดูรูปแบบแล้วสะอาดตา มีการบริการข้อมูล มีห้องน้ำ มีเวรยาม

4.1.8 ต้องการเสนอให้บ่อน้ำโบราณ/ศักดิ์สิทธิ์ เพิ่มเป็นจุดท่องเที่ยวขึ้นมาอีก 1 จุด ควรปักป้ายและดูแลความสะอาด เก็บใบไม้ที่ร่วงให้เรียบร้อยอาจจะทำเป็นหลังคาครอบที่ดูสวยงาม เพราะสถานที่นี้เชื่อกันว่า เป็นบ่อน้ำที่สมเด็จพระเจ้าเกาะยอใช้อาบ และปัจจุบันชาวบ้านในเกาะยอก็นำน้ำในบ่อมาทำนํ้ามนต์กัน

5. ด้านอาหารและที่พัก

5.1 ปัญหาที่พบ

5.1.1 ต้องมีที่พัก และอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว

5.1.2 มีการพัฒนาที่พักในแบบโฮมสเตย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีนักท่องเที่ยวมาพักที่โฮมสเตย์จากทั่วประเทศ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจากหาดใหญ่มาเที่ยว จำนวน 20 คน รูปแบบการท่องเที่ยว/บริหารจัดการ มีดังนี้

1) ให้นั่งเรือแจว เข้าไปในทะเลซึ่งเป็นที่พักของโฮมสเตย์ จะคิดค่าบริการ 1 คน/100 บาท/คืน โดยมีบริการเครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟ ข้าวต้ม กลางคืนพาไปดูการตกกุ้ง สามารถตกกุ้ง ตกปลาได้ฟรี หากตกปลาได้สามารถเอาเป็นของตนเองได้ เราเน้นการเข้าใจถึงวิถีการใช้ชีวิตแบบชาวประมงพื้นบ้านอย่างแท้จริง

2) ท่านสามารถตกปลาได้ตลอดเวลาที่มาพัก

3) สามารถพาไปหาสัตว์น้ำชนิดต่างๆได้ทุกชนิดหากนักท่องเที่ยวต้องการ เช่น วังกัต กุ้งนาง ไขนอ วังกัตปลากระพง ปลาหัวอ่อน ปลากระบอก และหากจับได้ก็เอาไปเลย

4) นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มาพักค้างคืนไม่ค่อนนาน แต่หากเป็นชาวต่างชาติจะพักนาน

6. ด้านสินค้าทางการเกษตร /ของที่ระลึก

6.1 ปัญหาที่พบ

6.1.1 กลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องการแปรรูปเห็ด เป็นอาหารชนิดต่างๆ เพื่อนักท่องเที่ยวสามารถซื้อและนำไปเป็นของฝาก เช่น ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด เห็ดทอดกรอบ ฯลฯ

6.1.2 กลุ่มจังหวัดพัทลุงต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่มที่มีความหลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังกลุ่มซื้อไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก หรือเป็นของใช้สอยในครัวเรือน มีจุดขายเป็นของตนเอง เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งในเบื้องต้นสมาชิกลงความเห็นกันว่าน่าจะนำของที่ผลิตได้ชุมชนมาขาย เช่น ผักผลไม้ ปลาสดที่สมาชิกกลุ่มเลี้ยงแบบอินทรีย์ พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆที่สมาชิกกลุ่มผลิตและพัฒนาพันธุ์ได้เอง เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว พืชสวน ผลไม้ และเครื่องจักสานชนิดต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้านและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้อีกด้วย

6.1.3 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการออกร้าน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม

การตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มตอนนี้อยู่ในระดับปานกลาง เพราะ กลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหิน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดตรังแหล่งสุดท้าย ที่นักท่องเที่ยวมาแวะซื้อของกลับบ้าน หลังจากเที่ยวที่ปากเมง หาดเจ้าไหม ถ้าเขากอบ นักท่องเที่ยวจะได้เจาะจงมาเที่ยวที่กลุ่มโดยตรง ซึ่งหากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดตรังมากเท่าไรก็จะมาเที่ยวที่กลุ่มเพื่อซื้ออาหารทะเลแปรรูปมากขึ้นด้วย การตลาดของกลุ่มตอนนี้นับว่ายังอยู่ในขั้นดี เพราะ สินค้ามีวางขายที่ทำการกลุ่มและมีการนำสินค้าไปขายยังตลาดนัด และทุกปลายปีก็นำไปขายในงาน โอท็อปที่ดี ที่เมืองทองธานี สามารถสร้างชื่อเสียงให้กลุ่มได้มากเช่นกัน เป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าของกลุ่ม นำชื่อเสียงมาสู่กลุ่มและเป็นการเปิดหูเปิดตาให้กับสมาชิกกลุ่ม ให้กว้างไกล ได้เห็นรูปแบบความหลากหลายของกลุ่มต่างๆทั่วประเทศ ว่าแต่ละกลุ่มมีแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใดบ้าง และกลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหินน่าจะพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง การตลาดของกลุ่มตอนนี้ส่วนมากตลาดจะอยู่ในภาคใต้ มีการนำสินค้าไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ เช่น กระบี่ นครศรีธรรมราช ระนอง สงขลา พัทลุง และมีสินค้าวางขายที่กลุ่มตลอดเวลา ในจังหวัดตรังจะขายที่ตลาดในอำเภอเมืองทุกเย็นของวันพุธ และขายที่ตลาดอำเภอสิเกาตอนเย็นของทุกวัน สินค้าของกลุ่มจะดีมากเป็นพิเศษในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน

6.1.4 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการรักษาคุณภาพของสินค้า ให้มีความสม่ำเสมอ รสชาติ กลิ่น สี ต้องเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม และต้องบริการลูกค้าอย่างน่าประทับใจ อย่างไรก็ตามหากสินค้าดีมีมาตรฐาน การบริการลูกค้าก็ดี ลูกค้าที่เคยมาเที่ยวยังกลุ่มเกิดความประทับใจและบอกต่อปากต่อปาก เป็นการช่วยการประชาสัมพันธ์ไปในตัว แม้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวจะอยู่ไกลจากกลุ่ม ก็ยังมาซื้อ มาเที่ยวที่กลุ่ม สมาชิกกลุ่มต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจให้กลุ่มและสินค้าให้ได้

6.1.5 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม เหมาะสมตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้า ปัจจุบันกลุ่มมีการทำบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในเรื่องของการออกแบบและงบประมาณ แต่ยังไม่ค่อยตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจคุณภาพของสินค้ามากกว่า คือ สนใจรสชาติของปลาเค็มอร่อยไหม สีสัสน่ารับประทานไหม สดใหม่ มีสารพิษเจือปนไหม แม้ทางกลุ่มจะมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามแต่สุดท้ายนักท่องเที่ยวก็จะแกะสินค้าออกมาดูคุณภาพของสินค้าก่อนซื้อ ทำให้เสียเวลาในการหีบห่อและเสียของ ทางสมาชิกกลุ่มจึงคิดออกแบบบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาเองที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ เมื่อนักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าได้ตรงกับความต้องการแล้ว ก็ให้นำเอาสินค้ามาหีบห่อ โดยการเอาพลาสติกใสห่อหลายๆชั้นจนไม่กลิ่นของปลาเค็มแล้วห่อด้วยกระดาษไม่ฟอกย้อม สีขาว แล้วติด

สติกเกอร์ที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทำให้ถูกใจสะดวกสำหรับคนซื้อและคนขาย ถูกใจคนซื้อคือเมื่อได้เลือกสินค้าได้ที่ถูกใจแล้วก็ให้นำมาห่อ ถูกใจคนขาย คือ สะดวกในการหีบห่อไม่ต้องเสียเวลาสำหรับห่อตั้งไว้แล้วไม่มีใครซื้อ สามารถห่อให้ต่อนั้นได้เลย ลูกค้าได้ของสดสะอาด และที่สำคัญต้นทุนในการหีบห่อนั้นราคา 2 บาท/การห่อ 1 ชิ้น แม้ไม่สวยงามมากแต่ตรงกับความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งต่างจากกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ทางหน่วยงานราชการลงทุนให้กล่องละประมาณ 8 -10 บาท เป็นประหยัดทรัพยากรและลดต้นทุน ได้อีกทางหนึ่ง

6.1.6 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการผลิตสินค้าให้ได้ให้ปริมาณมากกว่านี้ เพราะในช่วงของเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ยังไม่สามารถผลิตสินค้าให้ได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มจำนวนมาก ทางกลุ่มก็ต้องมีสินค้าไว้รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากด้วย ทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตรัง ได้เข้ามาช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีการผลิต คือ ช่วยผลิตตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้จำนวน 1 ตู้ สามารถอบปลาเค็มได้ครั้งละ 300 ตัว แต่ต้องนำไปอบที่มหาวิทยาลัย เตาอบที่นำมาใช้นับว่าให้ประโยชน์พอสมควร เพราะแม้ว่าฝนตกหรือแดดไม่ออก ก็สามารถอบปลาได้ แต่ยังมีข้อบกพร่อง เรื่อง คุณภาพของสินค้า คือรสชาติ สีกลิ่น ของปลาเค็มยังสู้แบบที่ตากแดดโดยธรรมชาติยังไม่ได้

6.1.7 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยว คิดว่าน่าจะมีการนำปลามาผลิตร่วมกันที่กลุ่ม เนื่องจากขั้นตอนการผลิตมีหลายขั้นตอน และยากลำบาก สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าได้ ทำให้สินค้ามีมาตรฐานเดียวกัน ในเรื่องของ รสชาติ กลิ่นสี แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาเรื่อง พื้นที่การตากปลาเพราะเมื่อมีการผลิตกันที่กลุ่มกันมากก็มีปัญหาเรื่องพื้นที่ตากปลา บริเวณที่ทำการกลุ่มมีเนื้อที่จำกัด สมาชิกบางคนต้องนำปลาไปตากที่บ้านด้วย แต่เมื่อปลาเค็มแห้งดีแล้วก็นำมาขาย ณ ที่ทำการกลุ่ม

6.1.8 กลุ่มจังหวัดตรังต้องการต้องการแก้ปัญหาการตลาดของกลุ่ม คือ ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี สินค้าที่ทางสมาชิกกลุ่มผลิตได้ขายได้ไม่หมด ปลาเค็มของบ้านบ่อหินเป็นปลาเค็มที่เก็บไว้ได้ไม่นานเพราะใส่เกลือไม่มาก ทำให้เสียรสชาติ หากต้องการให้เก็บไว้ได้นานต้องใส่เกลือมากขึ้นอีกแต่นักท่องเที่ยวไม่ชอบ นักท่องเที่ยวที่มาซื้อที่กลุ่มเพราะติดใจในรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในวงแคบๆ เป็นนักท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น ทางกลุ่มต้องการให้นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆมายังกลุ่มบ้าง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากันเป็นแบบครอบครัว พาลูกหลานมาดูวิธีการทำปลาเค็มทางมั่ง

6.1.9 กลุ่มท่องเที่ยวที่มีสินค้าทางการเกษตร ต้องการทำบรรจุภัณฑ์ที่มีชื่อกลุ่มและเครื่องหมายกลุ่มเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

7. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1 ปัญหาที่พบ

7.1.1 แนวทางในการพัฒนาของกลุ่มฯ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังกลุ่ม ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับการรองรับของกลุ่ม หรือชุมชน ที่จะสามารถรองรับได้

7.1.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านบ่อหิน จ. ตราด และใกล้เคียงทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทะเลและป่าชายเลน ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด เพราะปัจจุบันปลาทะเลบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว มีความหลากหลายของปลาทะเลลดลง เมื่อปลาที่มีความหลากหลายลดลงความเป็นเอกลักษณ์ในการผลิตสินค้าก็ได้หายไปด้วย เพราะทำให้เกิดข้อจำกัดในการผลิตชนิดของปลาเดิม นักท่องเที่ยวเมื่อมาเที่ยวยังกลุ่มหากไม่ได้สินค้าตามต้องการ ครึ่งต่อไปก็คงไม่มาเที่ยวที่กลุ่มอีกแล้ว

7.1.3 เน้นการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ สวนผลไม้ของบ้านวังประจันมีผลไม้หลากหลายชนิด ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถชมและชิมได้ในสวน และสามารถซื้อกลับบ้าน เช่น เงาะทุเรียน ลองกอง สะตอ จำปาตะขบต่างๆจากสวนได้เลย ที่สำคัญผลไม้ของเราไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ เพราะเราทำสวนผลไม้แบบสวนอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มผ่านการอบรมเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพมาแล้วทุกคน และสามารถนำไปใช้ได้จริง คนในหมู่บ้านเราอยู่ด้วยกันด้วยความรักและสามัคคีและการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายตามแบบฉบับของชาวมุสลิม เพราะตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามก็สอนให้ชาวมุสลิมเป็นคนเรียบง่าย จงอยู่อย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ แล้วจะมีความสุขตลอดไป

7.1.4 มีการจัดการเรื่องทรัพยากรประมง เพราะตอนนี้ทรัพยากรประมงเริ่มฝืดเคือง ปลาตามธรรมชาติเริ่มน้อยลง หากมองในภาพรวมของสงขลาจะเห็นว่า หาดใหญ่เด่นทางด้านค้าขาย ศูนย์การค้า แหล่งบันเทิง นาทวีเด่นเรื่องการผลิตรายการและผลไม้ อ.เมือง เด่นเรื่องอาหารการกินใน ถ.นางงาม คิดว่าเกาะยอหรือสงขลานั้นจะมีจุดขายที่เด่นชัดให้มากขึ้น เช่น ตอนเช้านักท่องเที่ยวเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ ตอนเย็นมาเที่ยวสงขลา ดูสวนสัตว์ ชายทะเล พอตกเย็นก็มาทานอาหารทะเลที่เกาะยอ และน่าจะเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงเกษตร การบริหารจัดการการท่องเที่ยวควรจะบริหารกันเองกันเองโดยชมรมฯ ไม่น่าจะผ่านกรุปทัวร์ เพราะผลที่ตามมา เช่น เรื่อง อาหาร /การขายผลไม้ รายได้ก็จะเป็นของชาวตำบลเกาะยอเอง

8. ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8.1 ปัญหาที่พบ

8.1.1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตรัง ได้เข้ามาให้ความรู้เรื่อง การเก็บรักษาปลาเค็มให้มีคุณภาพดีและอร่อยไว้นานที่สุด คือ การใส่กล่องแล้วนำไปใส่ตู้เย็นเก็บไว้

8.1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญา หากต้องการให้กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้าน

บ่อหินอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ต้องมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำปลาเค็มที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับลูกหลาน ซึ่งขณะนี้มีการถ่ายทอดความรู้ไว้ให้กับลูกหลานไว้เรียบร้อยแล้ว มีเด็กบางคนสามารถทำปลาเค็มที่มีรสชาติอร่อยได้ไม่แพ้ผู้ใหญ่ การทำปลาเค็มที่ทำมาเป็น 100 ปี แล้วลูกหลานทุกคนต้องรักษาเอกลักษณ์เอาไว้ให้กับบ้านบ่อหินได้ตลอดไป

8.1.3 ควรมีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านให้มากกว่าที่มีอยู่ เพราะตอนนี้ที่โรงเรียนวัดท้ายยอ มีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านของชาวเกาะยออยู่แล้ว แต่ยังมีจำนวนไม่มาก จะเป็นการดีถ้าชาวบ้านเกาะยอทุกคนจะช่วยรวบรวมให้ได้มากกว่าเดิม

8.1.4 หากจะมีการรื้อถอนบ้านโบราณในเกาะยอ ทาง อบต.เกาะยอ ยินดีจะจ่ายทดแทนให้ เพราะต้องการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ และทาง อบต. จะทำหนังสือแจ้งเวียนทุกหลังคาเรือนให้ทราบ เพื่อเป็นการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ ทางอบต.จะออกเงินซื้อของมาซ่อมบ้านให้ แต่ต้องใช้ของแบบโบราณ คงความเป็นบ้านแบบเกาะยอเอาไว้ ไม่สนับสนุนให้ใช้วัสดุที่ดูแปลกแยก จากบ้านทรงเกาะยอเดิม ทาง อบต. จะเดินสำรวจบ้านโบราณ ทุกหลังคาเรือน แล้วขึ้นทะเบียนเป็นบ้านโบราณไว้เลย

8.1.5 ในกรณีที่เราจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น ขอเสนอว่าน่าจะให้มีการเช่ารถจักรยานเก่าๆมาไว้สำหรับนักท่องเที่ยวปั่นเที่ยวรอบๆเกาะ และน่าจะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ โรงเรียนวัดท้ายยอ

8.1.6 ควรมีสื่อพื้นบ้าน เช่น หนังสือ ตะลุง กลองยาว มโนราห์ ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว กรณีที่มาเป็นกรุ๊ปทัวร์ หากต้องการสื่อพื้นบ้าน โรงเรียนวัดท้ายยอยินดีเป็นตัวแทนในการรับผิดชอบในเรื่องนี้

8.1.7 น่าจะมีถนนสายวัฒนธรรม ด้วย คือ เริ่มตั้งแต่ปากทางเข้าเกาะยอ ผ่าน หมู่ที่ 3 ผ่านมาทางวัดแหลมพ้อ ผ่าน หมู่ที่ 6 และมายังวัดท้ายยอ สำหรับกิจกรรมหน้าบ้านน่ามองนั้น ตอนนี้กำลังดำเนินการอยู่ หน้าบ้านใครคนนั้นรับผิดชอบหากตรงไหนไม่มีบ้านก็ให้อบต. เกาะยอรับผิดชอบในการตกแต่งให้สวยงาม เกาะยอมีความพร้อมเรื่องการท่องเที่ยวมาก เพราะเรื่องที่พัก ก็มีที่พัก เยอะ เช่น ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษามากกว่า 100 ห้อง แต่ไม่ค่อยมีคนมาพัก ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาพักที่นี่ให้ได้ ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินที่บ้านเราให้มากที่สุด

9. ด้านอื่นๆ

9.1 ปัญหาที่พบ

9.1.1 สมาชิกขาดความรับผิดชอบ ความเลียสละ ซึ่งเป็นหัวใจของการ

พัฒนา เมื่อมีการออกร้านตามเทศกาลต่างๆ จะมีการแบ่งหน้าที่กันออกไปขาย ส่วนใหญ่จะเป็น ประธานกลุ่ม รองประธานและสมาชิกบางคนที่ว่างและสมัครใจ โดยจะรับสินค้าของกลุ่มเครือข่าย ไปขายด้วย ประธานกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบสูง บางครั้งยังต้องออกค่าใช้จ่ายเองด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อ ต้องการให้กลุ่มสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน และเพื่อความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มทุกคน

9.1.2 ขายเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มกัน ตอนนี้กลุ่ม ปลาเค็มทางมุง จ.ตรัง มีเครือข่ายหลายกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มคลองท่อม กลุ่มเหนือคลอง จังหวัด กระบี่ และเครือข่ายในจังหวัดตรังด้วยกัน คือ กลุ่มเหมือนใจ แต่ละกลุ่มจะมีสินค้าแปรรูปทางทะเล ที่ไม่เหมือนกันจึงแลกเปลี่ยนสินค้ากันขายหรือฝากขายกันเมื่อไปออกร้านตามจังหวัดต่างๆ สินค้าที่ แลกเปลี่ยนกัน มี กะปิ เต้าเจี้ยว ไตปลา ปลาเค็มตัวเล็ก ปลาหมึกแห้ง ฯลฯ อย่างไรก็ตามกลุ่มปลา เค็มทางมุงบ้านบ่อหินก็มีคู่แข่งเหมือนกันเป็นกลุ่มที่ผลิตสินค้าเหมือนกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ยังมีความ เข้มแข็งไม่เท่ากับกลุ่มบ้านบ่อหิน แต่ทางกลุ่มก็มีได้ประมาท ยังคงรักษามาตรฐานการคุณภาพ สินค้าและบริการไว้ให้เหมือนเดิมและต้องดีกว่าเดิมอีกด้วย

9.1.3 สร้างเครือข่ายนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น อยากให้นักท่องเที่ยวมา เที่ยวกันมากๆ

9.1.4 ต้องการความเป็นอัตลักษณ์ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้าน วังประจัน จ.สตูล ส่วนใหญ่นับถืออิสลามที่รักความสงบ เป็นอิสลามที่มองโลกในแง่ดี เข้าใจความ เป็นไปของบ้านเมือง การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านจำนวนมากมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ของชาวมุสลิม เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม บางครั้งอาจแต่งตัว ไม่มิดชิดเหมือนมุสลิม จึงอยากให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้านของเราควรแต่งตัวให้สุภาพ ไม่ เปื้อนเงินงาม เพราะบางทีเยาวชน เด็กๆ ในหมู่บ้านจะเลียนแบบ ทำให้เสียความเป็นอัตลักษณ์ของ การเป็นมุสลิมไป

9.1.5 บ้านวังประจัน จ.สตูล มีชื่อเสียงเรื่องกาแฟโบราณมาช้านาน คนวัง ประจันดื่มกาแฟกันเกือบทุกครัวเรือนเพราะคนในหมู่บ้านของเราสามารถผลิตกาแฟเองได้ กาแฟ ของเราเป็นกาแฟสูตรโบราณจึงอร่อยไม่เหมือนใคร ปัจจุบันกลุ่มของเราก็ทำกาแฟโบราณขายกัน อยู่แต่ยังไม่แพร่หลาย จึงอยากจะทำกาแฟโบราณเป็นจุดขายของกลุ่มด้วย

9.1.6 ต้องการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา กลุ่ม ทางศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบลเกาะยอจะพาสมาชิกท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกคนไปดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน จังหวัดแถบภาคใต้ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา กลุ่มมากยิ่งขึ้น

9.1.7 เด็กๆ เยาวชนและชาวบ้านในเกาะยอน่าจะเรียนภาษาอังกฤษเสริม พุดภาษาอังกฤษแบบง่ายๆ ได้ คือทำอย่างไรให้เกาะยอเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ

ต่างชาติ (ชาวสิงคโปร์ และมาเลเซีย) เพราะปัจจุบันงบประมาณทางราชการมีน้อย สมาชิกท่องเที่ยวต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน

4.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด มีแนวทางดังนี้

1.1 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลัก เพื่อการบริหารจัดการการตลาดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นำมาซึ่งรายได้ของครัวเรือนทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น แต่ต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าต้องตั้งอยู่บนความพอเพียง

1.2 ค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพิ่มขึ้น โดยอาจเสริมการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โฮมสเตย์ ฯลฯ เพื่อต่อยอดทางการตลาดให้กับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น แต่ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ให้ชัดเจน

1.3 ควรจัดทำคู่มือกิจกรรม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม โปรแกรมและการบริการท่องเที่ยว คู่มือการขายผลิตภัณฑ์กลุ่ม เพื่อเผยแพร่และบริการให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

1.4 สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยมีแผนการตลาด เช่น ออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้สวยงามมากยิ่งขึ้น ดัดแปลงการใช้ประโยชน์จากผ้าทอมือให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น กระเป๋า ซองใส่โทรศัพท์ ปกไดอารี่ มีการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม น่าพกพา เหมาะสำหรับเป็นของฝากของขวัญ

1.5 ต้องไม่หลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง แม้บางครั้งบางเวลา จำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก รายได้จากการท่องเที่ยวมาก ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อคงสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ให้มีความสุนทรีย์ ต้องรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่ม เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ให้ได้

1.6 มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าในตัวเอง ความเป็นตัวตนของความพอเพียงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน

สื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

1.7 นำองค์ความรู้ด้านการเกษตร ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ เผยแพร่ให้แก่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป อาจดำเนินการในรูปแบบศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญา ทางด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชนรุ่นหลัง และผู้สนใจทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มีแนวทางดังนี้

2.1 ภาครัฐควรมีการวางแผนการพัฒนากิจการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจน โดยอาจบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของรัฐบาล มีการประชาสัมพันธ์ที่กว้างขวาง ทั้งในด้านชนิดของสื่อและด้านของเชิงพื้นที่ อาจเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.2 ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม/ให้ความรู้ในด้านเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร ถ่ายทอดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้กับ เยาวชนและผู้สนใจ เมื่อทุกคนตระหนักและเข้าใจ สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ก็ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และอยู่ได้อย่างสมดุล และยั่งยืน

2.3 หน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมดำเนินงานกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่เคยส่งเสริม สนับสนุน ก็ต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สร้างความจริงจังและจริงจังให้กับชาวบ้าน เพิ่มความเข้มแข็งให้กลุ่มมากยิ่งขึ้น

2.4 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อาจเป็นสร้างเครือข่ายกันภายในภูมิภาค ภายในประเทศ และกับประเทศเพื่อนบ้าน ออกมาเป็นแผนงานที่ชัดเจน ซึ่งสามารถปฏิบัติการได้จริง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเอกชน มีแนวทางดังนี้

3.1 หน่วยงานเอกชนต้องสร้างความร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างจริงจัง โดยการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สอดคล้องกับโปรแกรมของบริษัทด้วย เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับรองนักท่องเที่ยวด้วย โดยร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่นมีความเป็นอัต

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม มีจุดขายที่ชัดเจน

3.2 หน่วยงานเอกชนต้องช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือกับชุมชน ช่วยเผยแพร่ความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆ สร้างภาพลักษณ์ให้มีความแตกต่าง สร้างจุดขายให้ชัดเจน มีคุณค่าควรแก่การเดินทางมาท่องเที่ยว

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยและควรให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้มากกว่านี้

2) ในการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น ควรมีการทำประกันชีวิตให้กับนักวิจัยทุกคน

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชนใน 5 จังหวัดภาคใต้

4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ทั้ง 5 จังหวัด โดยอาจมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

4.5 บทสรุป

การศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แนวทางการยกระดับการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้ศึกษากลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดคือ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กลุ่มชมรมคนรักเห็ด และกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดพัทลุงที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ จังหวัดตรังที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มทางมุ้ง จังหวัดสตูลที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน และจังหวัดสงขลาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการก่อตั้งกลุ่ม กลุ่มเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้นำกลุ่ม วิธีการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่ม ลักษณะเศรษฐกิจสังคม ประเพณีวัฒนธรรม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของกลุ่มแต่ละกลุ่มที่มีพื้นฐานแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มทั้ง 5

กลุ่มและจัดประชุมระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการจัดการการตลาดแต่ละกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด รวมกัน เพื่อให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง มีการเชื่อมโยง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด เพื่อให้การท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด ภาคใต้มีความยั่งยืน สามารถยกระดับชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงเกษตรใน 5 จังหวัดให้ดีขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาด้ว นการตลาดอย่างยั่งยืน ทำให้จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง 5 จังหวัดมีความเข้มแข็ง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้สังคมของเราอยู่ได้อย่างสมดุลและ ยั่งยืน

แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบน พื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ร่วมวิจัยทั้ง 5 จังหวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มี 9 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1.1 ปัญหาที่พบ

1.1.1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ เช่น แผ่นพับ นิตยสารหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ที่มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แกนนักท่องเที่ยว ทำโปสเตอร์แผ่นไว นิล ที่มีขนาดใหญ่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม และให้ติดไว้ที่ทำการกลุ่ม/ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ ซึ่งอาจต้องขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.1.2 การขาดประสานงาน หรือต้องการหน่วยงานที่ประสานงานการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น สำนักงานการเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหาร ส่วนตำบลหรือ กลุ่มท่องเที่ยวนั้นเอง เพราะบางทีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวยังแหล่ง ท่องเที่ยวแต่ไม่ทราบว่าต้องติดต่อหน่วยงานไหน ทำให้เสียโอกาสในการตลาดต้องการมีศูนย์กลาง การท่องเที่ยว

1.1.3 ควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและยิ่งใหญ่ เช่น ทำเป็น ป้ายฟ้าที่ทันสมัย ตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ ในตัวเมืองใหญ่ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าการ ท่องเที่ยวของเรามีดีอย่างไร

2. ด้านการคมนาคม /ด้านความปลอดภัย

2.1 ปัญหาที่พบ

2.1.1 ต้องการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เข้ามายังหมู่บ้าน เพราะถนน ส่วนใหญ่ที่เข้ามายังหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นนักท่องเที่ยวก็จะมา

เที่ยวยังกลุ่มมากขึ้น

2.1.2 ถนนเข้าหมู่บ้าน ยังเป็นถนน 2 เลนอยู่ ถนนยังแคบอยู่มาก ปัจจุบันมีรถเข้าออกจำนวนมากและบางครั้งนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้าแม่ค้าขับรถเร็วอาจเป็นอันตรายแก่คนแก่และเด็กๆได้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการที่จะขยายถนนให้กว้างกว่านี้ หรือขยายเป็น 4 เลน

3. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

3.1 ปัญหาที่พบ

3.1.1 ต้องการหาทุนมาสร้างโรงเรือนเพิ่มเติม เพื่อที่จะสามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น และหลากหลายชนิดได้มากขึ้น

4. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

4.1 ปัญหาที่พบ

4.1.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการแหล่งท่องเที่ยวและถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังกลุ่มได้มากขึ้น

4.1.2 ต้องการพัฒนาป้ายบอกทางที่ชัดเจนและแม่นยำ เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เพราะเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไกลจากถนนสายหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมกลุ่มมักจะเข้ามายังกลุ่มด้วยความยากลำบากและมักจะหลงเส้นทางเป็นประจำ

4.1.3 ป้ายชื่อและโรงเรือนของที่ทำการมีขนาดเล็ก ทางกลุ่มต้องการป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนและมีความสวยงาม

4.1.4 ต้องการถึงขยะ 2 ข้างทาง ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

4.1.5 ต้องการเส้นทางท่องเที่ยวรอบแหล่งท่องเที่ยวและขณะที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน่าจะมีวิธีการนำเสนอเกาะยอโดยการพุดนำเที่ยวตลอดเส้นทาง มีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวให้มากขึ้น

4.1.6 ต้องมีการจัดระเบียบจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวให้น่ามองมากกว่านี้ และจัดภูมิทัศน์บ้านน่ามองเพิ่มเติมด้วย

4.1.7 มีจุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ มีถนนที่กว้างพอสำหรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ และบางจุดยังมีสายไฟฟ้าที่ต่ำจนเกินไป รถบางชนิดผ่านไปได้ไม่ได้ และที่จุดบริการนักท่องเที่ยวต้องมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ มีขนาดที่ไม่ใหญ่จนเกินไปแต่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดูรูปแล้วสะดุดตา มีการบริการข้อมูล มีห้องน้ำ มีเวรยาม

4.1.8 ต้องการจุดขายแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ควรปักป้ายสื่อความหมาย

และดูแลความสะดวก

5. ด้านอาหารและที่พัก

5.1 ปัญหาที่พบ

5.1.1 ต้องมีที่พัก และอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว

5.1.2 มีการพัฒนาที่พักในแบบโฮมสเตย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

6. ด้านสินค้าทางการเกษตร /ของที่ระลึก

6.1 ปัญหาที่พบ

6.1.1 ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีความหลากหลาย เพื่อนักท่องเที่ยวสามารถซื้อและนำไปเป็นของฝาก

6.1.2 ต้องการออกร้าน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม เพิ่มช่องทางการตลาด

6.1.3 ต้องการรักษาคุณภาพของสินค้า ให้มีความสม่ำเสมอ รสชาติ กลิ่น สี ต้องเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม และต้องบริการลูกค้าอย่างน่าประทับใจ

6.1.4 ต้องการพัฒนารัฐบาลให้สวยงาม เหมาะสม ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้า ที่มีชื่อกลุ่มและเครื่องหมายกลุ่มเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

6.1.5 ต้องการผลิตรายได้ให้ได้ให้ปริมาณมากกว่านี้ เพราะในช่วงของเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ยังไม่สามารถผลิตรายได้ได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

7. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1 ปัญหาที่พบ

7.1.1 แนวทางในการพัฒนาของกลุ่มฯ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังกลุ่ม ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับการรองรับของกลุ่ม หรือชุมชน ที่จะสามารถรองรับได้

7.1.2 มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทะเลและป่าเขา ป่าชายเลน

7.1.3 เน้นการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ ใช้ปุ๋ยชีวภาพ

7.1.4 มีการจัดการเรื่องทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเล

8. ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8.1 ปัญหาที่พบ

- 8.1.1 ต้องการพัฒนาความรู้ในเรื่องการถนอมอาหาร
- 8.1.2 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน
- 8.1.3 ควรมีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน
- 8.1.4 ต้องการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ หากจะมีการรื้อถอนบ้านโบราณ อย.ยินดีจะจ่ายทดแทนให้ จะออกเงินซื้อของมาซ่อมบ้านให้ แต่ต้องใช้ของแบบโบราณ แล้วขึ้นทะเบียนเป็นบ้านโบราณ
- 8.1.5 ในกรณีที่เราจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น ควรจะให้มีการเช่ารถจักรยานเก่าๆมาไว้สำหรับนักท่องเที่ยวปั่นรอบแหล่งท่องเที่ยว
- 8.1.6 ควรมีสื่อพื้นบ้านไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น หนังสือ กลองยาว มโนราห์
- 8.1.7 น่าจะมีถนนสายวัฒนธรรม

9. ด้านอื่นๆ

9.1 ปัญหาที่พบ

- 9.1.1 สมาชิกขาดความรับผิดชอบ ความเสียสละ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา
- 9.1.2 ขาดเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มกัน
- 9.1.3 ต้องคงความเป็นอัตลักษณ์ เฉพาะกลุ่มเอาไว้
- 9.1.4 สร้างจุดขายของแต่ละกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 9.1.5 ต้องการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่ม โดยการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต่างพื้นที่ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่มมากยิ่งขึ้น
- 9.1.7 เด็กๆเยาวชนและชาวบ้านน่าจะเรียนภาษาอังกฤษเสริมพูดภาษาอังกฤษแบบง่ายๆได้ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะยั่งยืนได้นั้น ต้องไม่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว หรือรายได้ แต่มาจากความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากมีส่วนร่วมในการพัฒนา ในการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อไว้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ จัดการองค์ความรู้ ฟังตนเองให้มากที่สุดแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องตั้งอยู่

บนพื้นฐานของความพอเพียง

สรุปผลจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้ง 5 กลุ่ม ได้ดังนี้

1.1 ศึกษาดูงาน เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม

1.1.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ทราบกระบวนการพัฒนา และการจัดการการตลาดของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและสามารถ นำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง

1.2 ศึกษาดูงาน เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างการทำงานของกลุ่ม

1.2.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ทราบโครงสร้าง การบริการ จัดการกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและนำมาปรับปรุงกับกลุ่มของตนเอง

1.3 ศึกษาดูงาน เรื่อง การดำรงชีวิตแบบพอเพียง

1.3.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ทราบแนวทางการดำรงชีวิต แบบพอเพียงตามแนวทางของแต่ละท้องถิ่น ซึ่ง รูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอาจขึ้นอยู่กับภูมิ ประเทศและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นด้วย

1.4 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านการทำการเกษตร

1.4.1 มีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ กับกลุ่มของตนเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ การเพาะพันธุ์ไม้ การตอนกิ่ง การปักชำ การเลี้ยงหมู ไก่ วัว แบบอินทรีย์ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ด การทำปลาเค็ม แบบต่างๆ การทำสวนกาแฟ การทำสวนผลไม้ สวนเงาะ สวนละมุด สวนจำปาตะขุน การทอดผ้า

1.4.2 เกิดการกระจายรายได้เพราะเมื่อแต่ละกลุ่มมาเยี่ยมกลุ่มซึ่งกันและกันทุก ครั้ง จะมีการซื้อขายสินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ชนิดต่างๆ ทุเรียน เงาะ ละมุด จำปาตะ ขุน ไข่สด พันธุ์ไม้ต่างๆ มีการทำอาหารพื้นบ้านต้อนรับโดยสมาชิกกลุ่มกันเอง ทุกครั้ง ทำให้กลุ่มมี รายได้จากการท่องเที่ยว

1.5 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม

1.5.1 มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้มากยิ่งขึ้น มีความ ภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะมีการฟังบรรยาย เรื่อง ความเป็นมาของ คนปักษ์ใต้ ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษาและคติชนวิทยา

1.5.2 มีความตระหนักและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนปักษ์ใต้ ว่าคน ปักษ์มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมากมาย ซึ่งควรจะอนุรักษ์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลาน

ต่อไป

1.6 ศึกษาฐาน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6.1 มีความรู้และเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ หากพื้นที่ใดไม่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก็ไม่สามารถที่จะทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ได้ ซึ่งนาเมื่อมีการทำการเกษตรที่สมบูรณ์ก็สามารถทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

1.7 ศึกษาฐาน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยว

1.7.1 สร้างแรงกระตุ้นให้กับสมาชิกกลุ่มที่อยากจะพัฒนาด้านต่างๆ ของกลุ่มตนเองไปในทิศทางที่วาดฝันไว้ เช่น การทำโฮมสเตย์ การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้ายสื่อความหมายต่างๆ สร้างจุดขายของตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ

1.7.2 เปิดหู เปิดตา มองโลกได้กว้างมากยิ่งขึ้น ได้เห็นถนนหนทาง สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคม ของแต่ละจังหวัด

2. การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับใช้ชีวิตแบบพอเพียง

2.1 มีความรู้และเข้าใจถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

2.2 ตระหนักและนำรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมาใช้

3. การระดมความคิดเห็นร่วมกัน ถึงแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

3.1 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

4. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ทั้ง 5 จังหวัด

4.1 ทำให้เกิดเครือข่ายเกิดขึ้นทั้ง 5 กลุ่ม มีการเจรจาจะแลกเปลี่ยนสินค้ากันมาวางขายที่กลุ่ม เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ จะแลกเปลี่ยนอาหารทะเลแปรรูปซึ่งกันและกัน เช่น ปลาเค็ม กุ้งแห้ง กะปิ ไตปลา มีการแลกเปลี่ยนที่ติดต่อระหว่างกลุ่มกัน แลกเบอร์โทรศัพท์ นามบัตร ไว้สำหรับติดต่อขอความรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่างๆ

4.2 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

วิธีการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด มี 10 วิธี ได้แก่

1. มีการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อให้มากขึ้น เช่น จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กลุ่มทางอินเทอร์เน็ต

จัดทำแผนพื้นที่ทันสมัย มีเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอย่างละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มและชนิดของสินค้า และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างละเอียด เส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

2. มีป้ายบอกทางที่สามารถมองได้อย่างชัดเจนเข้ามายังกลุ่มได้ถูกต้องและรวดเร็ว
3. มีการดัดแปลงแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย
4. มีบรรยากาศที่ดีมีคุณภาพและสวยงาม สามารถดึงดูดใจ
5. ผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง
6. บริการนักท่องเที่ยวแบบมีไมตรีจิต
7. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละ
8. มีรถราง รถจักรยาน หรือรถนำเที่ยวรอบเกาะ หรือตามเส้นทางท่องเที่ยวพร้อมมีเจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
9. มีร้านอาหารและที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สุขา ศาลา ชุมนต่างๆ ที่จอดรถ ถึงขยะ มัคคุเทศก์ ใ้บริการนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง
10. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด 1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลัก 2) ค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพิ่มขึ้น โดยอาจเสริมการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โฮมสเตย์ ฯลฯ 3) ควรจัดทำคู่มือกิจกรรม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม โปรแกรมและการบริการท่องเที่ยว คู่มือการขาย ผลิตภัณฑ์ 4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 5) ต้องไม่หลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง ต้องรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่ม เอาไว้ให้ได้ 6) มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าในตัวเอง 7) นำองค์ความรู้ด้านการเกษตร ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสร้างหลักสูตรการเรียนรู้เผยแพร่ให้แก่เยาวชน รุ่นหลังและผู้สนใจทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ 1) ภาครัฐควรมีการวางแผนการพัฒนาการตลาด การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจน โดยกำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของรัฐบาล 2) ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม/ให้ความรู้ในด้านเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่เคยส่งเสริมสนับสนุน ก็ต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สร้างความจริงจังและจริงจังให้กับชาวบ้าน เพิ่มความเข้มแข็งให้กลุ่มมากยิ่งขึ้น 4) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อาจเป็นสร้างเครือข่ายกันภายในภูมิภาค ภายในประเทศ และกับประเทศ

เพื่อนบ้าน ออกมาเป็นแผนงานที่ชัดเจน ซึ่งสามารถปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเอกชน 1) หน่วยงานเอกชนต้องสร้างความร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างจริงจัง โดยการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สอดคล้องกับโปรแกรมของบริษัทด้วย เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับรองนักท่องเที่ยวด้วย โดยร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่นมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม มีจุดขายที่ชัดเจน 2) หน่วยงานเอกชนต้องช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือกับชุมชนช่วยเผยแพร่ความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆ สร้างภาพลักษณ์ให้มีความแตกต่าง สร้างจุดขายให้ชัดเจน มีคุณค่าควรแก่การเดินทางมาท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยและควรให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้มากกว่านี้ 2) ในการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นควรมีการทำประกันชีวิตให้กับนักวิจัยทุกคน 3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชนใน 5 จังหวัดภาคใต้ 4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ทั้ง 5 จังหวัด โดยอาจมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 บทนำ

จากการศึกษาในส่วนบทสรุปนี้ นักวิจัยกล่าวถึงประเด็นการศึกษาได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการศึกษา ข้อเสนอแนะและบทสรุปท้ายบท เพื่อเป็นการสิ้นสุดรายงานการศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ดังนี้

5.2 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะภาคใต้ เป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายสูง เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล อ่าว ชายหาด ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถานที่ก็มีเสน่ห์มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สวยงาม ไม่เหมือนที่ใดในโลก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆทั่วโลก นำรายได้สู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีมากมายหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การท่องเที่ยวแหล่งบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศไทยนับว่ายังไม่ดี เสถียรภาพ รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตระหนักถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงมีนโยบายการพัฒนาประเทศแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ เน้นเรื่องการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก หากมีความสามารถที่จะผลิตเพื่อส่งออกก็สามารถทำได้ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม สินค้าส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าทางการเกษตรเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้เองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเหล่านี้จึงมีอยู่มากมายทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งแต่ละแหล่งล้วนแล้วแต่มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรแล้วยังสามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวในภาคใต้เป็นที่มาของแหล่งรายได้อันดับ 1 ของรายได้ทั้งหมด รายได้จากการท่องเที่ยวของ 5 จังหวัดภาคใต้ (ตอนกลาง) ในปี 2547 รวม 21,564.44 ล้านบาท และมีจำนวนนักท่องเที่ยว 5,217,473 คน (www.nesdb.go.th,2549)

และด้วยปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวผู้นิยมธรรมชาติ เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ก็พักกับ

เกษตรกรหรือพักที่ฟาร์ม (Home stay /Farm stay) อาหาร กบิโรค อาหารที่ผลิตเองจากเกษตรกรหรือจากฟาร์ม เป็นอาหารที่ปลอดสารพิษ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ การบริการ เป็นการบริการจากเกษตรกรที่จริงใจได้บรรยากาศชนบท ได้สัมผัสชีวิตแบบเรียบง่าย สูดอากาศบริสุทธิ์ เสพความสุนทรีย์จากธรรมชาติอย่างเต็มที่ และที่สำคัญเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่นอกเหนือจากรายได้การขายผลผลิตทางการเกษตร ทำให้เข้าถึง เข้าใจ รูปแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงยิ่งขึ้น แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากภาครัฐและยังขาดความร่วมมือจากภาคเอกชน ทำให้การพัฒนาระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นไปอย่างเชื่องช้าไม่ครบวงจร จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องเข้าไปให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ดูแล โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด มาช่วยหนุนเสริม พัฒนา และให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การดูแลสภาพแวดล้อมให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนบนหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นักวิจัยจึงสนใจในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานแนวคิดแบบพอเพียง จึงเป็นเหตุผลหลักในการทำวิจัยครั้งนี้

5.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระดับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด
3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด

5.4 ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 3 ข้อ คือ 1) หาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืน 2) หาวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 กลุ่ม 3) หาวิธีการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการในการวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 5 กลุ่ม โดยศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม วัฒนธรรมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย/กลุ่มใกล้เคียงและกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม จากข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. หาแนวทางในการพัฒนาการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structure Questionairs) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว 5 จังหวัด จำนวน 40 ตัวอย่าง

3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ แนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการตลาด การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม โดยการประชุมระดมความคิดภายในกลุ่มและศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม

4. รวบรวมแนวทางในการพัฒนาการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของทั้ง 5 กลุ่ม บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากการประชุมระดมความคิดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง จังหวัด ร่วมกัน และจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน

ประชากร ใช้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลางและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกภาคส่วน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) จำนวน 100 ตัวอย่าง

5.5 ผลการศึกษา

ภาคใต้ของเราเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ทะเล เกาะ ถ้ำ แหลม ชายทะเล ชายหาด ฯลฯ จึงทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ใน 5 จังหวัดตอนกลางของภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา ก็มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลายประเภทด้วยกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวด้าน

ศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานโบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภาคใต้มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงจึงทำให้มีการทำการเกษตรที่หลากหลาย เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำการประมงและยังมีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและยาวนาน เมื่อมีการทำเกษตรที่หลากหลายและยาวนานจึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่หลากหลายและได้ถ่ายทอดกันมาจนถึงลูกหลาน จึงทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรอนุรักษ์เอาไว้โดยการถ่ายทอดไว้กับลูกหลาน ภาคใต้และภาคอื่นๆเป็นแหล่งที่ผลิตผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เมื่อมีพื้นที่สำหรับผลิตผลผลิตทางการเกษตรมาก ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนสวยงาม จึงทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชอบการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ชอบสัมผัสกลิ่นอายของธรรมชาติ ชอบสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน ได้รับประทานอาหารสดๆ จากไร่ จากสวนและจากฟาร์ม ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่หรูหรา ฟุ้งเฟ้อ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ครั้งนี้ก็เพื่อทราบการดำเนินชีวิตของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด คือ กลุ่มชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง เกิดจากการที่ประธานกลุ่มประสบความล้มเหลวในเดินทางไปขายแรงงานยังต่างประเทศ กลับจากต่างประเทศมีหนี้สินมากมาย จึงคิดหาวิธีการที่จะประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงไปอบรมการเพาะเห็ด เมื่อสามารถเพาะเห็ดได้ก็ลองเพาะเห็ดขาย ก็สามารถขายได้เป็นจำนวนมากและเห็ดที่ทดลองขายก็เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะเห็ดเป็นอาหารที่มีคุณค่าสูง จึงยึดการเพาะเห็ดเป็นอาชีพและเห็ดก็เป็นต้องการของลูกค้ามากขึ้น จึงชักชวนเพื่อนบ้านมารวมกลุ่มกันเพาะเห็ดขาย และหากใครต้องการมีความรู้เรื่องการเพาะเห็ด หัวหน้ากลุ่มก็จะสอนให้โดยไม่หวงวิชา จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาจึงก่อตั้งชมรมคนรักเห็ดขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มก็ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ ลูกค้าและชื่อเสียงก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รวมกลุ่มกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอำเภอช้างกลาง ตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางขึ้น จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการ ทุกวันนี้กลุ่มชมรมคนรักเห็ดมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม

มากมาย มีทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการและบุคคลทั่วไป ทำให้สมาชิกกลุ่มและชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจาก พ่อของประธานกลุ่ม(นายครรชิต พรหมชาติ) คือ นายรายณ์ พรหมชาติ ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเลี้ยงผึ้งโพรงไทยมาก่อน เนื่องจากที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งของลุงรายณ์นั้นพื้นที่คับแคบถนนหนทางไม่สะดวกที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเยี่ยมชมได้ ลุงรายณ์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาการเลี้ยงผึ้งให้กับลูกชาย นายครรชิต พรหมชาติ ก็ได้มาตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นที่บ้านคลองปึกเหนือ โดยการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยในสวนผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มีรังผึ้งที่คุณลุงรายณ์ ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นแม่แบบ จนสามารถขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อเพื่อนบ้านเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผึ้งช่วยผสมเกสร เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นวิธีการเลี้ยงผึ้งที่ปลอดภัยไร้พิษ ไม่ต้องลงทุนมากเพราะสามารถเลี้ยงในสวนบริเวณข้างบ้านได้ จึงชักชวนกันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งมากขึ้นเรื่อยๆ จึงก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือขึ้นโดยมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการค้าขาย การอบรมความรู้เพิ่มเติม และช่วยเหลือในเรื่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เช่นขวด ฉลากชื่อกลุ่ม กลุ่มก็ดำเนินการมาเรื่อยๆจนปัจจุบันมีสมาชิกมากมาย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มก็เป็นที่ต้องการของตลาดเพราะสินค้าที่มีการรับรองจากหน่วยงานทางราชการว่าเป็นน้ำผึ้งแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ มีหน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ได้เข้ามาเยี่ยมชมกลุ่มและขอความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งจากกลุ่มเป็นประจำและต่อเนื่องจนชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่แพร่หลาย ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือก็เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง หากใครมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางก็ต้องมาเที่ยวที่กลุ่มนี้ด้วย

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มกางมุ้งตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สมาชิกเดิมของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าขายปลาสดมาก่อน เมื่อขายปลาสดไม่หมดจึงทำให้ปลาเหลือ แม่ค้าปลาสดบ้านบ่อหินจึงรวมกลุ่มกันว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะแก้ปัญหานี้ได้บ้าง จึงรวมกลุ่มมานั่งปรึกษารื้อกัน ผลสรุปออกมาคือจะรวมกลุ่มกันทำปลาเค็ม กลุ่มปลาเค็มกางมุ้งบ้านบ่อหินจึงเกิดขึ้นเมื่อปี 2542 ต่อมาชื่อเสียงของกลุ่มก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆเพราะปลาเค็มของที่นี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เป็นปลาเค็มปลอดสารพิษ ใช้มุ้งกางเพื่อไม่ให้มีแมลงวันมาตอม ใช้ปลาสดมาทำปลาเค็ม รสชาติปลาเค็มจะหอมและไม่เค็มมาก มีสีสันสวยงามน่ารับประทาน ที่สำคัญรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร จนหน่วยงานราชการ

มาเชิญไปออกร้านตามงานต่างๆ และได้เป็นสินค้าโอท็อป 4 ดาวของจังหวัดตรัง กลุ่มก็พัฒนาและขยายตลาดออกไปเรื่อยๆจนมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ใครที่มาเที่ยวหาดปากเมงเป็นต้องแวะซื้อปลาเค็มที่บ้านบ่อหิน เพราะรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร และทุกปีที่รัฐบาลจัดงานโอท็อปที่เมืองทองธานีกลุ่มปลาเค็มทางมั่งบ้านบ่อหินก็ต้องไปออกร้าน ทุกวันนี้กลุ่มปลาเค็มทางมั่งมีสมาชิก 15 คนจะระดมทุนซื้อปลาสดแล้วมาทำปลาเค็มกันที่กลุ่มหรืออาจจะแยกกันไปทำที่บ้าน แล้วมาตากรวมกันที่กลุ่มโดยใช้มั่งทาง เมื่อเสร็จก็จะขายที่กลุ่มและจะผลัดเปลี่ยนเวรกันไปขายตามตลาดต่างๆในตัวเมืองจังหวัดตรังและอำเภอต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ปลาเค็มของกลุ่มบ่อหินมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น ปลาเสียด ปลาตาโต ปลาเม็ดขนุน ฯลฯ ปลาเค็มของกลุ่มบ้านบ่อหินขายดีจนผลิตแทบไม่ทันโดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะขายดีเป็นพิเศษ เพราะลูกค้าจะซื้อไปเป็นของฝากกัน ปัจจุบันกลุ่มปลาเค็มทางมั่งบ้านบ่อหินสามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวตำบลบ่อหินดีขึ้นสามารถส่งลูกเรียนจนจบปริญญาตรี และที่สำคัญสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่มซึ่งนำรายได้อื่นๆ เข้ามายังตำบลได้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง บ้านโกงน้ำเป็นหมู่บ้านในฝัน เป็นชุมชนต้นแบบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดพัทลุง เพราะก่อนที่จะเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำประสบความสำเร็จเรื่องการจัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์มาก่อน และหนึ่งในแกนนำกลุ่มออมทรัพย์บ้านโกงน้ำ อาจารย์ สุชุม ทองขุนดำ เป็นอดีตข้าราชการครูที่ศรัทธาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ 12 ไร่ตลอดระยะเวลา 25 ปี จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านและจังหวัด ทำให้นักท่องเที่ยวมาศึกษาดูงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงกันมากมาย จนหน่วยงานราชการในจังหวัดพัทลุงเล็งเห็นความสำคัญจึงแต่งตั้งให้อาจารย์สุชุม เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงประจำจังหวัดพัทลุง จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์ปราชญ์ขึ้น ณ ที่บ้านโกงน้ำ ทำให้นักเรียนนักศึกษา มหาวิทยาลัยหน่วยงานราชการมาศึกษาดูงานด้านเกษตรแบบพอเพียงกันมาก ที่ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านมีการฝึกอบรมด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงแบบครบวงจรให้ฟรี ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมบ้านโกงน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการประชุมระดมความคิดเห็นโครงการวิจัยโครงการนี้ แกนนำกลุ่มบ้านโกงน้ำยินดีเป็นอย่างมากที่คณะวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวอีก 4 กลุ่มได้ช่วยกันออกความคิดเห็นว่ากลุ่มต้องพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง เช่น ต้องมีสินค้าทางการเกษตรมาวางขายที่กลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น ไข่สดที่ชาวบ้านเลี้ยงเอง ผักสดปลอดสารพิษ กล้าไม้ชนิดต่างๆ นำเครื่องจักสานชนิดต่างๆ เช่น เครื่องมือ

จับสัตว์น้ำ เครื่องจักสาน เช่น กระดัง ที่กวาดขยะ เสวียนหม้อ ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มสามารถทำได้มาวางขายที่กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อนอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านได้อีกทางหนึ่งและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทำให้หมู่บ้านน่าอยู่มากขึ้น กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านมาวางขาย เช่น ขนมเค้ก ขนมถั่วเคลือบ ปลาตุ๋นรา ขนมหั่นบ้าน เช่น ขนมหิมพ์ ขนมห้า ของชาวบ้านจะนำมาเป็นอาหารว่างของผู้เข้าฝึกอบรม และชาวบ้านบางคนเอาถั่วลิสงต้ม ข้าวโพดต้ม มาวางขายด้วย จากการที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้น รายได้ของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านบ้านโงนน้ำดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล เป็นหมู่บ้านที่อยู่กลางหุบเขา มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความแตกต่างจาก 4 จังหวัดอื่น คือเป็นหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลาย เช่น ด้านชายแดนวังประจัน มีร้านปลอดภาษี มีน้ำตกหลายสาย มีภูเขาที่สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีสวนผลไม้ สวนกาแฟ โดยเฉพาะกาแฟที่นี่จะเป็นกาแฟสูตรโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร หากใครได้ชิมรสชาติกาแฟของวังประจันแล้วจะติดใจ การท่องเที่ยวของบ้านวังประจันเมื่อเศรษฐกิจดี ในช่วง 4-5 ปีที่แล้วถือว่าการท่องเที่ยวดีมาก มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในบ้านวังประจันเป็นจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจของบ้านวังประจันดีขึ้น แต่เมื่อปีที่ผ่านมาประสบปัญหาเรื่องน้ำมันราคาแพง ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยลงจึงทำให้รายได้ของชาวบ้านลดลงด้วย ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีกันว่าทำอย่างไรที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยววังประจันได้ตลอด จึงคิดหาแนวทางการท่องเที่ยวขึ้น เช่น จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว มีหลายสายเช่น เที่ยวภูเขา เทียน้ำตก เที่ยวอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เที่ยวชมสวนผลไม้ ซื้อผลไม้และสินค้าเกษตรจากสวน รับประทานอาหารที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และซื้อบั้งที่ด่านวังประจัน เสร็จแล้วนอนพักที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน หากแนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มวังประจันประสบความสำเร็จ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านวังประจันเพิ่มขึ้น การค้าขายก็เพิ่มขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็เพิ่มขึ้นด้วย ชาวบ้านวังประจันก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 4 จังหวัด เพราะเกาะยอมีความพร้อมในด้าน ภูมิทัศน์ที่หลากหลายและสวยงาม เช่น เกาะ แลหม อ่าว ชายหาด ภูเขา ที่ราบ มีภูมิทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา การทำประมง และที่สำคัญมีภูมิปัญญาที่สั่งสมที่หลากหลายสาขามาช้านาน เช่น การ

ทอดผ้า การทำสวน การเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ การทำกระเบื้อง มีโบราณโบราณวัตถุ มีการทำกระเบื้องโบราณที่มีชื่อเสียง ตำบลเกาะยอมีสภาพเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสมัยก่อนที่อาศัยอยู่ในเกาะต้องช่วยเหลือตัวเองในการดำรงชีวิตจึงทำให้มีภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำรงชีวิตที่หลากหลายมาจนถึงทุกวันนี้ ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเริ่มจากปี 2542 มีเกษตรตำบลคนใหม่มารับตำแหน่งที่ตำบลเกาะยอได้ริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยเห็นว่าเกาะยอมีความพร้อมทุกด้านในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น มีการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คลองมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก ตลาดน้ำ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในแถบจังหวัดภาคกลาง ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดอยากพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นบ้าง ชาวบ้านก็ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในตำบลเกาะยอขึ้น เช่น เยี่ยมชมสวนสมรม สวนผลไม้ต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสวนผลไม้ก็จะบรรยายความรู้ด้านการทำการเกษตรและสามารถรับประทานผลไม้ชนิดต่างๆในสวนได้เลย มีการเยี่ยมชมกลุ่มทอดผ้าต่างๆ และสามารถเลือกซื้อผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอในหลายรูปแบบ สามารถชมวิถีชีวิตชาวประมง เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การตกปลา ตกกุ้ง ตกปลาหมึก และมีที่พักแบบโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว พาเยี่ยมชมโบราณสถานโบราณวัตถุทั่วทั้งเกาะ เช่น วัดท้ายยอ เขากูฎิ สถาบันทักษิณคดีศึกษา นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวได้หลายเส้นทางขึ้นอยู่กับการต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อเที่ยวเสร็จก็สามารถรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมทะเลรอบเกาะยอ นับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอนับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะที่ผ่านมานักท่องเที่ยวสามารถได้เข้าสู่เกาะเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านตำบลเกาะยอมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้านสามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น ทอดผ้าอยู่กับบ้าน ทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลา ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงที่สามารถทำได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละกลุ่มใน 5 จังหวัดมาเป็นตัวแทนในการวิจัย โดยทำการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด ใช้แบบสอบถามถามกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัดจังหวัดละ 80 ตัวอย่าง 5 จังหวัดรวม 400 ตัวอย่าง เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละกลุ่มและหาแนวทางในการพัฒนาการ ตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละกลุ่ม มีการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มโดยการประชุมระดมความคิดในหมู่สมาชิกในแต่ละกลุ่ม มีการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยว 5 จังหวัด มีการ

ประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดมาประชุมรวมกันทั้ง 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มแบบบูรณาการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการการตลาด แลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างกัน เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอจะแลกเปลี่ยนสินค้ากับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มทางมุ้ง โดยจะแลกเปลี่ยน กะปิและกุ้งแห้ง มาวางขายของแต่ละกลุ่ม สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 5 จังหวัดเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและมีความต้องการจะพัฒนากลุ่มด้านต่างๆ เพื่อให้มีตลาดเพิ่มมากขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ตอบคำถามข้อที่ 1 มีแนวทางใดบ้างที่จะพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี 9 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1.1 ปัญหาที่พบ

1.1.1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในทุกสื่อ เช่น แผ่นพับ นิตยสารหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ที่มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แก่นักท่องเที่ยว ทำโปสเตอร์แผ่นไวนิล ที่มีขนาดใหญ่ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม และให้ติดไว้ที่ทำการกลุ่ม/ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งอาจต้องขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.1.2 การขาดประสานงาน หรือต้องการหน่วยงานที่ประสานงานการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น สำนักงานการเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ กลุ่มท่องเที่ยวของตนเอง เพราะบางทีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่ทราบว่าต้องติดต่อหน่วยงานไหน ทำให้เสียโอกาสในการตลาดต้องการมีศูนย์กลางการท่องเที่ยว

1.1.3 ควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและยิ่งใหญ่ เช่น ทำเป็นป้ายฟ้าที่ทันสมัย ตั้งไว้ตามจุดสำคัญๆ ในตัวเมืองใหญ่ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าการท่องเที่ยว

ของเรามีดีอย่างไร

2. ด้านการคมนาคม /ด้านความปลอดภัย

2.1 ปัญหาที่พบ

2.1.1 ต้องการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมที่เข้ามายังหมู่บ้าน เพราะถนนส่วนใหญ่ที่เข้ามายังหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้นนักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวยังกลุ่มมากขึ้น

2.1.2 ถนนเข้าหมู่บ้าน ยังเป็นถนน 2 เลนอยู่ ถนนยังแคบอยู่มาก ปัจจุบันมีรถเข้าออกจำนวนมากและบางครั้งนักท่องเที่ยวหรือพ่อค้าแม่ค้าขับรถเร็วอาจเป็นอันตรายแก่คนแก่และเด็กๆได้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการที่จะขยายถนนให้กว้างกว่านี้ หรือขยายเป็น 4 เลน

3. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

3.1 ปัญหาที่พบ

3.1.1 ต้องการหาทุนมาสร้างโรงเรือนเพิ่มเติม เพื่อที่จะสามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น และหลากหลายชนิดได้มากขึ้น

4. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

4.1 ปัญหาที่พบ

4.1.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการแหล่งท่องเที่ยวและถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวยังกลุ่มได้มากขึ้น

4.1.2 ต้องการพัฒนาป้ายบอกทางที่ชัดเจนและแม่นยำ เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เพราะเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไกลจากถนนสายหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมกลุ่มมักจะเข้ามายังกลุ่มด้วยความยากลำบากและมักจะหลงเส้นทางเป็นประจำ

4.1.3 ป้ายชื่อและโรงเรือนของที่ทำการมีขนาดเล็ก ทางกลุ่มต้องการป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนและมีความสวยงาม

4.1.4 ต้องการถังขยะ 2 ข้างทาง ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

4.1.5 ต้องการเส้นทางท่องเที่ยวรอบแหล่งท่องเที่ยวและขณะที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน่าจะมีวิธีการนำเสนอเกาะยอโดยการพุดนำเที่ยวตลอดเส้นทาง มีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวให้มากขึ้น

4.1.6 ต้องมีการจัดระเบียบจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวให้น่ามองมากกว่านี้

และจัดภูมิทัศน์น่าน้ำบ้านน้อมองเพิ่มเติมด้วย

4.1.7 มีจุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ มีถนนที่กว้างพอสำหรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ และบางจุดยังมีสายไฟฟ้าที่ต่ำจนเกินไป รถบางชนิดผ่านไปไม่ได้ และที่จุดบริการนักท่องเที่ยวต้องมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ มีขนาดที่ไม่ใหญ่จนเกินไปแต่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดูรูปแล้วสะดุดตา มีการบริการข้อมูล มีห้องน้ำ มีเวรยาม

4.1.8 ต้องหาจุดขายแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ควรปักป้ายสื่อความหมายและดูแลความสะอาด

5. ด้านอาหารและที่พัก

5.1 ปัญหาที่พบ

5.1.1 ต้องมีที่พัก และอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว

5.1.2 มีการพัฒนาที่พักในแบบโฮมสเตย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

6. ด้านสินค้าทางการเกษตร /ของที่ระลึก

6.1 ปัญหาที่พบ

6.1.1 ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีความหลากหลาย เพื่อนักท่องเที่ยวสามารถซื้อและนำไปเป็นของฝาก

6.1.2 ต้องการออกร้าน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่ม เพิ่มช่องทางการการตลาด

6.1.3 ต้องการรักษาคุณภาพของสินค้า ให้มีความสม่ำเสมอ รสชาติ กลิ่น สี ต้องเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม และต้องบริการลูกค้าอย่างน่าประทับใจ

6.1.4 ต้องการพัฒนาวรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม เหมาะสม ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้า ที่มีชื่อกลุ่มและเครื่องหมายกลุ่มเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

6.1.5 ต้องการผลิตสินค้าให้ได้ให้ปริมาณมากกว่านี้ เพราะในช่วงของเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ยังไม่สามารถผลิตสินค้าให้ได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

7. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1 ปัญหาที่พบ

7.1.1 แนวทางในการพัฒนาของกลุ่มฯ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังกลุ่ม ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับการรองรับของกลุ่ม หรือชุมชน ที่จะสามารถรองรับได้

7.1.2 มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทะเลและป่าเขา ป่าชายเลน

7.1.3 เน้นการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ ใช้ปุ๋ยชีวภาพ

7.1.4 มีการจัดการเรื่องทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเล

8. ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8.1 ปัญหาที่พบ

8.1.1 ต้องการพัฒนาความรู้ในเรื่องการถนอมอาหาร

8.1.2 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน

8.1.3 ควรมีการรวบรวมศิลปวัฒนธรรม ของใช้พื้นบ้านในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน

8.1.4 ต้องการอนุรักษ์บ้านโบราณไว้ หากจะมีการรื้อถอนบ้านโบราณ อบต. ยินดีจะจ่ายทดแทนให้ จะออกเงินซื้อของมาซ่อมบ้านให้ แต่ต้องใช้ของแบบโบราณ แล้วขึ้นทะเบียนเป็นบ้านโบราณ

8.1.5 ในกรณีที่เราจะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น ควรจะให้มีการเช่ารถจักรยานเก่าๆมาไว้สำหรับนักท่องเที่ยวปั่นรอบแหล่งท่องเที่ยว

8.1.6 ควรมีสื่อพื้นบ้านไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น หนังสือ กลองยาว มโนราห์

8.1.7 น่าจะมีถนนสายวัฒนธรรม

9. ด้านอื่นๆ

9.1 ปัญหาที่พบ

9.1.1 สมาชิกขาดความรับผิดชอบ ความเสียสละ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา

9.1.2 ขาดเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มกัน

9.1.3 ต้องคงความเป็นอัตลักษณ์ เฉพาะกลุ่มเอาไว้

9.1.4 สร้างจุดขายของแต่ละกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

9.1.5 ต้องการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่ม โดยการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนากลุ่มมากยิ่งขึ้น

9.1.7 เด็กๆเยาวชนและชาวบ้านน่าจะเรียนภาษาอังกฤษเสริมพูดภาษาอังกฤษแบบง่ายๆได้ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะยั่งยืนได้นั้น ต้องไม่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว หรือรายได้ แต่มาจากการเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากมีส่วนร่วมในการพัฒนา ในการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อไว้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ จัดการองค์ความรู้ ฟังตนเองให้มากที่สุดแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

ตอบคำถามข้อที่ 2 ทำอย่างไรให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลางเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้สามารถอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม การเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วม คือ

1. การศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม การบริหารกลุ่ม การดำรงชีวิตแบบพอเพียง ภูมิปัญญาด้านการทำเกษตร ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เส้นทางท่องเที่ยว

สรุปผลจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้ง 5 กลุ่ม ได้ดังนี้

1.1 ศึกษาดูงาน เรื่อง การพัฒนาและจัดการการตลาดของกลุ่ม

1.1.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบกระบวนการพัฒนาและการจัดการการตลาดของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง

1.2 ศึกษาดูงาน เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างการทำงานของกลุ่ม

1.2.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง

สตูลและสงขลา) ทราบโครงสร้าง การบริหารจัดการกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบจุดแข็งจุดด้อยของกันและกันและนำมาปรับปรุงกับกลุ่มของตนเอง

1.3 ศึกษาดูงาน เรื่อง การดำรงชีวิตแบบพอเพียง

1.3.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ทราบแนวทางการดำรงชีวิตแบบพอเพียงตามแนวทางของแต่ละท้องถิ่น ซึ่ง รูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอาจขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นด้วย

1.4 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านการทำการเกษตร

1.4.1 มีการนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตนเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ การเพาะพันธุ์ไม้ การตอนกิ่ง การปักชำ การเลี้ยงหมู ไก่ วัว แบบอินทรีย์ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ด การทำปลาเค็มแบบต่างๆ การทำสวนกาแฟ การทำสวนผลไม้ สวนเงาะ สวนละมุด สวนจำปาตะข奴 การทอดผ้า

1.4.2 เกิดการกระจายรายได้เพราะเมื่อแต่ละกลุ่มมาเยี่ยมกลุ่มซึ่งกันและกันทุกครั้งจะมีการซื้อขายสินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ชนิดต่างๆ ทุเรียน เงาะ ละมุด จำปาตะข奴 ผักทอด ไข่สด พันธุ์ไม้ต่างๆ มีการทำอาหารพื้นบ้านต้อนรับโดยสมาชิกกลุ่มกันเอง ทุกครั้ง ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว

1.5 ศึกษาดูงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านประเพณีวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม

1.5.1 มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้มากยิ่งขึ้น มีความภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะมีการฟังบรรยาย เรื่อง ความเป็นมาของคนปักษ์ใต้ ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษาและคติชนวิทยา

1.5.2 มีความตระหนักและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนปักษ์ใต้ ว่าคนปักษ์มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมากมาย ซึ่งควรจะอนุรักษ์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานต่อไป

1.6 ศึกษาดูงาน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6.1 มีความรู้และเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ หากพื้นที่ใดไม่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก็ไม่สามารถที่จะทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ได้ ซึ่งนำเมื่อมีการทำการเกษตรที่สมบูรณ์ก็สามารถทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

1.7 ศึกษาดูงาน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยว

1.7.1 สร้างแรงกระตุ้นให้กับสมาชิกกลุ่มที่อยากจะพัฒนาด้านต่างๆ ของกลุ่มตนเอง

ไปในทิศทางที่วาดฝันไว้ เช่น การทำโฮมสเตย์ การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายต่างๆ สร้างจุดขายของตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ

1.7.2 เปิดหู เปิดตา มองโลกได้กว้างมากยิ่งขึ้น ได้เห็นถนนหนทาง สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคม ของแต่ละจังหวัด

2. การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับใช้ชีวิตแบบพอเพียง

2.1 ชาวบ้านมีความรู้และเข้าใจถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

2.2 ชาวบ้านตระหนักและนำรูปแบบการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น

3. การระดมความคิดเห็นร่วมกัน ถึงแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

3.1 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด ชาวบ้านมีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น ทำให้เกิดเครือข่ายระหว่าง 5 จังหวัด

4. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ทั้ง 5 จังหวัด

4.1 ทำให้เกิดเครือข่ายเกิดขึ้นทั้ง 5 กลุ่ม มีการเจรจาจะแลกเปลี่ยนสินค้ากันมาวางขายที่กลุ่ม เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ จะแลกเปลี่ยนอาหารทะเลแปรรูปซึ่งกันและกัน เช่น ปลาเค็ม กุ้งแห้ง กะปิ ไตปลา มีการแลกเปลี่ยนที่ติดต่อระหว่างกลุ่มกัน แลกเบอร์โทรศัพท์ นามบัตรไว้สำหรับติดต่อขอความรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่างๆ

4.2 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น

ตอบคำถามข้อที่ 3 มีวิธีการใดบ้างที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด จากการศึกษาสามารถสรุป วิธีการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในพื้นที่ 5 จังหวัด มี 10 วิธี ได้แก่

1. มีการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้มากขึ้น เช่น จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กลุ่มทางอินเทอร์เน็ต จัดทำแผ่นพับที่ทันสมัย มีเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอย่างละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มและชนิดของสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างละเอียด เส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สวยงาม ซึ่งสามารถยกระดับ

คุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มได้ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวเห็นถึงความน่าสนใจของกลุ่มก็เดินทางมาท่องเที่ยวยังกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จากค่าบริการที่พัก ค่าอาหาร ขายผลผลิตทางการเกษตร ขายของที่ระลึก ของฝาก ฯลฯ

2. มีป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนเข้ามายังกลุ่มได้ถูกต้องและรวดเร็ว เมื่อมีป้ายบอกทางเข้ากลุ่ม หรือป้ายอธิบายความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจุดต่างๆ หรือป้ายสื่อความหมาย เมื่อนักท่องเที่ยวมองเห็นป้ายและเห็นถึงความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวก็เป็นการเปิดช่องทางในการเดินทางมาเที่ยวยังกลุ่มได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มได้ คือ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่กลุ่มมากทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถมีรายได้จากการท่องเที่ยวตามมาด้วย เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น คุณภาพชีวิตก็ดีขึ้น

3. มีการดัดแปลงแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เห็ดทอด ข้าวเกรียบเห็ด น้ำพริกเห็ด ปลาเค็มหลากชนิด จำปาตะทอด ผ้าทอหลายลายและหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าถุง ผ้าขาวม้า เสื้อ กระเป๋า แต่อย่างไรก็ตามต้องสำรวจตลาดก่อนว่ามีผู้สนใจสินค้าของเราหรือไม่ เมื่อกลุ่มมีสินค้าให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อได้หลากหลายมากขึ้นก็เป็นจุดขายของกลุ่มด้วย นักท่องเที่ยวสามารถมีตัวเลือกซื้อสินค้าได้มากขึ้น หากเทียบกับกลุ่มที่มีสินค้าน้อย นักท่องเที่ยวยอมไปเที่ยวกลุ่มที่มีสินค้าทางการเกษตรหลากหลายมากกว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มจำนวนมากรายได้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวก็มากตามขึ้นไปด้วย เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น

4. มีบรรยากาศที่ดีมีคุณภาพและสวยงาม แต่ถ้าต้องมีคุณสมบัติทั้งสองอย่างมักทำได้ยาก เพราะถ้าบรรยากาศที่ทนทานมักไม่ค่อยจะสวย ทำอย่างไรที่บรรยากาศจะต้องทนทานดีและสวยงามดึงดูดใจลูกค้า เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าที่กลุ่มมากขึ้น อาจนำสินค้าเหล่านั้นเป็นของฝากของขวัญ เช่น ผ้าทอมือ กาแฟโบราณ ปลาเค็ม เห็ดทอด ฯลฯ

5. ผลิตสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ถ้าลูกค้าต้องการเห็ดสดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดหอมสด ก็ต้องมีสินค้าให้ลูกค้าได้ หากไม่มีสินค้าที่เขาต้องการอาจทำให้เขาผิดหวัง แล้วไม่อยากจะมาซื้อสินค้าอะไรของเราอีก ก็เช่นเดียวกับปลาเค็ม น้ำผึ้ง ผ้าทอ ผลไม้อินทรีย์ชนิดต่างๆ กาแฟโบราณ พันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ พริกไทย มะนาวไร้เมล็ด หยที่มีผลผลิตเร็ว หากไม่มีสินค้าให้นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ก็ไม่เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังกลุ่มน้อยลง และสินค้าที่ผลิตได้ต้องมีคุณภาพ ต้องผ่านการคัดเลือก หากขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพให้ลูกค้า ต่อไปอาจทำให้เสียลูกค้าได้

6. บริการนักท่องเที่ยวแบบมีไมตรีจิต เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมที่กลุ่ม มาติดต่อซื้อสินค้าและบริการ หรือ ติดต่อให้ไปถ่ายทอดวิชาการทางการเกษตร เราควรมีจิตใจที่พร้อมบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเรื่องอะไรที่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าสงสัย เราต้องอธิบายด้วยความเต็มใจ ให้ข้อมูลอย่างเต็มใจและจริงใจ

7. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทของนักท่องเที่ยว เช่น หากเป็นนักท่องเที่ยววัยรุ่น ก็อาจเป็นเส้นทาง ปีนเขา น้ำตกสายต่างๆ ตกปลา ล่องเรือ และถ้าหากเป็นผู้หญิงหรือแม่บ้าน ก็ อาจเป็นเส้นทาง สวนผลไม้ สวนดอกไม้ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ตลาดด้านชายแดนวังประจัน ร้านปลอดภาษี เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวให้มากที่สุดให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกหลายทาง

8. มีรถราง รถจักรยาน หรือรถนำเที่ยวรอบเกาะ หรือตามเส้นทางการท่องเที่ยวพร้อมมีเจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

9. มีร้านอาหารและที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สุขา ศาลา ชุมนั่งต่าง ๆ ที่จอดรถ ถึงขะมัดคุเทศก์ ไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

10. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด มีแนวทางดังนี้

1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลัก เพื่อการบริหารจัดการการตลาดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นำมาซึ่งรายได้ของครัวเรือนทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น แต่ต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าต้องตั้งอยู่บนความพอเพียง

2) ค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพิ่มขึ้น โดยอาจเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โฮมสเตย์ ฯลฯ เพื่อต่อยอดทางการตลาดให้กับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น แต่ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอาไว้ให้ชัดเจน

3) ควรจัดทำคู่มือกิจกรรม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม โปรแกรมและการบริการท่องเที่ยว คู่มือการขายผลิตภัณฑ์กลุ่ม เพื่อเผยแพร่และบริการให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการ

อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยมีแผนการตลาด เช่น ออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้สวยงามมากยิ่งขึ้น ดัดแปลงการใช้ประโยชน์จากผ้าทอมือให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น กระเป๋า ของใส่โทรศัพท์ ปกไดอารี มีการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม น่าพกพา เหมาะสำหรับเป็นของฝากของขวัญ

5) ต้องไม่หลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง แม้บางครั้งบางเวลา จำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก รายได้จากการท่องเที่ยวมาก ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อคงสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ให้มีความสุนทรีย์ ต้องรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่ม เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เอาไว้ให้ได้

6) มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าในตัวเอง ความเป็นตัวตนของความพอเพียงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น แผ่นพับ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

7) นำองค์ความรู้ด้านการเกษตร ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ เผยแพร่ให้แก่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปอาจดำเนินการในรูปแบบศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาทางด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชนรุ่นหลังและผู้สนใจทั่วไป

8) สืบเนื่องมาจากกระบวนการวิจัย สมาชิกทั้ง 5 จังหวัดสามารถสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันเองได้ มีการพูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มกันระหว่างกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด มีแนวคิดจะแลกเปลี่ยนสินค้าแต่ละกลุ่มมาวางขาย ณ ที่กลุ่มของตนเอง หากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างจริงจังจึงคิดว่า การตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละกลุ่มน่าจะพัฒนายิ่งขึ้นไป

9) ในกระแสของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเข้มข้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอาไว้ได้โดยการ หันมาบริโภคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกัน และสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกคนก็ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ทำการเกษตรแบบยั่งยืน

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มีแนวทางดังนี้

1) ภาครัฐควรมีการวางแผนการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจน โดยอาจบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของรัฐบาล มีการประชาสัมพันธ์ที่กว้างขวางทั้งในด้านชนิดของสื่อและด้านของเชิงพื้นที่ อาจเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

2) ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม/ให้ความรู้ในด้านเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร ถ่ายทอดแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้กับเยาวชนและผู้สนใจ เมื่อทุกคนตระหนักและเข้าใจ สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ก็ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

3) หน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมดำเนินงานกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่เคยส่งเสริม สนับสนุน ก็ต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สร้างความจริงจังและจริงจังให้กับชาวบ้าน เพิ่มความเข้มแข็งให้กลุ่มมากยิ่งขึ้น

4) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อาจเป็นสร้างเครือข่ายกันภายในภูมิภาค ภายในประเทศ และกับประเทศเพื่อนบ้าน ออกมาเป็นแผนงานที่ชัดเจน ซึ่งสามารถปฏิบัติได้จริง

5) สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด มีอาชีพทำการเกษตรเกือบทุกครัวเรือน มีผู้เฒ่าผู้แก่บางคนมีความรู้ มีภูมิปัญญาที่หลากหลาย หน่วยงานภาครัฐควรทำการศึกษา รวบรวม ภูมิปัญญาเหล่านี้เอาไว้มิให้สูญหาย ไว้สำหรับถ่ายทอดให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

6) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ต้องการที่จะพัฒนากลุ่มของตนเองตามแนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มอย่างจริงจัง สำหรับบางกลุ่มสามารถระดมทุนในการบริหารจัดการกลุ่มของตนเองได้ในบางเรื่อง แต่บางกลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาการตลาดแต่ยังขาดเงินสนับสนุน จึงต้องการการสนับสนุน

งบประมาณจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบ้าง เช่น พัฒนากิจการจากถนนลูกรัง เป็นถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

7) หน่วยงานภาครัฐควรจริงจังในการส่งเสริมทำความเข้าใจให้ชาวบ้านและเกษตรกร เข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง การทำการเกษตรแบบอินทรีย์ การทำการเกษตรแบบยั่งยืนให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้ขยายผลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่ในแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้

5.6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเอกชน มีแนวทางดังนี้

1) หน่วยงานเอกชนต้องสร้างความร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างจริงจัง โดยการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สอดคล้องกับโปรแกรมของบริษัทด้วย เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับรอนักท่องเที่ยวด้วย โดยร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่นมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม มีจุดขายที่ชัดเจน

2) หน่วยงานเอกชนต้องช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือกับชุมชนช่วยเผยแพร่ความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆ สร้างภาพลักษณ์ให้มีความแตกต่าง สร้างจุดขายให้ชัดเจน มีคุณค่าควรแก่การเดินทางมาท่องเที่ยว

5.6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยและควรให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้มากกว่านี้

2) ในการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น ควรมีการทำประกันชีวิตให้กับนักวิจัยทุกคน

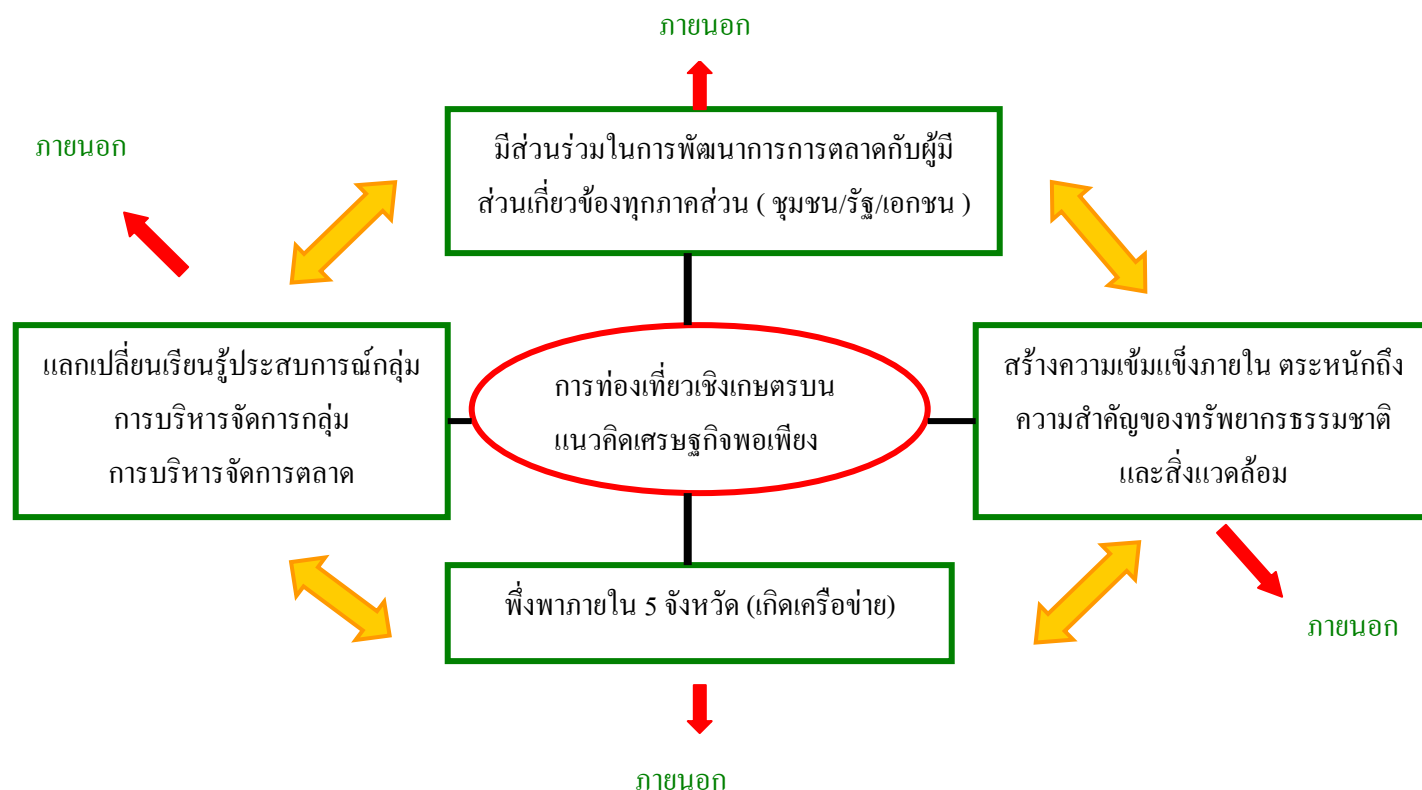
3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชนใน 5 จังหวัดภาคใต้

4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ทั้ง 5 จังหวัด โดยอาจมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

5.7 สรุป

การศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้(นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) ผ่านกระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 เรื่อง คือ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายกระดับการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงานวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนใน พื้นที่ 5 จังหวัด โดยศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด จากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการประชุมระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและจัดการการตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม โดยการศึกษาดูงานระหว่างจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด ทำให้ชาวบ้านที่ร่วมโครงการเกิดความรักและเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตนเอง เกิดการพึ่งพาบนฐานแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม เกิดตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในประเทศและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดกระจายสินค้าพื้นเมืองนำรายได้มาสู่ท้องถิ่น มีแนวทางในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สนใจ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภาพที่ 8 แสดงผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคใต้ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลัก 2) ค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพิ่มขึ้น 3) ควรจัดทำคู่มือกิจกรรม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม โปรแกรมและการบริการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว 4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 5) ต้องไม่หลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง รักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มเอาไว้ให้ได้ 6) มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าในตัวเอง 7) นำองค์ความรู้ด้านการเกษตร ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสร้างหลักสูตรการเรียนรู้เผยแพร่ให้แก่เยาวชน 8) สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่าง 5 จังหวัดให้ยั่งยืนตลอดไป 9) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม เน้นการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ การเกษตรแบบ

ยั่งยืน ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ 1) ภาครัฐควรมีการวางแผนการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจน โดยอาจบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของรัฐบาล 2) ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 3) หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่เคยส่งเสริม สนับสนุน ก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สร้างความจริงจังและจริงจังให้กับชาวบ้าน 4) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อาจเป็นสร้างเครือข่ายกันภายในภูมิภาค ภายในประเทศ และกับประเทศเพื่อนบ้าน 5) หน่วยงานภาครัฐควรทำการศึกษา รวบรวม ภูมิปัญญาเหล่านี้เอาไว้ให้มีให้สูญหาย ไว้สำหรับถ่ายทอดให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลัง 6) ต้องการการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบ้าง เช่น พัฒนาถนนจากถนนลูกรัง เป็นถนนคอนกรีต เพื่อสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว 7) หน่วยงานภาครัฐควรจริงจังในการส่งเสริมให้ชาวบ้านและเกษตรกรเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ และแบบยั่งยืน เพื่อจะได้ขยายผลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่ในแต่ละจังหวัดให้มากกว่านี้ ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเอกชน 1) หน่วยงานเอกชนต้องสร้างความร่วมมือกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่าง 2) หน่วยงานเอกชนต้องช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สร้างภาพลักษณ์ให้มีความแตกต่าง สร้างจุดขายให้ชัดเจน มีคุณค่าควรแก่การเดินทางมาท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยและควรให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้มากกว่านี้ 2) ในการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นควรมีการทำประกันชีวิตให้กับนักวิจัยทุกคน 3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อชุมชนใน 5 จังหวัดภาคใต้ 4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ทั้ง 5 จังหวัด โดยอาจมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

บรรณานุกรม

- กิตติชัย เจริญชัย.2548. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยว
เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) บ้านชะยอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอลำ
เจียม จังหวัดอุบลราชธานี.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน.2536.ประชากรกับการพัฒนา.กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรแก้ว สิมารักษ์.2549.แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน: เชียงใหม่.
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง.2551.เอกสารประกอบการบรรยายกลุ่ม.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล.2549.เกาะยอ:ภูมิณีเวชวัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน.สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหา
วิทยาลัยทักษิณ .สงขลา.
- ชูลีกร แก้วชนะ. 2549.ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่ง อ.ข้าง
กลาง จ.นครศรีธรรมราช . มหาวิทยาลัยทักษิณ .
- ทัศนัยวรรณ ดวงมาลาและคณะ.2550.กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่ง
ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้มและคณะ.2548.วิถีชีวิตของชาวเกาะยอ.มหาวิทยาลัยทักษิณ .
- บตี ปุษยายนันท์และคณะ.2549.การศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาธุรกิจ
อุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.กรุงเทพฯ:
งบประมาณแผ่นดิน.
- ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณและคณะ.2550.การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง
ในเขตอีสานใต้.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประเวศ วะสี.2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ประเวศ แสงเพชร. 2547.คู่มือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมวิชาการเกษตร.กรุงเทพฯ : กรม
วิชาการเกษตร .
- ปริญญช พินุลสรารุท . 2549 .ประชาคมวิจัย : อยู่อย่างสมดุลเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปองพล ธีรวิทย์กุลและคณะ.2550.แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน

กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ .กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ.2548.การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยว 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น เลย

นครราชสีมา บุรีรัมย์อุบลราชธานี.ขอนแก่น : คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์.2542.แนวคิดทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง มิติใหม่ทางจริยธรรมของ
การพึ่งพาตนเอง เพื่อความอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท.วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช.

12,3 (กย.-ธค.42) 5-9.

ยงยศ พลละบุญ .2541. ศึกษาแนวคิดและการบริหารงานพัฒนาชุมชนของตริวิธ พาระพัฒน์.

มหาวิทยาลัยทักษิณ .ไทยคดีศึกษา.

วนิดา ลาวัณย์ทักษิณ.2546.การแสวงหาตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนา.วารสารเศรษฐกิจและ

สังคม. 40, 2 (พ.ค.-มิ.ย.2546) 46-50 : แผนภูมิ, ภาพประกอบ

วินัย วีระวัฒนานนท์.2537.สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา.ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

กรุงเทพฯ.

ศักราช ฟ้าขาว.2545.การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.วารสารวิชาการ 5,10(ต.ค.48) 23-26

สยมพร ลีมีไทย.2548.ชุมชนเข้มแข็ง.วารสารพัฒนาชุมชน.444(เม.ย.48) 35-41.

สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา,2551.ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ (แผ่นพับ)

สุภาพร รัตนตรัย.2549.การศึกษาศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา : ม.ทักษิณ .นโยบายและการวางแผนสังคม.

สอริฐ มากบุญ ,ธวัชชัย ทองธรรมชาติ.2547. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบเส้นทาง

และความพร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน อ.บ้านนาสาร จ.สุ

ราษฎร์ธานี : วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ .2544. การพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉรา หลาวทองและคณะ.2550.การศึกษาแนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชน

การท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้.กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ. 2551.แผนพัฒนา 3 ปี.เอกสารบรรยายสรุปตำบลเกาะยอ.

องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง.2551.แผนพัฒนา 3 ปี.เอกสารบรรยายสรุปตำบลช้างกลาง.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาขยาด.2551.แผนพัฒนา 3 ปี.เอกสารบรรยายสรุปตำบลนาขยาด

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน.2551.แผนพัฒนา 3 ปี.เอกสารบรรยายสรุปตำบลบ่อหิน.

องค์การบริหารส่วนตำบลวังประจัน.2551.แผนพัฒนา 3 ปี.เอกสารบรรยายสรุปตำบลวังประจัน.

<http://web.agri.cmu.ac.th>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://agrotourism.doae.go.th>, สืบค้นเมื่อ 2550

<http://dnfe5.nfe.go.th> , สืบค้นเมื่อ 2551

<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://ftawacht.org>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://www.geocities.com>, สืบค้นเมื่อ 2550

<http://kanchanapisek.or.th>, สืบค้นเมื่อ 2551

www.nebt.com, สืบค้นเมื่อ 2551

www.nesdb.go.th, สืบค้นเมื่อ 2549

www.northphc.org/doc/net.doc สืบค้นเมื่อ 2551

www.nso.go.th, สืบค้นเมื่อ 2549

<http://www.thaiwisdom.org>, สืบค้นเมื่อ 2550

[http:// www.rdpb.go.th](http://www.rdpb.go.th), สืบค้นเมื่อ 2550

[http:// www.phetonline.com](http://www.phetonline.com), สืบค้นเมื่อ 2550

www.probation.go.th. สืบค้นเมื่อ 2551

<http://sfxbrown.com>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://subweb2.dpt.go.th>, สืบค้นเมื่อ 2551

[http:// www.vijai.org](http://www.vijai.org). สืบค้นเมื่อ 2551

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. บทความการวิจัย

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

Development Process and Management of Market for Self-Sufficiency Economy Based Agro-Tourism in Five Southern Provinces : Through Learning Process, Linkage and Participation of Networks

สมสมัย เอียดคง
Somsamai Iadkong

มหาวิทยาลัยทักษิณ
Thaksin University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด ด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจตระหนักถึงการดำเนินชีวิตการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงทำการศึกษาใน 5 จังหวัด จังหวัดนครศรีธรรมราชศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จังหวัดพัทลุงศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง จังหวัดตรังศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง จังหวัดสตูลศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล และจังหวัดสงขลาศึกษาที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด มีการศึกษาดูงานระหว่าง 5 จังหวัดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ระดมความคิดในการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากสมาชิกกลุ่มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด ได้แนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของตัวเอง หากนำไปปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่ม ก็จะสามารถทำให้สมาชิกกลุ่ม

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำหลัก : การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การพัฒนาการตลาด, เศรษฐกิจพอเพียง ,กระบวนการเรียนรู้, การมีส่วนร่วม

คำนำ

ภาคใต้ของเราเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ทะเล เกาะ ถ้ำ แหลม ชายทะเล ชายหาด ฯลฯ จึงทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมากมาย ใน 5 จังหวัดตอนกลางของภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา ก็มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลายประเภทด้วยกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานโบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการทำเกษตรที่หลากหลาย เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำการประมงและยังมีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและยาวนาน เมื่อมีการทำเกษตรที่หลากหลายและยาวนานจึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่หลากหลายและได้ถ่ายทอดกันมาจนถึงลูกหลาน จึงทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรอนุรักษ์เอาไว้โดยการถ่ายทอดไว้กับลูกหลาน เมื่อมีพื้นที่สำหรับผลิตผลผลิตทางการเกษตรมาก ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนสวยงาม จึงทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงชอบการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ชอบสัมผัสกลิ่นอายของธรรมชาติ ชอบสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน ได้รับประทานอาหารสดๆจากไร่ จากสวน และจากฟาร์ม ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

การศึกษากระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ครั้งนี้ก็เพื่อทราบการดำเนินชีวิตของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด เช่น กลุ่มชมรมคนรักเห็ด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง เกิดจากการที่ประธานกลุ่มประสบความล้มเหลวในเดินทางไปขายแรงงานยังต่างประเทศ กลับประเทศมีหนี้สินมากมาย จึงคิดหาวิธีการที่จะประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงไปอบรมการเพาะเห็ด เมื่อสามารถเพาะเห็ดได้ก็ลองเพาะเห็ดขาย ก็สามารถขายได้เป็นจำนวนมากและเห็ดที่ทดลองขายก็เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะเห็ดเป็นอาหารที่มีคุณค่าสูง จึงยึดเป็นอาชีพและเห็ดก็เป็นต้องการของลูกค้ามากขึ้น จึง

ชักชวนเพื่อนบ้านมารวมกลุ่มกันเพาะเห็ดขาย และหากใครต้องการมีความรู้เรื่องการเพาะเห็ด หัวหนากลุ่มก็จะสอนให้โดยไม่หวงวิชา จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาจึงก่อตั้งชมรมคนรักเห็ดขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มก็ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ ลูกค้าและชื่อเสียงก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รวมกลุ่มกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอำเภอช้างกลาง ตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลาง ขึ้น จนเมื่อปี 2542 ก็ได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการ จนทุกวันนี้กลุ่มชมรมคนรักเห็ดก็ยังมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมากมาย มีทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการและบุคคลทั่วไป ทำให้สมาชิกกลุ่มและชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจาก พ่อของประธานกลุ่ม(นายครรชิต พรหมชาติ) คือ นายรายณ์ พรหมชาติ ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเลี้ยงผึ้งโพรงไทยมาก่อน แต่ที่กลุ่มเลี้ยงผึ้งของลุงรายณ์นั้นพื้นที่คับแคบถนนหนทางไม่สะดวกที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเยี่ยมชมได้ ลุงรายณ์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาการเลี้ยงผึ้งให้กับลูกชาย นายครรชิต พรหมชาติ ก็ได้มาตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นที่บ้านคลองปึกเหนือ โดยการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยในสวนผลไม้ชนิดต่างๆ เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มีรังผึ้งที่คุณลุงรายณ์ ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นแม่แบบ จนสามารถขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อเพื่อนบ้านเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผึ้งช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นวิธีการเลี้ยงผึ้งที่ปลอดภัยพิช ไม่ต้องลงทุนมากเพราะสามารถเลี้ยงในสวนบริเวณข้างบ้านได้ จึงชักชวนกันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งมากขึ้นเรื่อยๆ จึงก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือขึ้นโดยมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการเดินทาง การอบรมความรู้เพิ่มเติม และช่วยเหลือในเรื่องบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เช่น ขวด ฉลากชื่อกลุ่ม กลุ่มก็ดำเนินการมาเรื่อยๆ จนปัจจุบันมีสมาชิกมากมาย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มก็เป็นที่ต้องการของตลาดเพราะสินค้าที่นี่มีการรับรองจากหน่วยงานทางราชการว่าเป็นน้ำผึ้งแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ และมีหน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ได้เข้ามาเยี่ยมชมกลุ่มและขอความรู้การเลี้ยงผึ้งจากกลุ่มเป็นประจำและต่อเนื่อง จนชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่แพร่หลายปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือก็เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง หากใครมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอช้างกลางก็ต้องมาเที่ยวที่กลุ่มนี้ด้วย

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มกางมุ้งตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สมาชิกเดิมของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าขายปลาสดมาก่อน เมื่อขายปลาสดไม่หมดจึงทำให้ปลาเหลือ แม่ค้าปลาสดบ้านบ่อหินจึงรวมกลุ่มกันว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะแก้ปัญหานี้ได้บ้าง จึงรวมกลุ่มมานั่ง

ปรึกษาหารือกัน ผลสรุปออกมาคือจะรวมกลุ่มกันทำปลาเค็ม กลุ่มปลาเค็มแก่งม้งบ้านบ่อหินจึงเกิดขึ้นเมื่อปี 2542 ต่อมาชื่อเสียงของกลุ่มก็เพิ่มขึ้นเรื่อยเพราะปลาเค็มของที่นี่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เป็นปลาเค็มปลอดสารพิษ ใช้มุ้งกางเพื่อไม่ให้มีแมลงวันมาตอม ใช้ปลาสดมาทำปลาเค็ม รสชาติปลาเค็มจะหอม และไม่เค็มมาก มีสีส้มสวยงามน่ารับประทาน ที่สำคัญรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร จนหน่วยงานราชการมาเชิญไปออกร้านตามงานต่างๆ และได้เป็นสินค้าโอท็อป 4 ดาวของจังหวัดตรัง กลุ่มก็พัฒนาและขยายตลาดออกไปเรื่อยๆจนมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมากมาย ใครที่มาเที่ยวหาดปากเมงเป็นต้องแวะซื้อปลาเค็มที่บ้านบ่อหิน เพราะรสชาติอร่อยไม่เหมือนใคร และทุกปีที่รัฐบาลจัดงานโอท็อปที่เมืองทองธานีกลุ่มปลาเค็มแก่งม้งบ้านบ่อหินก็ต้องไปออกร้าน ทุกวันนี้กลุ่มปลาเค็มแก่งม้งมีสมาชิก 15 คนจะระดมทุนซื้อปลาสดแล้วมาทำปลาเค็มกันที่กลุ่มหรืออาจจะแยกกันไปทำที่บ้าน แล้วมาตากรวมกันที่กลุ่มโดยใช้มุ้งกาง เมื่อเสร็จก็จะขายที่กลุ่มและจะผลัดเปลี่ยนเวรกันไปขายตามตลาดต่างๆในตัวเมืองจังหวัดตรังและอำเภอต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ปลาเค็มของกลุ่มบ่อหินมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น ปลาซีเสียด ปลาตาโต ปลาเม็ดขนุน ฯลฯ ปลาเค็มที่อร่อยขายดีจนผลิตแทบไม่ทันโดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะขายดีเป็นพิเศษ เพราะลูกค้าจะซื้อไปเป็นของฝากกัน ปัจจุบันกลุ่มปลาเค็มแก่งม้งสามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวตำบลบ่อหินดีขึ้น สามารถส่งลูกเรียนจนจบปริญญาตรีได้ และที่สำคัญสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกลุ่มซึ่งนำรายได้อื่นๆ เข้ามายังตำบลได้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง บ้านโงกน้ำเป็นหมู่บ้านในฝัน เป็นชุมชนต้นแบบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดพัทลุง เพราะก่อนที่จะเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำประสบความสำเร็จเรื่องการจัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์มาก่อน และหนึ่งในแกนนำกลุ่มออมทรัพย์บ้านโงกน้ำ อ.สุชุม ทองขุนดำ เป็นอดีตข้าราชการครูที่ศรัทธาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ 12 ไร่ตลอดระยะเวลา 25 ปี จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านและจังหวัด ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาศึกษาดูงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงกันมากมาย จนหน่วยงานราชการเล็งเห็นความสำคัญจึงให้ อ.สุชุม เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงประจำจังหวัดพัทลุง จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์ปราชญ์ขึ้น ณ ที่บ้านโงกน้ำ ทำให้มีนักเรียนนักศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการมาศึกษาดูงานด้านเกษตรแบบพอเพียงกันมาาก ที่นี้มีการฝึกอบรมด้านการทำการเกษตรแบบพอเพียงแบบครบวงจรให้ฟรี ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมบ้านโงกน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการประชุมระดมความคิดในโครงการวิจัยโครงการนี้ แกนนำกลุ่มบ้านโงกน้ำยินดีเป็นอย่างมากที่คณะวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวอีก 4 กลุ่มได้ช่วยกันออกความคิดเห็น

ว่ากลุ่ม ต้องพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง เช่น ต้องมีสินค้าทางการเกษตรมาวางขายที่กลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น ไข่สดที่ชาวบ้านเลี้ยงเอง ผักสดปลอดสารพิษ กล้าไม้ชนิดต่างๆ นำเครื่องจักสานชนิดต่างๆ เช่น เครื่องมือจับสัตว์น้ำ กระดัง ที่กวาดขยะ เสวียนหม้อ ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มสามารถทำได้มาวางขายที่กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อนอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านได้อีกทางหนึ่งและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้หมู่บ้านน่าอยู่มากขึ้น กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านมาวางขาย เช่น ขนมเค้ก ขนมถั่วเคลือบ ปลาตุ๋น ร้า ขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมพื้บ ขนมม้า ของชาวบ้านจะนำมาเป็นอาหารว่างของผู้เข้าฝึกอบรม และชาวบ้านบางคนเอาถั่วลิสงต้ม ข้าวโพดต้ม มาวางขายด้วย จากการที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้น รายได้ของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านบ้านโงนน้ำดีขึ้น

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล เป็นหมู่บ้านที่อยู่กลางหุบเขา มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความแตกต่างจาก 4 จังหวัดอื่น คือเป็นหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลาย เช่น ด้านชายแดนวังประจัน มีร้านปลอดภาษี มีน้ำตกหลายสาย มีภูเขาที่สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีสวนผลไม้ สวนกาแฟ โดยเฉพาะกาแฟที่นี่จะเป็นกาแฟสูตรโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร หากใครได้ชิมรสชาติกาแฟของวังประจันแล้วจะติดใจ การท่องเที่ยวของบ้านวังประจันเมื่อเศรษฐกิจดี ในช่วง 4-5 ปีที่แล้วถือว่าการท่องเที่ยวดีมาก มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในบ้านวังประจันเป็นจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจของบ้านวังประจันดีขึ้น แต่เมื่อปีที่ผ่านมาประสบปัญหาเรื่องน้ำมันราคาแพง ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยลงจึงทำให้รายได้ของชาวบ้านลดลงด้วย ชาวบ้านจึงคิดหาวิธีกันว่าทำอย่างไรที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยววังประจันได้ตลอด จึงคิดหาแนวทางการท่องเที่ยวขึ้น เช่น จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว มีหลายสายเช่น เที่ยวภูเขา เที่ยวน้ำตก เที่ยวอุทยานแห่งชาติทะเลบัน เที่ยวชมสวนผลไม้ ซื้อมะพร้าวและสินค้าเกษตรจากสวน รับประทานอาหารที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และซื้อของที่ด่านวังประจันเสร็จแล้วนอนพักที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน หากแนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มวังประจันประสบความสำเร็จ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านวังประจันเพิ่มขึ้น การค้าขายก็เพิ่มขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้นความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็เพิ่มขึ้นด้วยชาวบ้านวังประจันก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 4 จังหวัด เพราะเกาะยอมีความพร้อมในด้าน ภูมิทัศน์ที่หลากหลายและสวยงาม เช่น เกาะ แลนม อ่าว ชายหาด ภูเขา ที่ราบ ภูมิทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา การทำประมง และที่สำคัญมีภูมิปัญญาที่สั่งสมที่หลากหลายสาขา

มาช้านาน เช่น การทอดผ้า การทำสวน การเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ การทำกระเบื้อง มีโบราณ โบราณวัตถุ มีการทำกระเบื้องโบราณที่มีชื่อเสียง ตำบลเกาะยอมีสภาพเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสมัยก่อนที่อาศัยอยู่ในเกาะต้องช่วยเหลือตัวเองในการดำรงชีวิตจึงทำให้มีภูมิปัญญา ชาวบ้านในการดำรงชีวิตที่หลากหลายมาจนถึงทุกวันนี้ ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ เริ่มจากปี 2542 มีเกษตรตำบลคนใหม่มารับตำแหน่งที่ตำบลเกาะยอได้ริเริ่มการท่องเที่ยวเชิง เกษตรขึ้น โดยเห็นว่าเกาะยอมีความพร้อมทุกด้านในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงให้ความรู้ ชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขึ้น มีการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ที่ คลองมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก ตลาด น้ำ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในแถบจังหวัดภาคกลาง ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดอยากทำการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นบ้าง ชาวบ้านก็ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในตำบลเกาะยอขึ้น เช่น เยี่ยม ชมสวนสมรม สวนผลไม้ต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสวนผลไม้ก็จะบรรยายความรู้ด้านการ ทำการเกษตรและสามารถรับประทานผลไม้ชนิดต่างๆในสวนได้เลย มีการเยี่ยมชมกลุ่มทอดผ้า ต่างๆ และสามารถเลือกซื้อผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอในหลายรูปแบบ สามารถชมวิถี ชีวิตชาวประมง เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การตกปลา ตกกุ้ง ตกปลาหมึก และมีที่พักแบบโฮมส เตย์ให้กับนักท่องเที่ยว พาเที่ยวชมโบราณสถานโบราณวัตถุทั่วทั้งเกาะ เช่น วัดท้ายยอ เขากุฎิ สถาบันทักษิณคดีศึกษา นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวได้หลายเส้นทางขึ้นอยู่กับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อเที่ยวเสร็จก็สามารถรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมทะเลรอบ เกาะยอ นับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอ นับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะที่ผ่านมานักท่องเที่ยวนำรายได้เข้าสู่เกาะเป็นจำนวน มาก ทำให้ชาวบ้านตำบลเกาะยอมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้าน สามารถ ทำงานที่บ้านได้ เช่น ทอดผ้าอยู่กับบ้าน ทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลา ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินชีวิตแบบ พอเพียงที่สามารถทำได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละกลุ่มใน 5 จังหวัดมาเป็นตัวแทนใน การวิจัย โดยทำการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทั้ง 5 จังหวัด ใช้แบบสอบถามถามกลุ่ม ตัวอย่างแต่ละจังหวัดจังหวัดละ 80 ตัวอย่าง 5 จังหวัดรวม 400 ตัวอย่าง เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของ แต่ละกลุ่มและหาแนวทางในการพัฒนาการ ตลาดบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละ กลุ่ม มีการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มโดยการประชุมระดมความคิดใน หมู่สมาชิกในแต่ละกลุ่ม มีการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ท่องเที่ยว 5 จังหวัด มีการประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางในการ พัฒนาการตลาดมาประชุมรวมกันทั้ง 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการ

พัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มแบบบูรณาการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัด (นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูลและสงขลา) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการการตลาด แลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างกัน เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอจะแลกเปลี่ยนสินค้ากับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มทางมุ้ง โดยจะแลกเปลี่ยน กะปิและกุ้งแห้ง มาวางขายของแต่ละกลุ่ม สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 5 จังหวัดเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและมีความต้องการจะพัฒนากลุ่มด้านต่างๆ เพื่อให้มีตลาดเพิ่มมากขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ คือ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 จังหวัดภาคใต้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการทางด้านการท่องเที่ยว ด้านการเกษตร นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ โดยนำเอาผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาทางด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ด้านการเรียนการสอน และเป็นกรณีศึกษาในการที่จะพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มอื่นๆ หากหน่วยงานราชการหรือกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคใต้ 5 จังหวัดสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการการพัฒนาของแต่ละกลุ่มฯ ก็จะสามารถเพิ่มศักยภาพทางด้านการตลาดของแต่ละกลุ่มได้โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หากแต่ละกลุ่มสามารถนำผลการศึกษาไปปฏิบัติ การตลาดของแต่ละกลุ่มก็จะเพิ่มมากขึ้น รายได้ของชาวบ้านก็เพิ่มขึ้น สภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของชาวบ้านก็ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานความพอเพียงอย่างยั่งยืนและสมดุล

บรรณานุกรม

- กิตติชัย เจริญชัย.2548. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน.2536.ประชากรกับการพัฒนา.กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรแก้ว สิมารักษ์.2549.แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน: เชียงใหม่. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง.2551.เอกสารประกอบการบรรยายกลุ่ม.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล.2549.เกาะยอ:ภูมินิเวศวัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน.สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ .สงขลา.

ชวลีกร แก้วชนะ. 2549. **ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง กิ่ง อ.**

ข้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช . มหาวิทยาลัยทักษิณ .

ทัศนัยวรรณ ดวงมาลาและคณะ.2550. **กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่ง**

ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้มและคณะ.2548. **วิถีชีวิตของชาวเกาะยอ.มหาวิทยาลัยทักษิณ .**

ปติ ปุษยายนันท์และคณะ.2549. **การศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาธุรกิจ**

อุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

กรุงเทพฯ: งบประมาณแผ่นดิน.

ประติษฐ์ วงศ์สุวรรณและคณะ.2550. **การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**

พอเพียงในเขตอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ประเวศ วะสี.2542. **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.**

กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ประเวศ แสงเพชร. 2547. **คู่มือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพฯ : กรม**

วิชาการเกษตร .

ปริญญ พินุลสุราวุธ . 2549 . **ประชาคมวิจัย:อยู่อย่างสมดุลเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง.**

กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปองพล ธีวพัฒน์กุลและคณะ.2550. **แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง**

เกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ . กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ.2548. **การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาค**

ตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยว 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น เลย

นครราชสีมา บุรีรัมย์อุบลราชธานี.ขอนแก่น:คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์.2542. **แนวคิดทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง มิติใหม่ทางจริยธรรม**

ของการพึ่งพาตนเอง เพื่อความอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท.วารสารสุขุทัยธรรมาธิ

ราช.12,3 (กย.-ธค.42) 5-9.

ยงยศ พลະบุญ .2541. **ศึกษาแนวคิดและการบริหารงานพัฒนาชุมชนของตริวูท พา**

ระพัฒน์. มหาวิทยาลัยทักษิณ .ไทยคดีศึกษา.

วนิดา ลาวัญย์ทักษิณ.2546. **การแสวงหาดัชนีชี้ความยั่งยืนของการพัฒนา.วารสารเศรษฐกิจ**

และสังคม. 40,2 (พ.ค.-มิ.ย.2546)46-50: แผนภูมิ, ภาพประกอบ .

วินัย วีระพัฒนานนท์.2537. **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**.ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
กรุงเทพฯ.

ศักราช ฟ้าขาว.2545.**การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**.วารสารวิชาการ 5,10(ต.ค.48) 23-26
สยมพร ลิ้มไทย.2548.**ชุมชนเข้มแข็ง**.วารสารพัฒนาชุมชน.444(เม.ย.48) 35-41.

สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา,2551.**ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ** (แผ่นพับ)

สุภาพร รัตนตรัย.2549.**การศึกษาศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง**

เกษตรเกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา : ม.ทักษิณ .นโยบายและการวางแผนสังคม.

สอรัฐ มากบุญและคณะ.2547. **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบเส้นทางและความ
พร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน อ.บ้านนาสาร จ.สุ
ราษฎร์ธานี** : วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ .2544. **การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัครา หลาวทองและคณะ.2550.**การศึกษาแนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจ**

ชุมชนการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้.กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ. 2551.**แผนพัฒนา 3 ปี**.เอกสารบรรยายสรุปตำบลเกาะยอ.

องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง.2551.**แผนพัฒนา 3 ปี**.เอกสารบรรยายสรุปตำบลช้างกลาง.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาขยาด.2551.**แผนพัฒนา 3 ปี**.เอกสารบรรยายสรุปตำบลนาขยาด

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน.2551.**แผนพัฒนา 3 ปี**.เอกสารบรรยายสรุปตำบลบ่อหิน.

องค์การบริหารส่วนตำบลวังประจัน.2551.**แผนพัฒนา 3 ปี**.เอกสารบรรยายสรุปตำบลวังประจัน.

<http://web.agri.cmu.ac.th>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://agrotourism.doae.go.th>, สืบค้นเมื่อ 2550

<http://dnfe5.nfe.go.th> , สืบค้นเมื่อ 2551

<http://frc.forest.ku.ac.th/maewang/ews/early/page32.htm>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://ftawacht.org>, สืบค้นเมื่อ 2551

<http://www.geocities.com>, สืบค้นเมื่อ 2550

<http://kanchanapisek.or.th>, สืบค้นเมื่อ 2551

www.nebt.com, สืบค้นเมื่อ 2551

www.nesdb.go.th, สืบค้นเมื่อ 2549

www.northphc.org/doc/net.doc สืบค้นเมื่อ 2551

www.nso.go.th, สืบค้นเมื่อ 2549

<http://www.thaiwisdom.org>, สืบค้นเมื่อ 2550

[http:// www.rdpb.go.th](http://www.rdpb.go.th), สืบค้นเมื่อ 2550

[http:// www.phetonline.com](http://www.phetonline.com),สืบค้นเมื่อ 2550

www.probation.go.th,สืบค้นเมื่อ 2551

<http://sfxbrown.com>,สืบค้นเมื่อ 2551

<http://subweb2.dpt.go.th>,สืบค้นเมื่อ 2551

[http:// www.vijai.org](http://www.vijai.org),สืบค้นเมื่อ 2551

ภาคผนวก ข. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

หลังจากระดมความคิดหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละจังหวัดแล้ว แต่ละจังหวัดก็ได้แนวทางในการพัฒนาเป็นของตนเองและได้นำผลจากการวิจัยไปใช้ คือ

1. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำจังหวัดพัทลุง ได้ทำป้ายบอกทางเข้ากลุ่มบริเวณทางแยกถนนสายเอเชีย พัทลุง - นครศรีธรรมราช โดยช่วยกันนำต้นไม้ที่ขึ้นต้นตายในหมู่บ้านมาทำเป็นป้ายบอกทางเข้าสู่ที่ทำการกลุ่ม เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มช่องทางในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำจังหวัดพัทลุง ได้ทำตามแนวทางข้อเสนอแนะ คือเมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวก็นำเอาสินค้าทางการเกษตรแบบสดๆ มาขายที่กลุ่ม เช่น ข้าวโพดปลอดสารพิษ ถั่วลิสงต้ม ส้มโอ กุ้งแช่ไม่ผล ไม้ดอก ชนิดต่างๆ ไข่สดจากฟาร์ม เครื่องจักสานที่ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเป็นคนทำ เพื่อช่วยสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุ และอนุรักษ์ภูมิปัญญา

3. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ดจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำแนวทางการพัฒนาการตลาดมาใช้คือ พัฒนาเว็บไซต์เป็นของตนเอง โดยลูกชายของประธานกลุ่มและกำลังริเริ่มทำของชำร่วยเป็นพวงกุญแจรูปเห็ด เพื่อเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มไปในตัว

4. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอจังหวัดสงขลา ได้นำแนวทางการพัฒนาการตลาดมาใช้คือ นำแนวทางการพัฒนาการตลาดจากการระดมความคิดเสนอให้หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานราชการรับไว้พิจารณาและขณะเดียวกันสมาชิกก็เกิดแรงกระตุ้นในการที่จะต้องการพัฒนากลุ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประธานกลุ่มฯ ได้สร้างเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ เป็นอย่างดี มีการตกลงจะแลกเปลี่ยนสินค้ากันกับกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งนำมาวางขายที่กลุ่ม และหากต้องไปขายสินค้าที่กรุงเทพ ในงานวัน OTOP ของทุกปี จะเดินทางกันไปพร้อมกัน

ภาคผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และ
กิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

แสดง ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ	วัน/เวลา ดำเนินการ
1. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา ยกระดับการจัดการการตลาดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนบน พื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ร่วมงาน วิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น	1. เก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มที่ ร่วมงานวิจัยและสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview)	1. เก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มที่ร่วมงานวิจัยและ สัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview)	1. ทราบข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึกของกลุ่มที่ ร่วมงานวิจัยทั้ง 5 กลุ่ม	(90 วัน)
	2. นำแบบสอบถามสมาชิกกลุ่มและ สมาชิกกลุ่มเครือข่าย บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร คนขับรถรับจ้าง อบต. เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว ครู นักเรียน นักศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในกลุ่ม 5 จังหวัด	2. ใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด	2. ทราบแนวทางในการพัฒนาการตลาดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงของกลุ่มที่ร่วมงานวิจัย ให้กว้างขวาง มากยิ่งขึ้น	(60 วัน)
	3. จัดประชุมระดมความคิด ณ ที่ทำ การกลุ่มในแต่ละจังหวัด ทั้ง 5 กลุ่ม	3. จัดประชุมระดมความคิด เพื่อหาแนวทางใน การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ 5 กลุ่ม	3. ทราบปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางร่วมกัน ในการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในแต่ละกลุ่ม	จัดประชุมระดมความคิดกลุ่ม จังหวัดละ 1 ครั้ง รวม 5 ครั้ง (5 วัน)

แสดง ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ	วัน/เวลา ดำเนินการ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดการตลาด การบริหารจัดการ กลุ่ม ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ 5 จังหวัด 3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำรงชีวิตอยู่ ได้อย่างยั่งยืนใน พื้นที่ 5 จังหวัด	1. ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มทั้ง 5 กลุ่ม 2. จัดประชุม ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระหว่าง กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ใน กลุ่ม 5 จังหวัด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วน 3. สรุปและจัดทำรายงานการวิจัย ฉบับสมบูรณ์จำนวน 30 เล่ม	1. ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่ม ทั้ง 5 กลุ่ม 2. จัดประชุมระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ หาแนวทางในการพัฒนาการ ตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ระหว่าง กลุ่มท่องเที่ยวเชิง เกษตรใน 5 จังหวัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาค ส่วน 3. สรุปและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 เล่ม	1. แต่ละกลุ่มทราบความแนวความคิด แนวทาง การบริหารจัดการของแต่ละกลุ่ม เรียนรู้วิธีการ บริหารจัดการและแนวทางในการพัฒนากลุ่ม จากกลุ่มอื่นๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2. ทราบแนวทางในการพัฒนาการตลาดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง จากสมาชิก กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ใน กลุ่ม 5 จังหวัดและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาค ส่วนแบบบูรณาการ 3.ทราบผลการวิจัยและได้รายงานการวิจัยฉบับ สมบูรณ์จำนวน 30 เล่ม	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม 5 ครั้ง กลุ่มละ 1 วัน (5 วัน) (1 วัน) (90 วัน)

ภาคผนวก ง. ตัวอย่างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัด

ภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

คำชี้แจง แบบสอบถามมีจำนวน 8 หน้า ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและเศรษฐกิจครัวเรือน

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณี วัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

***โปรดทำเครื่องหมาย / และเติมข้อความลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและเศรษฐกิจครัวเรือน

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....เลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

2. อายุ ปี

3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

4. นับถือศาสนา ☐ พุทธ ☐ อิสลาม ☐ อื่น(ระบุ).....

5. วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ ไม่ได้รับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมต้น
☐ มัธยมปลาย/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส./ปวท. ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ อื่น(ระบุ).....

6. มีสมาชิกในครัวเรือน.....คน

7. การประกอบอาชีพ

7.1 อาชีพหลัก

☐ ทำนา	☐ ทำสวน (ระบุ).....	☐ ประมง(ระบุ).....
☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ เลี้ยงสัตว์ (ระบุ).....	☐ รับจ้าง(ระบุ).....
☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ งานหัตถกรรม(ระบุ).....	☐ อื่นๆ(ระบุ).....

7.2 อาชีพรอง

☐ ทำนา	☐ ทำสวน (ระบุ).....	☐ ประมง(ระบุ).....
☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ เลี้ยงสัตว์ (ระบุ).....	☐ รับจ้าง(ระบุ).....
☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ งานหัตถกรรม(ระบุ).....	☐ อื่นๆ(ระบุ).....

- 8.รายได้ในครัวเรือน บาท/ปี
- 9.รายได้จากการท่องเที่ยว บาท/วัน
บาท/เดือน
บาท/ปี รวม.....บาท

10. การมีหนี้สิน

10.1 ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี

10.2 แหล่งเงินกู้

☐ ธนาคาร จำนวนเงิน..... บาท ☐ สักจะออมทรัพย์จำนวนเงิน..... บาท
☐ กองทุนหมู่บ้านจำนวนเงิน..... บาท ☐ นอกระบบ จำนวนเงิน..... บาท
☐ อื่นๆ.....จำนวนเงิน..... บาท

10.3 วัตถุประสงค์การกู้

☐ ประกอบอาชีพหลักกระบุญ..... ☐ ประกอบอาชีพเสริมกระบุญ..... ☐ ค่าเล่าเรียนลูก
☐ ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก ☐ ใช้จ่ายในครัวเรือน ☐ อื่นๆ.....

11. การออม

11.1 ท่านมีเงินออมหรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี

11.2 แหล่งเงินออม

☐ ธนาคาร จำนวนเงิน.....บาท ☐ สักจะออมทรัพย์ จำนวนเงิน... บาท
☐ อื่นๆ.....จำนวนเงิน..... บาท

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณี

วัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. การตั้งถิ่นฐาน

1.1 ภูมิลำเนาเดิม

☐ เป็นคนภูมิลำเนาเดิม
☐ เป็นคนต่างถิ่น ย้ายมาจากตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดเมื่อ พ.ศ.

1.2 ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านนี้เพราะ

☐ มาแต่งงาน ☐ มาทำมาหากิน ☐ รับจ้าง ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

2. วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

2.1 ท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินหรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี

2.2 ถ้ามี ท่านวางแผนแบ่งการใช้จ่ายอย่างไร

☐ แบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรคเงินในการประกอบอาชีพ ฯลฯ

☐ ทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เงินออม

☐ อื่นๆ(อธิบาย).....

3. กิจกรรมทางด้านสังคม

3.1 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง

☐ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มผลิตปลาเค็ม ปลาไร่	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มทำขนม	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มเลี้ยงสัตว์น้ำ	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มรักษาความปลอดภัย	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กองทุนหมู่บ้าน	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน
☐ กลุ่มอื่นๆ.....	☐ สมาชิก	☐ กรรมการ	☐ ประธาน

3.2. หากมีการประชุมกลุ่มท่านเข้าร่วมประชุม

☐ ทุกครั้ง ☐ น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม ☐ นานๆ ครั้ง ☐ ไม่เคยเข้า

3.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ความรู้ในหมู่บ้านของท่านมากน้อยเพียงไร

เจ้าหน้าที่	มาทุกวัน	สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	2 สัปดาห์/1 ครั้ง	เดือนละ 1 ครั้ง	หลายเดือน/ ครั้ง	ไม่เคยมาเลย
1.เจ้าหน้าที่เกษตร						
2. เจ้าหน้าที่ที่ดิน						
3.เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน						
4. ปลัด/สมาชิก อบต.						
5. กำนัน						
6. ผู้ใหญ่บ้าน						
7. ปลัดอำเภอ						
8. นายอำเภอ						
9. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข						
10. NGO (เอ็น จี โอ)						

4. ด้านประเพณีวัฒนธรรม

4.1 ปัจจุบันในหมู่บ้านยังมีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้หรือไม่

กิจกรรม	ไม่มี	มี	ช่วงเดือน	รูปแบบของกิจกรรม
1.ทำบุญขึ้นปีใหม่				
2.ขึ้นบ้านใหม่				
3. วันสงกรานต์(วันว่าง)				
4 ทอดผ้าป่า				
5.ทอดกฐิน				
6 ทำบุญวันเข้าพรรษา				
7. ลากพระ				
8. ทำบุญวันออกพรรษา				
9 ทำบุญเดือนสิบ				
10.ลงแขก (ซอมือ/กินวาน)				
11.หนังตะลุง				
12.มโนราห์				

4. ด้านประเพณีวัฒนธรรม(ต่อ)

4.1 ปัจจุบันในหมู่บ้านยังมีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้หรือไม่

กิจกรรม	ไม่มี	มี	ช่วงเดือน	รูปแบบของกิจกรรม
13. กาหลอ				
14.สมโภชแม่โพสพ				
15.อื่นๆ.....				

5. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 ท่านมีการอนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่าไม้อากาศ หรือไม่

☐

มี

☐

ไม่มี

5.2 ท่านมีวิธีการอนุรักษ์ด้านต่างๆ เหล่านี้ อย่างไรบ้าง

ดิน.....

.....

.....

น้ำ.....

.....

.....

ป่าไม้.....

.....

.....

อากาศ

.....

.....

5.3 ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

☐

มี

☐

ไม่มี

5.4 กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1) ชื่อกลุ่ม.....

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....

การบริหารจัดการ.....

.....

2) ชื่อกลุ่ม.....
 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 การบริหารจัดการ.....

3) ชื่อกลุ่ม.....
 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม.....
 การบริหารจัดการ.....

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1 ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร.....

6.2 ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา.....

6.3 ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง.....

6.4 ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน.....

6.5 การเลี้ยงดูเด็ก.....

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านเข้าใจถึงการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

☐ ไม่เข้าใจ

☐ เข้าใจ อธิบาย.....

2. ปัจจุบันท่านใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

☐ ไม่ อธิบาย.....

☐ ใช่ อธิบาย.....

3. ท่านเรียนรู้ เข้าใจ การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งใดมากที่สุด

- ☐ หนังสือพิมพ์ ☐ วิทยุ ☐ โทรทัศน์ ☐ เพื่อนบ้าน
☐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ☐ เจ้าหน้าที่อบต. ☐ เจ้าหน้าที่รัฐ(ระบุ).....
☐ อื่นๆ(ระบุ).....

4. ครอบครัว หมู่บ้าน มีของท่านมีองค์ประกอบเหล่านี้หรือไม่

องค์ประกอบ	มี	ไม่มี
1. อาหาร: มีรายได้ (มีอาชีพ) มีที่ดินทำกิน		
2. มีที่อยู่อาศัย : มีบ้าน มีครอบครัว มีที่ดินปลูกสร้างที่อยู่อาศัย มีสาธารณูปโภค เครื่องใช้ในครัวเรือน		
3. มีเครื่องนุ่งห่มแต่งกายตามกาลเทศะต่างๆ		
4. มีความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจ		
5. มีความเครียดน้อย มีความสุขได้ง่าย		
6. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		
7. มีความมั่นคงในชีวิต เช่น มีเงินออม สวัสดิการจากรัฐ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า		
8. มีสิ่งแวดล้อม ที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม		
9. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม		
10.ชุมชนเข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน		

5. แสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงถนน บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

- ☐ ต้องการ เพราะ.....
☐ ไม่ต้องการ เพราะ

2. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงป้ายชี้ทาง บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

- ☐ ต้องการ เพราะ.....
☐ ไม่ต้องการ เพราะ

3. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

4. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงระบบไฟฟ้า บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

5. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

6. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงร้านอาหาร ข้าวแกง /เครื่องดื่ม บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

7. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

8. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงพาหนะรับจ้างที่เข้าถึง บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

9. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงที่พัก บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

10. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ/สุขา บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

11. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

12. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงถังขยะ และการกำจัดที่ถูกต้อง บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

13. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงระบบการรักษาความปลอดภัย บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

14. ท่านต้องการ ให้มี/ปรับปรุงแผนพิชิตประชาสัมพันธ์กลุ่มๆ ของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

15. ท่านต้องการ อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

16. ท่านต้องการ อบรม/ศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน บ้างหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

17. ท่านต้องการ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพอเพียง บ้างหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

18. ท่านต้องการ จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยวให้อยู่อย่างยั่งยืน บ้างหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

19. ท่านต้องการ ให้นักท่องเที่ยว ตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

20. ท่านต้องการ รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มๆ ให้คงอยู่ตลอดไป

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ

5. แสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามแยกเป็นรายจังหวัด 5 จังหวัด

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มแต่ละกลุ่ม 5 จังหวัด แนวทางการพัฒนาการตลาดของแต่ละกลุ่มบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแบบสอบถามแยกเป็นรายจังหวัดๆ ละ 80 ตัวอย่าง

1. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มผึ้งโพรงไทย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม จำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 เพศหญิง 53 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 100 มีอายุเฉลี่ย 48.01 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 46-60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 และช่วงอายุ 31- 45 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 3-4 คน มากที่สุด จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา คือ มีสมาชิก 5-6 คน จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.00 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.25 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	27	33.75
หญิง	53	66.25
ช่วงอายุ		
15 -30 ปี	9	11.25
31 - 45 ปี	26	32.50
46 - 60 ปี	33	41.25
61 - 75 ปี	10	12.50
มากกว่า 75 ปี	2	2.50
เฉลี่ยอายุ (ปี)	48.01	
ศาสนา		
พุทธ	80	100

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
ประถม	43	53.75
ม.ต้น	8	10.00
ม.ปลาย	14	17.50
อนุปริญญา	5	6.25
ป.ตรี	10	12.50
สมาชิกในครัวเรือน		
1 – 2	10	12.50
3 – 4	34	42.50
5 – 6	28	35.00
7 – 8	8	10.00
มากกว่า 8 คน	0	0
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.25	

อาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยาง จำนวน 54 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.50 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.75 อาชีพรอง คือ รับจ้างจำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา คือ ทำสวนผลไม้ 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.25 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 50,001 - 100,000 บาท/ปีมากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40 น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 โดยมีรายได้เฉลี่ย 130,425.00 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีรายได้จากส่วนนี้ เพราะกลุ่มท่องเที่ยวยังมีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในกลุ่มที่จำกัดจากจำนวนตัวอย่าง 80 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 58 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 72.50 มีรายได้จากการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1- 5,000 บาท/ปี จำนวน 15 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 18.75 และ มีรายได้จากการท่องเที่ยวตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท/ปี จำนวน 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5 โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,872.50 บาท/ปี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	54	67.50
รับราชการ/วิสาหกิจ	2	2.50
รับจ้าง	10	12.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	11	13.75
อื่นๆ	3	3.75
อาชีพเสริม		
ทำสวนผลไม้	25	31.25
เลี้ยงสัตว์	2	2.50
รับจ้าง	30	37.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	12	15.00
อื่นๆ(เพาะเห็ด/เลี้ยงผึ้ง)	11	13.75
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	14	17.50
50,001 - 100,000	32	40.00
100,001 - 150,000	14	17.50
150,001 - 200,000	4	5.00
200,001 - 250,000	4	5.00
250,001 - 300,000	6	7.50
> 300,000	6	7.50
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	130,425.00	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	58	72.50
1- 5,000	15	18.75
5,001- 10,000	1	1.25
10,001- 15,000	2	2.50
15,001- 20,000	4	5
> 20,000	0	0
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	1,872.50	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหนี้สินจำนวน 49 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.25 ไม่มีหนี้สินจำนวน 31 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.75 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคารจำนวน 32 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมากู้มาจากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 8 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1- 100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 35 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้มากกว่า 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1.25 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมาก จะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 71,950 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่กู้เงินมาเพื่อประกอบอาชีพหลักจำนวน 17 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.25 และกู้มาเพื่ออื่นๆ เช่น สร้างบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ต่อเติมบ้าน จำนวน 16 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	49	61.25
ไม่มี	31	38.75
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	31	38.75
ธนาคาร	32	40.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	4	5.00
กองทุนหมู่บ้าน	8	10.00
นอกระบบ	2	2.50
อื่นๆ	3	3.75
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	31	38.75
1 - 100,000	35	43.75
100,001 - 200,000	7	8.75
200,001 - 300,000	3	3.75
300,001- 400,000	2	2.50
400,001- 500,000	1	1.25
> 500,000	1	1.25
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	71,950	

ตารางที่ 3 แสดงการมีหนี้สิน (ต่อ)

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	31	38.75
ประกอบอาชีพหลัก	17	21.25
ประกอบอาชีพเสริม	5	6.25
ค่าเล่าเรียนลูก	5	6.25
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	3	3.75
ใช้จ่ายในครัวเรือน	3	3.75
อื่นๆ	16	20

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการออมเงินจำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ไม่มีการออมจำนวน 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.50 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมาออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 6 ครัวเรือนและอื่นๆ (เก็บเองที่บ้าน) จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.50 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่ในช่วง 1- 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมอยู่ในช่วง 250,000- 300,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1.25 โดยกลุ่มตัวอย่างมีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 17,215 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	34	42.50
ไม่มี	46	57.50
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	46	57.50
ธนาคาร	22	27.50
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	6	7.50
อื่นๆ	6	7.50
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	46	57.50

ตารางที่ 4 แสดงการออมเงิน (ต่อ)

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 50,000	30	37.50
50,001 - 100,000	3	3.75
100,001 - 150,000	0	0
150,001- 200,000	0	0
200,001- 250,000	0	0
250,001- 300,000	1	1.25
> 300,000	0	0
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	17,215	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านด่านไผ่गाและบ้านคลองปึกเหนือ เป็นภูมิลำเนาเดิม จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 เป็นคนต่างถิ่นจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 18.75 และสาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 8.75 มาเพื่อทำมาหากินร้อยละ 10

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.75 และไม่มี การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 26.25 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 57.50 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการ ประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 42.50 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่ง ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่อบต.(ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	65	81.25
ต่างถิ่น	15	18.75

ตารางที่ 5 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง (ต่อ)

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	7	8.75
ทำมาหากิน	8	10
การวางแผนการใช้จ่าย		
มีการวางแผน	59	73.75
ไม่มีการวางแผน	21	26.25
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	46	57.50
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	13	42.50

2.3 กิจกรรมทางด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 46.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 53.75 เป็นสมาชิกกลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 96.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 3.75 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 97.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 2.50 เป็นสมาชิกกลุ่มขนมร้อยละ 1.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 98.75 เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 2.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 97.50 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 1.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 98.75 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 95 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 5 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 72.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 27.50 เป็นสมาชิกกลุ่มชมรมคนรักเห็ด(เพาะเห็ด)และเลี้ยงผึ้งโพรงไทย และอื่นๆ ร้อยละ 36.25 และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่ม สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 70 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 26.25 และนานๆ ครั้งที่เข้าร่วม ร้อยละ 3.75 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	43	53.75	37	46.25
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	77	96.25	33	3.75
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	78	97.50	2	2.50
กลุ่มผลิตปลาเค็ม ปลาไร่	0	0	80	100
กลุ่มทำขนม	1	1.25	79	98.75

ตารางที่ 6 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม (ต่อ)

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	0	0	80	100
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	2	2.50	78	97.50
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	1	1.25	79	98.75
กองทุนหมู่บ้าน	76	95	4	5
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	58	72.50	22	27.25
การเข้าร่วม				
ทุกครั้ง		56		70.00
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม		21		26.25
นานๆครั้ง		3		3.75

2.4 การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีการเข้ามาตรวจเยี่ยมของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดความถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน = 5 คะแนน

สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง = 4 คะแนน

สองสัปดาห์ต่อครั้ง = 3 คะแนน

เดือนละ 1 ครั้ง = 2 คะแนน

หลายเดือนต่อครั้ง = 1 คะแนน

ไม่เคยมาเลย = 0 คะแนน

การแปลค่าความหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}
 \end{aligned}$$

$$= 5 - 0$$

$$\frac{\quad}{6}$$

$$= 0.83$$

ค่าอันตรภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน

ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 1.48 แสดงว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง รองลงมาเป็นผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย 1.47 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง เช่นกัน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่เกษตร	1.05
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	1.08
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	1.10
ปลัด/สมช.อบต.	1.48 ¹
กำนัน	1.31
ผู้ใหญ่บ้าน	1.47 ²
ปลัดอำเภอ	1.06
นายอำเภอ	0.62
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.47 ²
NGOs	0.07

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้ดังนี้ การทำบุญขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ และการทำบุญทอดกฐิน ยังมีการปฏิบัติกันทุกครัวเรือน รองลงมา คือ การทอดผ้าป่า ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 79 ทำบุญเดือนสิบ ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 64 ส่วนการลงแขก ปัจจุบันไม่ค่อยมี แต่จะเป็นการจ้างงานแทน การละเล่นหนังตะลุง การละเล่นมโนราห์ และขับร้องกาหลอในงานศพ กลุ่มตัวอย่างตอบว่ายังมีการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้บ่อยและนาน ๆ ครั้ง ถ้ามีจะทำกันเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะดีเท่านั้น มีเหลือน้อยมากในชุมชน ส่วนการสมโภชแม่โพสพก็ยังมีน้อยคนที่ยังปฏิบัติสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมนี้ เพราะปัจจุบันมีคนทำกันน้อย และที่ยังทำอยู่ก็มีเฉพาะในคนสูงอายุ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมของ

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี (คน)	ร้อยละ
การทำบุญขึ้นปีใหม่	80	100	0	0
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	21	26.25	59	73.75
วันสงกรานต์	80	100	0	0
ทอดผ้าป่า	79	98.75	1	1.25
ทอดกฐิน	80	100	0	0
ทำบุญวันเข้าพรรษา	57	71.25	23	28.75
ลากพระ	30	37.25	50	62.50
ทำบุญวันออกพรรษา	37	46.25	43	53.75
ทำบุญเดือนสิบ	64	80	16	20
ลงแขก(กินวาน /ซอมือ)	11	13.75	69	86.25
หนังตะลุง	11	13.75	69	86.25
มโนราห์	12	15	68	85
กาหลอ	10	12.50	70	87.50
สมโภชแม่โพสพ	11	13.75	69	86.25

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ร้อยละ 96.25 และตอบว่าไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 3.75 มีการรวมกลุ่มเพื่อ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 32.50 ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ 67.50 สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลุกต้นไม้ เช่น สะเดาเทียมไ้วริมสวน ปลุกหญ้าแฝก ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ไม่ใช้สารเคมี การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย อนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร เว้นต้นไม้ริมน้ำไว้ ขุดสระใหญ่ไว้รองรับน้ำ การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลุกต้นไม้ทดแทน และการอนุรักษ์อากาศทำได้โดยไม่เผาขยะมีพิษ สำหรับกลุ่มในหมู่บ้านมีกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

1.กลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะกิจที่ช่วยกันปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ

2.กลุ่มปลุกต้นไม้ใช้หนี้

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาเพื่อการเกษตร วัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ เพื่ออนุรักษ์ดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี มีการบริหารจัดการโดยการ แนะนำการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เองในชุมชน (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	77	96.25
ไม่มี	3	3.75
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	26	32.50
ไม่มี	54	67.50

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกันน้อย ทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเห็นผลรวดเร็ว และครูภูมิปัญญาบางคนมีลูกหลานที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาจำนวนน้อยหรืออาจไม่มี และเด็กสมัยใหม่ก็มักเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราค่อยๆ สูญหายไป จากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่ เช่น

การใช้ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- มีการใช้ว่านหางจระเข้แก้แผลพุพอง ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
- ใช้ใบยี่ห่วนสมกับปูนแดง/ขาว ห้ามเลือดให้หยุดไหล

- ใช้ขมิ้นชันนำมาหั่นเป็นชิ้นบางๆ นำมาบดแล้วผสมกับน้ำผึ้ง แก้โรคกระเพาะ

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ส่วนใหญ่ทำกันเอง ไม่ต้องจ้างงาน ใช้แรงงานในครัวเรือน
- ใช้มูลสัตว์ใส่พืชผลในสวน ในนา
- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง
- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนผสม
- หลังจากสวนยางพาราหมดอายุในการกรีด ต้องปลูกยางพาราใหม่ ขณะที่

ยางพารายังมีขนาดเล็ก จะปลูกข้าวไร่แซมสวนยางไปด้วย เป็นการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้น

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- อุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำ เช่น เบ็ดราว ข้อง ไซ รานว้าง ยังมีการทำกันเอง

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลูกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพปรับสภาพดิน
- ปลูกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงตามวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ใช้เพลงกล่อมเด็ก
- อบรมเลี้ยงดูตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 98.75 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 90 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 85 รองลงมาคือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยผ่านการอบรมและประชุมชี้แจงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างทำได้โดย การปลูกผัก-ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขาย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่งมีการวางแผนในการใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	79	98.75
ไม่เข้าใจ	1	1.25
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	72	90
ไม่ได้ใช้	8	10
รู้และเข้าใจจาก		
โทรทัศน์	68	85
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	1	1.25
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	11	13.75

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ร้อยละ 100 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม ร้อยละ 98.75 องค์ประกอบมีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อยมีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 58 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้้น้อยที่สุด คือ มีความเครียดในการใช้ชีวิตพอสมควร (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	70	87.50	10	12.50
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	76	95.00	4	5.00
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	80	100.00	0	0
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	80	100.00	0	0
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	58	72.50	22	27.50
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	79	98.75	1	1.25
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	79	98.75	1	1.25
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	79	98.75	1	1.25
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	80	100.00	0	0
ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	80	100.00	0	0

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จ.นครศรีธรรมราช

จากการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพอเพียง เรื่องให้นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการอบรม/ศึกษาดูงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ร้อยละ 98.25 ต้องการให้มี/ปรับปรุงถังขยะ และการกำจัดที่ถูกต้อง ร้อยละ 88.75 ให้มี/ปรับปรุงป้ายชี้ทาง ร้อยละ 85 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัสดุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ให้มี/ปรับปรุงร้านอาหาร ร้านข้าวแกง/เครื่องดื่ม ร้อยละ 56.25 เพราะส่วนใหญ่ร้านอาหาร หรือร้านข้าวแกง ในหมู่บ้านมี อยู่แล้วและเรื่องที่ต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือ ให้มี/ปรับปรุงที่นั่งพัก ให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ และจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยวให้อยู่อย่างยั่งยืน ร้อยละ 50 สาเหตุที่กลุ่มไม่ต้องการพัฒนาที่นั่งพัก เพราะคิดว่าอาจเป็นสาเหตุให้เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่น แต่ขณะเดียวกันกลุ่มที่ต้องการพัฒนา ต้องการเพราะคิดว่าที่นั่งพักยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนเรื่องความต้องการพัฒนาให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการพัฒนาแล้วเพราะคิดว่าจำนวนโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอแล้ว และมีถึงจำนวนมากก็มีวัยรุ่นมาทำลาย สำหรับเรื่องจำกัดนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 50 เพราะ คิดว่า กลุ่มท่องเที่ยวของตนยังมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยยังไม่จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว และอีกร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพราะ เข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถในการรองรับ อาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ถ้าจะจำกัดนักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชมรมคนรักเห็ดและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย จ.

นครศรีธรรมราช

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	65	81.25	15	18.75
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	68	85.00	12	15.00
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	44	55.00	36	45.00
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	47	58.75	33	41.25
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	40	50.00	40	50.00
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	35	43.75	45	56.25
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ	46	57.50	34	42.50
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	54	67.25	26	32.50
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	53	66.25	27	33.75
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	60	75.00	20	25.00
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	40	50.00	40	50.00
12. ให้มี/ปรับปรุง ถังขยะ การกำจัดมูลสัตว์	71	88.75	9	11.25
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	44	55.00	36	45.00
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนผังประชาสัมพันธ์กลุ่ม	65	81.25	15	18.75
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	45	56.25	35	43.75
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	79	98.75	1	1.25
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	80	100.00	0	0
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	40	50.00	40	50.00
19. สร้างความตระหนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	80	100.00	0	0

2. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ตำบลนาขยาด
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

1. สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย 35 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 เพศหญิง 45 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 100 มีอายุเฉลี่ย 45.91 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 50.00 และช่วงอายุ 46- 60 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 3-4 คน มากที่สุด จำนวน 49 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมา คือ มีสมาชิก 5-6 คน จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.60 คน (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	35	43.75
หญิง	45	56.25
ช่วงอายุ		
15 -30 ปี	5	6.25
31 — 45 ปี	40	50.50
46 — 60 ปี	26	32.50
61 — 75 ปี	9	11.25
มากกว่า 75 ปี	0	0
เฉลี่ยอายุ (ปี)	45.91	
ศาสนา		
พุทธ	80	100
การศึกษา		
ประถม	46	57.50
ม.ต้น	21	26.25
ม.ปลาย	8	10.00
อนุปริญญา	1	1.25
ป.ตรี	4	5.00
สมาชิกในครัวเรือน		
1 — 2	15	18.75
3 — 4	49	61.25
5 — 6	16	20.00
7 — 8	0	0
มากกว่า 8 คน	0	0
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	3.60	

อาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยาง จำนวน 64 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและรับจ้าง จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.50 อาชีพรอง คือ ทำนา จำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมา คือ เลี้ยงสัตว์ 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 100,001-150,000 บาท/ปีมากที่สุด จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.50 น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 โดยมีรายได้เฉลี่ย 142,512.50 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีรายได้จากส่วนนี้ เพราะกลุ่มท่องเที่ยวยังมีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในกลุ่มที่จำกัด จากจำนวนตัวอย่าง 80 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 73 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 91.25 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง 7 ตัวอย่าง โดยมีรายได้ตั้งแต่ 5001 - 10,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 18.75 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,872.50 บาท/ปี (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	1	1.25
ทำสวนยางพารา	64	80.00
รับราชการ/วิสาหกิจ	2	2.50
เลี้ยงสัตว์	1	1.25
รับจ้าง	6	7.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	7.50
อาชีพเสริม		
ทำนา	24	30.00
ทำสวนผลไม้	11	13.75
เลี้ยงสัตว์	20	25.00
รับจ้าง	14	17.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	7.50
อื่นๆ	5	6.25
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	19	23.75
50,001 - 100,000	10	12.50

ตารางที่ 14 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้ (ต่อ)

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
100,001 - 150,000	26	32.50
150,001 - 200,000	8	10.00
200,001 - 250,000	5	6.25
250,001 - 250,000	5	6.25
> 300,000	7	8.75
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	142,512.50	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	58	72.50
1- 5,000	15	18.75
5,001- 10,000	1	1.25
10,001- 15,000	2	2.50
15,001- 20,000	4	5
> 20,000	0	0
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	1,872.50	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำในจังหวัดพัทลุง มีหนี้สินจำนวน 53 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 66.25 ไม่มีหนี้สินจำนวน 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.75 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 33 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.25 รองลงมา กู้มาจากธนาคารจำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1-100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 35 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้มากกว่า 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 2.50 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมาก จะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 92,432.50 บาทและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่จะกู้เงินมาเพื่อประกอบอาชีพเสริมจำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และกู้มาเพื่อการอื่นๆ เช่น สร้างบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ต่อเติมบ้าน จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.75 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	53	66.25
ไม่มี	27	33.75
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	27	33.75
ธนาคาร	10	12.50
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	33	41.25
กองทุนหมู่บ้าน	7	8.75
นอกระบบ	1	1.25
อื่นๆ	2	2.50
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	27	33.75
1 - 100,000	35	43.75
100,001 - 200,000	7	8.75
200,001 - 300,000	4	5.00
300,001- 400,000	3	3.75
400,001- 500,000	2	2.50
> 500,000	2	2.50
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	92,432.50	
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	27	33.75
ประกอบอาชีพหลัก	7	8.75
ประกอบอาชีพเสริม	10	12.50
ค่าเล่าเรียนลูก	5	6.25
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	5	6.25
ใช้จ่ายในครัวเรือน	3	3.75
อื่นๆ	23	28.75

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำในจังหวัดพัทลุง มีการออมเงิน

จำนวน 78 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.50 ไม่มีการออมเงินจำนวน 2 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 62 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 77.50 รองลงมา ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 16 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่ในช่วง 1-50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 28 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 35 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมอยู่ในช่วงมากกว่า 300,000 บาทมี ร้อยละ 7.50 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างมีเงินออมเฉลี่ย ครั้วเรือนละ 119,012.50 บาท (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	78	97.50
ไม่มี	2	2.50
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	2	2.50
ธนาคาร	16	20.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	62	77.50
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	2	2.50
1 - 50,000	28	35.00
50,001 - 100,000	7	21.25
100,001 - 150,000	13	16.25
150,001- 200,000	8	10.00
200,001- 250,000	5	6.25
250,001- 300,000	1	1.25
> 300,000	6	7.50
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครั้วเรือน)	119,012.50	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นคนภูมิลำเนาเดิม จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 เป็นคนต่างถิ่นจำนวน 19 คน

คิดเป็นร้อยละ 23.75 และสาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 22.50 มาเพื่อทำมาหากินร้อยละ 1.25

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.25 และไม่มี การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 38.75 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 42.50 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการ ประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 18.75 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่ง ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่องค์การบริหาร ส่วนตำบล ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านบ้านโงกน้ำ เจ้าหน้าที่การเกษตร มีการทำนา ทำสวนยางและทำไร่นาสวนผสมแบบเกษตรกรรมยั่งยืน ปลูกผลไม้หลายชนิด เช่น มะพร้าว ทุเรียน หนาม กระท้อน สละ ส้มโอ ฯลฯ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	61	76.25
ต่างถิ่น	19	23.75
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	18	22.50
ทำมาหากิน	1	1.25
การวางแผนการใช้จ่าย		
มีการวางแผน	49	61.25
ไม่มีการวางแผน	31	38.75
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	34	42.50
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	15	18.75

2.3 กิจกรรมทางด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 51.25 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 48.75 ได้สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ประธาน 1 คน กรรมการ 5 คน เป็นสมาชิกกลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 43.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 56.25 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 85 ไม่เป็นสมาชิก ร้อย

ละ 15 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปลาเค็ม ปลาตุกร้า ร้อยละ 6.25 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 93.75 เป็นสมาชิกกลุ่มขนมร้อยละ 18.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 81.25 เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงสัตว์(หมู/วัว/ปลาดุก) ร้อยละ 30 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 70 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 3.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 96.25 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 90 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 10 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 98.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 1.25 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มากที่สุด ถึงร้อยละ 98.75 ทั้งนี้เพราะบ้านโงกน้ำ ต.นาขยาด มีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่เข้มแข็งมากที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดพัทลุงมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 26,000,000 ล้านบาท และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่ม สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 36.25 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 38.75 นานๆ ครั้งที่เข้าร่วม ร้อยละ 16.25 และไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 8.75 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	41	51.25	39	48.75
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	35	43.75	45	56.25
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	68	85.00	12	15.00
กลุ่มผลิตปลาเค็ม ปลาตุกร้า	5	6.25	75	93.75
กลุ่มทำขนม	14	17.50	66	82.50
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	0	0	80	100
กลุ่มเลี้ยงสัตว์(หมู/วัว/ปลาดุก)	24	30.00	56	70.00
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	3	3.75	77	96.25
กองทุนหมู่บ้าน	72	90.00	8	10.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	79	98.75	1	1.25
การเข้าร่วม				
ทุกครั้ง		29		36.25
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม		31		38.75
นานๆ ครั้ง		13		16.25
ไม่เคยเข้าร่วม		7		8.75

2.4 การเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ หน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ
เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีกรเข้ามাত্রว
เเย่มของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดควมถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามাত্রวเเย่มทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	= 4 คะแนน
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	= 3 คะแนน
เดือนละ 1 ครั้ง	= 2 คะแนน
หลายเดือนต่อครั้ง	= 1 คะแนน
ไม่เคยมาเลย	= 0 คะแนน

การแปรค่าควมหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วง
คะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันดับภาคี่} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 0}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ค่าอันดับภาคี่ที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามাত্রวเเย่มทุกวัน
 ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ใหญ่บ้านมีค่าเฉลี่ย 2.16 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย 1.75 แสดงว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง ส่วนกำนัน มีค่าเฉลี่ย 1.61 แสดงว่า กำนันเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ หลายเดือน/ครั้ง (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่เกษตร	1.55
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	0.99
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	1.25
ปลัด/สมช.อบต.	1.07
กำนัน	1.61 ³
ผู้ใหญ่บ้าน	2.16 ¹
ปลัดอำเภอ	0.97
นายอำเภอ	0.97
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.75 ²
NGOs	0

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดพัทลุง นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้ดังนี้ การทำบุญขึ้นปีใหม่ การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ วันสงกรานต์ ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน การทำบุญวันเข้าพรรษา การบุญเดือนสิบ การทำบุญวันออกพรรษา ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ ยังมีการปฏิบัติกันทุกครัวเรือน ส่วนการลงแขก ปัจจุบันไม่ค่อยมีเหลือเพียงร้อยละ 22.50 เช่น การลงแขกถางหญ้าในปายาง ลงแขกสร้างบ้าน ฉาบปูน (บ้าน) สร้างขนา เป็นต้น และมักจะจ้างงานแทนเพราะแต่ละคนไม่ค่อยมีเวลา การละเล่นหนังตะลุง การละเล่นมโนราห์ และขับร้องกาหลอในงานศพ กลุ่มตัวอย่างตอบว่า ยังมีการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมเหล่านั้นน้อยและนาน ๆ ครั้ง ถ้ามีจะทำกันเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะดีเท่านั้น มีเหลือน้อยมากในชุมชน ส่วนการสมโภชแม่โพสพก็ยังมีปฏิบัติสืบทอด

ประเพณีวัฒนธรรมนี้ร้อยละ 30 เพราะที่บ้านโงกน้ำ ยังมีการทำนากันอยู่ และจะมีประเพณีสมโภชแม่โพสพประจำหมู่บ้าน ชื่อ งานฉลองสามหามสามซอน (ประเพณีลาซัง) จะมีการทำบุญเลี้ยงพระฉลองข้าวใหม่หลังเสร็จจากการเก็บเกี่ยว เอาข้าวหม้อแกงหม้อมาร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน มีการเปลี่ยนผ้าสามสีใหม่ที่ศาลเจ้าแม่โพสพของหมู่บ้าน มีการฉลองงานรื่นเริง และบางปีจัดงานยิ่งใหญ่รับหนังตะลุงมาละเล่นก็มี (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมของ

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
การทำบุญขึ้นปีใหม่	80	100	0	0
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	80	100	0	0
วันสงกรานต์	80	100	0	0
ทอดผ้าป่า	80	100	0	0
ทอดกฐิน	80	100	0	0
ทำบุญวันเข้าพรรษา	80	100	0	0
ลากพระ	80	100	0	0
ทำบุญวันออกพรรษา	80	100	0	0
ทำบุญเดือนสิบ	80	100	0	0
ลงแขก(กินวาน /ซอมือ)	18	22.50	62	77.50
หนังตะลุง	75	93.75	5	6.25
มโนราห์	77	96.25	3	3.75
กาหลอ	2	2.50	78	97.50
สมโภชแม่โพสพ	24	30	56	70

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดพัทลุง นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ร้อยละ 100 มีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 78.75 ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ 21.25

สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาหน้าดิน เลิกใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ผลิตปุ๋ยใช้เอง อาจเป็นปุ๋ยน้ำและปุ๋ยหมัก ปลูกต้นไม้ เช่น สะเดา เตย ไม้ริมสวน ปลูกหญ้าแฝก

การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย รักษาความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคอย่างคุ้มค่า ไม่ใช้สารฆ่าแมลง สารฆ่าหญ้า ที่ตกค้างลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง อนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร เว้นต้นไม่ริมน้ำไว้ ขุดสระใหญ่ไว้รองรับน้ำ

การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลูกต้นไม้ทดแทน ปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน ในสวนยางพารา ริมทางสาธารณะ

การอนุรักษ์อากาศทำได้โดย ไม่เผาสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ไม่เผาขยะมีพิษ

สำหรับกลุ่มในหมู่บ้านมีกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

- 1.กลุ่มใช้น้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มกันอนุรักษ์น้ำไว้ใช้นานๆ
- 2.กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ดิน เลี้ยงดินให้เลี้ยงพืช เลี้ยงพืชให้เลี้ยงคน (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	80	100
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	63	78.75
ไม่มี	17	21.25

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดพัทลุง ปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกันน้อยทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเห็นผลรวดเร็ว และครูภูมิปัญญาบางคนมีลูกหลานที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาจำนวนน้อยหรืออาจไม่มี และเด็กสมัยใหม่ก็มักเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราค่อยๆ สูญหายไปจากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่เช่น

การใช้ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- มีการใช้ฟ้าทะลายโจร หญ้าปราบ หญ้าเซตมอญ ต้นพุทึง พัก แก่นเคี่ยม นำมาตากแดด 2 แดด ต้มกินแทนน้ำ แก้โรคความดันโลหิต เบาหวาน ลดไขมันในเส้นเลือด

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ทำไร่นาสวนผสมแบบเกษตรกรรมยั่งยืน
- ใช้มูลสัตว์ใส่พืชผลในสวนยางและ ในนา
- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง มีทั้งปุ๋ยน้ำ และปุ๋ยหมัก
- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนสมรม

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- อุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำเอง เช่น เบ็ดราว ข้อง ไซ รานว้าง เลห์ ลัน ไซวอน นาง สุ่ม

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลูกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพปรับสภาพดิน
- ปลูกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงตามวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ใช้เพลงกล่อมเด็ก โดยเฉพาะประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร นายสุชุม ทองขุน

ดำ(ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านบ้านงอนน้ำ) สามารถแต่งกลอนเองได้และยังสามารถร้องเพลงกล่อมเด็กได้มากกว่า 40 เพลง

- อบรมเลี้ยงดูตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 93.75 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 97.50 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 36.25 รองลงมาคือจาก เพื่อนบ้านและศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามลำดับ โดยสามารถเรียนรู้ผ่านการอบรมและประชุมชี้แจง การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างทำได้โดย การปลูกผัก-ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขายให้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่ง มีการวางแผนในการใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	75	93.75
ไม่เข้าใจ	5	6.25
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	78	97.50
ไม่ได้ใช้	2	2.50
รู้และเข้าใจจาก		
วิทยุ	3	3.75
เพื่อนบ้าน	19	23.75
โทรทัศน์	29	36.25
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	12	15.00
ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	17	21.25

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี รายได้ มีที่ดินทำกิน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน เครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ร้อยละ 100 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า ร้อยละ 98.75 มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อยมีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 70 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้้น้อยที่สุด คือ น่าจะมีความเครียดในการใช้ชีวิตพอสมควร (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	80	100.00	0	0
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	80	100.00	0	0
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	80	100.00	0	0
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	76	95.00	4	5.00
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	70	87.50	10	12.50
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	78	98.75	2	2.50

ตารางที่ 23 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	78	98.75	2	2.50
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	80	100.00	0	0
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	80	100.00	0	0
ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	80	100.00	0	0

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

จากการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพอเพียง เรื่องให้นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการให้มี/ปรับปรุงแผนพัฒนาประชาสัมพันธ์กลุ่ม ร้อยละ 96.25 ต้องการให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ ร้อยละ 90 ต้องการให้มีอบรมศึกษาดูงานให้มี/ปรับปรุงป้ายชี้ทางและถนน ร้อยละ 88.75 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือให้มี/ปรับปรุงร้านอาหาร ร้านข้าวแกง/เครื่องดื่ม ร้อยละ 11.25 เพราะส่วนใหญ่ร้านอาหาร หรือร้านข้าวแกง ในหมู่บ้านมี อยู่แล้วและเรื่องที่ต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถร้อยละ 45 สาเหตุที่กลุ่มไม่ต้องการพัฒนาที่จอดรถ เพราะที่จอดรถของสถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่แล้ว ส่วนเรื่องความต้องการพัฒนาให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการพัฒนาแล้วเพราะคิดว่าจำนวนโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอแล้วและส่วนใหญ่ทุกครัวเรือนก็มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้กันแล้วทั้งนั้น สำหรับเรื่องจำกัดนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 38.75 เพราะ คิดว่ากลุ่มท่องเที่ยวของตนยังมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยยังไม่จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว และอีกร้อยละ 61.25 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพราะเข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถในการรองรับ อาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าถ้าจำกัดจำนวน

นักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า เช่น ประเภทที่มาท่องเที่ยวแบบไม่
สร้างสรรค์ มาเที่ยวแล้วทิ้งขยะไว้เกลื่อนกลาด พุดคุยเสียงดัง ทำความรำคาญให้ผู้อื่น
(ตารางที่ 24)

**ตารางที่ 24 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง**

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	71	88.75	9	11.25
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	71	88.75	9	11.25
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	62	77.50	18	22.50
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	45	56.25	35	43.75
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	68	85.00	12	15.00
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	9	11.25	71	88.75
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ทำเทียบเรือ	44	55.00	36	45.00
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	59	73.75	21	26.25
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	67	83.75	13	16.25
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	72	90.00	8	10.00
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	65	81.25	15	18.75
12. ให้มี/ปรับปรุง ถึงขยะ การกำจัดถูกวิธี	50	62.50	30	37.50
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	49	61.25	31	38.75
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนผังประชาสัมพันธ์กลุ่ม	77	96.25	3	0.75
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	60	75.00	20	25.00
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	71	88.75	9	11.25
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	80	100.00	0	0
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	49	61.25	31	38.75
19. สร้างความตระหนักรู้นักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	80	100.00	0	0

3. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน อ. สิเกา จ. ตรัง

1. สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย 31 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 เพศหญิง 49 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 95 ศาสนาอิสลามร้อยละ 3.75 และคริสต์ ร้อยละ 1.25 มีอายุเฉลี่ย 40.70 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 และช่วงอายุ 16- 30 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 5-6 คน มากที่สุด จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา คือ มีสมาชิก 3-4 คน จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.75 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.75 คน (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	38.75
หญิง	49	61.25
ช่วงอายุ		
16 -30 ปี	4	30.00
31 — 45 ปี	27	33.75
46 — 60 ปี	22	27.50
61 — 75 ปี	6	7.50
มากกว่า 75 ปี	1	1.25
เฉลี่ยอายุ (ปี)	40.70	
ศาสนา		
พุทธ	76	95.00
อิสลาม	3	3.75
คริสต์	1	1.25
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา		1.25
ประถม	50	62.50
ม.ต้น	12	15.00

ตารางที่ 25 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ม.ปลาย	9	11.25
อนุปริญญา	2	2.50
ป.ตรี	6	7.50
สมาชิกในครัวเรือน		
1—2	6	7.50
3—4	31	38.75
5—6	34	42.50
7—8	7	8.75
มากกว่า 8 คน	2	2.50
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.75	

อาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านป่อหินและบ้านควนขุนประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยาง จำนวน 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา คือ รับจ้าง จำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อาชีพรอง คือ ทำสวนผลไม้และรับจ้าง จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา คือ อื่นๆ(ทำปลาเค็มขาย) 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.75 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาท/ปีมากที่สุด จำนวน 37 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.25 น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี จำนวน 8 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.75 โดยมีรายได้เฉลี่ย 136,187.50 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีรายได้จากส่วนนี้ เพราะกลุ่มท่องเที่ยวยังมีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในกลุ่มที่จำกัด จากจำนวนตัวอย่าง 80 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 71 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 88.75 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง 9 ตัวอย่าง โดยมีรายได้ตั้งแต่ 1 - 5,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 8.75 มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 - 15,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 1.25 และมีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 1.25 โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,318.75 บาท/ปี (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	1	1.25
ทำสวนยางพารา	46	57.50
ประมง	2	2.50
รับราชการ/วิสาหกิจ	1	1.25
เลี้ยงสัตว์	1	1.25
รับจ้าง	22	27.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	7.50
อื่นๆ	1	1.25
อาชีพเสริม		
ทำสวนผลไม้	30	37.50
ประมง	1	1.25
รับราชการ/วิสาหกิจ	2	2.50
รับจ้าง	30	37.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	2	2.50
อื่นๆ(ปลาเค็ม)	15	18.75
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	8	10.00
50,001 - 100,000	37	46.25
100,001 - 150,000	15	18.75
150,001 - 200,000	10	12.50
200,001 - 250,000	3	3.75
250,001 - 300,000	4	5.00
> 300,000	3	3.75
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	136,187.50	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	71	88.75
1- 5,000	7	8.75
5,001- 10,000	0	0
10,001- 15,000	1	1.25
15,001- 20,000	0	0
> 20,000	1	1.25
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	1,318.75	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบ่อหินและบ้านควนขุนจังหวัดตรัง มีหนี้สินจำนวน 54 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.50 ไม่มีหนี้สินจำนวน 26 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคาร จำนวน 28 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมากู้มาจากนอกระบบจำนวน 10 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1- 100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 47 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 58.75 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้มากกว่า 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1.25 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมาก จะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ยครั้วเรือนละ 51,360 บาทและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่จะกู้เงินมาเพื่อประกอบอาชีพหลักจำนวน 21 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.50 กู้มาเพื่อเป็นค่าเล่าเรียนลูกและเป็นค่าใช้จ่ายในครั้วเรือน ร้อยละ 10 และกู้มาเพื่อการอื่นๆ เช่น สร้างบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ต่อเติมบ้าน จำนวน 10 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	54	67.75
ไม่มี	26	32.50
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	26	32.50
ธนาคาร	28	35.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	5	6.25
กองทุนหมู่บ้าน	6	7.50
นอกระบบ	10	12.50
อื่นๆ	5	6.25
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	26	32.25
1 - 100,000	47	58.75
100,001 - 200,000	3	3.75
200,001 - 300,000	2	2.50
300,001- 400,000	0	0
400,001- 500,000	1	1.25

ตารางที่ 27 แสดงการมีหนี้สิน (ต่อ)

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
> 500,000	1	1.25
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	51,360.00	
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	26	32.25
ประกอบอาชีพหลัก	21	26.25
ประกอบอาชีพเสริม	3	3.75
ค่าเล่าเรียนลูก	8	10.00
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	4	5
ใช้จ่ายในครัวเรือน	8	10.00
อื่น ๆ	10	12.50

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบ่อหินและบ้านควนขุนจังหวัดตรัง มีการออมเงินจำนวน 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.50 ไม่มีการออมเงินจำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา ออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.75 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่ในช่วง 1- 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 42 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมอยู่ในช่วง 200,000 บาท มีเพียงร้อยละ 1.25 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างมีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 17,223.76 บาท (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	46	57.50
ไม่มี	34	42.50
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	34	42.50
ธนาคาร	32	40.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	11	13.75
อื่นๆ	3	3.75

ตารางที่ 28 แสดงการออมเงิน (ต่อ)

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	34	42.50
1 - 50,000	42	52.50
50,001 - 100,000	3	3.75
100,001 - 150,000	0	0
150,001- 200,000	1	1.25
200,001- 250,000	0	0
250,001- 300,000	0	0
> 300,000	0	0
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	17,223.76	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบ่อหินและบ้านควนกงจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่จะเป็นคนภูมิลำเนาเดิม จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 เป็นคนต่างถิ่นจำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 57.50 สาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 23.75 และมาเพื่อทำมาหากิน ร้อยละ 33.75

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77.50 และไม่มี การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 22.50 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 57.50 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 11.25 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับการถ่ายทอดมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่เกษตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	34	42.50
ต่างถิ่น	46	57.50
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	19	23.75
ทำมาหากิน	27	33.75
การวางแผนการใช้จ่าย		
ไม่มีการวางแผน	18	22.50
มีการวางแผน	62	77.50
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	46	57.50
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	9	11.25
อื่นๆ	7	8.75

2.3 กิจกรรมทางด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 70 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 30 ได้สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ประธาน 2 คน กรรมการ 5 คน (2 กลุ่ม) เป็นสมาชิกกลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 86.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 13.75 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 87.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 12.50 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปลาเค็มกางมุ้ง ร้อยละ 18.75 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 81.25 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 13.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 86.25 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 87.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 12.50 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 76.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 23.75 และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่ม สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 37.50 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 35 และ นานๆ ครั้งเข้าร่วมร้อยละ 27.50 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	56	70.00	24	30.00
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	69	86.25	11	13.75
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	70	87.50	10	12.50
กลุ่มผลิตปลาเค็มกางมุ้ง	15	18.75	65	81.25
กลุ่มทำขนม	0	0	80	100
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	0	0	80	100
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	0	0	80	100
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	11	13.75	69	86.25
กองทุนหมู่บ้าน	70	87.50	10	12.50
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	61	76.25	19	23.75
การเข้าร่วม				
ทุกครั้ง		30		37.50
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม		28		35.00
นานๆครั้ง		22		27.50

2.4 การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีการเข้ามาตรวจเยี่ยมของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดความถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	= 4 คะแนน
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	= 3 คะแนน
เดือนละ 1 ครั้ง	= 2 คะแนน
หลายเดือนต่อครั้ง	= 1 คะแนน
ไม่เคยมาเลย	= 0 คะแนน

การแปลค่าความหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 0}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ค่าอันตรภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน
 ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ใหญ่บ้านมีค่าเฉลี่ย 2.08 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง รองลงมาเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 2.06 แสดงว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย 1.87 แสดงว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง เช่นกัน (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่เกษตร	1.23
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	1.25

ตารางที่ 31 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ
หน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ (ต่อ)

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	1.20
ปลัด/สมช.อบต.	2.06 ²
กำนัน	1.82
ผู้ใหญ่บ้าน	2.08 ¹
ปลัดอำเภอ	1.26
นายอำเภอ	1.33
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.87 ³
NGOs	0

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดตรัง นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้ตั้งแต่วันสงกรานต์ ทอดกฐิน การบุญเดือนสิบ การทำบุญวันเข้าพรรษา ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ ยังมีการปฏิบัติกันทุกครัวเรือน ส่วนการลงแขกปัจจุบันมีการปฏิบัติกันน้อยเหลือเพียงร้อยละ 6.25 เช่น การลงแขก ถางหญ้าในปายาง สร้างขนา เป็นต้น ส่วนใหญ่มักจะจ้างงานแทน ส่วนการละเล่นหนังตะลุง การละเล่นมโนราห์ และขับร้องกาหลอในงานศพ การสมโภชแม่โพสพ กลุ่มตัวอย่างตอบว่ายังมีการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้บ้างและนาน ๆ ครั้ง การละเล่นหนังตะลุงในงานและการขับร้องกาหลอจะมีเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะดีเท่านั้น มีเหลือน้อยมากในชุมชน (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
การทำบุญขึ้นปีใหม่	78	97.50	2	2.50
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	73	91.25	7	8.75
วันสงกรานต์	80	100	0	0
ทอดผ้าป่า	79	98.75	1	1.25
ทอดกฐิน	80	100	0	0
ทำบุญวันเข้าพรรษา	80	100	0	0
ลากพระ	79	98.75	1	1.25
ทำบุญวันออกพรรษา	73	91.25	7	8.75

ตารางที่ 32 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
ทำบุญเดือนสิบ	80	100	0	0
ลงแขก(กินวาน /ชอมมือ)	5	6.25	75	93.75
หนังตะลุง	66	82.50	14	17.25
มโนราห์	65	81.25	15	18.75
กาหลอ	17	21.25	63	78.75
สมโภชแม่โพสพ	5	6.25	75	93.75

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดตรัง นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนร้อยละ 98.75 มีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 51.25 ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ 48.75

สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาหน้าดิน เลิกใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ผลิตปุ๋ยใช้เอง อาจเป็นปุ๋ยน้ำและปุ๋ยหมัก ปลูกต้นไม้ เช่น สะเดา เตย ไม้ริมสวน ปลูกหญ้าแฝก

การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย รักษาความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคอย่างคุ้มค่า ไม่ใช้สารฆ่าแมลง สารฆ่าหญ้า ที่ตกค้างลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง อนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร เว้นต้นไม้มิให้น้ำไว้ ขุดสระใหญ่ไว้รองรับน้ำ

การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลูกต้นไม้ทดแทน ปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน ในสวนยางพารา ริมทางสาธารณะ

การอนุรักษ์อากาศทำได้โดย ไม่เผาสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ไม่เผาขยะมีพิษ

สำหรับกลุ่มในหมู่บ้านมีกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คือ 1. กลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะกิจที่ช่วยกันปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ

2. กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลน เพื่อเป็นที่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ

3. กลุ่มดาวเรือง วัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ เพื่อช่วยงานการกุศลต่างๆ ในเทศบาลตำบล (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	79	98.75
ไม่มี	1	1.25
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	41	51.28
ไม่มี	39	48.75

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดตรัง ปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกันน้อยทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเห็นผลรวดเร็ว และครูภูมิปัญญาบางคนมีลูกหลานที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาจำนวนน้อยหรืออาจไม่มี และเด็กสมัยใหม่ก็มักเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราค่อยๆ สูญหายไป จากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่ เช่น

การใช้ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- ฟ้าทะลายโจร ใช้แก้ปวดท้อง
- แผลไฟไหม้น้ำร้อนลวกใช้ว่านหางจระเข้พอกแผล
- ขมิ้นชันรักษาโรคกระเพาะ
- หญ้าหนวดแมวรักษาโรคไต นีว
- น้ำผึ้งใช้ใส่แผลสด
- ใช้ขิงผสมกับเหล้าขาว ตำพอกข้อเท้าที่ปวด
- นำว่านหางจระเข้ผสมกับน้ำมะกรูด ทำยาสระผม
- เป็นริดสีดวงทวาร นำต้นเพชรสังฆาตมากินสดๆ
- ถูกตะขาบกัด ใช้ว่านตะขาบตำแล้วนำมาพอกที่แผล
- ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยใช้เสลดพังพอนตำพอกแผล
- แมลงสัตว์กัดต่อยใช้ รากมะละกอสุมกับหญ้าไต้ใบ พริกไทยดำ นำมาตำพอก

แผลที่โดนสัตว์กัดต่อย

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ใช้ใบสะเดาหมักในน้ำ ใช้ฉีดพ่นกันแมลงกัดกินพืชผัก
- ใช้มูลสัตว์ใส่พืชผลในสวนยาง และในสวนผลไม้
- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง มีทั้งปุ๋ยน้ำ และปุ๋ยหมัก
- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนผสม

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- ผลิตุอุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำเอง เช่น เบ็ดราว ข้อง ไซ รานวี่ เล่ห์ ลัน ไซออน

นาง สุ่ม

- ไม่หาปลาในช่วงวางไข่
- หาปลาไหลโดยการขุดหา

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลูกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำจากน้ำหมักหิวปลา ปรับสภาพดิน
- ปลูกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงตามวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ใช้เพลงกล่อมเด็กและใช้เปลไกว
- อบรมเลี้ยงดูตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างบ้านบ่อหินและบ้านควนกุ่มมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 98.75 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 96.25 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 71.25 รองลงมาคือจากกำนัน โดยสามารถเรียนรู้ผ่านการอบรมและประชุมชี้แจง การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดยการปลูกผัก-ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขาย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่ง มีการวางแผนในการใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	79	98.75
ไม่เข้าใจ	1	1.25
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	77	96.25
ไม่ได้ใช้	3	3.75
รู้และเข้าใจจาก		
วิทยุ	6	7.50
เพื่อนบ้าน	3	3.75
โทรทัศน์	57	71.25
กำนัน	8	10.00
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	4	5.00
อื่นๆ	2	2.50

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี เครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะร้อยละ 100 รองลงมา มีบ้าน มีที่ดิน ปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามร้อยละ 97.25 มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่ามีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 54 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้ต่ำที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างคิดว่าตนเองมีความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต เพราะไม่มีเงินเก็บหรือได้รับเงินสวัสดิการจากรัฐในอนาคตตนเองน่าจะมีความสุขได้น้อย (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	74	92.50	6	7.50
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	78	97.50	2	2.50
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	80	100.00	0	0
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	63	78.75	17	21.25
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	74	92.50	6	7.50
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	57	71.25	23	28.75

ตารางที่ 35 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน(ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	54	67.50	26	32.50
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	73	91.25	7	8.75
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	78	97.50	2	2.50
ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	68	85.00	12	15.00

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต. บ่อหิน อ. สีเกา จ.ตรัง

ผลการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องให้นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการให้มี/ปรับปรุงสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ร้อยละ 98.75 ต้องการให้มี/ปรับปรุงแผนพัฒนาสัมพันธภาพกลุ่ม ร้อยละ 96.25 ต้องการให้มีอบรมศึกษาดูงาน ร้อยละ 95 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ให้มี/ปรับปรุงยานพาหนะรับจ้าง ร้อยละ 32.56 เพราะส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีรถส่วนตัวและมีรถรับจ้างประจำทางอยู่แล้วและความต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือ ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ร้อยละ 33.75 สาเหตุที่กลุ่มไม่ต้องการพัฒนาที่จอดรถ เพราะที่จอดรถของสถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่แล้ว ส่วนเรื่องต้องการพัฒนาให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการแล้วเพราะคิดว่าจำนวนโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอแล้วและส่วนใหญ่ทุกครัวเรือนก็มีโทรศัพท์เคลื่อนที่พกกันแล้วทั้งนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการที่นั่งพักแล้วเพราะคิดว่าที่นั่งพักยังไม่มีความจำเป็น เรื่องอื่นที่ควรพัฒนาในอันดับต้นๆมีความสำคัญมากกว่า สำหรับเรื่องจำกัดนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 53.75 เพราะ คิดว่ากลุ่มท่องเที่ยวของตนยังมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย ยังไม่จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว และอีกร้อยละ 46.25 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพราะ เข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถ

ในการรองรับอาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ถ้าจะจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า เช่น ประเภทที่มาท่องเที่ยวแบบไม่สร้างสรรค์ มาเที่ยวแล้วทิ้งขยะไว้เกลื่อนกลาด พุดคุยเสียงดัง ทำความรำคาญให้ผู้อื่น (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน กลุ่มเกษตรน้ำซับ บ้านควนขุน ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	70	87.50	10	12.50
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	74	92.50	6	7.50
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	55	68.75	25	31.25
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	70	87.50	10	12.50
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	36	45.00	44	55.00
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	49	61.25	31	38.75
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ	27	33.75	53	66.25
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	26	32.50	54	67.50
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	28	35.00	52	65.00
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	68	85.00	12	15.00
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	68	85.00	12	15.00
12. ให้มี/ปรับปรุง ถึงขยะ การกำจัดถูกวิธี	67	83.75	13	16.25
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	74	92.50	6	7.50
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนผังประชาสัมพันธ์กลุ่ม	77	96.25	3	3.75
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	57	71.25	23	28.75
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	76	95.00	4	5.00
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	79	98.75	1	1.25
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	37	46.25	43	53.75
19. สร้างความตระหนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	80	100.00	0	0

4. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน

อ.ควนโดน จ. สตูล

1. สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย 53 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 เพศหญิง 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100 มีอายุเฉลี่ย 42.35 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และช่วงอายุ 46- 60 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 5-6 คน มากที่สุด จำนวน 42 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมา คือ มีสมาชิก 3-4 คน จำนวน 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36.25 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.03 คน (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	53	66.25
หญิง	27	33.75
ช่วงอายุ		
16 -30 ปี	13	16.25
31 - 45 ปี	40	50.00
46 - 60 ปี	22	27.50
61 - 75 ปี	5	6.25
มากกว่า 75 ปี	0	0
เฉลี่ยอายุ (ปี)	42.35	
ศาสนา		
อิสลาม	80	100
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	1	1.25
ประถม	40	50.00
ม.ต้น	12	15.00
ม.ปลาย	25	31.25
อนุปริญญา	1	1.25

ตารางที่ 37 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป.ตรี	1	1.25
ป.โท	1	1.25
สมาชิกในครัวเรือน		
1 – 2	2	2.50
3 – 4	29	36.25
5 – 6	42	52.50
7 – 8	3	3.75
มากกว่า 8 คน	4	5.00
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	5.03	

อาชีพหลัก อาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยาง จำนวน 59 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.75 รองลงมา คือ ค้าขาย จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.50 อาชีพรอง คือ ทำสวนผลไม้ จำนวน 38 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมา คือ รับจ้าง 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.75 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาท/ปี มากที่สุด จำนวน 56 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70 น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.25 โดยมีรายได้เฉลี่ย 91,175.00 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีรายได้จากส่วนนี้ เพราะกลุ่มท่องเที่ยวยังมีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวยังอยู่ในกลุ่มที่จำกัด จากจำนวนตัวอย่าง 80 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 63 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 78.75 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง 17 ตัวอย่าง โดยมีรายได้ตั้งแต่ 1 - 5,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 18.75 และมีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 2.50 โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 2,196.00 บาท/ปี (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	59	73.75
รับราชการ/วิสาหกิจ	2	2.50

ตารางที่ 38 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้ (ต่อ)

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เลี้ยงสัตว์	1	1.25
รับจ้าง	4	5.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	14	17.50
อาชีพเสริม		
ทำสวนผลไม้	38	47.50
ทำนา	3	3.75
เลี้ยงสัตว์	1	1.25
รับจ้าง	27	33.75
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	7	8.75
งานหัตถกรรม(สานตะกร้า)	2	2.50
อื่นๆ	2	2.50
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	6	7.50
50,001 - 100,000	56	70.00
100,001 - 150,000	14	17.50
150,001 - 200,000	2	2.50
200,001 - 250,000	1	1.25
250,001 - 250,000	0	0
> 300,000	1	1.25
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	91,175.00	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	63	78.75
1- 5,000	15	18.75
5,001- 10,000	0	0
10,001- 15,000	2	2.50
15,001- 20,000	0	0
> 20,000	0	0
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	2,196.00	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันจังหวัดสตูล มี

หนี้สินจำนวน 31 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.75 ไม่มีหนี้สินจำนวน 49 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.25 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคาร จำนวน 13 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.25 รองลงมากู้มาจากอื่นๆจำนวน 10 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1- 100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 24 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 30 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ระหว่าง400,001- 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1.25 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมาก จะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน และซื้อรถยนต์เพราะบ้านวังประจันตติชยายแดนมาเลเซีย ชาวบ้านที่นี่จะมีอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีรถยนต์ไว้บรรทุกสินค้า โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้เฉลี่ยครั้วเรือนละ 40,375.00 บาทและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่จะกู้เงินมาเพื่อซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก(รถยนต์) 13 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.25 กู้มาเพื่อประกอบอาชีพหลัก 7 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.75 และกู้มาเพื่อค่าเล่าเรียนลูกจำนวน 10 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	31	38.75
ไม่มี	49	61.25
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	49	61.25
ธนาคาร	13	16.25
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	1	1.25
กองทุนหมู่บ้าน	5	6.25
นอกระบบ	2	2.50
อื่นๆ	10	12.50
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	49	61.25
1 - 100,000	24	30.00
100,001 - 200,000	2	2.50
200,001 - 300,000	4	5.00
300,001- 400,000	0	0
400,001- 500,000	1	1.25
> 500,000	0	0
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครั้วเรือน)	40,375.00	

ตารางที่ 39 แสดงการมีหนี้สิน (ต่อ)

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	49	61.25
ประกอบอาชีพหลัก	7	8.75
ประกอบอาชีพเสริม	3	3.75
ค่าเล่าเรียนลูก	6	7.50
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	13	16.25
อื่น ๆ	2	2.50

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันมีการออมเงินจำนวน 21 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.25 ไม่มีการออมเงินจำนวน 59 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.75 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 19 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.75 รองลงมาออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 2 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.50 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่ในช่วง 1- 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 19 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.75 โดยกลุ่มตัวอย่างมีเงินออมเฉลี่ยครั้วเรือนละ 9,875.00 บาท (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	21	26.25
ไม่มี	59	73.75
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	59	73.75
ธนาคาร	19	23.75
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	2	2.50
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	59	73.75
1 - 50,000	19	23.75
50,001 - 100,000	2	2.50
100,001 - 150,000	0	0
150,001- 200,000	0	0
> 200,000	0	0
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครั้วเรือน)	9,875.00	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันต์ สัตตล ส่วนใหญ่จะเป็นคนภูมิลำเนาเดิม จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 เป็นคนต่างถิ่นจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 23.75 สาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 22.50 และมาเพื่อทำมาหากิน ร้อยละ 1.25

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65 และไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 35 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 63.75 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 1.25 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับการถ่ายทอดมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่เกษตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	61	76.25
ต่างถิ่น	19	23.75
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	18	22.50
ทำมาหากิน	1	1.25
การวางแผนการใช้จ่าย		
ไม่มีการวางแผน	28	35.00
มีการวางแผน	52	65.00
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	51	63.75
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	1	1.25

2.3 กิจกรรมทางด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 33.75 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 66.25 เป็นสมาชิกกลุ่ม ผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 65 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 35 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 81.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 18.75 เป็นสมาชิกกลุ่มจักสานร้อยละ 6.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 93.75 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 13.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 86.25 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 55 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 45 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 31.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 68.75 และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่ม สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งร้อยละ 37.50 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 46.25 และ นานๆ ครั้ง ที่เข้าร่วม ร้อยละ 16.25 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	27	33.75	53	66.25
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	52	65.00	28	35.00
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	65	81.25	15	18.75
กลุ่มผลิตปลาเค็ม	0	0	80	100
กลุ่มทำขนม	2	2.50	78	97.50
กลุ่มจักสาน	5	6.25	75	93.75
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	2	2.50	78	97.50
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	11	13.75	69	86.25
กองทุนหมู่บ้าน	44	55.00	36	45.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	25	31.25	55	68.75
การเข้าร่วมกิจกรรม				
ทุกครั้ง		30	37.50	
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม		37	46.25	
นานๆ ครั้ง		13	16.25	

2.4 การเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ หน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของ
เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีกรเข้ามাত্রว
เเย่มของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดควมถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามাত্রวเเย่มทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	= 4 คะแนน
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	= 3 คะแนน
เดือนละ 1 ครั้ง	= 2 คะแนน
หลายเดือนต่อครั้ง	= 1 คะแนน
ไม่เคยมาเลย	= 0 คะแนน

การแปรค่าควมหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามাত্রวเเย่มกลุ่มฯและให้ควมรู้เรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วง
คะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 0}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ค่าอันตรภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามাত্রวเเย่มทุกวัน
 ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง
 ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ใหญ่บ้านมีค่าเฉลี่ย 2.08 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง รองลงมาเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 2.06 แสดงว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย 1.87 แสดงว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ เดือนละ 1 ครั้ง เช่นกัน (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)
เจ้าหน้าที่เกษตร	1.23
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	1.25
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	1.20
ปลัด/สมช.อบต.	2.06 ²
กำนัน	1.82
ผู้ใหญ่บ้าน	2.08 ¹
ปลัดอำเภอ	1.26
นายอำเภอ	1.33
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.87 ³
NGOs	0

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจันจังหวัดสตูลเป็นหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นประเพณีวัฒนธรรมของมุสลิม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้ดังนี้ วันรายอวันเมาลิด วันอาชูรอ ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ ยังมีการปฏิบัติกันทุกครัวเรือน ส่วนการลงแขกปัจจุบันมีการปฏิบัติกันน้อยเหลือเพียงร้อยละ 6.25 เช่น การลงแขกถางหญ้าในป่ายางหรือสวนผลไม้ ฉาบปูน(ฝาบ้าน) อัดดิน ในการสร้างบ้าน สร้างโรงเรียน เป็นต้น (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
งานวันรายอ	80		100	0 0
งานวันเมาลิด	80		100	0 0
วันอาซูรอ	80		100	0 0
ลงแขก(กินวาน /ชอมือ)	5		6.25	75 93.75

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสตูล นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนร้อยละ 97.50 มีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 76.25 ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ 23.75 สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาหน้าดิน เช่น กล้วยแฝก เลิกใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ผลิปุ๋ยใช้เอง อาจเป็นปุ๋ยน้ำและปุ๋ยหมัก ปลูกต้นไม้ เช่น สะเดาเทียมไ้วริมสวน

การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย รักษาความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคอย่างคุ้มค่า ไม่ใช้สารฆ่าแมลง สารฆ่าหญ้า ที่ตกค้างลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง อนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร เว้นต้นไม้ริมน้ำไว้ เนื่องจากบ้านวังประจันใช้น้ำประปาภูเขาในการอุปโภคบริโภค จึงจำเป็นต้องรักษาคุณภาพน้ำเอาไว้

การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลูกต้นไม้ทดแทน ปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน ริมทางสาธารณะ

การอนุรักษ์อากาศทำได้โดย ไม่เผาสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ไม่เผาขยะมีพิษ

สำหรับกลุ่มในหมู่บ้านมีกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ 1.กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพรรณพืช(อุทยานแห่งชาติทะเลบัน) เนื่องจากบ้านวังประจันเป็นหมู่บ้านที่ติดกับแนวเขตอุทยานจึงเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มข้น กรมอุทยานฯได้จัดประชุมชาวบ้านเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เดือนละ 1 ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาป่าให้คงอยู่คู่ลูกหลานชาววังประจันตลอดไป (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 45 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	78	97.50
ไม่มี	2	2.50
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	61	76.25
ไม่มี	19	23.75

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน จังหวัดสตูล ปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกันน้อย ทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเห็นผลรวดเร็ว เด็กส่วนมากก็มักเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราค่อยๆสูญหายไป จากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่ เช่น

การใช้ยาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- เป็นเริ่มตามผิวหนัง ให้เคี้ยวหมากแล้วพ่นตามผิวหนังที่เป็น
- เด็กเล็กเป็นไข้ตัวร้อน นำใบฝรั่งมาตำให้ละเอียดแล้วพอกกระหม่อมเด็ก
- บาดแผลสด มีเลือดไหล ใช้ใบสาบเสือบดผสมกับปูนกินหมาก นำมาพอกที่

บาดแผล

- เป็นหวัด กินฟ้าทะลายโจรแบบสดๆ

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ใช้ใบสะเดา ข่า ตะไคร้หอม หมักในน้ำ 1 เดือน ใช้ฉีดพ่นกันแมลงกัดกินพืชผักและผลไม้

- ใช้มูลสัตว์ใส่พืชผลในสวนยาง และในสวนผลไม้
- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง มีทั้งปุ๋ยน้ำ และปุ๋ยหมัก
- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนผสม

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- ผลิตภัณฑ์ในการจับสัตว์น้ำเอง โดยใช้กระบอกไม้ไผ่หรือต้นหมากที่มีรูกลวง ไล่ลงไปในลำคลอง เมื่อปลาเข้ามาอยู่ใช้มือปิด
- ไม่หาปลาในช่วงวางไข่

- ใช้เบ็ดราว
- ใช้เบ็ดทง

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลุกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำจากน้ำหมักเศษผลไม้ เช่น จำปาตะ เาะะ ทูเรียน ปรับสภาพดิน
- ปลุกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงด้วยนมแม่
- ใช้เพลงกล่อมเด็กและใช้เปลไกว
- อบรมเลี้ยงดูตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างบ้านวังประจันมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 100 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 100 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 71.25 รองลงมาคือ วิทยู เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยสามารถเรียนรู้ผ่านการอบรมและประชุมชี้แจง การศึกษาและดูเป็นตัวอย่างนำมาปฏิบัติตาม การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดย การปลูกผัก-ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขาย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่ง มีการวางแผนในการใช้จ่าย วางแผนการใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	80	100
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	80	100
รู้และเข้าใจจาก		
วิทยู	7	8.75
เพื่อนบ้าน	7	8.75
โทรทัศน์	57	71.25
กำนัน	2	2.50
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	7	8.75

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีบ้านมีที่ดินปลูกสร้างบ้านมีเครื่องใช้ในครัวเรือนเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะมีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคมมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม เข้มแข็งเอื้ออาทรซึ่งกันและกันร้อยละ 100 รองลงมา มีมีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน ร้อยละ 98.75 มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อยมีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 91.25 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้ที่น้อยที่สุด ซึ่งความเครียดอาจเกิดจากการประกอบอาชีพ หรือภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่ดี เพราะบ้านวังประจันเป็นหมู่บ้านที่ติดกับด้านชายแดนมาเลเซีย การค้าขายเมื่อ 3-4 ปีที่แล้วยังค้าขายกันคล่องตัวแต่เนื่องจากปัจจุบันการค้าขายซบเซา สาเหตุอาจเกิดมาจากเหตุการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเข้าไปยังประเทศมาเลเซียจึงยากขึ้น มีการตรวจเอกสารคนเข้าเมือง กันอย่างละเอียดมากขึ้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อยลงการค้าขายก็พลอยซบเซาไปด้วย และสาเหตุอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากน้ำมันแพงเศรษฐกิจจึงไม่ดี จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวน้อย ขายของยากมากขึ้น (ตารางที่ 47)

ตารางที่ 47 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	78	97.50	2	2.50
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	80	100.00	0	0
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	80	100.00	0	0
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	79	98.75	1	1.25
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	73	91.25	7	8.75
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	77	96.25	3	3.75
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	70	87.50	10	12.50
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	80	100.00	0	0
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	80	100.00	0	0
เข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	80	100.00	0	0

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล

จากการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่อง ให้มี/ปรับปรุง ถึงขยะ การกำจัดถูกวิธี สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวให้

นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการให้มี/ปรับปรุงแผ่นพับประชาสัมพันธ์กลุ่ม ร้อยละ 98.75 ต้องการให้มี/ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง ร้อยละ 96.25 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจมากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัยร้อยละ 35 เพราะบ้านวังประจันมีทหาร ชรบ. มารักษาความปลอดภัยหมู่บ้านอยู่แล้ว สมาชิกบางคนก็เป็นสมาชิกการรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้านด้วย และความต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือ เรื่องการจำกัดนักท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 63.75 เพราะ คิดว่าตอนนี้กลุ่มท่องเที่ยวของตนมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย ถ้าเทียบกับเมื่อ 2-4 ปีก่อน ยังไม่จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว และอีกร้อยละ 36.25 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพราะเข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถในการรองรับอาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ขณะเดียวกัน ที่สำคัญบ้านวังประจันเป็นหมู่บ้านมุสลิม กลุ่มตัวอย่างก็ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าถ้าจะจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า เช่น มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มแต่งกายไม่เหมาะสม แต่งตัวโป๊ มาเที่ยวทำให้เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เยาวชนของหมู่บ้าน กลัวลูกหลานจะเลียนแบบ อาจทำลายวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของหมู่บ้านได้ และมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มมาท่องเที่ยวแบบไม่สร้างสรรค์ ทิ้งขยะไว้เพ่นพ่าน พุดคุยเสียงดัง สร้างความรำคาญให้ผู้อื่น ที่รักความสงบ (ตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	60	75.00	20	25.00
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	77	96.25	3	3.75
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	73	91.25	7	8.75
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	32	40.00	48	60.00
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	71	88.75	9	11.25
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	59	73.75	21	26.25

ตารางที่ 48 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ. ควนโดน จ.สตูล (ต่อ)

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ	64	80.00	16	20.00
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	73	91.25	7	8.75
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	61	76.25	19	23.75
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	63	78.75	47	21.25
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	48	85.00	32	15.00
12. ให้มี/ปรับปรุง ถังขยะ การกำจัดถูกวิธี	80	83.75	0	16.25
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	28	35.00	52	65.00
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนประชาสัมพันธ์กลุ่ม	79	98.75	1	1.25
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	50	62.50	30	37.50
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	75	93.75	5	6.25
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	80	100.00	0	0
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	29	36.25	51	63.75
19. สร้างความตระหนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	80	100.00	0	0

5. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

1. สถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย 38 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 เพศหญิง 42 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 100 มีอายุเฉลี่ย 53.56 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 46-60 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และช่วงอายุ 31- 45 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 3-4 คน มากที่สุด จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา คือ มีสมาชิก 5-6 คน จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน (ตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 แสดงสถานภาพทั่วไปของครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	38	47.50
หญิง	42	52.50
ช่วงอายุ		
16 -30 ปี	2	2.50
31 — 45 ปี	22	27.50
46 — 60 ปี	35	43.75
61 — 75 ปี	15	18.75
มากกว่า 75 ปี	6	7.50
เฉลี่ยอายุ (ปี)	53.56	
ศาสนา		
พุทธ	80	100
การศึกษา		
ประถม	52	65.00
ม.ต้น	4	5.00
ม.ปลาย	10	12.50
อนุปริญญา	3	3.75
ป.ตรี	9	11.25
ป.โท	2	2.50
สมาชิกในครัวเรือน		
1 — 2	9	11.25
3 — 4	34	42.50
5 — 6	28	35.00
7 — 8	7	8.75
มากกว่า 8 คน	2	2.50
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.53	

อาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

กลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีอาชีพหลักคือ ประมง

จำนวน 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมา คือ ทอผ้า จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.25 อาชีพรอง คือ รับจ้าง จำนวน 21 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.25 รองลงมา คือ ทำสวนผลไม้ 18 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.50 สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงน้อยกว่า 50,000 บาท/ปีมากที่สุด จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45 อยู่ในช่วง 50,000-100,000 บาท/ปี จำนวน 20 ครัวเรือนร้อยละ 25 และมากกว่า 300,000 บาท/ปี จำนวน 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5 โดยมีรายได้เฉลี่ย 107,475.00 บาท/ปี สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้จากส่วนนี้ เพราะตำบลเกาะยอในจังหวัดสงขลา ถือว่าเป็นตำบลที่มีชื่อเสียงเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสงขลา จากจำนวนตัวอย่าง 80 ตัวอย่าง ยังไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 30 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 50 ตัวอย่าง โดยมีรายได้ตั้งแต่ 1 - 5,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 33.75 มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 - 15,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 27.50 และมีรายได้ตั้งแต่ 15,001 - 20,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 1.25 โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 10,362.50 บาท/ปี (ตารางที่ 50)

ตารางที่ 50 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	9	11.25
ประมง	29	36.25
รับราชการ/วิสาหกิจ	9	11.25
เลี้ยงสัตว์	1	1.25
รับจ้าง	8	10.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	8	10.00
ทอผ้า	13	16.25
อื่นๆ	3	3.75
อาชีพเสริม		
ทำสวนผลไม้	18	22.50
ประมง	10	12.50
เลี้ยงสัตว์	4	5.00
รับจ้าง	21	26.25
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	9	11.25
ทอผ้า	11	13.75
อื่นๆ	7	8.75

ตารางที่ 50 แสดงอาชีพหลักอาชีพเสริมและการมีรายได้ (ต่อ)

อาชีพ	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้(บาท/ปี)		
≤ 50,000	36	45.00
50,001 - 100,000	20	25.00
100,001 - 150,000	10	12.50
150,001 - 200,000	7	8.75
200,001 - 250,000	3	3.75
250,001 - 250,000	0	0
> 300,000	4	5.00
รายได้เฉลี่ย(บาท/ปี)	107,475.00	
รายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)		
ไม่มี	30	37.50
1- 5,000	27	33.75
5,001- 10,000	22	27.50
10,001- 15,000	0	0
15,001- 20,000	1	1.25
> 20,000	0	0
เฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยว(บาท/ปี)	10,362.50	

การมีหนี้สิน

การมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอจังหวัดสงขลา มีหนี้สินจำนวน 41 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.25 ไม่มีหนี้สินจำนวน 39 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.75 ซึ่งส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคาร จำนวน 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมากู้มาจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้านจำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.75 โดยมีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วง 1- 100,000 บาทมากที่สุด จำนวน 37 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.25 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้มากกว่า 500,000 บาทมีเพียง ร้อยละ 1.25 สำหรับรายที่เป็นหนี้สินจำนวนมากจะกู้เงินมาเพื่อสร้างบ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 32,875.00 บาทและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่จะกู้เงินมาเพื่อประกอบอาชีพหลักจำนวน 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.75 กู้มาเพื่อประกอบอาชีพเสริมจำนวน 10 ครัวเรือน ร้อยละ 12.50 (ตารางที่ 51)

ตารางที่ 51 แสดงการมีหนี้สิน

การมีหนี้สิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
มี	41	51.25
ไม่มี	39	48.75
แหล่งที่กู้		
ไม่ได้กู้	39	48.75
ธนาคาร	25	31.25
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	7	8.75
กองทุนหมู่บ้าน	7	8.75
อื่นๆ	2	2.50
จำนวนหนี้สิน(บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	39	48.75
1 - 100,000	37	46.25
100,001 - 200,000	2	2.50
200,001 - 300,000	1	1.25
300,001- 400,000	0	0
400,001- 500,000	0	0
> 500,000	1	1.25
มีหนี้สินเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	32,875.00	
กู้เพื่อ		
ไม่ได้กู้	39	48.75
ประกอบอาชีพหลัก	27	33.75
ประกอบอาชีพเสริม	10	12.50
ค่าเล่าเรียนลูก	2	2.50
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	1	1.25
อื่นๆ	1	1.25

การออมเงิน

การออมเงินของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอจังหวัดสงขลา มีการออมเงินจำนวน 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.25 ไม่มีการออมเงินจำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.75 ซึ่งส่วนใหญ่ออมเงินที่ธนาคารจำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาออมเงินที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์จำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.50 โดยมีจำนวนเงินออมอยู่

ในช่วง 1- 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 55 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมอยู่ในช่วง มากกว่า 200,000 บาท มีเพียงร้อยละ 1.25 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 33,885.00 บาท (ตารางที่ 52)

ตารางที่ 52 แสดงการออมเงิน

การออมเงิน	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เงินออม		
มี	61	76.25
ไม่มี	19	23.75
แหล่งเงินออม		
ไม่ได้ออม	19	23.75
ธนาคาร	36	45.00
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	22	27.50
อื่นๆ	3	3.75
จำนวนเงินออม(บาท)		
ไม่ได้ออม	19	23.75
1 - 50,000	55	68.75
50,001 - 100,000	3	3.75
100,001 - 150,000	1	1.25
150,001- 200,000	1	1.25
200,001- 250,000	1	1.25
มีเงินออมเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	33,885.00	

2. การตั้งถิ่นฐาน วิถีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กิจกรรมทางด้านสังคม การรวมกลุ่ม ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การตั้งถิ่นฐาน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ

จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่จะเป็นคนภูมิลำเนาเดิม จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 78.75 เป็นคนต่างถิ่นจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 21.25 สาเหตุของการย้ายเข้ามานั้นมาเพื่อแต่งงานร้อยละ 18.75 และมาเพื่อทำมาหากิน ร้อยละ 2.50

2.2 วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70 และไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 30 สำหรับครัวเรือนที่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ร้อยละ 45 มีการแบ่งเงินออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนลูก ค่ายารักษาโรค เงินในการประกอบอาชีพ ฯลฯ และร้อยละ 17.50 มีการทำบัญชีครัวเรือน โดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนนั้นจะรับการถ่ายทอดมาจากการอบรมในหมู่บ้านโดยเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่เกษตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ตารางที่ 53)

ตารางที่ 53 แสดงการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตั้งถิ่นฐาน		
ภูมิลำเนาเดิม	63	78.75
ต่างถิ่น	17	21.25
ย้ายมาเพราะ		
มาแต่งงาน	15	18.75
ทำมาหากิน	2	2.50
การวางแผนการใช้จ่าย		
ไม่มีการวางแผน	24	30.00
มีการวางแผน	56	70.00
การวางแผน		
แบ่งเงินเป็นหมวดหมู่	36	45.00
ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	14	17.50
อื่นๆ	6	7.50

2.3 กิจกรรมทางด้านสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มและการดำรงตำแหน่งของสมาชิกพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 93.75 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 6.25 ได้สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ประธาน 3 คน กรรมการ 3 คน (3 กลุ่มย่อย) เป็นสมาชิกกลุ่มผัก-ผลไม้ปลอดสารพิษ ร้อยละ 58.75 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 41.25 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 52.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 47.50 เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปลาเค็ม ร้อยละ 12.50 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 87.50 เป็นสมาชิกกลุ่มผ้าทอพื้นเมือง ร้อยละ 33.75 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 66.25 เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านร้อยละ 2.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 97.50 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุน

หมู่บ้าน ร้อยละ 87.50 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 12.50 เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 96.25 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 3.75 และทุกครั้งที่มีการประชุมกลุ่มสมาชิกได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง ร้อยละ 63.75 น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วมร้อยละ 25 นานๆ ครั้ง ที่เข้าร่วมร้อยละ 10 และไม่เคยเข้าร่วมเลย ร้อยละ 1.25 (ตารางที่ 54)

ตารางที่ 54 แสดงการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรม	ตัวอย่าง			
	เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ	ไม่เป็นสมาชิก(คน)	ร้อยละ
กิจกรรมกลุ่ม				
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	75	93.75	5	6.25
กลุ่มผักผลไม้ปลอดสารพิษ	47	58.75	33	41.25
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	42	52.50	38	47.50
กลุ่มผลิตปลาเค็ม	10	12.50	70	87.50
กลุ่มทำขนม	2	2.50	78	97.50
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	27	33.75	53	66.25
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	43	34.75	37	46.25
กลุ่มรักษาความปลอดภัย	2	2.50	78	97.50
กองทุนหมู่บ้าน	70	87.50	10	12.50
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	77	96.25	3	3.75
การเข้าร่วม				
ทุกครั้ง		51		63.70
น้อยครั้งที่ไม่เข้าร่วม		20		25.00
นานๆ ครั้ง		8		10.00
ไม่เคยเข้าร่วม		1		1.25

2.4 การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์การเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับว่ามีการเข้ามาตรวจเยี่ยมของหน่วยงานราชการมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดความถี่และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	= 4 คะแนน
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	= 3 คะแนน

เดือนละ 1 ครั้ง = 2 คะแนน

หลายเดือนต่อครั้ง = 1 คะแนน

ไม่เคยมาเลย = 0 คะแนน

การแปลค่าความหมายเฉลี่ยระดับการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ และให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและให้ข้อมูลชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยเกณฑ์ตามการคำนวณช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 0}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ค่าอันตรภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ยดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน 4.16 - 5.00 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาตรวจเยี่ยมทุกวัน

ขอบเขตมัธยฐาน 3.33 - 4.15 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 2.50 - 3.32 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามา 2 สัปดาห์/ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 1.67 - 2.49 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาเดือนละ 1 ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 0.84 - 1.66 หมายถึง หน่วยงานราชการเข้ามาหลายเดือน/ครั้ง

ขอบเขตมัธยฐาน 0 - 0.83 หมายถึง หน่วยงานราชการไม่เคยมาเลย

การเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการความถี่ของเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีค่าเฉลี่ย 1.55 แสดงว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ หลายเดือน/ครั้ง รองลงมาเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ย 1.51 แสดงว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ หลายเดือน/ครั้ง ส่วน ผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 1.40 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านเข้ามาในหมู่บ้านหรือเข้ามาที่กลุ่มฯ หลายเดือน/ครั้ง เช่นกัน (ตารางที่ 55)

ตารางที่ 55 แสดงการเข้ามาตรวจเยี่ยมกลุ่มฯและให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	เข้ามาตรวจเยี่ยม	
	ค่าเฉลี่ย (ครั้ง)	
เจ้าหน้าที่เกษตร	1.05	
เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	1.03	
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	1.10	
ปลัด/สมช.อบต.	1.51 ²	
กำนัน	1.35	
ผู้ใหญ่บ้าน	1.40 ³	
ปลัดอำเภอ	1.22	
นายอำเภอ	0.63	
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.55 ¹	
NGOs	0.07	

2.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลานั้นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษายังมีการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมเอาไว้อย่างเคร่งครัด ดังนี้ วันสงกรานต์ ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ทำบุญวันเข้าพรรษา ทำบุญเดือนสิบ การทำบุญวันออกพรรษา การลากพระ ยังมีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ ยังมีการปฏิบัติกันทุกครัวเรือนเป็นประจำทุกปี ส่วนการลงแขกปัจจุบันมีการปฏิบัติกันน้อยเหลือเพียงร้อยละ 7.50 ส่วนใหญ่มักจะจ้างแทนการลงแขก(กินวาน ซอมือ) การละเล่นหนังตะลุง การละเล่นมโนราห์ ยังมีการละเล่นอยู่ในชุมชนแต่ก็มีน้อยครั้ง ส่วนข้อร้องการหลอในงานศพการสมโภชแม่โพสพกลุ่มตัวอย่างตอบว่ายังมีการปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้บ่อยมากและหลายปีจึงจะมีสักครั้ง (ตารางที่ 56)

ตารางที่ 56 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมของ

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
การทำบุญขึ้นปีใหม่	79	98.75	1	1.25
การทำบุญขึ้นบ้านใหม่	78	97.50	2	2.50
วันสงกรานต์	80	100	0	0
ทอดผ้าป่า	80	100	0	0
ทอดกฐิน	80	100	0	0
ทำบุญวันเข้าพรรษา	80	100	0	0

ตารางที่ 56 แสดงการปฏิบัติประเพณีและวัฒนธรรมของ (ต่อ)

ประเพณี	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
ลากพระ	80		100	0
ทำบุญวันออกพรรษา	80		100	0
ทำบุญเดือนสิบ	80		100	0
ลงแขก(กินวาน /ชอมมือ)	6		7.50	74
หนังตะลุง	48		60.00	32
มโนราห์	47		58.75	33
กาหลอ	1		1.25	79
สมโภชแม่โพสพ	1		1.25	79

2.6 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสงขลา นั้นมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนร้อยละ 87.50 มีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 68.75 ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ 31.25

สำหรับวิธีการอนุรักษ์ดิน ชาวบ้านมีวิธีการดังนี้ ปลุกป่าชายเลน ไม่ขุดหน้าดินขาย ไม่เคลื่อนย้ายดินออกจากเกาะ ขยะมีพิษและสารเคมีไม่ควรฝังลงดิน ไม่เผาป่าเพราะจะทำให้หน้าดินเสีย ไม่ปล่อยให้ที่ดินว่างเปล่าควรพืชคลุมดินเพื่อรักษาหน้าดิน เลิกใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ผลิตปุ๋ยใช้เอง อาจเป็นปุ๋ยน้ำและปุ๋ยหมัก ปลุกพืชหมุนเวียน ปลุกพืชหรือทำสวนยางแบบขั้นบันได

การอนุรักษ์น้ำทำได้โดย ปลุกป่าชายเลน ไม่ทิ้งขยะลงทะเล หากน้ำเสียก็หาวิธีการบำบัดน้ำเสีย ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคอย่างคุ้มค่า น้ำที่เหลือจากการซักล้างนำมารดต้นไม้ ไม่ใช้สารเคมีในการเลี้ยงปลาในกระชัง

การอนุรักษ์ป่าไม้ทำโดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า ปลุกป่าชายเลน ปลุกต้นไม้บริเวณบ้าน

การอนุรักษ์อากาศทำได้โดย ไม่เผาสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอยที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ไม่เผาขยะมีพิษ

สำหรับกลุ่มในหมู่บ้านมีกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

1.กลุ่มปลูกและอนุรักษ์ป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลน เพื่อเป็นที่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ

2.กลุ่มรักษาสภาพแวดล้อมวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อช่วยกันดูแลรักษาทะเลสาบสงขลา ไม่ให้เน่าเสีย ช่วยกันปลูกป่าชายเลน ช่วยกันอนุรักษ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา

3.กลุ่มฟื้นฟูทะเลไทย วัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อช่วยกันดูแลรักษาทะเลให้มีสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ตลอดไป

4. กลุ่มเกษตรชีวภาพ วัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อ ผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เองภายในเกาะ ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ คือ ไม่ใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพราะเกาะยอมีชื่อเสียงในเรื่องผลไม้รสชาดที่อร่อย มีรสชาติเฉพาะตัวไม่เหมือนผลไม้ที่อื่นๆ เช่น ละครุด จำปาตะ เาะะ ทุเรียน (ตารางที่ 57)

ตารางที่ 57 แสดงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์		
มี	70	87.50
ไม่มี	10	12.50
การรวมกลุ่มอนุรักษ์		
มี	55	68.75
ไม่มี	25	31.25

2.7 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเกาะยอ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลงเหลืออยู่ไม่มาก ทั้งเพราะอาจเกิดจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และครูภูมิปัญญาบางคนมีลูกหลานที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาจำนวนน้อยหรืออาจไม่มี และเด็กในปัจจุบันก็เข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเราค่อยๆ สูญหายไป จากการสอบถามปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้ภูมิปัญญาบางอย่างในการดำเนินชีวิตอยู่ เช่น

การเข้ายาพื้นบ้าน/พืชสมุนไพร

- ฟ้าทะลายโจร ใช้แก้ปวดท้อง
- ใช้ใบบวบขัดผิว ขัดตัว และใช้ขมิ้นทาตัว
- แผลไฟไหม้น้ำร้อนลวกใช้ว่านหางจระเข้พอกแผล

- ขมิ้นชันรักษาโรคกระเพาะ
- หญ้าหนวดแมวรักษาโรคไต นิ่ว
- น้ำผึ้งใช้ใส่แผลสด
- ใช้ขิงผสมกับเหล้าขาว ตำพอกข้อเท้าที่ปวด

ภูมิปัญญาในการทำสวน/ทำนา

- ใช้ใบสะเดาหมักในน้ำ ใช้ฉีดพ่นกันแมลงกัดกินผลไม้
- นำใบมะพร้าวมาสานเป็นถุ้ง แล้วนำมาครอบผลจำปาตะ ป้องกันแมลงมาเจาะกิน
- ใช้มูลสัตว์ใส่ในสวนผลไม้
- ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง มีทั้งปุ๋ยน้ำ และปุ๋ยหมักในสวนผลไม้ เช่น ละมุด จำปาตะ
- ใช้พืชคลุมดินปกคลุมโคนต้นผลไม้เอาไว้เพื่อป้องกันไม่ให้ผลไม้ช้ำเวลาสอยผลไม้

ตกลงมา

- มีเครื่องมือในการเก็บผลไม้โดยเฉพาะ คือ ไม้สอยละมุด ใช้ไม้ไผ่สานเป็นกระเปาะสำหรับใส่ละมุด ไม้ให้ละมุดตกถึงพื้น

- ทำสวนแบบผสมผสาน สวนผสม
- ทำสวนยางแบบขั้นบันได

ภูมิปัญญาในการหาปลา/ทำประมง

- ใช้อุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำที่เหมาะสม เช่น ไซนอน ไซนั้ง อวนลอย สุ่ม
- ไม่หาปลาในช่วงวางไข่ / ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการจับสัตว์น้ำ
- ทำไซนั้งเพื่อตกกุ้ง
- เลี้ยงปลาในกระชัง โดยไม่ใช้สารเคมีเร่งปลาให้โตเร็ว

ภูมิปัญญาในการฟื้นฟูดิน

- ปลุกพืชตระกูลถั่วในการบำรุงดิน
- ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำจากผลไม้ที่ตกหล่น เช่น จำปาตะ กระท้อน ละมุด
- ปลุกพืชคลุมดิน ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูเด็ก

- เลี้ยงตามวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ใช้เพลงกล่อมเด็กและใช้เปลไกว
- ให้รับประทานผักมากๆ เพื่อบำรุงกระดูก

- เลี้ยงด้วยนมแม่

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างตำบลเกาะยอมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 90 และมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ร้อยละ 93.75 โดยส่วนใหญ่รู้และเข้าใจจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 70 รองลงมาคือ เรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 10 การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดย การปลูกผักผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือไว้ขาย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ต้องมีเงินออมไว้ส่วนหนึ่ง ลดค่าใช้จ่ายและวางแผนการใช้จ่ายในแต่ละวัน (ตามตารางที่ 58)

ตารางที่ 58 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ตัวอย่าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าใจ	72	90.00
ไม่เข้าใจ	8	10.00
การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง		
ใช้	75	93.75
ไม่ได้ใช้	5	6.25
รู้และเข้าใจจาก		
หนังสือพิมพ์	6	7.50
วิทยุ	5	6.25
เพื่อนบ้าน	1	1.25
โทรทัศน์	56	70.00
กำนัน	1	1.25
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	1	1.25
อื่นๆ(เรียนรู้ด้วยตนเอง)	8	10.00

3.2 การอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ ร้อยละ 100 รองลงมา มีบ้าน มีที่ดิน ปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ร้อยละ 98.75 มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดีงามแก่เผ่ามีจำนวนร้อยละน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 80 แสดงว่า กลุ่ม

ตัวอย่างมีองค์ประกอบข้อนี้้น้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างคิดว่าตนเองมีความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต เพราะไม่มีเงินเก็บ หรือได้รับเงินสวัสดิการจากรัฐ ในอนาคตตนเองน่าจะมีความสุขได้น้อย (ตารางที่ 59)

ตารางที่ 59 แสดงการอยู่ดีมีสุข และความยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน

องค์ประกอบ	ตัวอย่าง			
	มี (คน)	ร้อยละ	ไม่มี(คน)	ร้อยละ
มีรายได้ มีอาชีพ มีที่ดินทำกิน	77	96.25	3	3.75
มีบ้าน มีที่ดินปลูกสร้างบ้าน มีเครื่องใช้ในครัวเรือน	79	98.75	1	1.25
มีเครื่องแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ	80	100.00	0	0
มีเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพักผ่อน	78	97.50	2	2.50
มีความสุขได้ง่าย มีความเครียดน้อย	76	95.00	4	5.00
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	77	96.25	3	3.75
มีเงินออม มีสวัสดิการ มีชีวิตที่ดียามแก่เฒ่า	64	80.00	16	20.00
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งธรรมชาติและสังคม	75	93.75	5	6.25
มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม	74	92.50	6	7.50
ชุมชนเข้มแข็ง เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน	79	98.75	1	1.25

4. แนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

จากการศึกษาการหาแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องให้นักท่องเที่ยวตระหนัก/เข้าใจ ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเรื่องการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คงอยู่ตลอดไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ต้องการให้มี/ปรับปรุงสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ร้อยละ 98.75 ต้องการศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ร้อยละ 96.25 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เพราะความต้องการการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าต้องการพัฒนาในเรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ให้มี/ปรับปรุงระบบไฟฟ้า ร้อยละ 27.50 ให้มี/ปรับปรุงร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 35 ให้มี/ปรับปรุงยานพาหนะรับจ้าง ร้อยละ 36.25 เพราะส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีรถส่วนตัวและมีรถรับจ้างประจำทางอยู่แล้วและความต้องการพัฒนาเรื่องอื่นมีความจำเป็นมากกว่า รองลงมา คือ ให้มี/ปรับปรุงที่พัก ร้อยละ 37.50 สาเหตุที่

กลุ่มไม่ต้องการพัฒนาที่พัก เพราะที่พักของสถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่แล้ว ส่วนเรื่องต้องการพัฒนาให้มี/ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการแล้วเพราะคิดว่าจำนวนโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอแล้วและส่วนใหญ่ทุกครัวเรือนก็มีโทรศัพท์เคลื่อนที่พกกันแล้วทั้งนั้น เรื่องอื่นที่ควรพัฒนาในอันดับต้นๆ มีความสำคัญมากกว่า สำหรับเรื่องจำกัดนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างต้องการจำกัดนักท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 60 เพราะ เข้าใจถึงเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากจนเกินไป เกินความสามารถในการรองรับอาจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกลุ่มโดนทำลายได้ ส่วนอีกร้อยละ 40 ที่ไม่จำกัดนักท่องเที่ยวอาจคิดว่ากลุ่มท่องเที่ยวของตนยังมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย ยังไม่จำเป็นต้องจำกัดนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ถ้าจะจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ควรจำกัดประเภทของนักท่องเที่ยวมากกว่า เช่น ประเภทที่มาท่องเที่ยวแบบไม่สร้างสรรค์ มาเที่ยวแล้วทิ้งขยะไว้เกลื่อนกลาด พุดคุยเสียงดัง ทำความรำคาญให้ผู้อื่น คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวควรจะต้องระหนักถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่า (ตารางที่ 60)

ตารางที่ 60 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มี /ปรับปรุง ถนน	44	55.00	36	45.00
2. ให้มี /ปรับปรุง ป้ายชี้ทาง	54	67.50	26	32.50
3. ให้มี/ปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	57	71.25	23	28.75
4. ให้มี/ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า	22	27.50	58	72.50
5. ให้มี/ปรับปรุง ที่นั่งพัก	37	46.25	43	53.75
6. ให้มี/ปรับปรุง ร้านอาหาร	28	35.00	52	65.00
7. ให้มี/ปรับปรุงที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ	35	43.75	45	56.25
8. ให้มี/ปรับปรุง พาหนะรับจ้าง	29	36.25	51	63.75
9. ให้มี/ปรับปรุงที่พัก	30	37.50	50	62.50
10. ให้มี/ปรับปรุงห้องน้ำ	43	53.75	37	46.25
11. ให้มี/ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ	57	71.25	23	28.75
12. ให้มี/ปรับปรุง ถังขยะ การกำจัดมูลสัตว์	46	57.50	34	42.50
13. ให้มี/ปรับปรุง การรักษาความปลอดภัย	46	57.50	34	42.50
14. ให้มี/ปรับปรุงแผนผังประชาสัมพันธ์กลุ่ม	65	81.25	15	18.75

ตารางที่ 60 แสดงการหาแนวทางในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา (ต่อ)

ความต้องการ การพัฒนา บริเวณแหล่งท่องเที่ยว	ตัวอย่าง			
	ต้องการ (คน)	ร้อยละ	ไม่ต้องการ (คน)	ร้อยละ
15. ให้มี/ปรับปรุง อบรมมัคคุเทศน์ท้องถิ่น	49	61.25	31	38.75
16. ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	77	96.25	3	3.75
17. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	79	98.75	1	1.25
18. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	64	80.00	16	20.00
19. สร้างความตระหนักนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80	100.00	0	0
20. รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม	80	100.00	0	0

ภาคผนวก จ. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด บ้านด่านไผ่गा ต.ช้างกลาง
และกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ต.สวนขัน อ. ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
เมื่อวันที่ 30 - 31 พฤษภาคม 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
1	นายสุทน รอดพัน	บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
2	นายสุรินทร์ รอดพัน	บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
3	นางใบ รอดพัน	บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
4	นางอนงค์ โกรณธ์	บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
5	นางศรี เพ็ญสวัสดิ์	บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
6	นางไมตรี ตริยภาพ	บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
7	นางเพ็ญ หวานสนิท	บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
8	นางเพ็ญธิดา สุริยะผล	บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
9	นายยงยุทธ์ จันทร์ประสิทธิ์	บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
10	นายครอง คงแก้ว	บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
11	นางวัชรภรณ์ นวลชัยสิทธิ์	บ้านเลขที่ 138 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
12	นายวรรณชัย ชนะชน	บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
13	นางนิยม จงจิตร	บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
14	นางอาพา สวณกุล	บ้านเลขที่ 290 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
15	นางจินดา นนทสิทธิ์	บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
16	นางมาลี อุปลา	บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
17	นายวิเชียร สมันลา	บ้านเลขที่ 133 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
18	นายนอบ บรรวอบ	บ้านเลขที่ 157 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
19	นายสมบุญ นิลิตแก้ว	บ้านเลขที่ 172 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
20	นายสุรศักดิ์ นพรัตน์	บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
21	นางมีสิทธิ์ รอดดำ	บ้านเลขที่ 256 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
22	นางจันทร์หา อยู่เปลี่ยน	บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
23	นายสิทธิชัย จันทร์ประสิทธิ์	บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
24	นางภักดี เกษสุรินทร์	บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
25	นายทิตติพันธ์ จิตรรัตน์	บ้านเลขที่ 41/1 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
26	นางสุรัตน์ อาสุประเวศ	บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
27	นางปราณี เรืองจรัส	บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด บ้านด่านไผ่गा ต.ช้างกลาง
และกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ต.สวนขัน อ. ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
เมื่อวันที่ 30 - 31 พฤษภาคม 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
28	นางสุรรัตน์ ชัยวัฒน์	บ้านเลขที่ 189 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
29	นายคมศักดิ์ พาชนะกาญจน์	บ้านเลขที่ 74 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
30	นางเอียด ใหม่ขาว	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
31	นายทวี เพ็ญชรา	บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
32	นางวรรณนา สวนศรี	บ้านเลขที่ 126 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
33	นายสุทัศน์ กาละ	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
34	นางสเยียบ ปรีชา	บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
35	นางบุพผา สุทธิศิริ	บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
36	นางจุไร การะ	บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
37	นางจรวย ดำแดง	บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
38	นางสุวดี จันทร์ประสิทธิ์	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
39	นายจrun วงศ์นิม	บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
40	นางสาววิภารัตน์ ราชคงแก้ว	บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 5 ต. ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
41	นางสุธาทิพย์ ราชรักษ์	บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
42	นางสุดารัตน์ กงไกรจักร	บ้านเลขที่ 223 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
43	นางนงเยาว์ ไพศล	บ้านเลขที่ 224 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
44	นางดวงหทัย พิทักษ์สดกุล	บ้านเลขที่ 133 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
45	นางหนูริน ศรีอินทร์	บ้านเลขที่ 225 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
46	นายเสียง วงศ์ฤทธิ์	บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
47	นางเล็ก มาศิริ	บ้านเลขที่ 220 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
48	นางศิริภาณี แก้วแกมจันทร์	บ้านเลขที่ 148 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
49	นางนงศรีรักษ์ ชัมสุวรรณกุล	บ้านเลขที่ 177 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
50	นางชะอ้อน อินทร์ทอง	บ้านเลขที่ 227 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
51	นางวัฒนา จันทร์ทิมา	บ้านเลขที่ 48/2 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
52	นายประมวล ศรีอินทร์	บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
53	นายเฉลิม อยู่มาศ	บ้านเลขที่ 165 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
54	นางกลอยใจ กองเสน	บ้านเลขที่ 88/2 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชมรมคนรักเห็ด บ้านด่านไผ่ท่า ม.5 ต.ช้าง
กลางและกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทยบ้านคลองปึกเหนือ ต.สวนขัน อ. ช้างกลาง จ.

นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 30 - 31 พฤษภาคม 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
55	นางโชคดี ศิลปรัศมี	บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
56	นางจรัสศรี ออนสอน	บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
57	นายสมศักดิ์ ศรีพุทธ	บ้านเลขที่ 265 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
58	นางจำนงค์ พยาคา	บ้านเลขที่ 168 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
59	นางสาวรุ่งนภา แก้วทนต์	บ้านเลขที่ 26/2 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
60	นายกฤทธิชนัต วัฒนเจริญ	บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
61	นายอานนต์ งามประดิษฐ์	บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
62	นางน้อย ศรีอักษร	บ้านเลขที่ 231 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
63	นางมทนา ตันรักษ์	บ้านเลขที่ 194 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
64	นางวันลา ศรีอินทร์	บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
65	นางสาวโรจน์ แววงค์	บ้านเลขที่ 91/1 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
66	นายประสิทธิ์ วงศ์ฤทธิ์	บ้านเลขที่ 137 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
67	นางสุภาวดี พรมชาติ	บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
68	นายเกษม วงศ์ฤทธิ์	บ้านเลขที่ 109/1 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
69	นายรุ่ม ราชคงแก้ว	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
70	นางอาภรณ์ วงศ์สวัสดิ์	บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
71	นางวีรนุช แซ่ม	บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
72	นางสาว นทา พิรมภัก	บ้านเลขที่ 227 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
73	นายเฉลิม ศรีแจ่ม	บ้านเลขที่ 107/1 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
74	นางดวงจิตร์ กระจำจบ	บ้านเลขที่ 204 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
75	นางหนูสิน แก้วแกมจันทร์	บ้านเลขที่ 148 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
76	นายวัชรินทร์ มัชฌิมวงศ์	บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
77	นางวรรณิ์ โปนะทอง	บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
78	นางวรรณิ์ กระดินหอม	บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
79	นางชีพ สังขะเลขา	บ้านเลขที่ 128/4 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
80	นายนพ ทับศรี	บ้านเลขที่ 146/2 หมู่ที่ 6 ต.สวนขัน อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
เมื่อ วันที่ 28 - 29 พฤษภาคม 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
1	นายสุขุม ทองขุนดำ	บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
2	นางสมใจ ปลอดเล็ก	บ้านเลขที่ 89 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
3	นางทิววรรณ บุญทองแก้ว	บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
4	นายแฉล้ม เรืองเพ็ง	บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
5	นายสาย์ญ เต็มราม	บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
6	นางปลื้ม ทองขุนดำ	บ้านเลขที่ 119 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
7	นายด้วง สมอาดเอียด	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
8	นายประพาส พุนทอง	บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
9	นายพันธุ์ ยอดราช	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
10	นายประโลม ทองมาก	บ้านเลขที่ 17/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
11	นายสงวน จิตขาว	บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
12	นายบุญล แทนสง	บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
13	นางปองวิไล ทองพรม	บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
14	นายประภาส เทพหนู	บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
15	นางรัชนี ขวัญศรี	บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
16	นายบุญริน คงเจือ	บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
17	นายประจวบ ฉิดเกตุ	บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
18	นางเปรมใจ รัตนพันธุ์	บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
19	นางวรรณดา ยอดราช	บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
20	นายสมศักดิ์ ยอดราช	บ้านเลขที่ 113 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
21	นางปรีญา จันทศิริราช	บ้านเลขที่ 150 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
22	นางจินตนา สงด้วง	บ้านเลขที่ 121 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
23	นายคลอง สมอาดเอียด	บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
24	นางเอียด ผอมนุ้ย	บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
25	นางปราณี สงจันทร์	บ้านเลขที่ 169 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
26	นาย นิคม เพชรคง	บ้านเลขที่ 155 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
27	นางอาภาพร ทองขุนดำ	บ้านเลขที่ 132 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
28	นายคำรณ ทองขุนดำ	บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
เมื่อ วันที่ 28 -29 พฤษภาคม 2551 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
29	นางพรทิพย์ คงเจือ	บ้านเลขที่ 74 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
30	นายปราโมทย์ หนูจันทร์	บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
31	นายสุพจน์ แก้วดำ	บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
32	นายสุนัย แก้วสง	บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
33	นายเกษม สงสังข์	บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
34	นางยุวดี เรืองเพชร	บ้านเลขที่ 129 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
35	นายสุชาติ สงสม	บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
36	นางนิล เยาว์หมื่อน	บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
37	นางเปี่ยม ดำหมี	บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
38	นายสวัสดิ์ ผอมนุ้ย	บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
39	นางหุทัย ดั่งเอียด	บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
40	นางเคียบ เรืองจ้อย	บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
41	นางสุดาวรัตน์ น้อยคง	บ้านเลขที่ 22/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
42	นายนิรุทธิ์ รัตนสุวรรณ	บ้านเลขที่ 8/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
43	นายอนันต์ รัตนสุวรรณ	บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
44	นายสำรอง เรืองพล	บ้านเลขที่ 167 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
45	นางเสียน ผอมนุ้ย	บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
46	นางสนิท พุนทอง	บ้านเลขที่ 104 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
47	นายสมชัย ชูศิลป์	บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
48	นางสุดา อันประวัติ	บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
49	นางสุนัย อ่อนเกลี้ยง	บ้านเลขที่ 126 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
50	นายเชย ผอมนุ้ย	บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
51	นางสมศรี มีนุ่น	บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
52	นางยุภาพร แก้วคง	บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
53	นางถาวร ขวัญศรี	บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
54	นายศักดิ์ประชาขุนसारวัตร	บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
55	นายพา ทองด้วง	บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
56	นางสุนัย ทองมาก	บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
เมื่อ วันที่ 28 - 29 พฤษภาคม 2551 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
57	นางจินดา เรืองดำ	บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
58	นางพิน เรืองจ้อย	บ้านเลขที่ 25/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
59	นางจิราภรณ์ ชูเกื้อ	บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
60	นางประคอง พูลนาน	บ้านเลขที่ 133 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
61	นางสมมาตร ดวงใบ	บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
62	นายสงวน คงนุ่น	บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
63	นายเอื้อน ทองเอียด	บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
64	นางผ่อง เรืองภู	บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
65	นายคล่อง ทองเทพ	บ้านเลขที่ 81/1 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
66	นายประกอบ ทองรักษ์	บ้านเลขที่ 160 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
67	นางเฉลา ดั่งเรือง	บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
68	นายสายัญญ์ หมวดจันทร์	บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
69	นางกลอย กองเอียด	บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
70	นายปณิธาน สัตร์ศรี	บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
71	นางเปลื้อง สงจันทร์	บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
72	นางปลื้ม อ่อนเกลี้ยง	บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
73	นางฉลวย อ่อนเกลี้ยง	บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
74	นางอุมากร จันทร์คง	บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
75	นางสมปอง มาทอง	บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
76	นางทัศนีย์ เรืองช่วย	บ้านเลขที่ 138 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
77	นายดำ ยอดราช	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
78	นายประเสริฐ สุดแป้น	บ้านเลขที่ 146 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
79	นางเพียร ทองแก้ว	บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
80	นางบุญริน ชูเกื้อ	บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 8 ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนขุน ต.กะลาเสและ
กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม-1มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
1	นางสุพร แซ่ซ้อ	บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
2	นางพรศรี สงกุล	บ้านเลขที่ 38/5 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
3	นายสวัสดิ์ สงกุล	บ้านเลขที่ 38/5 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
4	นายปัญญา ช้างกลาง	บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
5	นางอำไพ แต้มสีนวล	บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
6	นางพัชรินทร์ วรรณบวร	บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
7	นายณรงค์ ดีหนู	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
8	นายพงษ์พัฒน์ คำลั่น	บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
9	นางปิยทิพย์ ชุมทอง	บ้านเลขที่ 58/3 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
10	นางสาวสุภาวดี กังวัน	บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
11	นางปราณี ทองทรง	บ้านเลขที่ 89/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
12	นางประภา บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 192 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
13	นางพรรณี คงทอง	บ้านเลขที่ 89/5 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
14	นางนิชกรณีย์ ช่วยเกิด	บ้านเลขที่ 191/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
15	นางเอื้อยะ หน่อแก้ว	บ้านเลขที่ - หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
16	นางสงบ สอนตาง	บ้านเลขที่ - หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
17	นางลวน ช่วยเกิด	บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
18	นางยวนใส เหี่ยวฟู	บ้านเลขที่ 89/2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
19	นางหนูแคล้ว ยอดพู	บ้านเลขที่ 169 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
20	นางสาวจุฑารัตน์ แก้วอ้อย	บ้านเลขที่ - หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
21	นางรุ่งทิพา สุริยะใหม่	บ้านเลขที่ - หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
22	นายสมจิตร ชันสังข์	บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
23	นางชวาไพร ยอดผู้	บ้านเลขที่ 169 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
24	นางสมจิน ปราบเขต	บ้านเลขที่ 114/2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
25	นางศศิธร เสียงเพราะ	บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
26	นางกอบกุล ดอกไม้	บ้านเลขที่ 4/2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
27	นายวิจิตร บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 45/2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
28	นางหนูเพียร บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนขุน ต.กะลาเส และ
กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน อ. สิเกา จ.ตรัง วันที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
29	นางกรอนงค์ ทองทรง	บ้านเลขที่ 89/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
30	นายสุนทร ตาลาศาสตร์	บ้านเลขที่ 66/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
31	นางกัญญารัตน์ ชื่นจิ๋ว	บ้านเลขที่ 77/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
32	นายปริญญา ทองแก้ว	บ้านเลขที่ 124 หมู่ที่ 2 ต.นาท่ามเหนือ อ. เมือง จ.ตรัง
33	นางอุไรวรรณ ทองพิบูลย์	บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
34	น.ส.รัตนภรณ์ ทองพิบูลย์	บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
35	นางนิชพัทตร์ บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 45/1 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
36	นายสมเกียรติ บัวอ่อน	บ้านเลขที่ 176 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
37	นางจำเป็น ช่วยเกิด	บ้านเลขที่ 233 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
38	นายเชื่อน บัวอ่อน	บ้านเลขที่ 177 หมู่ที่ 7 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
39	นายชัยวิรัตน์ ช่วยเกิด	บ้านเลขที่ 191/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
40	นายพรวิเศษฐ์ เกกينة	บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
41	นายสมภักดิ์ นุ้ยบุญแก้ว	บ้านเลขที่ 141/2 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
42	นายเจริญ สุขพันธ์	บ้านเลขที่ 196 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
43	นายจิรศักดิ์ หมุนเวียน	บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 3 ต.ทุ่งค่าย อ. ย่านตาขาว จ.ตรัง
44	นายทวนทอง สุทธิธรรมานนท์	บ้านเลขที่ 72/2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
45	นางจิรวรรณ ล่องดี	บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
46	นายนิเวศน์ พงสุวรรณ	บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
47	นางอ้อยทิพย์ ชูทอง	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
48	นายชลิท พานิชกุล	บ้านเลขที่ 89/5 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
49	นางอารีย์ แก้วไทย	บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
50	นางรัตนา เอ่งฉ้วน	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
51	นายเสกสรร ล่องดี	บ้านเลขที่ 53/1 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
52	นายอำนาจ มากดวง	บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
53	นางบัวไพร ชัยหาศรี	บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
54	นางสุพรรณษา เครือเจียว	บ้านเลขที่ 148/2 หมู่ที่ 5 ต.นาท่ามใต้ อ. เมือง จ.ตรัง
55	นางปัทมา พุดเพราะ	บ้านเลขที่ 37/3 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
56	นายสุรณันท์ บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนเกษตรน้ำซับบ้านควนกง ต.กะลาเส และ
กลุ่มปลาเค็มทางมุ้งบ้านบ่อหิน ต.บ่อหิน อ. สิเกา จ.ตรัง วันที่ 31 พฤษภาคม -1 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
57	นางสิน มากดวง	บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
58	นางกาญจนา คงชิต	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
59	นางจันทร์ เพชรทอง	บ้านเลขที่ 174/2 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
60	นางยุพิน บุญเกื้อ	บ้านเลขที่ 46/2 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
61	นายธนวิชัย รักการงาน	บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
62	นางพาน คดนาเคน	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
63	นางจรี สัพัก	บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
64	นายเนย ชุมทอง	บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 3 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
65	นายจำรูญ แก้มศรีนวล	บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 6 ต.กะลาเส อ. สิเกา จ.ตรัง
66	นางสาวศิริธร เทพชุม	บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
67	นายวิจิตร ชูเสียงแจ้ว	บ้านเลขที่ 69/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
68	นางวันเพ็ญ สุจิตราภรณ์	บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
69	นางดุ่น แก้งกลาง	บ้านเลขที่ 255 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
70	นางเล่น มุกตามนตรี	บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
71	นายถาวร สุจิตราภรณ์	บ้านเลขที่ 67/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
72	นางสาวธนาพร แก้วสงแสง	บ้านเลขที่ 291/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
73	นส.ณัฐกานต์ นพพาศาสตร์	บ้านเลขที่ 67/6 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
74	นางจรี แก้วสงแสง	บ้านเลขที่ 191/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
75	นางอรรณิษา จิ๋ว	บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
76	นายอานนท์ มุกตามนตรี	บ้านเลขที่ 226/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
77	นายชลอ ตูลเพ็ง	บ้านเลขที่ 222 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
78	นายเกียรติศักดิ์ ชูเสียงแจ้ว	บ้านเลขที่ 191 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
79	นายธีภัทร ไวยรัตน์	บ้านเลขที่ 68/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
80	นางสาวสุรลักษณ์ ตูลเพ็ง	บ้านเลขที่ 222/1 หมู่ที่ 1 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.ควนโดน อ.ควนโดน
จ.สตูล เมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม และวันที่ 13 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
1	นายหมัดโหด ละใบแด	บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
2	นายเจ้ราเฮงสง่วนบางโก	บ้านเลขที่ 137 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
3	นายฮาราชัน มัสลิมัน	บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
4	นายร่มหลี่ บือดำ	บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
5	นายดอเลาะ บือดำ	บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
6	นายกอเดิม บือดำ	บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
7	นางเย็นตา อักษรพันธุ์	บ้านเลขที่ 172 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
8	นางฟารีดา อุจะ	บ้านเลขที่ 100 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
9	นางสุไพบะ เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 183 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
10	นางรอฟีอะ เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 184 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
11	นายรมลัน เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
12	นางข้าเชียะ เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 179 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
13	นายเปิน เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
14	นายรอเลี่ยน บินดอเลาะ	บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
15	นายชุกกรี เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
16	นายกอเข็ม เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 175 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
17	นายกอหรี เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
18	นายอดิศักดิ์ ละหมั่น	บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
19	นางรัตนพร นาฮับผล	บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
20	นางสุมบทา บือดำ	บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
21	นายกอเดิม แหมถิ่น	บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
22	นางสะนะ แกสมาน	บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
23	นายเสด แกสมาน	บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
24	นางฟารีตะ โต๊ะสมัคร	บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
25	นายสะอีดิน ละใบแด	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
26	นายรสลี ละใบโดย	บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
27	นางรุ่งนภา ใจเผือก	บ้านเลขที่ 154 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
28	นางรอวัลย์จันทร์ศรีสุริยวงศ์	บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.ควนโดน อ.ควนโดน
จ.สตูล เมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม และวันที่ 13 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
29	นายอำอาด เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 121 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
30	นายตอณี กอหลา	บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
31	นายอาสิด มिलाอาบู	บ้านเลขที่ 179 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
32	นายรอมิหมี่ เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 173 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
33	นางจ๊ะ กาสา	บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
34	นายหมาดรอหลเบ็ญสะฮิด	บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
35	นางอุสะเรียะ หลงพิลา	บ้านเลขที่ 74 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
36	นายดอระ เป็นสะฮิ	บ้านเลขที่ 151 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
37	นางมัยมูนี้ะ ละไบโดย	บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
38	นางฮัยซอณี เจ๊ะหมี่	บ้านเลขที่ 174 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
39	นายหมาดกอเบน เบ็ญสะฮิด	บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
40	นายสุกรี ละไบแด	บ้านเลขที่ 173 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
41	นางสาวสุปราณี ละไบแด	บ้านเลขที่ 136 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
42	นางรอดียะห์ บาแลบานู	บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
43	นางรอฮิมะ ละไบแด	บ้านเลขที่ 167 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
44	นายบุญลาด ละไบแด	บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
45	นางอาฮิชะ ละไบแด	บ้านเลขที่ 111 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
46	นางฮอเดียะ ชมพู	บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
47	นางปาชะ ละไบแด	บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
48	นายเหยด แดหวามาลัย	บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
49	นายอุเล็น เจ๊ะหมื่น	บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
50	นายยูโสบ หมาดดี	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
51	นางสะกียะ แดหวามาลัย	บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
52	นายสุเด็น บูฮิดำ	บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
53	นายหมาดดาโหด เจะหมื่น	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
54	นางอามีนะ ยาสิน	บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
55	นายอาหวน อำบาลี	บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
56	นายดำรงค์ สุเด็น	บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.ควนโดน อ.ควนโดน

จ.สตูล วันที่ 30 พฤษภาคม และวันที่ 13 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
57	นายปริญญา ปานโต๊ะ	บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
58	นายยะโกบ เส้นกอหน้า	บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
59	นายวัฒนา ละใบจิ	บ้านเลขที่ 82 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
60	นายอนันต์ นู่อิดำ	บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
61	นายประสงค์ เซ็นวานี	บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
62	นายเช็บ ดำมี	บ้านเลขที่ 86 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
63	นางดุลราเสม ผลาอาด	บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
64	นางฮาวา มณีกามัน	บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
65	นายอรรถกร โย๊ะหมาด	บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
66	นายหมาด หลังเกตุ	บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
67	นายยาระ ละใบแด	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
68	นายวิสูตร อุจะ	บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
69	นายเฉลิมศักดิ์ ภูธรารักษ์	บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
70	นายอนุชา พฤชารัตน์	บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
71	นายวิวัฒน์ สุเด็น	บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
72	นายมุฮัมหมัด เจะหมีน	บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
73	นางร็อกียะ นู่อิดำ	บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
74	นายธนาวัฒน์ แก้วฝายนอก	บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
75	นายหวันหมาน หวันกะเล็ม	บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
76	นายอดิเทพ จิตตวาที	บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
77	นายหมาดยาเล็น เจะหมีน	บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
78	นายรอเหม เบ็ญสะอีด	บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
79	นายอาบู สะดูรา	บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล
80	นางปราณี เสมอวงศ์	บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 3 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ. สงขลา
วันที่ 7 - 8 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
1	นายอำนาจ ศรีประเสริฐ	บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
2	นายลาวิ พอทอง	บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
3	น.ส. ประมุข โมกสิโร	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
4	นายเนียน อูคะหะ	บ้านเลขที่ 46/1 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
5	นายเผื่อน รัตนประทีป	บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
6	นางกาญจนา ไพโรจน์ภักดิ์	บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
7	นายประเทือง เสาวคนธ์	บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
8	นางนพมาศ ลาสนัย	บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
9	นายพิทักษ์ ไพศาลศิลป์	บ้านเลขที่ 5/2 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
10	นางยุพเยาว์ ไพศาลศิลป์	บ้านเลขที่ 5/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
11	นายเชียง คงจินตามูณี	บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
12	นายไพจิตร ปริศวงศ์	บ้านเลขที่ 64/3 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
13	นางจิรัชญา ปลอดทอง	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
14	นายเจียร สงสัน	บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
15	นายวิสุทธิ ทีปักษ์พันธ์	บ้านเลขที่ 3/2 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
16	นางบุญเหลือ ปลอดทอง	บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
17	นางสุนีย์ ปลอดทอง	บ้านเลขที่ 47/2 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
18	นายคล้าย ชอดอก	บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
19	นายวิจิตร วรรณจินดา	บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
20	นายวิทัศน์ จันทโก	บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
21	นายแนบ คงจินตามูณี	บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
22	นางนงคราญ รุกขสุคนธ์	บ้านเลขที่ 65/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
23	นางจกกลณี สุวรรณพรรค	บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
24	นายประพันธ์ เพชรสุวรรณ	บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
25	นายคว้น วิสมิตนันท์	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
26	นางกิมเถียง รุกขสุคนธ์	บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
27	นางอมร เล้งเซ่ง	บ้านเลขที่ 37/1 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
28	นายสุกิจ วิสมิตนันท์	บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ. สงขลา
วันที่ 7 - 8 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
29	นางจารัตน์ ตันจะโฮ	บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
30	นางกระบวน มณีสุวรรณ	บ้านเลขที่ 17/1 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
31	นายวิเชียร ทีปักษ์พันธ์	บ้านเลขที่ 63/3 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
32	นางวรรณดี สัญญาโณ	บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
33	นางเกสร มิ่งสุข	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
34	นางสาวเทพิน ชุ่มเขา	บ้านเลขที่ 22/1 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
35	นายประจวบ ทีปกิจกุล	บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
36	นางสุพรรณิ ยินเจริญ	บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
37	นายเดชา มีสุวรรณ	บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
38	นางปานตา นุ่นสวัสดิ์	บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
39	นายสุทิน ไหมวัด	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
40	นายกระแส อนันตพันธ์	บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
41	นายกริม สิ้นธุรัตน์	บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
42	นางลดา หมุนพิทักษ์	บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
43	นายนิพนธ์ กาลานวงศ์	บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
44	นางประนอม เพชรรัตน์	บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
45	นางเอ็ง นพินุญ	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
46	นายวิชัย มาระเสนา	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
47	นางอนิม สุนทะโก	บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
48	นางลำดวน คงจินดามณี	บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
49	น.ส.กานดา ลาภวงศ์	บ้านเลขที่ 33/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
50	นายไกร วิสมิตนันท์	บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
51	นางเรณู ตันจะโฮ	บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
52	นายหวน คงจินดามณี	บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
53	นายสุรกิจ สุวรรณนิมิตร	บ้านเลขที่ 66/1 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
54	นางพิกุล มาระเสนา	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
55	นางอรุณี ไชยบุบผา	บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
56	นางสมจิตร์ จำนงพักรตร์	บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ. สงขลา
วันที่ 7 - 8 มิถุนายน 2551

ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่
57	นายพิมล อนันตพันธ์	บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
58	นายโสธร สุนทโร	บ้านเลขที่ 63/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
59	นายธีรชน ลาภาวรี	บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
60	นายอนันต์ เอกกุล	บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
61	นางกานดา กาลานุสนธิ์	บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
62	นายนัดดี ชื่นเขา	บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
63	นายสมพร ทองล่อง	บ้านเลขที่ 25/1 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
64	นายอำนาจ แซ่อ่อง	บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
65	นางกระแสด สหะโร	บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
66	นายไผ่เจียง ศรีสว่าง	บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
67	นางกองแก้ว เครือวัลย์	บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ที่ 3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
68	นางอารีย์ พงศ์จินต์	บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
69	นางดำริ ไชยพฤษกุล	บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
70	นางอาจิต ประวิตมณี	บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 1 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
71	นางสายจิต เสาวคนธ์	บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
72	นางวราภรณ์ วัศมี	บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
73	นายถินก้อง วิสมิตนันท์	บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
74	นายภิญโญ ทิพย์พันธ์	บ้านเลขที่ 1/4 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
75	นางลำดวน ปริตวงศ์	บ้านเลขที่ 2/3 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
76	นางนิชกุล วิสมิตนันท์	บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
77	นายสุธรรม นภาพงษ์	บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
78	นายประยุทธ์ รักญาติ	บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
79	นายประพันธ์ สะหะกะโร	บ้านเลขที่ 43/2 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
80	นางอังศัวรา เสาวคนธ์	บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

ภาคผนวก ข. รูปภาพกิจกรรม การดำเนินงานวิจัย

1. เก็บข้อมูลพื้นฐานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง

1.1 จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 จังหวัดพัทลุง

1.3 จังหวัดตรัง

1.4 จังหวัดสตูล

1.5 จังหวัดสงขลา

2. ทำแบบสอบถาม กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (นครศรีธรรมราช พัทลุง สตูล ตรังและ สงขลา) จำนวน 400 ตัวอย่าง

3. ประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาการตลาดกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง

4. การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเกาะยอ จังหวัดสงขลา

วันเสาร์ที่ 6 กันยายน 2551

เวลา 06.00 น.	ออกเดินทางจากกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช
08.30 น.	ถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารว่าง ณ ศาลาวิมทะเล วัดโคกเปี้ยว
09.00-09.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าแม่บ้านเกาะยอ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
09.30-10.00 น.	ศึกษาดูงานการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
10.00-10.30 น.	ซื้อของฝากและของที่ระลึกจากเกาะยอ
10.30-11.00 น.	ศึกษาดูงานสวนสมรมจำปาตะ (รับประทานอาหารจำปาตะจากสวน) ของนายชวน ศรีสุวรรณ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
11.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00-13.30 น.	ศึกษาศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของวัดท้ายยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
13.30-14.00 น.	ศึกษาดูงาน ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา
14.00-14.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.30 น.	เดินทางกลับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช อย่างสวัสดิภาพ

ภาพแสดง การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ กลุ่มเกาะยอ

การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ณ กลุ่มเกาะยอ

กำหนดการ

การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด

โครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ใน 5 จังหวัด : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

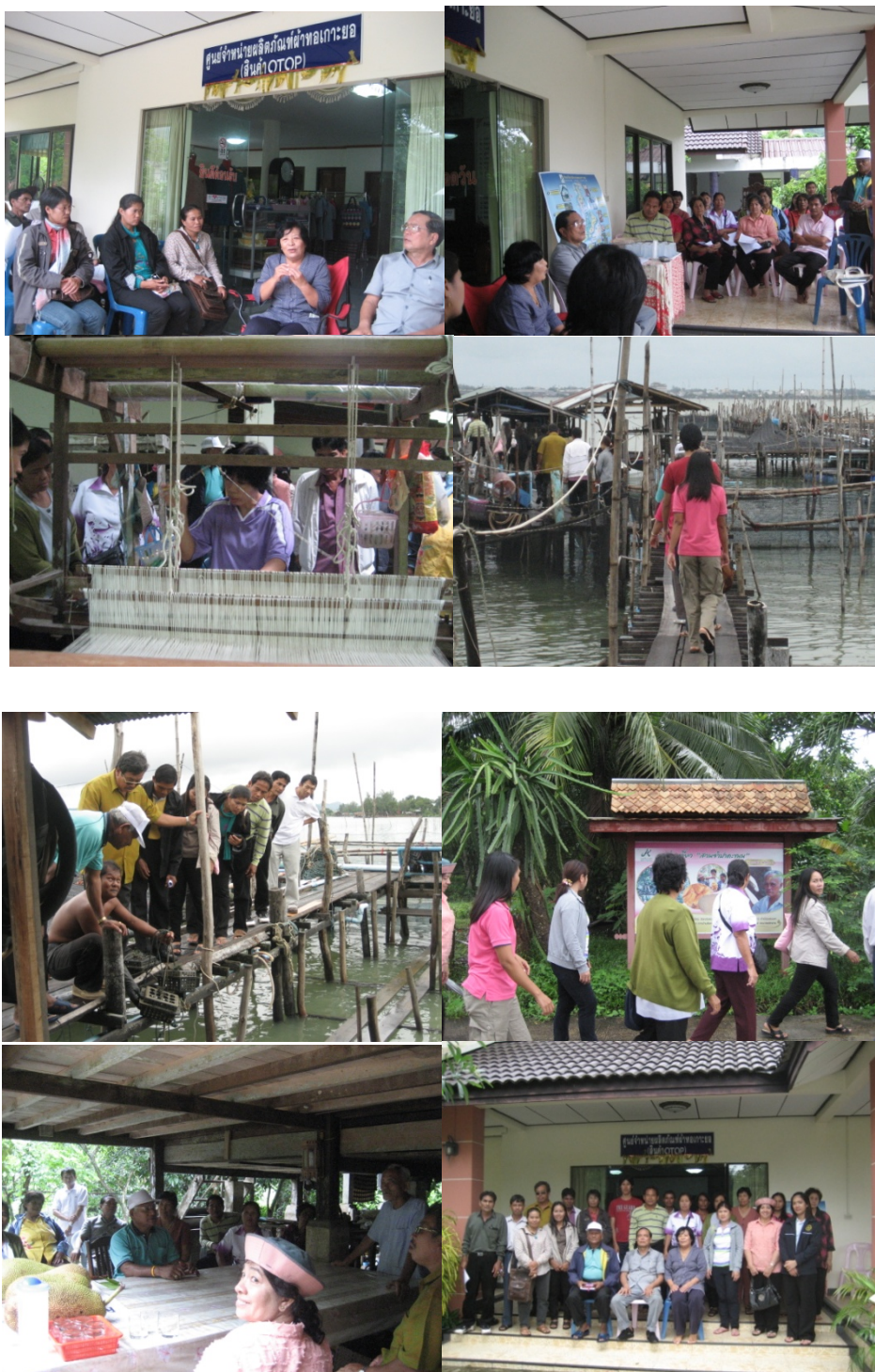
วันอาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน 2551

เวลา 06.00 น.	ออกเดินทางจากกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
08.30 น.	ถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ ศาลาริมทะเล วัดโคกเปี้ยว
09.00-09.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าแม่บ้านเกาะยอ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
09.30-10.00 น.	ศึกษาดูงานการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
10.00-10.30 น.	ซื้อของฝากและของที่ระลึกจากเกาะยอ
10.30-11.00 น.	ศึกษาดูงานสวนสมรม/จำปาตะ (รับประทานจำปาตะจากสวน) ของนายฉ้วน ศรีสุวรรณ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
11.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
13.00-13.30 น.	ศึกษาศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของวัดท้ายยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
13.30-14.00 น.	ศึกษาดูงาน ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา
14.00-14.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
14.30 น.	เดินทางกลับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง อย่างสวัสดิภาพ

.....
หมายเหตุ กำหนดการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

หมายเลขติดต่อ

1. คุณสมสมัย เอียดคง 086-5971569 หัวหน้าโครงการฯ
2. อ.นิตย์ พงศพุกษ์ 081-0962087 ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ (วิทยากรบรรยาย)

ภาพแสดง การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มบ้านโกงน้ำ ณ กลุ่มเกาะยอ

การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง ณ กลุ่มเกาะยอ

กำหนดการ

การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด

โครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ใน 5 จังหวัด : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันเสาร์ที่ 22 พฤศจิกายน 2551

เวลา 06.00 น.	ออกเดินทางจากกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
08.30 น.	ถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารว่าง ณ ศาลาริมทะเล วัดโคกเปี้ยว
09.00-09.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าแม่บ้านเกาะยอ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
09.30-10.00 น.	ศึกษาดูงานการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
10.00-10.30 น.	ซื้อของฝากและของที่ระลึกจากเกาะยอ
10.30-11.00 น.	ศึกษาดูงานสวนสมรม/จำปาตะ (รับประทานอาหารจำปาตะจากสวน) ของนายชวน ศรีสุวรรณ ม.3 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
11.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00-13.30 น.	ศึกษาศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของวัดท้ายยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
13.30-14.00 น.	ศึกษาดูงาน ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา
14.00-14.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.30 น.	เดินทางกลับกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง อย่างสวัสดิภาพ

.....
หมายเหตุ กำหนดการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

หมายเลขติดต่อ

1. คุณสมสมัย เอียดคง 086-5971569 หัวหน้าโครงการฯ
2. อ.นิตย์ พงศพุกษ์ 081-0962087 ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ (วิทยากรบรรยาย)

ภาพแสดง การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มปลาเค็มกางมุ้ง ณ กลุ่มเกาะยอ

การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ณ บ้านโงกน้ำ

กำหนดการ

การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด

โครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ใน 5 จังหวัด : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันเสาร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2551

เวลา 06.00 น.	ออกเดินทางจากกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล
08.30 น.	ถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
09.00-09.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ. พัทลุง
09.30-10.00 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโงกน้ำ
10.00-10.30 น.	ซื้อของฝากและของที่ระลึกจากบ้านโงกน้ำ
10.30-11.00 น.	ศึกษาดูงานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ บ้านโงกน้ำ
11.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
13.00-13.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าบ้านแพรกหา ต.แพรกหา อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
13.30-14.00 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ. พัทลุง
14.00-14.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
14.30 น.	เดินทางกลับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล

.....
หมายเหตุ กำหนดการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

หมายเลขติดต่อ

1. คุณสมสมัย เอียดคง 086-5971569 หัวหน้าโครงการฯ
2. อ.สุชุม ทองขุนดำ 089-2970859 ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ (วิทยากรบรรยาย)
3. อ. แฉล้ม ทองขุนดำ 087-0279380 ติดต่อประสานงาน
4. นายปลื้ม ชูคง 074-614512 ประธานกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว
5. นางประไพ 089-5961744 ฝ่ายการขายกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านลานข่อย

ภาพแสดง การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มบ้านวังประจัน ณ กลุ่มบ้านโงกน้ำ

การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ณ กลุ่มบ้านโกงน้ำ

กำหนดการ

การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด

โครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ใน 5 จังหวัด : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันเสาร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2551

เวลา 06.00 น.	ออกเดินทางจากกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
08.30 น.	ถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารว่าง
09.00-09.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต.นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
09.30-10.00 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านโกงน้ำ
10.00-10.30 น.	ซื้อของฝากและของที่ระลึกจากบ้านโกงน้ำ
10.30-11.00 น.	ศึกษาดูงานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพแบบต่างๆ บ้านโกงน้ำ
11.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00-13.30 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มทอผ้าบ้านแพรกหา ต.แพรกหา อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
13.30-14.00 น.	ศึกษาดูงานกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง
14.00-14.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.30 น.	เดินทางกลับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

หมายเหตุ กำหนดการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

.....

....

หมายเลขติดต่อ

1. คุณสมสมัย เอียดคง 086-5971569 หัวหน้าโครงการฯ
2. อ.สุชุม ทองขุนดำ 089-2970859 ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ (วิทยากรบรรยาย)
3. อ. แฉล้ม ทองขุนดำ 087-0279380 ติดต่อประสานงาน
4. นายปลื้ม ชูคง 074-614512 ประธานกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว
5. นางประไพ 089-5961744 ฝ่ายการขายกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านลานข่อย

ภาพแสดง การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเกาะยอ ณ บ้านโกงน้ำ จ.พัทลุง

กำหนดการ

การจัดประชุม ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

และหาแนวทางการพัฒนาการตลาดระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 จังหวัด

โครงการ กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5

จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

สนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันเสาร์ที่ 20 ธันวาคม 2551

เวลา 09.00 น.	ถึงกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโกงน้ำ ต. นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
09.00 -09.15 น.	ลงทะเบียน
09.15 -09.30 น.	กล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ โดย คุณ สมสมัย เขียดคง /ดำเนินรายการโดย อ.แจ่มใส เรืองเพ็ง
09.30 -10.15 น.	ทำอย่างไรจึงประสบความสำเร็จด้านการจัดการตลาดได้อย่างยั่งยืนและพอเพียง โดย ลุงปลื้ม ชูคง ประธานกลุ่มฯ ศิลปินทัศนกรรมกะลามะพร้าวบ้านคอกวัว ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง
10.15 -10.30 น.	ซักถาม / แลกเปลี่ยนประสบการณ์
10.30 -11.00 น.	รับประทานอาหารว่าง
11.00 -11.10 น.	ประธานกลุ่มฯ บ้านโกงน้ำ ต. นาขยาด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง กล่าวถึงประวัติการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการจัดการการตลาดของกลุ่ม
11.10 -11.20 น.	ประธานกลุ่มฯ เกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา กล่าวถึงประวัติการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการจัดการการตลาดของกลุ่ม
11.20 -11.30 น.	ประธานกลุ่มฯ วังประจัน ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล กล่าวถึงประวัติการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการจัดการการตลาดของกลุ่ม
11.30 -13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00 - 13.10 น.	ประธานกลุ่มฯ ชมรมคนรักเห็ด ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช กล่าวถึงประวัติการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการจัดการการตลาดของกลุ่ม
13.10 - 13.20 น.	ประธานกลุ่มฯ ปลาเค็มทางมุ้ง ต.ควนหิน อ.สิเกา จ.ตรัง กล่าวถึงประวัติการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการจัดการการตลาดของกลุ่ม
13.20 - 13.50 น.	ซักถาม / แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ระหว่าง 5 กลุ่ม)
13.50 - 14.30 น.	แต่ละกลุ่ม ระดมความคิด หาแนวทางการพัฒนาการตลาดของกลุ่มบนพื้นฐานความพอเพียงและยั่งยืน
14.30 - 14.40 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.40 - 15.05 น.	นำเสนอ ผลการระดมความคิดกลุ่มละ 5 นาที (พัทลุง/ ตรัง/ นคร /สงขลา /สตูล)
15.05 -15.30 น.	สรุปผลการระดมความคิด แนวทางการพัฒนาการตลาด
15.30 -15.40 น.	ปิดประชุม / เดินทางกลับ อย่างสวัสดิภาพ

หมายเหตุ กำหนดการ ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

หมายเลขติดต่อ

1. คุณสมสมัย เขียดคง 086 -5971569 หัวหน้าโครงการ ฯ

2. อ.แฉล้ม เรืองเพ็ง	087-0279380	วิทยากรกระบวนการ
3. นายปลื้ม ชูคง	074 -614512	วิทยากร
4. อ.สุชุม ทองขุนคำ	089-2970859	ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโงกน้ำ (พัทลุง)
5. อ.นิธย์ พงศพฤกษ์	081-0962087	ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านเกาะยอ (สงขลา)
6. คุณศิริวรรณ ชูเสียงแจ้ว	081-1255068	ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลาเค็มทางมุ้ง(ตรัง)
7. คุณสุรินทร์ รอดพัน	089-5902103	ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชมรมคนรักเห็ด(นครฯ)
8. ใต้อินหมามหมัดโหด ละใบแด	089-9742522	ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านวังประจัน(สตูล)

ภาพแสดง การระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางการพัฒนาการตลาดทั้ง 5 จังหวัด

ภาคผนวก ซ. ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

1. ชื่อ-นามสกุล นางสาว สมสมัย เอียดคง
2. ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิจัย / คณะกรรมการศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม
ภาควิชาภูมิศาสตร์ / กรรมการและเลขานุการฝ่ายการวิจัย
ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

3. สถานที่ติดต่อ

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
โทรศัพท์ 0-7431-1855 -7 ต่อ 1124 โทรสาร 0-7444-2268
E-mail – address : Tripijik@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.	วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัย
2546	วท.ม.(พัฒนาการเกษตร)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
2539	วท.บ.(วนศาสตร์)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

4. งานวิจัย

4.1 (ผู้วิจัย) การศึกษาเศรษฐกิจสังคมของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบสวนพฤกษศาสตร์
จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส . โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและ
สัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธย ภาคใต้พื้นที่ส่วนที่ 2 (จ.ยะลา - จ.นราธิวาส) : สำนักงานป่าไม้เขตปัตตานี.
2541.

4.2 (ผู้วิจัย) การศึกษาเศรษฐกิจสังคมและการประโยชน์จากป่าของชาวบ้านบริเวณแนวเขตพื้นที่
โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าสวนป่าพระนามาภิไธย ภาคใต้พื้นที่ส่วนที่ 2 (ป่าฮาลา -บาลา) :
กรณีศึกษาบ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีรินและบ้านบาลา ตำบลโละจูด อำเภอแว้ง จังหวัด
นราธิวาส.สารนิพนธ์วิทยาสตรมหาบัณฑิตพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.2546.

4.3 (ผู้ช่วยนักวิจัย) โครงการบ่มเพาะนวัตกรรมเกษตรชุมชน ภาคใต้.ภาควิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.2548.

4.4 (ผู้ช่วยนักวิจัย) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในพื้นที่เขตปฏิรูป
ที่ดิน(ภาคใต้).ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.2548.

4.5 (ผู้ร่วมวิจัย) การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดนโยบาย เศรษฐกิจและสังคมสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

4.6 (หัวหน้าโครงการ) โครงการการวิจัยวิธีการคิดและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มศิลปหัตถกรรมกะลามะพร้าว บ้านคอกว๊ว ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง งบประมาณเงินรายได้กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ปี 2550

4.7 (หัวหน้าโครงการ) โครงการการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้านยางงาม ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา งบประมาณเงินแผ่นดิน ปี 2551

2. ผู้ร่วมงานวิจัย

2.1 ผู้ร่วมงานวิจัยที่ 1

1. ชื่อ-นามสกุล นางสาวศุภรัตน์ พิณสุวรรณ
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ / กรรมการศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม ภาควิชาภูมิศาสตร์

3. สถานที่ติดต่อ

140 หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
โทรศัพท์ 0-7431-1885-7 ต่อ 1505
โทรสาร 0-7444-2268
E-mail: Suchoo74@hotmail.com

4. วุฒิ/ระดับการศึกษา

พ.ศ.	วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัย
2539	ศศ.บ.(ภูมิศาสตร์)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2544	วท.ม.(เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)	มหาวิทยาลัยมหิดล

2.2 ผู้ร่วมงานวิจัยที่ 2

1. ชื่อ -นามสกุล นางสาว วราภรณ์ ทนงค์ดี
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ / กรรมการศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม ภาควิชาภูมิศาสตร์

3. สถานที่ติดต่อ

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
โทรศัพท์ 0-7431-1855 -7 ต่อ 1506

โทรศัพท์ 0-7444-2268

E-mail: Waraphorn@tsu.ac.th

4. วุฒิ/ระดับการศึกษา

พ.ศ.	วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัย
2545	วท.บ.(ภูมิศาสตร์)	ม.ทักษิณ
2547	วท.ม.(วนศาสตร์)	ม.เกษตรศาสตร์

2.3 ผู้ร่วมงานวิจัยที่ 3

1. ชื่อ-นามสกุล นาย ฉลอง แก้วประเสริฐ
2. ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานวิทยาศาสตร์/ กรรมการศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม
ภาควิชาภูมิศาสตร์

3. สถานที่ติดต่อ

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

โทรศัพท์ 0-7431-1855 -7 ต่อ 1512 โทรศัพท์ 0-7444-2268

E-mail – address : K_Chalong@hotmail.com

4. วุฒิ/ระดับการศึกษา

พ.ศ.	วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัย
2549	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2533	ครุศาสตรบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา)	สถาบันราชภัฏสงขลา

งานวิจัย

ฉลอง แก้วประเสริฐ.2549.การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการพัฒนาฐานข้อมูล
อาชญากรรม: กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ .สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ .

ฉลอง แก้วประเสริฐ(ผู้ร่วมวิจัย).2546.โครงการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลการพัฒนา
ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการบริหาร.แหล่งงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

ฉลอง แก้วประเสริฐ(ผู้ร่วมวิจัย).2549.โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณ
คาบสมุทรมังกรแพ แหล่งงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ฉลอง แก้วประเสริฐ(ผู้ร่วมวิจัย).2550. โครงการการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคมเพื่อกำหนดนโยบาย เศรษฐกิจและสังคมสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.ศูนย์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทางสังคม ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณและสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศภูมิศาสตร์

งานทางด้านระบบภูมิสารสนเทศ

- 1.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูลกระจายตัวของพืชน้ำทะเลน้อย โครงการศึกษาและการสร้างแผนที่แสดงการแพร่กระจายของพืชน้ำในบริเวณทะเลน้อย .งบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2543.
- 2.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูล โครงการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการบริหาร พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.ทบวงมหาวิทยาลัย.2543.
- 3.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูล โครงการการจัดทำแผนที่ทรัพยากรและแผนที่ภูมิปัญญา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.2546.
- 4.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูล โครงการสำรวจและจัดทำแผนที่มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง.2546.
- 5.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูล โครงการสำรวจดินและจัดทำแผนที่มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง ต.พนาตุ้ง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง.2546.
- 6.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูลการเกษตร มังคุด ทุเรียน โครงการสำรวจและประเมินผลผลิตทุเรียนปีการผลิต 2547-2548.กรมพัฒนาที่ดิน . 2548.
- 7.จัดทำแผนที่และฐานข้อมูล โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณคาบสมุทรสติงพระ .งบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ 2549.